INSTITUTIONES ANTIQUARIAE QUIBUS PRAESIDIA PRO GRAECIS LATINISQUE...

Everardo Audrich

INSTITVTIONES
ANTIQVARIAE.

INSTITVTIONES ANTIQVARIAE

QVIBVS PRAESIDIA
PRO GRAECIS LATINISQVE SCRIPTORIBVS
NVMMIS ET MARMORIBVS
FACILIVS INTELLIGENDIS PROPONVNTVR

AC PLVRIMA

AD NVMERORVM ET VOCVM COMPENDIA
AD CHRONOLOGIAM ET PALAEOGRAPHIAM
SPECTANTIA
ACCVRATE EXPLICANTVR.

AVCTORE

EVERARDO AVDRICHIO
SCHOLARVM PIARVM
PHILOSOPHIAE ET MATHESEOS
PVBLICO PROFESSORE.

FLORENTIAE MDCCLVI.
EX TYPOGRAPHIA SACRAE CAES. MAIEST.

SVPERIORVM PERMISSV.

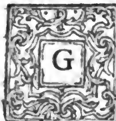
Οὐ πάντα παραδεκτέον ἡμῖν, ἀλλ' ὅσα χρήσιμα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν τῶν μὲν σιτίων τὰ βλαβερὰ διωθεῖσθαι, τῶν δὲ μαθημάτων, ἃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν τρέφει μηδένα λόγον ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ χειμάῤῥουν παρασύροντας ἅπαν τὸ προςυχὸν ἐμβάλλεσθαι.

Ἁγ. Βασιλ. Ὁμιλ. κδ πρὸς τοὺς Νέους ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων.

Non omnia nobis recipienda ſunt, ſed utilia dumtaxat. Turpe enim fuerit reiicere nos cibos exitioſos, diſciplinarum vero, quae animam noſtram nutriunt, rationem nullam habere, ſed torrentis in morem quidquid obvium eſt trahentes, id in animum recondere.

S. Baſil. Homil. 24. ad Adoleſcentes, quomodo poſſint ex Gentilium Doctrinis fructum capere.

AD ERVDITAE
ANTIQVITATIS CVLTORES.

RAECAE Latinaeque Antiquitatis ſtudium, quod ſacram atque profanam eruditionem complectitur univerſam, claris illud quidem profectum initiis, & a ſublimioribus olim ingeniis educatum, culpa tamen temporum barbarorum, iacuit diu ſordideque luctuoſa nocte ita involutum, ut ſuae triſtitiae atque horroris aſpectu cultiores etiam viros ab eo excolendo reiecerit. Et iacuiſſet profecto ad haec uſque tempora, niſi ſuperiori ſaeculo renatis in Italia litteris, ad huius etiam facultatis dignitatem vindicandam quamplurimi excitati, vivida quadam ingenii acie penitiora illius arcana invadentes, immenſae doctrinae praeſidio offuſam caliginem diſpuliſſent, beatamque lucem pretioſis totius vetuſtatis memoriis atque ſcriptoribus adeo aſſudiſſent, ut ex recenti illorum labore nova quaedam vita huic ſtudio reddita videatur. Id enim teſtantur tot Graeci Latinique ſcriptores ad priſtinam codicum fidem reſtituti, perpetuiſque animadverſionibus illuſtrati; inſcriptiones illae monimentorum propemodum infinitae, quae huc illuc diſpertitae impendentem ſibi verebantur interitum, nunc in unum corpus collatae, inque claſſes digeſtae & explicatae, numquam perriturae revixerunt; tot denique nummi lapideſque, atque aliae monimentorum reliquiae, quae olim telluris viſceribus incluſae ignorabantur, aut inter domeſticos parietes tenebris damnatae, ipſiſque dominis ignotae, ſordebant, aut Aſiae Africaeque regionibus diſiectae, veluti reſoluti corporis membra, barbarie inhorruerant, mo-

do in nobilissimas aut regias Aedes translatae, oculos animumque ad se rapiunt Eruditorum, indeque vulgatae & illustrationibus explanatae, publicae privataeque inserviunt utilitati atque ornamento. Quae vero lumina, quaeve praesidia ex nova illa scriptorum recensione, emendatione; novaque monimentorum luce ad omnes fere disciplinas, quorum semina illic sunt effusa, excipiantur, nisi infantissimum latere possunt. Nihil enim iniquos illos rerum existimatores moramur, qui haec studiorum genera veluti iocularia traducentes, curatore magis, quam monitore indigere videntur. Sed illi nos manent, atque ad se se vocant ingenui Adolescentes, qui praeclare de hac facultate, eiusque commodis sentientes, frugiferos illius eruditionis thesauros adire, feliciterque delibare desiderant, quorum vota atque consilia intuentes, has Institutiones praecipue comparasse profitemur. Id vero iam inde a superioribus annis mihi animo obversabatur, cum selectioribus Latinorum Comoediis & Tragoediis una cum Petro Soderinio illustratis, in uberiorem Adolescentium utilitatem quid maius proferre meditarer. Cumque Collega meus eosdem in oratoria facultate ad Ciceronis mentem instituere cogitaret, nihil ego erudiendae iuventuti opportunius, atque huius etiam aetatis indoli accomodatius existimavi, quam si pro Antiquitatis cultoribus breves hasce Institutiones concinnarem, quibus ipsorum ingenia veluti sacris illius mysteriis initiata, ad arcana deinde longeque augustiora facile admitterentur. Adhuc tamen in eo consilio haesitantem, non modo me confirmavit, sed calcar animumque ad spartam illam exornandam mihi addidit Cl. Eduardus Corsinius, cuius quae & quanta sint in eruditam Antiquitatem egregia merita, nisi quem tota Antiquitas fugit, ignorare potest, quo tum pro sua humanitate fami-

mi-

miliariſſime utebar, & quem modo ſummum Moderatorem ac Patrem Scholarum Piarum Ordo veneratur. Iamque operi manus admoveram, cum ab amoenioribus litteris repente avulſus, & ad ſeveriores diſciplinas profitendas translatus, remiſſius quam debueram, quamque Typographus edito operis argumento ſpem fecerat, ſuſceptum opus urgere debui, & ad hoc uſque tempus differre. Quid vero animo intenderim Inſtitutionibus hiſce meis, quidve praeſliterim, paucis amice Lector docebo, quae ſi aequo pacatoque animo tute ipſe reputes, conſilium hoc meum a te minime improbatum iri confido. Ea inter praeſidia, quae ad Graecos Latinoſque ſcriptores, ac monimenta probe aſſequenda plurimum poſſunt, tria ſunt, quae prae ceteris utilia ac neceſſaria maxime commendantur; temporis nimirum, veteris ſcriptionis, atque obſcuriorum compendiorum tum litterarum, tum numerorum plena cognitio. Ex iis enim non modo in aliqua huiuſce facultatis membra, ſed in univerſum Antiquitatis corpus eruditio adeo influit neceſſaria, ut ſine illis ſcriptorum monimentorumque ſenſus, nemo niſi divinando adipiſcetur. Viderant id Cl. illi viri, qui unum aut alterum ex hiſce praeſidiis illuſtrandum ſuſcepere, doctiſſimi illi quidem, & ingenioſi, quorum ſcripta ſane graviſſima plurimum huic operi contulere. Sed quae illi grandioribus ſuis voluminibus comprehenderunt, multum exercitatis doctiſque viris, parum vero Adoleſcentibus prodeſſe valent, in quorum manibus praegrandia illa volumina non ita facile verſari poſſunt, vel quod rara ſint, vel quod magno ſumptu comparentur. At ſi etiam commode verſarentur, rerum expoſitarum congerie & varietate Tironum ingenia potius irretiunt quam illuminant. Alii enim cum eruditis peritiſque viris ſibi rem eſſe putantes, graviora ſolum ac ſublimiora rerum capita.

pita.

pita persequuntur, quod est nimis exile, aut certas in partes adeo effunduntur, ut alienas quoque doctrinas sublimioresque disputationes eodem trahant, quas longioris morae fastidium adversantes, ferre non possunt Adolescentes; alii veteribus scriptoribus illustrandis intenti, quae sunt propria monimentorum neglexere, & vicissim qui ad monimenta explananda se contulerunt, de priscis scriptoribus parum aut nihil solliciti fuere. Quid vero quod in singulis fere, qui haec rerum genera pertractarunt, a posterioribus deinde Criticis notati sunt lapsus quamplurimi? Quid quod ex recenter erutis monimentis nova lumina novaeque cognitiones prodiere, quae in illis desiderantur, & quarum ope quae adhuc dubia vel obscura censebantur, liquido innotuere; quae falso asserta vel explicata, opportune castigantur? Quare ingenuis Adolescentibus hoc etiam praesidii genus deesse vel optari posse videbatur, ut memorata illa pro Antiquitatis studio veluti fundamenta, quae dissociata alibi, exiliter vel prolixe pertractata inveniuntur, in unum corpus colligerentur, in quo resectis subtilioribus inutilibusque doctrinis, expeditiora & iucundiora facili nativaque ratione atque via traderentur; simulque oblata facultate aliorum peccata, & emendationes ostenderentur, & quidquid ex nuper eductis monimentis affulxit, unico aspectu patefieret. Hoc praestare animus fuit Institutionibus hisce, in quibus, nugis salebrisque rerum excussis, quae sapienter instituta, emendata, detecta ad Chronologiam, Paleographiam, Numerorum Litterarumque Compendia pertinentia pro scriptorum monimentorumque cognitione, eaque multis libris dispersa, in unum conducere, inque facilem ordinem distribuere, & perspicue quantum facultas nostra tulit, exponere studuimus; non quidem adeo parce ut illorum cognitio brevi exarescat, neque tam

abun-

abunde ut mergat ingenium. Quo fiet ut luce hac Institutionum erecti adolescentes, in lectionem scriptorum & monimentorum confidentius ingrediantur. Et quamquam labor hic noster profanas Graecorum Latinorumque Antiquitates potissimum spectet, curae tamen fuit non modo toto Operis cursu aliquid etiam sacrae Vetustatis obiter intermiscere, sed ad Operis calcem de Christianorum monimentis atque inscriptionibus in peculiari capite brevem tractationem instituere. Quemadmodum ne sua novitatis laus in labore hoc nostro desideraretur, eximium sane Hemerologium in Mediceo-Laurentiana Bibliotheca adservatum, a Cl. Lamio olim editum, novis nunc primum illustrationibus exornare ad eruditae Antiquitatis incrementum optimum duximus. In iis omnibus pertractandis orationem adhibuimus nisi elegantem, nativam certe, & fortasse minime inconditam, legentique potius quam scribenti facillimam. Testimonia atque auctoritates in marginem coniecimus; ac si quid exprimendum occurrit more Criticorum, occurrit autem saepius, id plerumque in animadversiones contulimus breviores. Critici personam suscipere de industria saepius effugimus, non modo quod ab hoc scriptionis genere aliquantulum aliena videretur, verum etiam quia nobis nihil suspectum est magis, quam iudicium nostrum; ubi eamdem sustinere cogimur, sapientiorum virorum emendationibus adhaeremus, quarum si quas non probamus, non nisi caute mutantur ac verecunde. Superest ergo ut consilium hoc aequi bonique faciant Antiquitatis Cultores, in quo habent Tirones ad Vetustatis eruditionem praesidium, Eruditi habent, quo intermortuam tot rerum recordationem excitare valeant, quorum primis si prodesse, ab aliis vero si probari contigerit, uberem mihi illius fructum gratulabor.

COR-

CORRIGENDA.

	vers.	Errata.	Emendatio.
Pag. 9.	31.	P. I. 479.	P. I. 4709.
16.	7.	Ξαναντερι	Ξανανθερί
39.	4.	ΑΤΔΙΔΑΟC	ΑΤΔΙΔΑΙΟC
41.	31.	*& alibi* MSS.	MS.
60.	1.	*in notis*. ΕΤΟΤ	ΕΤΟΤΣ
61.	17.	ἔτυς	ἔτυς
107.	15.	Ερι	Ἐπί
112.	11.	Shiltiades	Miltiades
128.	24.	*& alibi* Paleographiae	Palaeographiae
129.	26.	fractae	*deest* sunt
145.	26.	*in notis*. excitatum	excitato
158.	14.	Ὀκτὰ	Ὀκτὼ
216.	32.	Θ. ΝΕΩΚ	Β. ΝΕΩΚ
226.	3.	*in notis*. memorato	memoratum.

IN-

INDEX CAPITVM PRIMAE PARTIS.

PAR-

PARTIS SECVNDAE.

I. *DE Diversis Litterarum formis pro temporum varietate in Graecis, Latinisque Monimentis adhibitis.*

II. *De variis numerandi rationibus in Graecis Monumentis usurpatis, & de variis illarum Notis.*

III. *De Litterarum Compendiis, quae in Graecis Latinisque Monimentis observantur.*

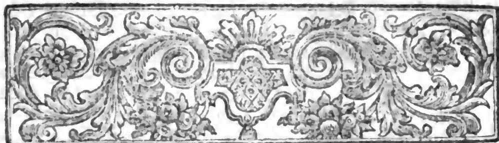
IV. *De quibusdam obscurioribus siglis, quarum nonnullae explicationes adhuc dubiae, aliae vero omnino falsae censeri debent.*

V. *De Honorum titulis, qui Caesaribus, Augustis, eorumqne Vxoribus in Graecis Latinisque Monumentis tribuuntur, & de illorum siglis.*

VI. *De quibusdam honorificis appellationibus, quae Regibus, Reginis, & nonnullis praeclaris Vrbibus delatae, in Graecis Monimentis observantur.*

VII. *De Christianorum Monimentis, Inscriptionibus, & Siglis.*

AD

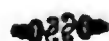
INSTITVTIONVM AD ANTIQVITATIS STVDIVM

PARS PRIMA

CHRONOLOGIAM COMPLECTENS

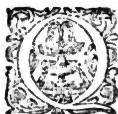
SEV

CYCLOS, ANNOS, MENSES, ATQVE EPOCHAS IN SCRIPTORIBVS, NVMMIS, ET MARMORIBVS MEMORATAS EXPONENS.

CAPVT I.

De Romanorum Anno, praesertim Iuliano, Mensibus, & illustrioribus Epochis.

Vum varias civilis anni rationes, mensium nomina, periodos una complecti decreverim, quae in Graecis, Latinisque Scriptoribus, ac Monimentis aliis occurrunt, adeoque eruditae Antiquitatis cultoribus perspecta esse debent, a civilibus Romanorum annis exordiar, ad quos, facili & expedita methodo mox explicanda, Graecarum quoque, vel exterarum Gentium periodi, atque anni referri possunt. Atque in eiusmodi quidem civilibus Romanorum annis in ipso veluti limine describen-

dis, illud fortasse vel opportunum, vel necessarium videretur, ut antiquissima Romani anni forma nitide proponeretur, ea nimirum, quae a primis usque temporibus apud Romanos recepta ac usurpata fuerat. Quicumque tamen vel operis huius consilium, vel rei difficultatem accurate perspexerit, facile intelliget lubricam atque propemodum inutilem operam hac in re collocari, cum subtilior illa veteris anni ratio nihil fere Antiquitatis cultoribus erudiendis conferre posse videatur. Etenim tam variae, & dissidentes adeo Scriptorum sententiae de veteris huius anni Romani forma circumferuntur, ut in tanto Auctorum conflictu, rerumque obscuritate vix aliquid certo coniici vel definiri possit. Itaque nihilo fortasse in rebus gestis ad sua tempora revocandis, Scriptoribusque intelligendis instructior evaderet, qui antiquissimam anni rationem probe perspectam haberet, cum Romani Scriptores rerum gestarum tempora ac seriem in solo plerumque anno Iuliano exprimere ac designare consueverint. Hinc e re magis futurum putavi, si brevissime admoneam primam anni formam a Romulo institutam neque solarem neque lunarem fuisse, sed spatium dierum 304. in decem menses divisum, quorum primus fuerat Martius. Rudis ergo ac mirifice inconstans in anni tempestatibus, festisque diebus indicandis huiusmodi forma esse debuit, ut illam merito Ovidius ipse despexerit

Scilicet arma magis, quam sidera Romule noras,
Curaque finitimos vincere maior erat (1).

Noverat hanc anni perturbationem Romuli successor Numa, eique satis provisum credidit, si duo alii menses Ianuarius nempe & Februarius adderentur (2), annumque efficeret dierum 354. Cum vero annus solaris lunarem quotannis undecim diebus & quarta circiter diei parte superaret, singulis bienniis mensis intercalaris fuit insertus post diem 23. Februarii, qui dicebatur *Merchedonius*, & uno biennio viginti duobus, altero viginti tribus diebus constabat, & a Dea *Merchedona*, quae *mercedibus solvendis*

(1) Fast. Lib. I. (2) Plut. Numa.

dis praeerat, nomen habere creditur (1). Cum tamen Solis Lunaeque cursui adhuc impar haec anni mensura videretur, a Servio Tullio, aut a Decemviris institutum fuit, ut vigesimo tertio, vel vigesimo quarto quoque anno Merchedonius mensis omitteretur (2). Verum cum eiusmodi intercalatio Pontificum curae mandata foret, iique pro arbitrio nunc plures saepe dies, nunc iusto pauciores intercalarent (3), ingens adeo perturbatio incertam hanc anni formam subsecuta est, ut Iulii Caesaris aetate initium anni per 67. dies retrocesserit. Itaque Iulius Caesar rerum potitus cum perturbationem illam, quae a Numa ad eius usque tempora irrepserat, deprehendisset, consilio Sosigenis Graeci Astronomi ad anni correctionem, eumque ad Solis cursum conformandum totus incubuit, iussitque (4) ut anno V. C. 708. sexaginta septem illi dies una cum Merchedonio mense adiicerentur, ita ut annus ille, qui *annus confusionis* dicitur, 445. diebus constaret. Inde vero constituit ut annus imposterum complecteretur dies 365. & horas sex, quae cum quibusque quatuor annis unam diem efficiant, dies ipsa singulis quadrienniis post sextum ante Kalendas Martias, hoc est post diem 24. Februarii inserebatur, unde is annus *bissextilis* dicebatur, quod sextus dies ante Kalendas Martias bis numeraretur. De mensium vero situ, quemadmodum etiam de illorum nominibus, nihil immutavit Caesar, nisi quod *Quintilis* mensis in eius honorem, quod eo mense natus esset, legem ferente M. Antonio Consule *Iulius* vocari coepit; quemadmodum *Sextilis*, quo Augustus primum consulatum inierat, ab eiusdem nomine *Augustus* deinceps est appellatus. Verum cum Pontifices, quibus intercalandi potestas iterum demandata fuerat, eadem abuterentur, atque ob eam caussam varietas aliqua sensim in annum irrepere incepisset, Augustus anno Iuliano 38. V. C. 746. ante Christum 8. ut omni perturbationi imposterum futurae obviam iret, quarto quoque anno intercalandi legem aere iussit incidi, ut ab ullo ignorari, aut a Pontificibus

 alte-

(1) Vid. Scalig. de Emend. Temp. Tom. II. (2) Vid. Gronov. obser. II. 38. (3) Vid. Manut. ad Cic. Famil. VII. 2. (4) Vid. Amm. Marc. XXVI. 2.

alterari non posset, atque haec celebris eius anni forma fuit, qui vulgo *Iulianus* est appellatus, cuius initium a Kalendis Ianuariis processit an. V. C. 709. ante Christum 45. Haec autem anni Iuliani dispositio, bissextorum periodus, mensium ordo nunc etiam a nobis servatur cum illarum tamen legum accessione, quas, ut superstites adhuc in anno Iuliano errores expungeret, edidit Gregorius XIII. an. Aerae Christianae 1582. Etenim cum solaris annus dies 365. sexque horas integras non complectatur, sed ad integrum tempus hoc absolvendum 11. minuta desint, ex minutis illis a Iulio Caesare iam admissis 133. annorum spatio dies integra componebatur, adeoque in 400. annorum Iulianorum spatio tres omnino dies numerandi fuerant, qui tamen inseri vel computari non debent. Hinc Aequinoctium vernum quod Nicaeni Concilii tempore, hoc est an. Chr. 325. in 21. Martii diem inciderat, post annos 1260. sensim retrogradiendo Gregorii XIII. temporibus ad 11. Martii diem pervenerat. Itaque ut labem hanc auferret Gregorius, ex anno 1582. decem dies expungendos decrevit, adeoque Aequinoctium vernum diei 21. Martii restituit. Atque ut imposterum error ille vitaretur, constituit ut ex quatuor centenariis vel secularibus annis, quorum quilibet ex Iulii Caesaris hypothesi bissextilis esse debebat, tres communes forent; ideoque servata in ceteris Iuliani anni forma, in 400. annorum spatio tres tamen dies eximerentur, hoc est centenariis veluti bissextilibus ex Iuliani anni legibus adiungendi, minime adiungerentur. Ita secularis annus 1600. pro veteri Iuliani anni ratione bissextilis fuit, ceteri tres proximi 1700. 1800. 1900. communes forent, iterumque 2000. bissextilis haberetur. Atque ista quidem a nobis de anno Iuliano differentibus praeteriri vix poterant, licet brevissime indicanda fuerint, quippe quae ab Institutionibus hisce nostris aliena fortasse videbantur. Nonnulla quoque hic subiicere operae pretium existimamus de Cyclis illis, qui huic anno Iuliano tribuuntur. Quamvis enim illi apud antiquos Scriptores minime occurrant, cum tamen ex illis celeberrima Iuliana periodus exsurgat, cuius frequentissimus atque utilissimus usus in annis per-

spi-

ſpicue certoque deſignandis maxime commendatur, omitti omnino non debent.

De Solis & Lunae Cyclis, & Indictione Atque Iuliana Periodo.

Iulianus annus, ut diximus, 365. dies & horas inſuper ſex complectitur, quibus quarto quoque anno dies alter accedit, quem ſex illae horae quater ductae conficiunt. Iam vero numerus ille dierum in hebdomadas diſtributus componit hebdomadas 52. & unicus adhuc dies in anno communi & duo in biſſextili ſuperſunt, quare communis annus in eadem feria vel hebdomadis die deſinit, qua inceperat. Quia vero hebdomadae ipſae per 7. ferias, quae prioribus 7. Alfabeti litteris exprimuntur, in anno evolvuntur, fieri deberet ut ſingulis ſeptem annis in ſingulos hebdomadae dies anni principium ſucceſſive incideret; unde ſeptem illae litterae, quae ſingulis diebus in Calendario apponi ſolent quaeque a Romanis olim *Nundinales*, nunc vero *Dominicales* vocantur, conſtanti ſerie vel ordine primam anni diem exhiberent. Vt ex. gr. ſi annus iſte feria 1. ſive Dominica die, quae littera A deſignata fuerit, exordiatur, poſt integros ſeptem annos iterum anni principium in eamdem Dominicam diem incideret, eidemque litterae A reſponderet. Quoniam vero quarto quoque anno intercalatur, ſeu dies integer anno biſſextili adiungitur, atque biſſextilis annus non in eamdem, in qua inceperat, ſed in ſequentem feriam deſinit, neceſſario fit ut ordo ille litterarum Dominicalium perturbetur, & non niſi poſt 28. annos recurrat, quo peracto ſpatio idem litterarum ordo retexitur, hoc eſt iterum periodus ſeu Cyclus diei ſolaris, nempe diei Dominici qui olim Soli ſacer fuerat, exorditur. Ut autem Cyclus ſolaris cuiuslibet anni inveniatur, ſupponi debet primum annum Chriſti in decimum annum Cycli ſolaris incidiſſe, unde ſi annis Aerae Chriſtianae addantur 9. & tota illorum ſumma per 28. dividatur, ſi nihil quidem reliquum erit, annus ille erit ultimus, ſive vige-

gesimus octavus Cycli solaris, sin vero supererit aliquis numerus, hic illius anni Cyclum exhibebit. Itaque

Iunge annis Domini ter ternos, perque viginti
Octo seca summam, Cyclus solaris habetur.

Quamvis lunaris annus solarem aequare adeoque cum eo coniungi non possit, sed lunaris anni principium per singula solaris anni tempora libere evagetur, ac proinde modo una, modo altera solaris anni tempestate incipiat, instituta tamen Metonis Enneadecaëteride sive annorum 19. periodo, Solis Lunaeque anni simul componi, sive ad unum idemque utriusque principium redire visi sunt. Ratio vero qua lunaris huiusmodi Cyclus cum solari post memoratum spatium una conspiret, fuse a nobis inferius, cum de Graecorum anno sermo erit, exponetur. Itaque unum hic monere sufficiat lunarem hunc Cyclum, qui *Aureus numerus* etiam dicitur, quod aureis characteribus depingi consueverat, quamvis Graecorum proprium, in anno tamen Iuliano locum etiam habere, quum in eo post 19. annorum spatium, solaris Iulianus annus cum lunari coniungatur, scilicet Lunae Solisque motus eodem tempore ad idem Caeli punctum, a quo ante 19. annos simul discesserant, revertantur, non sine tamen aliquo discrimine, cum lunaris Enneadecaëteridis periodus solarem superet spatio hor. 2. 1.′ 28.″ 5.‴ Interim facile definiri poterit quis aureus numerus cuilibet anno dato conveniat. Primus enim Christi annus in aureum numerum 2. incidit. Itaque si anno Christi proposito unitas adiungatur, & summa dividatur, per 19. quod superest erit aureus numerus anni propositi.

Vnum addes annis Domini, summamque novenis
Et denis tribues, numerus tibi ut aureus adsit.

Praeter Solis & Lunae Cyclos, tertia quoque Periodus quaedam usurpatur, quae per singulos 15. annos revolubilis *Indictio* appellatur. Illius origo Constantini M. tem-

temporibus adſcribi ſolet; eiuſdem inſtitutio prorſus arbitraria & fortuita cenſetur, ſicuti varia Indictionis numerandae principia adhibentur. Alia enim eſt *Conſtantinopolitana* vel Graeca, quae Kal. Sept. incipit, alia *Caeſurea* vel *Imperatoria*, quae octavo Kal. Octob. initium deſumit, alia denique *Romana* vel *Pontificia*, qua ſola modo utimur, & a Kal. Ian. exorditur. Ex illius inſtitutione factum eſt ut primus annus Aerae Chriſtianae in Indictionem quartam, hoc eſt annum quartum Indictionis Pontificiae inciderit, adeoque ut ſingulis annis conveniens Indictio reperiatur, annis Chriſti adiungi debent tres anni, ac ſumma per 15. dividi, quod enim ſupererit Indictionem ipſam oſtendet.

Si tribus adiunctis Domini diviſeris annos,
Ter tibi per quinos Indictio certa patebit.

Ex eiuſmudi vero Cyclis hactenus explicatis celeberrima aeque ac utiliſsima Periodus illa conficitur, quae cum ab Ioſepho Scaligero Iulii Caeſaris filio ad anni Iuliani leges accomodata fuerit, *Iulianae* Periodi nomen eſt conſecuta. Etenim ſi 18. & 19. ſeu ſolaris Cyclus cum lunari in ſe ducantur, fient anni 532. quae Periodus *Victoriana*, hoc eſt a Victore Aquitano inſtituta dicitur. At ſi huiuſmodi ſumma 532. adhuc per 15. ſive per integrum Indictionis Cyclum multiplicetur, fiet 7980. celeberrima nempe Iuliana Periodus. Illius vel maxima utilitas, ac fere mira praeſtantia inde praeſertim oritur, quod quilibet illius annus adeo ſuis Cyclis Solis Lunaeque atque Indictionis certis veluti characteribus inſignitur, ut in nullo alio anno per totam illam Periodum, ſive 7980. annorum ſeriem, iidem Cycli omnes ſimul incidentes redire poſſint, donec integra Periodus 7980. annorum abſoluta fuerit. Sic ex. gr. praeſens annus 1750. Cyclum ſolarem habet 23. lunarem 3. Indictionem 13. qui characteres aut Cycli nulli alteri anno convenire poſsunt, quam anno *6463*. Periodi Iulianae; quemadmodum fieri non poteſt ut in tota Periodo Iuliana alter anni numerus reperiatur, praeter praeſen-

ſentem annum 1750. qui diviſus per 28. relinquat 23. per 19. relinquat 3. per 15. reſiduum ſit 13. ideoque praeſens hic annus nulla ratione cùm ceteris confundi poteſt, quapropter ſi dati alicuius anni Cycli exprimantur, annus ille a ceteris omnibus accuratiſſime diſtinguetur. Aliud etiam perutile diſcrimen inter Periodum Iulianam aliaſque annorum exprimendorum rationes invenitur. Siquidem in illis ab aliquo remoto temporum puncto veluti cardine anni numerantur. At cum eiuſmodi initium plerumque incertum ſit propter diſſidentes Chronologorum ſententias, ſemper aliquis ſupereſt ambigendi locus quot exinde anni ad noſtra uſque tempora profluxerint. Iuliana vero Periodus a noſtris ipſis temporibus veluti incipiens, retrogradiendo ad annum illum pervenit, quo res geſta memoratur, clariſſimeque demonſtrat quot exinde anni ad praeſentem uſque interceſſerint. Praeterea cum anni quibus Hiſtoriae atque Epochae illigantur, ut plurimum a varia anni tempeſtate exordia deſumant, neceſſe eſt explicare utrum ineunte anno vel deſinente res illa contigerit, ut Epocharum anni cum Iuliano accurate committi poſſint. Denique res omnes geſtae illarumque tempora ſola Aera qualibet definiri non poſſunt, ut ab V. C. vel a Chriſto nato, &c. cum plurimae illius Epochae initium praeceſſerint. At Iulianae Periodi exordium ipſam quoque Mundi creationem 710. annis antecedit, adeoque ſingulae diſcrepantes Chronologorum Epochae ſuum in illa ſitum commode obtinent. Dato vero quocumque anno Periodi Iulianae, Cyclus ſolaris, Aureus numerus, & Indictio illi conveniens facile reperitur. Si enim annus ille propoſitus dividatur per 28. id quod relinquitur erit Cyclus ſolaris, ſi dividatur per 19. Aureus numerus relinquetur, ſi per 15. Indictionis numerus ſupererit. Quemadmodum propoſitis tribus Cyclis inveniri poterit annus datus Periodi Iulianae, cui illi conveniant. Etenim ſi Cyclus Solis multiplicet numerum 4845. Aureus numerus multiplicet numerum 4200. & Indictio numerum *6916.* atque productorum omnium ſumma dividatur per 7980. reſiduum quod ex diviſione ſupererit, erit annus Periodi Iuli-

lianae tribus illis Cyclis notatus, ille nimirum cui tres illi Cycli conveniunt.

De illustrioribus Romanorum Epochis.

Quemadmodum rerum gestarum tempora per solares, lunaresque annos illos, quibus quaeque regio utebatur, designari consueverant, ita quoque Scriptores nonnulla veluti puncta ac fines aliquos elegerunt, a quibus alter annorum numerus inciperet, quo rerum memorias definire metirique possent. Hinc exortae sunt Epochae, quas *remoras* seu *inhibitiones* commode dixeris, quaeque posterioribus deinde seculis vocatae sunt *Aerae*. Illarum initium a re quapiam insigni gesta fere semper mutuati sunt Scriptores, earumque genus duplex; aliae enim *sacrae*, quae a sacris nempe Litteris sacrisque Scriptoribus traditae vel adhibitae sunt, dicuntur; aliae *profanae*, quibus Scriptores Ethnici utuntur. Quamquam variae primi generis Epochae facile a nobis omitti debeant, de Aera tamen Christiana, quae una fere nostris hisce temporibus adhibetur, & ad quam proinde ceterarum Epocharum, periodorumque annos accurate retulimus, nonnulla leviter innuere par duximus. Itaque huius celebris Epochae initium a Dionysio Exiguo eius auctore, qui sub Iustiniano Imperatore floruit, coniicitur in annum Iulianum 46. ita ut in eius hypothesi Christus natus fuerit die 25. Decembris anni Iuliani 45. qui fuit annus P. I. 4713. V. C. 753. & 4. Oly. 194. Recentiores vero, & accuratiores Chronologi perspicue oppido rationibus, clarissimisque Scripturae locis egregie demonstrare contendunt verum Christi nativitatem quadriennio ante huius Epochae Dionysianae principium contigisse (1) nempe die 25. Decembris anni Iuliani 41. P. I. 4709. anno 4. Oly. 193. V. C. 749. ut proinde Epocha vel Aera Christiana revera processerit a Kal. Ian. anni Iuliani 42. P. I. 4710. V. C. 750. ac 1. Oly. 194. Verum ut ingenue fatear, huic etiam opinioni multa a nonnullis Chronologis obiiciuntur, quae aegre defendi possunt, ut pro-

(1) Vid. Pag. Crit. Baron. Vaillant. Usser. Nor.

proinde verum Christi nativitatis annum nondum certo exploratum fuisse dolendum sit. Neque mirari subeat quod haec Dionysiana Epocha falsa deprehensa fuerit. Etenim illa primis Ecclesiae temporibus minime adhibita fuit, cum aliarum Gentium more tunc temporis Christiani vel ab V. C. vel per Olympiades annos numerare, aut Consulum nominibus designare solerent, unde facile fieri potuit ut Dionysius, qui post quingentos & amplius annos a Christi nativitate eam excogitavit, in tam obscura atque implexa annorum supputatione aberraverit. Neque ideo huiusmodi Aera, loco suo, quem illi Dionysius tribuit, movenda est, ne ingens tot annorum numerus, rerumque gestarum series his annis consignata perturbetur. Quare rectius nonnulli Aeram hanc non Christi aut verae illius nativitatis Aeram vocant, sed *communem*, *Christianam*, aut *Dionysianam* appellant. His igitur, quae innuenda omnino fuerant, absolutis, Romanorum Epochas, attingamus illustrior atque usitatior Romanorum Epocha, ea est quae ab Vrbe condita, sive a Romanae Vrbis aedificatione initium auspicatur, de qua duae sunt odie receptae celeberrimaeque sententiae. Prima Varronis, qui desinenti anno tertio Oly. 6. Romae aedificationem statuit; altera Verri Flacci, cum quo Fasti Capitolini conspirant, qui eamdem Vrbis originem in annum sequentem coniicit, qui est quartus desinens Oly. 6. Verum cum prior ab antiquis recentioribusque Scriptoribus frequentius usurpetur, alterique fere praeponatur, nos cum recentioribus priorem sententiam praeferendam esse censemus, statuimusque cum Varrone Vrbem conditam exeunte anno 3. Oly. 6. hoc est anno P. I. 3961. ante Aeram Christianam 753. [1] Cumque dies quo Vrbs condita est, fuerit XI. Kal. Maias [2], qui dies *Palilia* a Pale Pastorum Dea cui tum sacra fiebant, dicebatur [3], hinc conveniunt Scriptores Romanae Vrbis annorum initium a die 21. Aprilis, sive XI. Kal. Maias esse auspicandum. Quamquam haec Romanorum Epocha prae ceteris illustrior haberi debeat, praetereundae tamen non sunt a- liae

(1) Vid. Pet. de Doc. Tem. Lib. IX. Cap. 45. (2) Dionys. Hal. II. 56.
(3) Plut. in Rom.

liae nonnullae, a quibus annorum numerum supputarunt Historici, quod nimirum temporibus illis, a quibus in numerandis annis initium ducitur, insignis historia, vel res quaedam contigerit, ut in subiecta serie conspicitur.

	an. V C.	ant. Ch.
Regum fuga & consulatus initium.	245.	509.
Roma capta a Gallis.	360.	394.
Primum bellum Punicum.	490.	264.
Secundum bellum Punicum.	536.	218.
Romanorum clades apud Cannas.	538.	216.
Perseus Macedoniae Rex fractus captusque a Romanis.	586.	168.
Tertium bellum Punicum.	605.	149.
Carthago diruta a P. Cornelio Scipione Aemiliano.	608.	146.
Mithridates victus a Pompeio.	690.	64.
Crassus profligatus & interemptus a Parthis.	701.	53.
Bellum Pharsalicum in quo fusus est Pompeius.	706.	48.
Triumviratus Octaviani, Antonii, & Lepidi.	711.	43.
Aerae Hispanicae initium, cum facta a Triumviris totius orbis partitione & a senatu confirmata, Caesar Augustus Hispanis imperare coepit, atque isti ab exordio regni illius annos numerare coeperunt.	716.	38.
Actiaca victoria Octaviani contra Antonium.	723.	31.
Senatus Octaviano *Augusti* nomen imponit, quo tempore anni Augustani exordiuntur.	727.	27.

Romanorum Epochas in Syria & in Aegypto opportunius proferemus, cum de illarum regionum anno atque Epochis sermonem instituere loci opportunitas postulabit, quemadmodum etiam de annorum supputandorum ratione per Consulum nomina, perque Augustorum annos in imperio, commodiori loco differemus, ubi nimirum integra & accurata Consulum, & Imperatorum series contexenda erit.

CAPVT II.

De Civilibus Graecorum annis, ipsorumque Mensibus, ac celebrioribus Epochis.

ANtiquissima civilis anni forma, quae apud varias Graeciae nationes, praesertim post Olympiades institutas, obtinuit, inconstans adeo, perplexa & obscura fuit, ut illa nitide accurateque definiri non possit. Maxima nimirum varietas apud illos subinde invecta fuit cum plura a Thalete, alia a Solone, alia ab aliis adiecta fuerint, ac nova demum periodus a Cleostrato inventa sit, quarum opinionum singulae a Scaligero (1), Petavio (2), & Dodvello (3) subtiliter exponuntur. In eo tamen omnes fere Graeciae populi conspirarunt, ut lunarem annum ex lunaribus mensibus compositum usurparent; sed ita tamen ut annus ille cum solari, adeoque Lunae periodus cum solari periodo certa quadam lege, seu foedere coniungerentur; ut proinde Graecorum annus atque periodus *Luni-Solaris* videretur. Ex eiusmodi vero periodis, certisque legibus, quibus lunaris annus cum solari coniungi posset, omnium accuratissima ac celeberrima a Metone Atheniensi inventa, atque anno 1. Olympiadis 87. in civiles Atheniensium annos recepta fuit; moxque ad omnes fere Graeciae gentes manavit. Haec praestantissima Metonis periodus novendecim solares annos complectitur ideoque *Enneadecaëteris*, sive *novendecim annorum* Cyclus vocatur. Etenim Meto observavit quod in 19. solaribus annis, quorum quilibet 365. dies horasque sex complectatur, integri 6940. dies continentur, idemque dierum numerus ex 235. lunaribus mensibus efficitur, quorum 230. alterne pleni cavique forent, hoc est 115. ex illis dies 30. alii 115. dies 29. continerent, postremique menses 5. suis in locis opportune inserendi 31. diebus constarent. Integram

(1) De Emend. Temp. Lib. 1. pag. 13. 42. & Canon. Isag. Lib. III. c 7.
(2) De Doctr. Temp. Lib. I. c. 8. (3) De Cyclis Dissert. I. sec. 14.

tegram tamen 6940. dierum summam ita partiri, adeoque cavos plenosque menses in integra 19. annorum solarium sede disponere, Metoni libuit, ut ex 235. lunaribus mensibus 125. pleni, & 110. cavi forent. Ita nimirum numerus 3750. qui ex 125. mensibus plenis conficitur, una cum numero 3190. qui ex 110. cavis mensibus exsurgit, integram illam 6940. dierum summam conficiet. Itaque ut 19. solares anni 235. lunaribus mensibus aequales essent, in integra Enneadecaëteridis periodo 110. dies expungendi, hoc est 110. lunares menses excavandi fuerant, ut ipsorum singulis nonnisi 29. dies, ceteris autem 125. dies 30. tribuerentur. Quemadmodum vero lunares anni ex lunaribus mensibus compositi peracta demum integra 19. solarium annorum periodo cum solaribus annis coniungebantur, ita quoque embolimorum mensium ope lunares ipsi cum solaribus annis citius componi consueverunt. Etenim cum lunaris annus ex 12. mensibus alterne plenis & cavis compositus 354. dies complectatur, adeoque ad integrum solarem annum complendum 11. dies quotannis deficerent, ex 11. diebus illis tertio quolibet anno integer lunaris mensis conficiebatur. Itaque ut lunaris seu civilis annus cum solaris proxime coniungeretur, ac civilia festa in eosdem solaris anni dies vel anni tempestates proxime inciderent, tertio quolibet anno, civili lunari anno mensis alius adiungebatur, ut annus ille 13. mensibus constaret, ac mensis ille qui praeter ordinem inserebatur, *embolimus* hoc est *insititius* dicebatur, atque annus cui adiungebatur *embolimaeus* vocabatur. Hinc Athenienses *embolimum* hunc mensem in extrema anni parte, hoc est post 12. sive *Posideonem* mensem inserebant, ipsumque, *Posideonem secundum* vocarunt, eumque embolimi situm ac nomen conservarunt quamvis deinde anni cardinem a Gamelione ad Hecatombaeonem transtulissent. Eiusmodi vero anni qui Embolimaei esse debebant, ita a Metone in 19. annorum periodo dispositi fuere, ut 3. 5. 8. 11. 13. 16. 19. Ennaeadecaëteridis anni semper embolimaei forent, seu tresdecim lunares menses amplecterentur, quorum additius Posideonis II. nomine distingueretur, sextumque inter,

ac

ac septimum mensem insereretur. Subtilis profecto, atque ingeniosa huius Metonicae periodi forma, non tamen adeo accurate Solis, Lunaeque cursum ad idem punctum restituit, ut nonnula temporis momenta intercesserint, quae annorum progressu labes aliquas atque errores in eumdem Cyclum invexerunt, quos ut expungeret Calyppus Cyzicenus, alterum Cyclum quatuor Enneadecaëterides continentem excogitavit. Itaque recens atque civilis Metonici anni formà Oly. 87. apud Graecos, praesertim Atticos, obtinuit, cuius initium ab eo novilunio ducebatur, quod solstitio aestivo proximius foret, sive illud praecederet, sive consequeretur. Quia vero contigit ut eodem anni tempore & Archontum magistratus, & Olympiadum anni exordirentur, hinc factum ut civilis annus cum Olympico & Archontico ab eadem Oly. 87. veluti cardine processerit. Itaque tunc Hecatombaeon mensium primus esse coepit, quem ceteri ordine hic subiecto consequebantur, eaque ratione cum solaribus Romanorum mensibus proxime committebantur, quae hic expressa conspicitur.

1.	*Ἑκατομβαιών.*	Hecatombaeon.	*Iulius.*
2.	*Μεταγειτνιών.*	Metagitnion.	*Augustus.*
3.	*Βοηδρομιών.*	Boedromion.	*September.*
4.	*Μαιμακτηριών.*	Maemacterion.	*October.*
5.	*Πυανεψιών.*	Pyanepsion.	*November.*
6.	*Ποσειδεών.*	Posideon.	*December.*
7.	*Γαμηλιών.*	Gamelion.	*Ianuarius.*
8.	*Ανθεστηριών.*	Anthesterion.	*Februarius.*
9.	*Ἐλαφηβολιών.*	Elaphebolion.	*Martius.*
10.	*Μουνυχιών.*	Munychion.	*Aprilis.*
11.	*Θαργηλιών.*	Thargelion.	*Maius.*
12.	*Σκιρροφοριών.*	Scirrophorion.	*Iunius.*

Atque ista quidem de iis solum temporibus intelligenda sunt, quibus lunares menses, atque Metonicus Cyclus in civilibus Atheniensium annis usurpabantur, nisi quod Maemacterion aliquando in *quintum*, Pyanepsion vero vicissim in *quartum* locum migravit, quod circa Olympiadem 224. contigis-

egisse Corsinus ostendit (1). Maximam vero varietatem tum in mensium ordine, tum in civilis anni forma, principioque sequioribus aetatibus invectam esse plurima argumenta ostendunt, quae Petavius; Dodvellus, nuperrimeque Corsinus fuse prosequuntur. Ac primo solares Iulianos annos, eamdemque mensium formam, quae a Romanis adhibebatur ab Atheniensibus usurpatum esse, priscis tamen mensium nominibus conservatis ex Aristophanis Scholiastae loco perspicue demonstrat Corsinus (2). Quin etiam Athenienses Macedonum instar ipsum quoque civilis anni principium, ab aestivo solstitio ad autumnale deinde aequinoctium transtulisse suspicatur, idque facile Adriani tempore, cum ipse imperio potius Athenas invisit ann. 3. Oly. 127. cum praesertim in eximio marmore legatur, Athenienses *a primo divi Adriani Athenas adventu* annos numerare coepisse, ut proinde Atheniensis anni principium tunc temporis a Boedromione processerit. Sed perturbata deinde mensium serie, Hecatombaeonem, qui primus olim fuerat, ab aestate ad autumnum migrasse, primumque iterum locum obtinuisse ex Epiphanii testimonio deducit Corsinus (3). Verum in re perobscura, certisque Scriptorum testimoniis destituta, quaeque consilio huic nostro minime confert, diutius immorari non iuvat. Haec vero de Atticis solum populis intelligi debent. Scilicet omnes fere Graeciae gentes, licet finitimae, sibique coniunctae fuerint, variis tamen distinctisque Cyclis, mensium nominibus, anniquae principio plerumque ab Atticis atque inter se dissidebant, ex quo discrimine ac varietate maxima profecto perplexitas atque obscuritas in Scriptoribus, marmoribusque reperitur. Etenim illorum quilibet, rerum gestarum tempora non aliis quam gentis patriaeque suae mensibus, veluti characteribus expressit. Itaque cum eruditae Antiquitatis cultores ad totius Graeciae Scriptores ac monimenta intelligenda harum Institutionum praesidio veluti manu ducere constituerim, e re futurum existimo si aliqua de reliquis Graecorum Cyclis, mensibusque hic una proferantur, ut si quando ea legen-

(1) Fast. Att. Tom. II. Diss. XIV. n. 6. (2) Fast. Att. Tom. I. Diss. II. n. 15. (3) Ibid. n. 30.

genti occurrant facile intelligat cui nam genti mensis ille sit adscribendus, quemve in Romanorum annis locum occupaverit, quo denique anni tempore, quo Iuliani anni mense res memorata contigerit. Nos brevitati consulentes rerum fastigia prosequemur: qui hasce Graecanicas eruditiones plenius a fontibus haurire, quam rivulum nostrum consectari desiderat, viros hac in re facile principes adire poterit, nimirum Giraldum, Scaligerum, Petavium, Norisium, Dodvellum, novissime vero Corsinum.

Bithyni.

Licet varietas aliqua in Bithynorum mensium nominibus a Gyraldo, Scaligero, Vsserio, Henrico Stephano evulgatis occurrat, prout eorum quilibet ipsorum mensium nomina in Graecis Codicibus deprehenderat, quaelibet tamen eorum series ab Heraeo mense deducitur. quod argumento esse potest hunc Bythinorum anni cardinem extitisse. Iuxta Scaligeri calculum huiusce Bithynorum anni principium a *vicesimam quartam* Septembris Iuliani diem referri debet, Petavius insuper observat Domitiani Caesaris aetate Bithynos annos minime fuisse lunares [1], quod fortasse Iulianae periodo, annique formae Bithynae gentes iam adhaesissent, veterisque anni cardinem in autumnale aequinoctium transtulissent. Bithynorum mensium seriem ex communi Eruditorum sententia subiicimus.

1.	Ἡραῖος.	*Heraeus.*
2.	Ἑρμεῖος.	*Hermius.*
3.	Μητρῷος.	*Metrous.*
4.	Διονύσιος.	*Dionysius.*
5.	Ἡράκλειος.	*Heraclius.*
6.	Δῖος.	*Dius.*
7.	Βενδιαῖος.	*Bendiaeus.*
8.	Στρατεῖος.	*Strateius.*
9.	Ἄρειος.	*Arius.*
10.	Περιέπιος.	*Periepius.*
11.	Ἀφροδίσιος.	*Aphrodisius.*
12.	Δημήτριος.	*Demetrius.*

Poc-

(1) Doct. Temp. Lib. I, c. 31.

Boeoti, seu Thebani.

Veterem recentemque Boeotorum periodum, ipsorumque Cyclos accurate Dodvellus edidit, qui Plutarchi testimonio luculenter ostendit (1) quod civilem simulque lunarem annum, a *proximo civili novilunio post brumam*, seu hiemale solstitium Thebani exordiebantur. Hoc anni cardine constituto, primus Thebanorum mensis cum Gamelione Attico coniungebatur, idemque de reliquis Boeotorum mensibus intelligi debet, si cum ceteris Attici anni mensibus conferantur, nisi Cyclorum varietas, & embolimorum sedes, hunc ordinem perturbaverit (2). Quaecumque vero perturbatio suboriri potuerit, ea penitus sublata fuit, Metonis Enneadecaëteride mox instituta, atque a Thebanis recepta, quo certe tempore eadem utrobique mensium initia extitisse, soloque civilis anni cardine Thebanos ab Atticis dissedisse eximio Plutarchi testimonio erudimur (3). Ex duodecim tamen mensibus, quibus Boeotorum annus constabat, quinque adhuc incomperti sunt, adeoque septem solum a Dodvello hoc ordine recensentur.

1. Βουκάτιος.	*Bucatius.*
2. Ἑρμαῖος.	*Hermaeus.*
3. Προστατήριος.	*Prostaterius.*
7. Ἱπποδρόμιος.	*Hippodromius.*
8. Πάνεμος.	*Panemus.*
10. Ἀλαλκομένιος.	*Alalcomenius.*
11. Δαμάτριος.	*Damatrius.*

Cappadoces.

Praeter sola mensium nomina & depravata fortasse, at certe barbara, quae Gyraldus, Stephanus ex vetustis membranis protulit, delitescunt cetera, quae ad civilem

C Cap-

(1) Differ. V. sect. 5. (2) Vid. Dod. Diss. V. sect. 4. (3) In Camillo.

Cappadocum annum intelligendum desiderantur; quin horum mensium situs incertus insuper atque perplexus ab Eruditis habetur, quod illorum nomina apud Scriptores illos, quos Cappadocia tulit, nullibi memorentur.

1. Τίριξ.	*Tirix.*
2. Ματα.	*Mata.*
3. Ξαναντερί	*Xanatheri.*
4. Μιθρί.	*Mithri.*
5. Α'πομεναμά.	*Apomenama.*
6. Αρθρά.	*Arthra.*
7. Τετύσία.	*Tetusia.*
8. Ωσμωνία.	*Osmonia.*
9. Σονδαρά.	*Sondara.*
10. Αρτανία.	*Artania.*
11. Αρταεςίν.	*Artaestin,*
12. Αραιότατα.	*Araeotata.*

Corcyraei.

Ad haec usque tempora prorsus ignota & Scriptoribus indicta Corcyraeorum anni forma, mensiumque nomina fuere, nonnullique suspicati sunt, Corcyraeos menses a Corinthiorum mensibus minime distingui, quod Corcyra a Corinthiis originem ritusque olim mutuata fuerit. Verum celeberrimum Marmor a Montfauconio editum & illustratum (1), iterumque a doctissimo Quirino nonnullis in locis restitutum, huiusmodi coniecturam, seu argumentum refellit (2). Itaque in eodem tres Corcyraeorum menses prodiere, quorum ordinem, quem in anno occupaverant, ita ex ipso marmore Montfauconius & Corsinus deducunt.

1. Α'ρτεμίτιος.	*Artemitius:*
11. Μαχανής	*Machanes,*
12. Ε'υκλιος.	*Euclius.*

Corin-

(1) In Diario Italico Cap. 28. pag. 411. (2) Prim. Corcy. Cap. XIX.

Corinthii.

Cum ea, quae in concinnanda Corinthiorum periodo, mensium nomine, situ, numero definiendo protulerit Dodvellus (1), perspicuis oppido, certisque characteribus, partim ambigua, partim manifestissime falsa evicerit Corsinus (2), mihi solummodo monendum superest, *Carnium* undecimam in mensium ordine sedem, *Panemum* vero decimam tenuisse, primumque Metagitnioni, alterum Hecatombaeoni Attico respondisse, ut egregie contra Dodvellum Corsinus ostendit. Incertum vero an ceteri menses omnes ad Corinthios potius, an ad Siculos, an ad alias gentes spectaverint, eorum nonnulli ad sequiora certe tempora referendi videntur, quando in Corinthiorum annis Macedonum menses recepti fuerant.

10. Πάνεμος	*Panemus.*
11. Καρνεῖος.	*Carnius.*
Γορπιαῖος.	*Gorpiaeus.*
Δῖος.	*Dius.*
Πανθεών.	*Pantheon.*
Ποσειδεών.	*Posideon.*

Cretenses.

Plurima profecto Scriptores de Cretensibus ediderunt; nusquam tamen apud illos, si *Metarchium* unum excipias, Cretensium menses, annique forma memoratur. Nuperrime solum ex Graecis Marmoribus eorum nomina, Gruteri, Montfauconii, & Rheinesii opera, affulsere, quae universa Chishullus (3) collexit, latine reddidit, castigavitque; verum integra eorum series adhuc delitescit, & perplexus adhuc dubiusque haberi debet locus, qui vulgo illis tribuitur.

C 2 Γμα-

(1) Diss. VI. sect. 5. 6. 7. 8. (2) Fast. Att. Diss. XIV. numer. 1B
(3) Antiquit. Asiat. pag. 129.

Ἰμάλιος.	*Imalius*
. . . δάκιος.	. . . *dacius*.
Δρομεῖος.	*Dromeius*.
Διοσαλλόσιος.	*Diosallosius*.
Ἐλευσίνιος.	*Eleusinius*.
Ἐτεοθερμολαῖος.	*Eteothermolaeus*.
Ἡραῖος.	*Heraeus*.
Ἀρταμίτιος.	*Artamitius*.
Μετάρχιος.	*Metarchius*.

Cyprii.

Qui fuerint Cypriorum menses, quaeve anni forma ab iis, priscis praesertim temporibus, adhiberetur, divinare certe vix possumus, cum neque a Scriptoribus, neque a Marmoribus ullis eorum nomina indicentur. Corsinus (1) non immerito suspicatur, Cyprios, cum Alexandro Tyrum obsidenti an. 1. Olym. 112. se dederint, Macedonicam periodum ac menses, aliarum finitimarum gentium instar, amplexos fuisse; Cyprios vero menses, qui modo in Scriptoribus ac Marmoribus occurrunt, eo tempore fuisse institutos ac Romanis nominibus donatos, cum Cyprus Insula a Caesare Augusto, post Cleopatrae Antoniique mortem, Romano populo est restituta. Posterioribus certe temporibus, praesertim Epiphanii aetate, Cyprii nonnulli Aegyptios, alii Macedonicos iterum menses adhibuerunt. Omnium tamen, qui Cypriorum mensium seriem & nomina vulgarint, elegantissime illa expressit Harduinus (2) simulque Latina nomina subtiliter aeque ac feliciter excogitavit, ex quibus mensium ipsorum nomina veluti origine profluxerunt, ut in subiecta serie facile apparet.

1. Ἀφροδίσιος.	*Aphrodisius*.	Veneris
2. Ἀπογονικός.	*Apogonicus*.	Soboles *fuit*
3. Αἰνικός.	*Aenecus*.	Aeneas, &

Ἰυ-

(1) Diss. XIV. n. 14. (2) Numi Popul. illus.

4. Ι'ȣ̃λος.	*Iulus.*	Iulius
5. Καισάριος	*Caesarius.*	Caesar
6. Σεβαστός.	*Sebastus.*	Augustus
7. Α'υτοκρατορικός.	*Imperatorius.*	Imperator
8. Δημαρχεξȣ́σιος.	*Demarchexusius.*	Trib. Potestatis
9. Πληθύπατος.	*Plethypatus.*	Cos. saepissime
10. Α'ρχιερεύς,	*Archiereus.*	Pontifex Max.
11. Ε'σθιος.	*Esthius.*	*ex* Familia
12. Ρ'ωμαῖος.	*Romanus.*	Romanorum

Delii.

Delios eandem anni formam ac principium, eadem mensium nomina, ipsorumque sedem, ac Athenienses, usurpasse, adeo perspicue Marmorum ope demonstravit Corsinus [1], ut omnem ambigendi locum sustulisse videatur. Quare monendum hic solum superest, Delios, licet Atheniensium more civiles annos computaverint, non tamen Atheniensium, sed Deliorum Archontum nominibus eos designare consuevisse.

Delphici.

A veris initio, seu verno aequinoctio, ac proinde a 26. Aprilis Iuliani die civilis lunarisque Delphorum anni principium processit, ut ingeniose subtiliterque disserit Dodvellus [2]. Ex eorum mensibus duos tantum huc usque noverunt Eruditi, reliquos qui in subiecta serie recensentur, Corsino debemus, qui ex Graecis Marmoribus illorum nomina eruit, simulque situm, quem menses illi in anno sortiebantur, inquisivit feliciterque detexit [3].

1. Βυσιος.	*Bysius.*
2. Η'ρακλεῖος.	*Heraclius.*
Θεοξένιος.	*Theoxenius.*
Ι'λαῖος.	*Ilaeus.*
Βȣκάτιος.	*Bucatius.*

Δο-

(1) Diss. XIV. n. 15. (2) Diss. V. sect. 5. & 9. (3) Diss. XIV. n. 16.

Δόμος.	*Domus*.
Θηλέτιος.	*Thelutius*.
Συνέλιος.	*Synelius*.
Διονύσιος.	*Dionysius*.

Elidenses, aut Olympici.

Civilem Elidensium annum a novilunio, quod aestivo solstitio proximius fuisset, exordia sumpsisse clare disserteque in *Agonisticis Dissertationibus* demonstravit Corsinus. Quia vero in primi Elidensium mensis plenilunio Olympici ludi peragebantur, facile intelligetur eumdem primum mensem in Hecatombaeonem Atticum, Juliumque Romanum incidisse. Instituta deinde Metonis Enneadecaëteride, hanc ab Elidensibus Atticorum more adhibitam fuisse Dodvellus ostendit (1). Tria solum eorum mensium nomina Scaliger omnium primus deprehendit (2), quorum in anno locum Dodvellus deinceps exposuit (3). *Elaphium* nonum anni mensem fuisse Pausanias aperte docuit (4). Duorum vero posteriorum sedes adhuc ignoratur. Quin etiam eos minime ad Elidenses, sed potius ad alias Graeciae gentes referendos esse, non dubiis argumentis innixus censet Corsinus (5).

9. Ἐλάφιος.	*Elaphius*.
Ἀπολλώνιος.	*Apollonius*.
Παρθένιος.	*Parthenius*.

Ephesii.

Quamvis perpauca illa Ephesiorum monimenta, quae vetustatis iniurias effugerunt, non satis liquido evincant, qua anni periodo, quibusve mensium nominibus uterentur Ephesii, cum tamen nonnulli Scriptores, Ephesiorumque Marmora (6) Atticos menses praeseferre videantur,

(1) Diss. IV. sect. 9. (2) Emend. Temp. Lib. I. pag. 41. (3) Sect. 12. (4) Eliac. I. c. 13. (5) Diss. XIV. n. 17. (6) Vid. Maffeium de Siglis pag. 61.

tur, cumque Ephesii ab Atheniensibus originem, plurimosque ritus sortiti fuerint, nihil verisimilius cum Corsino affirmaverim [1], quam Ephesios eadem civilis anni forma & initio, iisdemque mensibus, ac Athenienses, uti consuevisse. Sunt vero & alia nonnulla Ephesiorum monumenta [2] quae non Atticos, sed Macedonum potius menses non obscure exhibent, quos recepisse videntur Ephesii, aliorum fere Graecorum instar, cum Macedones longe lateque per Graeciam imperium protulerunt.

Laconici.

Omnium primus Dodvellius ex variis Graecorum Scriptorum testimoniis lunarem Laconicum annum incepisse monstravit *ab aequinoctio autumnali, vel ab illo potius civili novilunio, quod pro Cycli lege, aequinoctium illud proxime sequi censebatur* [3]. Quapropter Laconici anni principium in Boedromione Attico contigisse debuit; atque adeo si quis Ephoros, Spartae magistratus, qui quotannis eligebantur, cum annuo Atheniensium magistratu, vel ipsorum Archontibus committere velit, intelliget Archonticum annum vel antiquitus a Gamelione, sive postmodum ab Hecatombaeone mense inchoatum, in duos Ephororum annos incidere. Ex duodecim vero mensibus illis, quos lunaris Laconicus annus complectebatur, quinque tantum in Scriptoribus memoratos Eruditi hactenus deprehenderunt. Cl. Maffeius ex quodam eximio Marmore, ad eodem doctissimis interpretationibus illustrato, tres Laconum menses exsculpsit, qui ceteris adiungi debent, si vere Marmor ipsum ad Spartam spectaverit, quod adhuc incertum esse Corsinus existimavit [4].

6. Te-

(1) Diss. XIV. n. 18. (2) Vid. Iosephum Antiq. Lib. XIV. cap. 10. & Murat. Thesaur. nov. pag. 579. num. 1. (3) Disser. VIII. sect. 5. (4) Disser. XIV. num. 20.

6. Γεραιςος. *Geraestus*.
7. Ἀρτεμίσιος. *Artemisius*.
8. Ἑκατομβεύς. *Hecatombeus*.
9. Φυλασιος. *Phlyasius*.
11. Καρνεῖος. *Carnius*.
Δελφίνιος. *Delphinius*.
Διόσθιος. *Diosthius*.
Ἐλευσίνιος. *Eleusinius*.

Macedonici.

Acerrime ad haec usque tempora decertarunt celebriores illi maiorum gentium Chronologi Scaliger, Petavius, Dodvellus, & Vsserius in vera Macedonum mensium sede definienda, iisque cum Atticis mensibus invicem committendis ob implexum vitiatumque locum, qui in Philippi Regis epistola apud Demosthenem reperitur (1), quem nuperrime ad pristinam historiae fidem restituit mira felicitate Corsinus (2), atque ita Scriptorum dissidio prorsus composito, vera Macedoniorum mensium series tandem affulsit. Ergo civilis Macedonum annus, Atheniensium more lunaris erat, eiusque principium ab autumnali aequinoctio veluti cardine ita deducebatur, ut florente Metonis Enneadecaëteride mensis *Dius* primam in civilibus annis sedem occupaverit, adeoque Maemacterioni Attico, Romanoque Octobri responderit. At hic fuerat civilis anni cardo, & mensium ordo, quem Europaei Macedones adhibebant. Nam licet Syri, quos Epiphanius *Hellenes* appellat, communiorique voce *Syro-Macedones* dicuntur, civilem annum ab eodem illo autumnali aequinoctio exordirentur, eademque mensium nomina & seriem amplecterentur, primus tamen anni mensis apud ipsos non *Dius*, sed *Hyperberetaeus* habebatur, qui apud alios Macedones postremus in anno collocabatur. Haec vero Syro-Macedonum recens periodus, ea est quam in Epiphanio, Suida, Alexandrino Chronico, Conciliorum Actis, itemque a Ty-

(1) Orat. de Corona. (2) Fast. Att. Tom. 1, Diss. III. num. 21.

a Tyriis, Smyrnaeis, aliisque gentibus usurpatam conspicimus, ut fuse & eleganter a Norisio demonstratur in aureo celeberrimoque opere *De anno & Epochis Syro-Macedonum*; priorem alteram veteremque Macedonicorum mensium seriem Scriptores alii, praesertim Iosephus adhibuit. Quandiu vero mos fuerit Macedoniae populis hac anni forma, & mensium nominibus uti, definiri vix potest. Dodvellus ostendit solares menses, Iulianique anni rationem, longe post Iulii Caesaris aetatem a Macedonibus adhibitam, cum priscis fortasse mensium nominibus (1). In Ticinensi marmore quod *Leone* & *Probiano* Coss. hoc est anno Chr. 471. & in altero Florentino, quod *Honorio* XI. & *Constantino* II. Coss. nempe anno Chr. 417. positum fuit, adhuc Macedonicorum mensium nomina occurrunt (2). Apud Europaeos Macedones mensium series ita se habebat:

1.	Δῖος.	*Dius.*
2.	Ἀπελλαῖος.	*Apellaeus.*
3.	Ἀυδιναῖος.	*Audynaeus.*
4.	Περίτιος.	*Peritius.*
5.	Δύστρος.	*Dystrus.*
6.	Ξανδικός.	*Xanthicus.*
7.	Ἀρτεμίσιος.	*Artemisius.*
8.	Δαίσιος.	*Daesius.*
9.	Πάνεμος.	*Panemus.*
10.	Λῶος.	*Lous.*
11.	Γορπιαῖος.	*Gorpiaeus.*
12.	Ὑπερβερεταῖος.	*Hyperberetaeus.*

Smyrnaei.

Quae ad Smyrnaeorum periodum ac menses spectare poterant, opportune superius cum de Macedonum anno ageretur, explicavimus. Vnum quod intererat discrimen iterum proferre iuverit, Smyrnaeos nempe aliorum Syro-Macedonum instar, non in mense *Dio* sed in *Hyperbere-*

 taeo

(1) Disser. IV. sect. 11. 12. (2) Vid. Masse. de Siglis pag. 82. & Gorium Tom. III. Inscrip. pag. 314.

taeo anni cardinem statuisse. Verum ex hac mensium in anni exordio varietate, cum in designandis rerum gestarum temporibus maxima subinde perplexitas irrepsisset, eiusmodi confusioni dirimendae, nova mensium nomina apud Smyrnaeos, ex mensium ipsorum ordine ac numero profecta, usurpari coeperunt, ita ut non *Hyperberetaei*, aut *Dii*, sed *primi* ac *secundi*, &c. nomine vocarentur, quod Vsserius plurimis exemplis a Marmoribus Scriptoribusque depromptis ubertime confirmat (1).

Teii.

Teios in civilis anni periodo cum Atticis conspirasse, eamdemque servasse cum ipsis anni formam & mensium ordinem, ex paucis monimentis illis, quae ad haec usque tempora pervenere, facile infertur. Etenim Teiorum monimenta nonnulla, Atticos menses praeseferre videntur, quorum unum ab eximio Marmore exsculpsit Corsinus (2), alter vero ab Anacreonte memoratur. Quaecumque de Teiorum mensibus hic indicavimus, facile de Pariis etiam supponi poterunt, licet Parii peculiares suos Archontes Eponymos eligerent, eosdemque monimentis inscriberent, quemadmodum de aliis etiam Insulis, quae vel Atheniensium imperio suberant, vel ritus & leges ab ipsis acceperant, vel ipsorum coloniae fuerant, id affirmari facile poterit, quamvis in tanto Scriptorum silentio, ac monimentorum inopia, id certo affirmare non ausim.

De celebrioribus Graecorum Epochis aut Aeris.

Nihil celebrius apud veteres Scriptores quam Troianae urbis & imperii excidium, quod veluti limes ac terminus haberi solet, a quo Historiae veritas incipiat, cum ante Troianum bellum locus nonnisi fabulis relinquatur. Vt autem celeberrimam hanc Epocham definiamus, Eratosthenes & Cato apud Dionysium Halicarnasseum

(1) De anno Maced. Cap. 2. pag. 17. (2) Differ. XIV. n. 24.

ſeum Troiam dirutam eſſe docuerunt 432. annis ante quam Roma conderetur. Itaque Troianum excidium contigit anno P. I. 3961. ante Aeram Chriſtianam 1185. Longe Troiano excidio uſitatiores apud Graecos Scriptores in rerum geſtarum temporibus indicandis ſunt Olympiades. Dicebatur autem Olympias ſpatium 4. annorum civilium, quibus completi, atque ineunte 5. ludi in Piſa vel Olympia Elidis urbe in Iovis honorem circa ſolſtitium aeſtivum, ſimulque plenilunium Hecatombaeone menſe celebrari ſolebant. Primus porro ex Olympicis ludis illis, qui numerari, ac veluti temporis rerumque geſtarum characteres adhiberi conſueverunt, ab Iphito Elidis Rege celebratus eſt an. P. I. 3938. ante Aeram Chriſtianam 776. ante Romanae urbis aedificationem 23. adeoque ab eo tempore Olympiadum initium in temporibus ſupputandis veluti cardine proceſſit. Reliquae celebriores Graecorum Epochae ſunt

	An.	Oly.	V C.	Ant. Chr.
Bellum Marathonium.	3.	72.	264.	490.
Xerxis tranſitus in Europam & pugna apud Salaminam, ubi fuſus eſt Xerxes.	1.	75.	274.	480.
Initium belli Peloponneſiaci.	1.	87.	323.	431.
Eiuſdem belli finis.	1.	94.	350.	404.
Pugna Leuctrica.	2.	102.	383.	371.
Alexandri conflictus contra Darium apud Arbelam.	2.	112.	423.	331.
Alexandri interitus, eiuſque imperii diviſio.	1.	114.	431.	323.

Poſtremo adhibuerunt Graeci ſaepiſſime etiam Aeras Nabonaſſari, atque Seleucidarum, quas infra cum de Aegyptiis, & nummorum Epochis ſermo erit, commodius referemus, quemadmodum de anni ſupputandi ratione per Archontum nomina ab Athenienſibus aliiſque etiam Graecis uſurpata, poſtmodum differemus, ubi de illorum ſerie opportunius agendum erit.

CAPVT III.

De Aegyptiorum Periodo, Anno, Mensibus, atque nobilioribus Epochis.

CVm civilis Aegyptiorum annus mensiumque nomina apud Plutarchum, aliosque Graecos Scriptores saepissime memorentur, eorumque anni forma a nonnullis Graeciae urbibus usurpata aliquando fuerit, de civilium Aegyptiorum annorum ratione, suprema saltem hic rerum capita prosequemur. Vetus ergo ac communis annus, quem a mense *Thoth* exordiebantur Aegyptii, ita 365. dies continebat, ut mensium singuli *tricennarii* forent, ac post tricesimam ultimamque postremi mensis diem, quinque alii dies velut *Epagomenae* sive adiuncti subiicerentur, quibus expletis, iterum mensis *Thoth*, sive prima novi civilis anni dies inciperet, posthabitis semper sex illis horis, quibus quarto quoque anno intercalaris dies apud Romanos exsurgit. Exinde vero liquido patet Aegyptium hunc annum, si cum Iuliano comparetur, singulis quadrienniis ab illa Iuliani anni die, in quam olim Aegyptii anni cardo, sive principium inciderat, integro unius diei spatio retrogradiendo aberrare. Siquidem in anno Iuliano praeter 365. dies, sex insuper horae, ideoque intercalaris dies, singulis quadrienniis continetur, quem in Aegyptio minime inseri animadvertimus. Hinc annus ille, sive eiusdem anni cardo, *mobilis*, *vagus*, *retrogradus* passim apud Scriptores appellatur, semperque quadriennio exacto nova distinctaque anni Iuliani die incipiebat, proindeque anni tempora, solstitia, aequinoctia in eo sensim mobilia per singulos mensium dies evagabantur. Verum ita retrogradus haberi debet, ut ipsius initium vel mensis Thoth, exacto 1460. annorum Iulianorum spatio, ad eamdem il-

lam

Iam anni Iuliani diem, ex qua discesserat, accuratissime reverteretur. Recentiorem Aegyptiorum anni formam, seu Actiacum annum, hic infra inter Epochas proxime subiiciendas, proferemus. Superest ergo mensium nomina & seriem in medium afferre.

1.	Θώθ.	*Thoth.*
2.	Φαωφί.	*Phaophi.*
3.	Ἀθύρ.	*Athyr.*
4.	Χοιάκ.	*Choeac.*
5.	Τυβί.	*Tybi.*
6.	Μεχίρ.	*Mechir.*
7.	Φαμενώθ.	*Phamenoth.*
8.	Φαρμουθί.	*Pharmuthi.*
9.	Παχών.	*Pachon.*
10.	Παῦνί.	*Payni.*
11.	Ἐπιφί.	*Epiphi.*
12.	Μεσορῆ.	*Mesore.*

Epagomenae.

De nobilioribus Aegyptiorum Epochis.

Illustrior aeque ac usitatior Aegyptiorum Epocha, praesertim vero Alexandrinorum, ea est, quae vulgo *Actiaca*, & *Augustana* merito nuncupatur, quod nempe Augustus proximo post victoriam Actiacam anno, Antonio & Cleopatra sublatis, victor Aegyptum ingressus decrevit, ut *dies, quo Alexandria capta est, festus haberetur, atque ab illo annorum deinceps numerandorum initium sumeretur* (1). Incidit eo anno, quo ita fieri mandavit Augustus, prima dies mensis *Thoth*, sive initium Aegyptiorum anni, in diem 29. Augusti, quare huiusce novi civilis anni cardo a die 29. Augusti deinceps semper processit, praeterquam si annus Iulianus bissextilis foret, tunc enim a 30. Augusti die deducebatur. Recepta hac nova civilis anni for-

(1) Dio Lib. LI.

forma, Aegyptii ad morem Iulianae periodi, retentis tamen priscis mensium nominibus, annos computare coeperunt, quod ut accuratius fieret, quartis quibusque exeuntibus annis, qui bissextiles Iulianos annos proxime praecedebant, non quinque, ut in veteribus annis, sed sex Epagomenae adiungebantur, ideoque bissextilis Aegyptiorum annus, Iulianum intercalarem fere sex mensium spatio antecedebat, cum in illo post quinque dies Epagomenae in anni fine, seu post diem 28. Augusti, intercalaris dies adderetur, in anno vero Iuliano inter 24. ac 25. Februarii diem insereretur. Invexit haec anni novitas perutilem in Aegyptiorum periodo varietatem; nimirum ut Thoth, qui antea mobilis, retrogradus, vagusque fuerat, fixus deinceps esse coeperit, atque adeo civilis annus ab eo quem attulimus cardine, imposterum semper inciperet. At monitum velim tamen veteris retrogradique anni formam, apud Astronomos adhuc superfuisse, ut ex plurimis Ptolomaei atque Theonis observationibus, Nicolaus Averanius eruditissime demonstravit (1). Recens haec Aegyptiorum Epocha, sive nova civilis anni forma, initium sortita est suum anno V. C. 724. ante Christum 30. Non raro usi sunt etiam Aegyptii Scriptores, praesertim Ptolomaeus ceterique Astronomi Epocha Nabonassari Babylonii regis, quod plurimae caelestium corporum observationes a Caldaeis peractae, & Nabonassari aera consignatae, sive inscriptae, in Graeciam atque Aegyptum vulgatae deinceps fuerunt. Incipit haec aera anno primo Nabonassari, qui fuit Olym. VIII. V. C. 7. ante Christum 747. cumque Aegyptiacos annos adhibeat, qui diebus 365. componuntur, illius initium incidit in diem 26. Februarii nostri. Primus, itemque decimus nonus Diocletiani annus in imperio, apud Aegyptios, praesertim Alexandrinos Christianos Scriptores, duas Epochas condunt, quarum prima incipit 17. Septembris anno Christi 284. & Diocletiani aera appellatur, altera quae Martirum aera dicitur an. Christi 303. quo gravissima Diocletiani persecutio contra Christianos incepit.

CAP.

(1) De Mens. Aegy. Cap. 7. pag. 48. & Cap. 8. pag. 62.

CAPVT IV.

De Iudaeorum Anno & Mensibus.

ETiam Iudaeorum menses a nonnullis Graecis Scriptoribus, praesertim ab Iosepho, ad rerum gestarum tempora indicanda proferuntur. Quare iuverit Iudaeorum periodum leviter attingere; ut si forte huiusmodi menses occurrerint, eos cum Graecorum gentium mensibus committere, ac proinde legittimum narratarum rerum tempus definire quis possit. Civilis Iudaeorum periodus, cuius initium in ver incidebat, lunaris fuerat; mensium numerus duodecim, tredecim vero si annus Embolimus esset; mensis qui adiiciebatur, *Ve-Adar* sive secundi *Adar* nomine distinguebatur. Aliquando vero detrahebant, aut addebant aliquam diem in mense, prout necessarium videbatur ex novilunii observatione, quo tantummodo, Cyclorum loco, annum & mensium principia moderabantur; hinc eorum menses aliquando 29. aut 30. aut 31. dies complectebantur, prout novilunium postulabat. A decima quarta luna primi mensis, quae in Sacris Litteris *mensis novorum* dicitur [1], quaeque solemnis Paschalis dies esse debebat, Embolimus annus omnino pendebat. Nam si postremus anni mensis adeo propere ad finem vergeret, ut maior pars novi mensis praeteritura foret ante aequinoctium vernum, tunc huiusmodi novus mensis praeteriti anni iuris erat, qui Embolimus idcirco vocabatur, ac mensis qui deinde proxime illi succedebat, primus novi anni mensis habebatur. Mensium seriem & nomina, eorumque cum Macedonicis consensum ex variis Iosephi testimoniis iuxta Dodvellum conteximus [2].

1. Ni-

(1) Exod. Cap. 34. n. 18. (2) Differ. IX. sect. 21.

1. Nisan cum	*Xanthico.*	Antiq. I. c. 3. II. c. 6. III. c. 9. 10. XI. 4.
2. Iiar	*Artemisio.*	Antiq. VIII. c. 2.
3. Sivan	*Daesio.*	
4. Tammuz	*Panemo.*	
5. Ab.	*Loo, & Hecatombaeone.*	Antiq. IV. c. 4.
6. Elul.	*Gorpiaeo.*	
7. Tisri.	*Hyperberetaeo.*	Antiq. III. c. 10. VIII. 2.
8. Marchesvan.	*Dio.*	Antiq. I. c. 4.
9. Kisleu.	*Appellaeo.*	Antiq. XII. c. 7. & 11.
10. Tebeth.	*Audynaeo.*	
11. Sebeth.	*Peritio.*	
12. Adar.	*Dystro.*	Antiq. IV. c. 8. XI. c. 6.

Atque haec ea sunt, quae de Iudaeorum periodo, mensium serie hoc loco omnino innuenda esse duximus, quod illarum rerum cognitio Latinae Graeciaeque Antiquitatis cultoribus necessaria videri potest. Verum Iudaeorum Epochas, quarum nulla mentio in profanis Historiis, veteribusque Scriptoribus occurrit, consulto praeterimus. Ceterum qui, ea quae de variis Iudaeorum Cyclis atque periodo disputantur, assequi desiderat, ex uberrimis Scaligeri (1), Petavii (2), atque Dodvelli (3) fontibus haurire commode poterit.

CAP.

(1) Emend. Temp. Lib. II. (2) Doct. Temp. Lib. II. (3) Diss. IX. sect. 21.

CAPVT V.

De quorumdam populorum mensibus in Graeco quodam Mediceo-Laurentiano Codice memoratis, olim quidem editis, nunc vero primum illustratis.

QVae de variis gentium periodis, mensiumque nominibus complexi sumus, ea profecto sunt, quae vel a Graecis Latinisque Scriptoribus memorantur, vel ex vetustatis monimentis Eruditorum solertia & labore feliciter eruta, atque expressa fuere. Eximiis eiusmodi monimentis accenseri merito debet perantiquus Graecus Codex in Caesarea Mediceo-Laurentiana Bibliotheca Florentiae adservatus, in quo praeter Canones Manuales Ptolomaei cum Theonis expositione, & Fastos Consulares ab Antonino Imperatore usque ad Modestum & Arentheum, & seriem insuper Imperatorum ad Leonem Philosophum usque, integra quorumdam Asiae populorum mensium series reperitur, quorum singuli dies cum singulis Romanorum mensium diebus invicem conferuntur. Porro eximium hoc vetustatis monimentum maximi a sapientissimis viris habitum fuisse video, & merito habendum esse crediderim. Siquidem Hadrianus Relandus tanti Graecos illos Consulares Fastos fecit, ut ope Antonii Mariae Salvini illorum exemplar affecutus, eos Fratris sui Consularibus Fastis adiiciendos curaverit; quemadmodum Cl. Lamius Imperatorum seriem edendam censuit, quod etiam de illis variarum gentium mensibus, ut modo sum dicturus, praestavit. Longe tamen maiori in pretio, ea Codicis pars haberi debet, quae quorumdam populorum integram mensium seriem complectitur, quod eius ope illarum gentium omnia mensium nomina innotescant, quorum plurima partim adhuc dubia censebantur, partim vero prorsus ignorabantur. Quid vero quod huiusce Codicis praesidio, illico patent Romanorum mensium dies, ex quibus sin-

ſingula apud gentes illas menſium initia proficiſcebantur, quo ſane praeſidio incredibilis Antiquitatis ſtudio in temporum & geſtorum veritate aut definienda, aut reſtituenda, fulgor accedit. Viderat haec ſane omnium primus Ioannes Maſſonius vir eruditiſſimus, tantique ea praeſertim menſium nomina fecit, ut illa eruditorum hominum commodo edenda cenſuerit. Id ſane facile aſſequor ex praefatione Hadriani Relandi ad appendicem Faſtorum Conſularium Fratris ſui. Etenim in ea dum de Conſularibus Faſtis, qui in hoc Laurentiano Codice continentur, nonnulla praefatur, oſtenditque hoſce Mediceos Faſtos, eoſdem prorſus eſſe ac illos, quos Theonis nomine vulgaverat Dodvellus, ſubdit: *Ceterum in hac opinione me confirmavit Ioannis Maſſoni viri eruditiſſimi obſervatio, quam Hemerologio menſium variarum gentium, quod prelum exercet, inſeruit, faſtos illos conſulares, qui manu exarati extant in Bibliotheca Laurentiana Medicea pluteo XXVIII. numer. 26. & 12. eſſe eoſdem quos Dodvellus publici iuris fecerat, quibuſque nomen Theonis Heracliique praefixerat, & codicem Voſſianum apographum eſſe codicis Medicei*. Patet ergo obſervationem Ioannis Maſſoni circa eos Faſtos verſari qui hoc in Codice continentur, proindeque Hemerologium, *quod prelum exercet*, idem eſſe ac illud, quod Conſulares Faſtos ſeriemque Imperatorum in eodem Codice conſequitur. Ceterum an in publicam lucem horum menſium deſcriptio revera deinceps prodierit, definire non auſerim, cum neque illam inſpicere, neque ab eruditis viris quidpiam de illa reſcire licuerit. At Cl. Lamius haec ipſa menſium nomina in eodem Hemerologio perluſtratus, adeo illa ſuſpexit, & Antiquitatis incremento profutura merito exiſtimavit, ut revera tribus ab hinc annis illa ediderit (1), moxque nomina illa latine reddita protulit, adiectis inſuper ex ipſo Codice illis Romanorum menſium diebus, quibus ſinguli populorum menſes exordiebantur. Itaque ne labor hic noſter hac in parte deſiderari videretur, rem non modo utilem, ſed pro argumenti noſtri ratione neceſ-

(1) Nov. Let. anno 1748. num. 1. e 17.

cessariam duximus, horum mensium nomina ex ipso Codice excribere, ceterisque superius relatis mensibus adiungere. Verum quo maior huic Hemerologio & fides atque existimatio concilietur, atque ex eo utilitatem Antiquitatis cultores uberius capere valeant, singularum gentium mensibus animadversiones nostras adiecimus, quibus aut Scriptorum aut lapidum auctoritate Hemerologium illud illustraremus, prout a nobis constituta brevitas, & quandoque rei difficultas atque obscuritas passa est. Sed age ad Hemerologium illud proprius accedamus. Hic illi titulus ab Auctore praefigitur ΗΜЄΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΗΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΛЄΩΝ, nempe *Hemerologium mensium diversarum urbium*. Litterae mensium nomina exprimentes, omnes integrae, eximiae, & maximae sunt ad quadratam figuram accedentes, modo auro, modo cinnabari eleganter depictae, omnibusque antiquitatis characteribus instructae, eademque prorsus manu exaratae, qua superiores Consulares Fasti conscripti sunt, proindeque illorum Auctori Hemorologium hoc etiam tribuendum videtur. Vrbium seu populorum nomina, quibus menses illi adscribuntur, haec sunt, *Romanorum*, *Alexandrinorum*, *Graecorum*, *Tyriorum*, *Arabum*, *Sidoniorum*, *Heliopolitarum*, *Lyciorum*, *Asiae*, *Cretae*, *Cypriorum*, *Ephesi*, *Bythinorum*, *Cappadocum*. Ab eo, qui Ianuario Romano respondet, gentium mense, semper exorditur Codex, proximeque subter singula mensium nomina tabulae consequuntur, in quibus quaelibet mensium illorum dies, cum Romanorum mensium diebus committuntur. Nos vero ad alia properantes, ut brevitati consulamus, singulis populorum mensibus, illam solummodo Romanam diem adiiciemus, ex qua mensium illorum exordium procedebat. Antequam vero Hemerologium illud ex ordine subiiciam, quod mihi ea mensium nomina primum contemplanti occurrit, hic ante illorum seriem praemittendum existimo. Deprehendi enim singulas gentes illas in Hemerologio memoratas, & quemlibet illarum mensem, quem Codex cum Ianuario Romano comparat, eodem prorsus ordine, eodemque & gentium & mensium nomine in Saviliano Codice apud Vs-

ſerium reperiri, & pari ratione committi [1], ut proinde facile uterque Codex ex uno eodemque exemplo expreſſus videatur. Iuverit ſane haec menſium nomina quae in Saviliano codice cum Ianuario Romano conferuntur, hic veluti in fronte reliquorum, quae ſumus inferius relaturi, primum oſtendere, ut quiſque per ſe non ſine voluptate haec comparare, & admirari facile poſſit.

Τυβί	*Tybi.*	Alexandrinorum.
Αὐδιναῖος.	*Audinaeus.*	Graecorum.
Ἀπελλαῖος.	*Apellaeus.*	Tyriorum.
Αὐδιναῖος.	*Audinaeus.*	Arabum.
Δῖος.	*Dius.*	Sidoniorum.
Θορίν.	*Thorin.*	Heliopolitarum.
Δῖος.	*Dius.*	Lyciorum.
Ποσειδεών.	*Poſideon.*	Athenienſium.
Μετάρχιος.	*Metarchius.*	Cretenſium.
Ἰούλιος.	*Iulius.*	Cypriorum.
Περίτιος.	*Peritius.*	Epheſiorum.
Διονύσιος.	*Dionyſius.*	Bithynorum.
Λύτανος.	*Lytanus.*	Cappadocum.

Porro tanta Codicis noſtri cum Saviliano concordia atque conſenſus in menſibus illis cum Ianuario Romano comparatis, adeo me erexit, & ad eos proferendos illuſtrandoſque excitavit, ut nullus dubitem quin ceteri quoque menſes cum ceteris Romanorum menſibus apprime concurrant, illiſque gentibus ſint revera adiudicandi, quibus a Laurentiano Codice tribuuntur, cum ſemper apud ſapientes viros maximi argumenti loco habitum fuit, quod ex duorum codicum miro conſenſu procedit. Igitur ut Romanos menſes omittam, reliquarum gentium ordo, ac menſium ſeries ex Codice ipſo ita ſe habet.

ΑΛΕ-

(1) Uſſer. de Anno Maced. Cap. IV.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ.	Alexandrinorum.	Initium.
ΤΥΒΙ.	*Tybi*.	*VI. Kal. Ian.*
ΜΕΧΙΡ.	*Mechir*.	*VII. Kal. Feb.*
ΦΑΜΕΝΩΘ.	*Phamenoth*.	*V. Kal. Mart.*
ΦΑΡΜΟΥΘΙ.	*Pharmuthi*.	*VI. Kal. April.*
ΠΑΧΩΝ.	*Pachon*.	*VI. Kal. Maii.*
ΠΑΥΝΙ.	*Payni*.	*VII. Kal. Iun.*
ΕΠΙΦΙ.	*Epiphi*.	*VII. Kal. Iul.*
ΜΕΣΟΡΙ.	*Mesori*.	*VIII. Kal. Aug.*
ΘΩΘ.	*Thoth*.	*IV. Kal. Sept.*
ΦΑΩΦΙ.	*Phaophi*.	*IV. Kal. Oct.*
ΑΘΥΡ.	*Athyr*.	*V. Kal. Nov.*
ΧΟΙΑΚ.	*Choeac*.	*V. Kal.* Dec.

Primi gentium menses, quos Graecus Codex exhibet, sunt menses Alexandrinorum, quorum nomina, eadem penitus sunt ac illa mensium Aegyptiorum, quos supra suo loco retulimus; & revera constat apud Eruditos, Alexandrinos non diversa ab Aegyptiis mensium nomina usurpasse. Mensis *Tybi* initium in VI. Kal. Ian. sive 27. Decembris diem incidere ostendit laudatus Codex, quod mirifice congruit cum iis, quae supra protulimus de Actiaco anno, sive de recentis Aegyptiorum anni cardine, Alexandria capta instituto. Monuimus enim in 29. *Augusti* die anni principium, seu mensis *Thoth* Augusti decreto statutum fuisse, proindeque si mensis *Thoth* initium cum 29. Iuliani Augusti die concurrebat, mensis *Tybi* principium in 27. Decembris diem, hoc est in VI. Kal. Dec. incidere debet. Suffragantur huic Codici Aetius Medicus & Isaacus Argyrus [1], quorum uterque Alexandriae vixit, atque mensem *Thoth* cum Septembri Iuliano, ut in MSS. nostro habetur, committit; & insuper Beda, qui extremum *Mesori* diem cum 23. Augusti die co-

(1) Apud Gyral. de Mensib.

coniungit, quod ita fieri debuit etiam iuxta Codicem nostrum, in quo *Mesori* VIII. Kal. Aug. seu 25. Iulii die exorditur, & exire proinde debet 23. Augusti die, quem Epagomenae consequebantur. Neque vero morari nos debet quod huiusmodi menses, non Aegyptii, sed Alexandrini in hoc Codice inscribantur. Marmora enim & Scriptores id etiam monent. Siquidem in eximio marmore apud Gruterum (1) habetur, *pridie nonas Maii, quae dies est undecima mensis Pachon iuxta Alexandrinos*. Obiter adverto etiam iuxta Codicem nostrum pridie nonas Maii, seu 6. diem Maii, concurrere cum undecima die mensis *Pachon*, cuius initium VI. Kal. Maii, seu 26. Aprilis die in Mediceo MSS. habetur. Et Theon (2) Lunae coniunctionem, quae anno Nabonassari 1112. *vicesima quarta Thoth* Aegyptii die contigerat, in vicesimam secundam *Payni* Alexandrini diem incidisse docet, Lunaeque oppositionem, quae in *sextam* Phamenoth Aegyptii diem inciderat, vicesima nona Athyr Alexandrini die contigisse narrat. Ex quibus auctoritatibus ulterius coniicio, quod civilis Aegyptiorum annus a civili Alexandrinorum anno distingui debeat, licet iisdem mensium nominibus componeretur, cum laudata testimonia Aegyptiorum menses cum illis Alexandrinorum una componant, quod ex altera certe harum caussarum fieri omnino debuit, vel quia fortasse Alexandrini a fixo constantique Thoth annum auspicabantur, Aegyptii vero retrogradum Thoth iuxta veterem anni formam constantissime conservarent, sive potius quod in laudatis testimoniis Aegyptii anni nomine *Astronomici* solum intelligendi sint, atque Alexandrinorum nomine civiles anni ab Aegyptiis usurpati indicentur. Postremo ex hoc Codice mirifice etiam confirmatur Scaligeri, Petavii, Norisii sententia, nuperrime a Corsino iterum illustrata, & asserta, qua Alexandrinos saltem fixo immobilique anni cardine post Actiacam victoriam usos fuisse contendunt, quam opinionem Averanius (3), inde Maffeius (4) non una tantum de caussa in dubium revocarunt, existimantes Aegy-

(1) Pag. 214. numer. 2. (2) In Ptol. Libr. VI. Cap. 3. & 8. (3) De Mens. Aegy. (4) Gal. Antiq. Epis. VIII.

gyptios & Alexandrinos annos, ipſorumque cardinem ſemper mobilem vagumque fuiſſe.

ΕΛΛΗΝΩΝ.	Graecorum.	Initium.
ΑΥΔΙΔΑΟϹ.	*Audidaeus.*	*Kal. Ian.*
ΠΕΡΙΤΙΟϹ.	*Peritius.*	*Kal. Febr.*
ΔΥϹΤΡΟϹ.	*Dyſtrus.*	*Kal. Mart.*
ΞΑΝΘΙΚΟϹ.	*Xanthicus.*	*Kal. April.*
ΑΡΤΕΜΙϹΙΟϹ.	*Artemiſius.*	*Kal. Maii.*
ΔΕϹΙΟϹ.	*Daeſius.*	*Kal. Iun.*
ΠΑΝΗΜΟϹ.	*Panemus.*	*Kal. Iul.*
ΛΩΟϹ.	*Lous.*	*Kal. Aug.*
ΓΟΡΠΙΕΟϹ.	*Gorpieus.*	*Kal. Sept.*
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟϹ.	*Hyperberetaeus.*	*Kal. Oct.*
ΔΙΟϹ.	*Dius.*	*Kal. Nov.*
ΑΠΕΛΛΑΙΟϹ.	*Apellaeus.*	*Kal. Dec.*

Quamvis per Graeciam, imo per Aſiam Macedonum anni forma, menſium nomina paſſim adhiberentur, quod de Macedonum menſibus differentes ſuperius obſervavimus, qui tamen Graecorum nomine hoc loco a Codice noſtro deſignantur, ſunt Syro-Graeci, nempe Antiocheni, Laodiceni, Seleucienſes, Caeſarienſes, aliique populi in Syria, quos Epiphanius etiam Ἑλλήνων voce nuncupavit. Reges enim e gente Macedonum Syriam occupantes, nova oppida novaſque urbes in ea condiderunt, aut reſtaurarunt in quibus deinde Macedonum menſes invexerunt. Profecto Seleucos Antiochia, Seleucia, Laodicea, aliiſque urbibus extructis, & Macedonibus militibus pro coloniis in eaſdem deductis, Macedonum mores, iura & menſium nomina in iiſdem conſtituiſſe, Syrorum hiſtoriae teſtantur. Quod vero de hiſce Syro-Graecis Codex hic noſter ſit intelligendus, & menſium ordo, eorumque cum Romanis comparatio, & menſium inſuper initia ſingulis Romanorum menſium Kalendis addicta manifeſtiſſime evincunt. Conſtat enim horum Grae-

Graecorum menses aequali dierum numero cum Romanis in anno solari decurrisse. Sexcenta fere, ut id ostendam, mihi undequaque occurrunt exempla, quibus tamen temperandum est, & unum aut alterum de singulis hisce populis proferam. S. Epiphanius (1) tradit Christum Dominum baptizatum fuisse *ante sextum Iduum Novembrium*, nempe die 8. eiusdem mensis; *iuxta Graecos aut Syros, Dii mensis octava die*. Tehophilus Patriarcha Alexandrinus tradit in prologo Cycli Paschalis, aequinoctium vernum contigisse *vicesimo primo Martii, iuxta Antiochenos Dystri XXI.* Eusebius (2) Caesareae Episcopus tradit Hadrianum martyrem occisum *quinto die* mensis *Dystri, idest ante diem tertium nonas Martias*, nempe die 5. S. Anatholius Episcopus Laodiceae, in Canone Paschali apud Eusebium (3) narrat novilunium primum sui Cycli Paschalis futurum *die 22. mensis Dystri, ut autem Romani dicerent, ante diem XI. Kal. Aprilium*, hoc est 22. Martii. Evagrius denique, & Auctor Chronici Alexandrini, qui Antiochenos menses passim usurpant, semper eosdem constanter componunt & in mensium serie, & in dierum numero, pro ut in Codice habetur. Neque audiendus hoc loco Samuel Petitus (4), qui de anno solari Antiochenorum differens, omnes illorum menses fuisse tricenarios contendit, quibus in exitu anni dies quinque Epagomenarum adiungit. Etenim illi imposuit minus recta interpretatio Canonis XX. Synodi Antiochenae, in quo legerat, *Alteram vero Synodum fieri Idibus Octobris, quae dies est decima Hyperberetaei*. Verum mendum subesse probant diversae Veterum interpretationes. Dionysius Exiguus, qui floruit anno Christi D. ita eum Canonem latine reddidit, *secunda vero Synodus fiat Idibus Octobris, idest decimo quinto die mensis Octobris, quem Hyperberetaeum Graeci vocant*, quod etiam aliae interpretationes exhibent, ut videre est apud Norisium (5). Vtinam pari facilitate ostendi posset, quis ex hisce memoratis mensibus pri-

(1) Ad Haeresim LI. Allogorum. (2) Lib. VIII. Hist. Eccles. Cap 21. (3) Lib. VII. Cap. 22. (4) Lib. IV. Eclog. Chronol Cap. 21. (5) Diss. III. Cap. 2.

primum in civili Syro-Graecorum anno locum occupaverit. Decertarunt & adhuc decertant sapientissimi viri. Communior, proindeque verisimilior opinio illorum est, qui a mense Hyperberetaeo, seu Romano Octobri, Antiochenos praesertim & Laodicenos anni initium deduxisse contendunt.

ΤΥΡΙΩΝ.	Tyriorum.	Initium.
ΑΠΕΛΛΑΙΟΣ.	*Apellaeus.*	XV. Kal. Ian.
ΑΥΔΝΑΙΟΣ.	*Audnaeus.*	XVI. Kal. Febr.
ΠΕΡΙΤΙΟΣ.	*Peritius.*	XIV. Kal. Mart.
ΔΥΣΤΡΟΣ.	*Dystrus.*	XV. Kal. April.
ΞΑΝΘΙΚΟΣ.	*Xanthicus.*	XIV. Kal. Maii.
ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΣ.	*Artemisius.*	XIV. Kal. Iun.
ΔΑΙΣΙΟΣ.	*Daesius.*	XIII. Kal. Iul.
ΠΑΝΗΜΟΣ.	*Panemus.*	XIII. Kal. Aug.
ΛΩΟΣ.	*Lous.*	XIII. Kal. Sept.
ΓΟΡΠΙΕΟΣ.	*Gorpieus.*	XIII. Kal. Oct.
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟΣ.	*Hyperberetaeus.*	XIV. Kal. Nov.
ΔΙΟΣ.	*Dius.*	XIV. Kal. Dec.

Macedonum annum & menses Tyriis adiudicat Codex noster, quod nos utique de Macedonum anno sermonem habentes innuimus. Tempus vero, quo Tyrii hosce menses receperunt, fuit anno 3. Olymp. 140. urbis Romae 536. cum Antiochus magnus ea urbe Theodoti Aetoli ducis dolo occupata (1), intra Seleucidarum regnum Tyrum censendam constituit, ac Tyrii proinde Macedonum mensibus uti coeperunt. Ab Hyperberetaeo mense, cuius initium in XIV. Kal. Nov. hoc est in 19. Octobris incidebat, ut habet Codex, Tyriorum annus procedit. Quam vere deinde ceteri menses eo ordine consequerentur, eorumque initium Iulianos menses finderet, prout MSS. exhibet, ex duobus Tyriae Ecclesiae eximiis moni-

(1) Polyb. Lib. V.

nimentis adeo confirmatur, ut citra dubium omne crediderim, veram Tyriorum anni formam huius Codicis praesidio innotescere. In Synodo Calcedonensi Act. IX. recitantur gesta apud Tyrum in Caussa Ibae Metropolitae Edesseni, in cuius initio habetur; *Mensis Peritii die decima, secundum Romanos vero Februarii quinta, & vicesima*. In Synodo Constantinopolitana sub Menna Patriarcha Act. V. recitantur gesta Synodi apud Tyrum ab Epiphanio Metropolita celebratae *Mense secundum Tyrios Loo die vicesima octava, sive Septembris decima sexta*. Porro id etiam iuxta Codicis nostri supputationem contingere necesse est. Peritius enim incipit XIV. Kal. Mar. hoc est die 16. Februarii, illius ergo decima dies cum die 25. Februarii coniungitur, quemadmodum si Lous ex eodem Codice exorditur XIII. Kal. Sept. procul dubio illius 28. dies cum 16. Septembris apprime decurret. Itaque Tyriorum mensium series, dierumque numerus mensibus illis addictus, idem & ex Tyriae Ecclesiae monimentis & ex Codice nostro exoritur. Video hic ego huiusce Laurentiani MSS. praesidio adeo confirmari, illustrarique eam Tyriorum anni formam, quam eruditissimus Norisius protulit, ut illius gloriae detrahere viderer, si id monere praetermitterem. Viderat oculatissimus vir ille dissidentes Scaligeri, Petavii, Petiti, & Ricciolii de Tyriorum anni mensura, & mensium ordine opiniones aegre defendi posse, propterea quod illorum nonnulli in Tyriorum anno Epagomenas esse adiiciendas contendebant, alii vero, qui easdem respuebant, ignorare se fatebantur quibus Tyriorum mensibus triginta dies tribuendi forent, quibusve illorum altera insuper dies esset adiungenda. Ergo Norisius illorum sententiis egregie primum confutatis, ex nonnullis Tyriae Ecclesiae monimentis veram Tyriorum anni formam primus elicuit, mensium seriem digessit, quorum quinque proxime sibi succedentes triginta & una insuper die, ceteri vero triginta tantum diebus conflarentur, eosque cum Romanis commisit, designavitque qua cuiusque Iuliani mensis die quilibet Tyriorum mensis exordiretur. Egregia autem haec Tyriorum anni for-

forma a Norisio omnium primo excogitata, adeo in mensium ordine, dierum numero singulis mensibus adscripto, eorumque cum Romanis consensu mirifice conspirat cum ea, quam Codex noster praesefert, ut ab eo illam Norisius exscripsisse videatur. Neque deest suspicioni locus. Etenim eadem dissertatione Cap. I. prodit Norisius Laurentianum Pluteum XXVIII. nempe eum in quo Codex noster adservatur. Verum a Norisio hunc Codicem minime consultum fuisse crediderim. Praeterquamquod enim pro ingenii sui more, atque ingenuitate id fassus fuisset, animadvertendum praeterea Tyriorum anni formam a Norisio exhibitam ex Tyriae Ecclesiae monimentis liquido innotescere, ut proinde ex illis revera illam eruerit, absque Codicis ullius praesidio; neque refert quod in eadem Dissertatione Pluteum XXVIII. proferat Norisius; non enim nostrum, sed alium prorsus codicem, nempe signatum numero XIII. eiusdem plutei prodit, neque de Tyriorum mensibus ibi, sed de aliquibus Graecorum compendiose scribendi notis differitur. Vt autem quisque per se Tyriorum anni Diagramma iuxta Norisium cum Codice nostro conferre possit, sapientissimique viri admirari solertiam, gratissimum fore duximus, si hoc loco Tyriorum anni formam iuxta Norisium subiiceremus.

Diagramma Anni Tyriorum iuxta Norisium.

Menses Tyriorum.	Dierum.	Incipiunt.
Hyperberetaeus.	30.	Octobris XIX.
Dius.	30.	Novembris XVIII.
Apellaeus.	30.	Decembris XVIII.
Audynaeus.	30.	Ianuarii XVII.
Peritius.	30.	Februarii XVI.
Dystrus.	31.	Martii XVIII.
Xanthicus.	31.	Aprilis XVIII.
Artemisius.	31.	Maii XIX.
Daesius.	31.	Iunii XIX.

Panemus.	31.	Iulii XX.
Lous.	30.	Augusti XX.
Gorpiaeus.	30.	Septembris XIX.

ΑΡΑΒΩΝ.	Arabum.	Initium.
ΑΥΔΙΔΑΙΟϹ.	*Audidaeus.*	*XVI. Kal. Ian.*
ΠΕΡΙΤΙΟϹ.	*Peritius.*	*XVII. Kal. Febr.*
ΔΥϹΤΡΟϹ.	*Dystrus.*	*XV. Kal. Mart.*
ΞΑΝΘΙΚΟϹ.	*Xanthicus.*	*XI. Kal. April.*
ΑΡΤΕΜΙϹΙΟϹ.	*Artemisius.*	*XI. Kal. Maii.*
ΔΑΙϹΙΟϹ.	*Daesius.*	*XII. Kal. Iun.*
ΠΑΝΗΜΟϹ.	*Panemus.*	*XII. Kal. Iul.*
ΛΩΟϹ.	*Lous.*	*XIII. Kal. Aug.*
ΓΟΡΠΙΕΟϹ.	*Gorpieus.*	*XIV. Kal. Sept.*
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤ.	*Hyperberetaeus.*	*XIV. Kal. Oct.*
ΔΙΟϹ.	*Dius.*	*XV. Kal. Nov.*
ΑΠΕΛΛΑΙΟϹ.	*Apellaeus.*	*XV. Kal. Dec.*

Arabes illi, quibus Macedonum menses hoc loco tribuuntur, non sunt revera intelligendi Arabiam prope dictam incolentes populi, qui longe alia mensium nomina usurparunt, sed nonnullae Syriae gentes, urbesque Arabiae finitimae, quarum aliquae partim aliquando Arabibus paruerunt, partim in altera Syriae divisione inter Arabiae fines censitae sunt. Constat enim, ut tradit Iosephus (1), ob suborta inter regnantes in Syria Macedones dissidia, Syrorum imperii partem irruentes Arabes sibi arrogasse. *Coeles Syriae regnum*, ait Iosephus, *Aretas* rex Arabum *adipiscitur, vocatus ad imperium a Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolomaeum Mennaeum*; quod fatum subire coactae sunt Calcis, Dora, Tripolis, Beroeaea, & Philadelphia, aliaeque urbes in Syria. Insuper vero Philadelphia, *illustris Syriae urbs*, ut ait Stephanus

(1) Lib. XIII. & XIV.

nus, non ſolum Arabibus paruit, ſed in altera quoque provinciarum Orientis diviſione ſub Chriſtianis Imperatoribus Arabiae adiudicata fuit. Ammianus [1] Arabiam deſcribens, ait; *Haec quoque civitates habet Boſtram & Geraſam atque Philadelphiam, &c.* quod confirmat D. Hieronymus in illa Cap. 2. Sophoniae: *& blaſphemias filiorum Ammon*, ait: *quae & ipſa urbs Arabiae ſecunda poſt Boſtram, Philadelphia*. Quae hic de hiſce populis urbibuſque delibavi, commode etiam de quamplurimis aliis probari poſsent. Cum vero memoratae urbes, aliaeque quamplurimae, quas aut Macedones erexerunt, aut quibus Macedones imperarunt, Macedonum menſium nomina iam antea adoptaſſent, eoſdemque etiam conſtanter retinuiſſent poſtquam in Arabum poteſtatem inciderunt, hinc Macedonum menſes Arabibus Codex noſter adiudicat. Sane id liquido evincit & horum menſium ordo, eorumque cum Romanis comparatio, quae pari ratione apud hoſce populos, ac apud Syro-Graecos nuper memoratos ſe habet, ut praeteream de menſium ipſorum inflexione, quorum nomina aeque, ut quiſque per ſe poteſt animadvertere, apud has gentes ac apud Syro-Graecos inflectebantur. Ceterum nihil refert nonnullorum dierum diſcrimen, quo in menſibus ineundis has gentes a Syro-Graecis diſſenſiſſe obſervatur. Id enim paſſim apud Syriae populos, eoſdem licet Macedonum menſes uſurparent, intueri licet, ut Noriſius etiam animadvertit [2], atque ex hoc ipſo Codice facile deprehendi poteſt.

CIΔΟΝΙѠΝ.	Sidoniorum.	Initium.
ΔΙΟC.	*Dius.*	*Kal. Ian.*
ΑΠΕΛΛΑΙΟC.	*Apellaius.*	*Kal. Febr.*
ΑΥΔΝΑΙΟC.	*Audnaeus.*	*Kal. Mart.*
ΠΕΡΙΤΙΟC.	*Peritius.*	*Kal. April.*
ΔΥCΤΡΟC.	*Dyſtrus.*	*Kal. Maii.*
ΞΑΝΘΗΚΟC.	*Xanthecus.*	*Kal. Iun.*

ΑΡΤΕ-

(1) Lib. XIV. (2) Diſs. I.

ΑΡΤΕΜΙCΙΟC.	*Artemisius.*	*Kal. Iul.*
ΔΑΙCΙΟC.	*Daesius.*	*Kal. Aug.*
ΠΑΝΗΜΟC.	*Panemus.*	*Kal. Sept.*
ΛωΟC.	*Lous.*	*Kal. Oct.*
ΓΟΡΠΙΑΙΟC.	*Gorpiaeus.*	*Kal. Nov.*
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟC.	*Hyperberetaeus.*	*Kal. Dec.*

Alexandro defuncto Ptolomaeis Aegypti, ac postea Seleucidis Syriae regibus paruerunt Sidonii, quo certe tempore anni formam mensesque Macedonum amplexi sunt, quapropter hos exhibet codex. Mensis Dius cum Ianuario Romano coniungitur, ut in Codice Saviliano in huiusce capitis exordio animadvertimus. Quamvis Sidonii alia prorsus ratione, ac Tyrii eorum finitimi, menses in anno distinxerint, tamen ab Autumno ipsi quoque extra dubium annum auspicabantur, & fortasse a mense Loo, seu Kal. Oct. quemadmodum alii nonnulli Syro-Graeci, de quibus suo loco differuimus.

ΗΛΙΟΠΟΛΙΤωΝ. Heliopolitarum. Initium.

ΘΟΡΙΝ.	*Thorin.*	X.	*Kal. Ian.*
ΓΕΛωΝΦ.	*Gelonph.*	XI.	*Kal. Febr.*
ΧΑΝΟΥ.	*Chanu.*	IX.	*Kal. Mart.*
CΟΒΑΘ.	*Sobath.*	IX.	*Kal. April.*
ΑΔΑΛ.	*Adal.*	IX.	*Kal. Maii.*
ΝΕΙCΑΝ.	*Nisan.*	IX.	*Kal. Iun.*
ΙΑΡΑΡ.	*Iarar.*	VIII.	*Kal. Iul.*
ΕΞΗΡ.	*Ezer.*	IX.	*Kal. Aug.*
ΘΑΜΙΖΑ.	*Thamiza.*	X.	*Kal. Sept.*
ΑΒ.	*Ab.*	IX.	*Kal. Oct.*
ΙΛΟΥΛ.	*Ilul.*	X.	*Kal. Nov.*
ΑΓ.	*Ag.*	X.	*Kal. Dec.*

Coe-

Coelesyriae urbs praestantissima Heliopolis, citra dubium ea est, quae superiores menses adhibuit, qui licet a Syrorum mensibus iam memoratis quam maxime distent, tamen apud eosdem haec etiam mensium nomina, aut alia iis perquam simillima, olim obtinuisse erudimur. In libro enim de Epochis insignioribus Persice scripto ab Vlug Beigho, quem Latio donavit Ioannes Gravius, habetur cap. 2. Syro-Graecorum, vel potius Syro-Caldaeorum, solares annos quibusdam mensibus compositos fuisse, quorum nomina hoc ordine recitantur. *Teshrin prior constans diebus XXXI. Teshrin posterior XXX. Canun prior XXXI. Canun posterior XXXI. Shabat XXVIII. Adar XXXI. Nisan XXX. Ayiar XXXI. Haziran XXX. Tamuz XXXI. Ab XXXI. Elul. XXXI.* Albategnus [1] percelebris Astronomus Syrorum menses enumerans, eadem nomina paulo aliter inflexa, fortasse ob variam Syriae populorum pronunciationem, profert. Horum insuper nominum altera paulo dissimilis inflexio iterum apud Fabricium [2] occurrit, ubi Syro-Caldaeis huiusmodi mensium nomina tribuit. Patet ergo apud Syros olim haec mensium nomina & usurpari, & varie inflecti consuevisse. Quare cum nonnulla Heliopolitarum mensium nomina in Laurentiano Codice expressa, eadem ferme sint, ac illa mensium Syrorum, alia vero exiguo litterarum discrimine ab illis dissentiant, certissimum esse dixerim Heliopolitas haec vetusta mensium nomina a Syro-Caldaeis usitata, prae ceteris Syriae gentibus diu retinuisse, ut proinde menses ipsi Heliopolitis praesertim tribuantur a Codice. Verum quid haec diutius prosequor, quae eximio Golii testimonio extra dubii locum omnino costituuntur [3]? Is enim mensem Haziran Syro-Caldaeorum memorans, ait: *pro Haziran Heliopolitanos dixisse οζιρ* (qui fortasse in Codice nostro est ΕΞΗΡ) *testis est Theo Alexandrinus libro inedito εἰς προχείρους κανόνας, ubi demonstrat menses eorum plerosque omnes nomine & ordine cum Syriacis concordasse.*

AT-

(1) Cap. 32. (2) Menolo. pag. 20. (3) Ad Alfraganum pag. 17.

ΛΥΧΙΑϹ.	Lyciorum.	Initium.
ΔΙΟϹ.	*Dius.*	*Kal. Ian.*
ΑΠΠΕΛΛΕΟϹ.	*Apelleus.*	*Kal. Febr.*
ΑΥΔΝΑΙΟϹ.	*Audnaeus.*	*Kal. Mart.*
ΠΕΡΙΤΙΟϹ.	*Peritius.*	*Kal. April.*
ΔΥϹΤΡΟϹ.	*Dyſtrus.*	*Kal. Maii.*
ΞΑΝΘΗΚΟϹ.	*Xanthecus.*	*Kal. Iun.*
ΑΡΤΕΜΙϹΙΟϹ.	*Artemiſius.*	*Kal. Iul.*
ΔΑΙϹΙΟϹ.	*Daeſius.*	*Kal. Aug.*
ΠΑΝΗΜΟϹ.	*Panemus.*	*Kal. Sept.*
ΛΩΟϹ.	*Lous.*	*Kal. Oct.*
ΓΟΡΠΙΑΙΟϹ.	*Gorpiaeus.*	*Kal. Nov.*
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟϹ.	*Hyperberetaeus.*	*Kal. Dec.*

Eadem Menſium ſeries, ordo, eorumque cum Romanis comparatio, ac ſingulorum initium, quod ſuperius apud Sidonios vidimus, hic obſervatur apud Lycios; quare nihil hoc loco ulterius dicendum occurrit. Verum hic moneam, quod ſupra & inferius monendum venerit, nempe Macedonum menſium nomina, quae prae ceteris in hoc Codice habentur, aliquantulum a vera illorum pronunciatione eſſe deflexa, ac depravata, ut quiſque per ſe animadvertet, ut proinde concludi debeat vera Macedonicorum menſium nomina, eorumque inflexionem repetendam eſſe ab ea menſium ſerie, quam Macedonibus ſuo loco adiudicavimus. Tamen non deſunt etiam monumenta, quae vitiata Macedonum menſium nomina, ut Codex habet, aliquando praeſeferant; ſic ut cetera omittam, Sponius (1) recitat inſcriptionem ſepulcralem, quae dicitur poſita: ΜΗΝΟΣ ΑΥΔΝΑΙΟΥ. *Menſe Audnaei;* ubi perſpicue reſcribi debet ΑΥΔΙΝΑΙΟΥ *Audinaei*.

ACIAC

(1) Itiner. Par. I. pag. 298.

ACIAC.	Asiae.	Initium.
ΠΟCΙΔΑΩΝ.	*Posidaon.*	IX. *Kal. Ian.*
ΛΗΝΑΙΟC.	*Lenaeus.*	IX. *Kal. Febr.*
ΙΕΡΟCΕΒΑC.	*Hierosebas.*	VIII. *Kal. Mart.*
ΑΡΤΕΜΙCΙΟC.	*Artemisius.*	IX. *Kal. April.*
CΥΑΓΓΕΛΙΟC.	*Syangelius.*	IX. *Kal. Maii.*
CΤΡΑΤΟΝΙΚΟC.	*Stratonicus.*	IX. *Kal. Iun.*
ΕΚΑΤΟΜΒΑΙΟC.	*Hecatombaeus.*	IX. *Kal. Iul.*
ΑΝΤΕΟC.	*Anteus.*	IX. *Kal. Aug.*
ΛΑΟΔΙΚΟC.	*Laodicus.*	IX. *Kal. Sept.*
ΚΑΙCΑΡΙΟC.	*Caesarius.*	VIII. *Kal. Oct.*
ΤΙΒΕΡΙΟC.	*Tiberius.*	IX. *Kal. Nov.*
ΑΠΑΤΟΥΡΙΟC.	*Apaturius.*	VIII. *Kal. Dec.*

Mirabitur fortasse nonnemo Asianorum mensium seriem a Codice exhibitam, longe alios quam Macedonum menses praeseferre, quos totius Asiae populis prae ceteris mensibus usurpatos fuisse toties monuimus. Verum non Asiae universae, sed aliquarum urbium aut regionum illius, huiusmodi menses proprios fuisse certo adfirmaverim. Fuerunt enim quamplurimae urbes, quae Macedonum menses late per Asiam dominantes minime cooptarunt, sed perantiqua eorum mensium nomina conservarunt, aut alios praeter Macedonios menses usurpare maluerunt, ut in Bithynia, & in Cappadocia contigisse mox intuebimur. Profecto his Asiae regionibus & Magnesia, & Ionia accenseri debent, in quibus, nisi haec omnia mensium nomina, duo saltem & prima quidem, usurpata fuisse luculenter sane demonstro. Aristides [1] qui M. Aurelio & Commodo Imperatoribus in Ionia floruit, & Smyrnae plerumque degit, menses Posideonem, & Lenaeonem (ita enim in Codice rescribi debet) apud Iones laudat. Nam memorato Sermone prolixius recitans superstitiosa somnia, quae

G uno

(1) Ser. I. Sac.

uno & altero menſe ſibi contigerant, ait: *Menſis erat Poſideon, hieme qualem noſtis*; variis deinde eiuſdem Poſideonis diebus enumeratis, ait: *Lenaeonis die prima*. Hic non appellat menſes Atticos, licet Poſideonem nominet, qui ſextus erat menſis in anno Athenienſium, apud quos Poſideoni ſuccedebat Gamelion, non autem Lenaeon. Quid vero quod hoc menſis nomen iterum occurrit in Arundelliano Marmore, in quo dicitur foedus pro Antiochi Callinici Syriae ac Aſiae regis maieſtate tuenda, Smyrnaeos inter ac Magneſios initum ΜΗΝΟΣ ΛΗΝΑΙΩΝΟΣ, *menſe Lenaeone*, quem menſem Poſideoni proximum ſucceſſiſſe ex laudato Ariſtide praenotavi? Neque praetereundus Proclus, qui in illa verba Heſiodi V. 499. Μῆνα Ληναιῶνα *menſem Lenaeonem*, ait: *Iones autem hunc non aliter quam Lenaeonem vocant*. Liquet ergo haec duo ſaltem menſium nomina apud Magneſios, Iones, alioſque etiam populos Aſiae proconſularis adhibita fuiſſe. At non ne etiam ex laudato Ariſtidis teſtimonio: *Menſis erat Poſideon, hieme qualem noſtis*, inferri poteſt Poſideonem menſem, ut in Codice habetur, cum Ianuario Romano concurrere? Quid enim ea dicendi formula *hieme qualem noſtis*, niſi aſperiorem ſaevientis hiemis menſem nempe Ianuarium deſignat? Certe Saldenus aliique, qui memoratam Marmoris Arundelliani inſcriptionem illuſtrarunt, Lenaeonem menſem cum Februario componunt. Quae quidem obſervatio, quemadmodum a Codice noſtro, qui eumdem menſem cum Februario confert, corroboratur, ita viciſſim Codicem ipſum confirmat & illuſtrat, quod Poſideon cum Ianuario ſit committendus. Reliqua vero menſium nomina, ſi Hecatombaeum Laconicum, & Artemiſium Macedonium excipias, multo recentiora eſſe crediderim. De menſe *Tiberio*, & quod revera ab illius nominis Imperatore inditum fuerit, & Romano Novembri reſponderit, illuſtris ſane teſtis Xiphilinus eſſe poteſt, qui in *Tiberio pag.* 105. haec habet. *Quum autem Tiberio inſtaret Senatus, & menſem Novembrem, cuius ſextadecima die natus ille fuerat, Tiberium vocandum eſſe cenſeret; ecquid ait facietis, ubi tredecim Caeſares fuerint* (1)? Ceterum huiuſmodi populi, qui

(1) Dio Lib. XVII.

qui hisce mensibus utebantur, Asianorum more, ut patet ex ipso Codice, annum inchoabant, nempe 24. Septembris die, sive VIII. Kal. Oct. quae dies ex Caesaris decreto Autumno initium dabat, quod in ipsa aequinoctium constitutum esset.

ΚΡΗΤΗϹ.	Cretae.	Initium.
ΜΕΤΑΡΧΙΟϹ.	*Metarchius.*	IX. *Kal. Ian.*
ΑΓΥΙΟϹ.	*Agyius.*	IX. *Kal. Febr.*
ΔΙΟϹΚΟΥΡΟϹ.	*Dioscurus.*	IX. *Kal. Mart.*
ΘΕΟΔΟϹΙ.	*Theodosi.*	IX. *Kal. April.*
ΠΟΝΤΟϹ.	*Pontus.*	IX. *Kal. Maii.*
ΡΑΒΙΝΘΙΟϹ.	*Rhabinthius.*	IX. *Kal. Iun.*
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟϹ.	*Hyperberetaeus.*	IX. *Kal. Iul.*
ΝΕΚΥϹΙΟϹ.	*Necysius.*	IX. *Kal. Aug.*
ΒΑϹΙΛΙΟϹ.	*Basilius.*	X. *Kal. Sept.*
ΘΕϹΜΟΦΟΡΙΩΝ.	*Thesmophorion.*	IX. *Kal. Oct.*
ΕΡΜΑΙΟϹ.	*Hermaeus.*	IX. *Kal. Nov.*
ΕΙΜΑΝ.	*Eiman.*	IX. *Kal. Dec.*

Si Metarchium mensem unum excipias, quem etiam Savilianus codex ut vidimus profert, & cum Ianuario Romano comparat, prout in Manuscripto nostro habetur, ceteri Cretensium menses huiusce Codicis, immane discrepant ab iis, quos cum de Cretensibus ageretur, in praecedenti capite subiecimus. Neque tamen id mirandum duco, si animadvertamus quod novem illi Cretensium menses superius relati, non universis Cretensis Insulae populis communes fuerunt, sed urbium potius, aut populorum quilibet variis mensium nominibus utebatur, ut facile ex marmoribus ipsis infertur. Marmora enim illa ex quibus superiores menses expiscatus fuerat Chishullus ad varias Cretae gentes referri debent, proindeque menses in illis insculpti variis etiam eiusdem Insulae populis sunt adscribendi. Sic, ut obiter rem attingam, *Imalius* et

.... *dacius* menses sunt Hierapytniorum, *Diosallosius* & *Eteothermolaeus* Latiorum, *Eleusinius* atque *Heraeus* Olontiorum, *Artamitius* denique Arcadum Cretae populorum. Vlterius ex hisce laudatis lapidibus palam fieri animadverto cum Chishullo (1) multiplicem Creticae linguae fuisse varietatem, ut merito cecinerit Homerus Odiss. τ. 175. Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη, *Alia autem aliorum lingua mixta*; idque ob permixtos veris antiquis Cretensibus Achivos, Dorienses, & Pelasgos advenas, sive, ut inquit Scylax, Lacedaemonios, Argivos, Athenienses, aliosque ex aliis Graeciae partibus colonos. Itaque si quisque fere Cretae populus suos peculiares menses adhibuit, si ingens linguarum varietas ea in Insula ob receptos et civitate donatos advenas invecta fuit, nihil verisimilius quam quod menses illi in Laurentiano Codice inscripti, alicuius populi fuerint, et fortasse Gortyniorum, cuius quidem populi nulla adhuc ad nos monimenta pervenerint, nisi malimus dicere nova illa mensium nomina sequioribus temporibus a Cretensibus usurpata fuisse.

ΚΥΠΡΙΩΝ.	Cypriorum.	Initium.
ΙΟΥΛΙΟϹ.	*Iulius.*	*IX. Kal. Ian.*
ΚΑΙϹΑΡΙΟϹ.	*Caesarius.*	*IX. Kal. Febr.*
ϹΕΒΑϹΤΟϹ.	*Sebastus.*	*IX. Kal. Mart.*
ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.	*Autocrator.*	*X. Kal. April.*
ΔΗΜΑΡΧΟϹ.	*Demarchus.*	*IX. Kal. Maii.*
ΠΑΝϹΘΥΚΡΑΤΟϹ.	*Pansthycratus.*	*IX. Kal. Iun.*
ΑΡΧΙΕΡΙΟϹ.	*Archierius.*	*IX. Kal. Iul.*
ΕϹΤΙΕΟϹ.	*Hestieus.*	*X. Kal. Aug.*
ΛΩΟϹ.	*Lous.*	*IX. Kal. Sept.*
ΑΦΡΟΔΙϹΙΟϹ.	*Aphrodisius.*	*IX. Kal. Oct.*
ΑΠΟΛΛΩ.	*Apollo.*	*IX. Kal. Nov.*
ΑΝΝΙΟϹ.	*Annius.*	*IX. Kal. Dec.*

Qua-

(1) Antiq. Asiat. Pag. 124.

Quatuor ex hisce mensium nominibus nonnihil vitiata in Codice nostro conspicio, quae proinde corrigenda sunt, uti in superiori Cypriorum mensium serie, illa a nobis prolata fuere. Neque enim apud Giraldum, Stephanum, Meursium, Harduinum, adeo depravata haec quatuor mensium nomina inveniuntur, licet discrimen aliquod, exiguum sane, apud Scriptores illos in huiusmodi mensium nominibus edendis observetur. Itaque rescribi debet *Apogonicus* pro *Apollo*, *Aeneius* pro *Annius*, *Demarchexusius* pro *Demarchus*, *Plethypatus* pro *Pansthycatus*. Pro *Esthio Lous* Macedonum mensis occurrit, quo sententia Corsini uberius confirmatur, qui suspicatus est in nonnullis Cypri urbibus Macedonicos menses adhibitos fuisse (1), propterea quod Paeon quidam Amathusius scriptor a Plutarcho laudatus (2), asserat ab Amathusiis sacra Ariadnae peragi *secunda Gorpiaei mensis die*. Qua de re *Loum* hunc superstitem adhuc apud nonnullos Cypri populos, sequioribus etiam temporibus & in altera mensium serie, permansisse crediderim. Ceterum Codicis nostri menses ita & illorum serie atque initio cum Romanis recte congruunt, ut apud Paphios obtinuisse tradiderunt Scriptores. Alexander Monachus in Encomio S. Barnabae (3) ait; *diem vero festum, quo beati martyris Barnabae memoria celebraretur, Patres agi per singulos annos constituerunt tertio Idus Iunii, ut Romani loquuntur, ut autem Cyprii Constantienses die XI. eius mensis, qui ab illis dicitur Mesores, & numeratur decimus; ut autem Paphii numerant, decimo nono mensis, qui Plethypatus*; in Codice habetur Pansthycatus, *dicitur*, & *nonus numeratur*. S. Epiphanius (4) diem VI. Idus Novembris vocat *iuxta Paphios Apogonici XVI*. in utroque testimonio Cyprii menses, eorumque dies, ita Romanis mensibus atque diebus respondent, ut in Codice expressi videmus; ut consequens proinde esse debeat, horum mensium seriem Paphiis omnino esse adscribendam; cum praesertim ex memorato Alexandri testimonio, pateat ulterius Constantienses aliosque Cypri populos, alia prorsus & men-

(1) Differt. XIV. n. 15. (2) In Theseo. (3) Apud Surium ad diem XI. Iunii. (4) Ad Haer. LI.

mensium nomina & anni formam adamasse. Aphrodisius primus anni mensis apud Paphios extitit, cuius initium iuxta Codicem in 23. Septembris diem incidebat, quod tamen, ut Vsserius animadvertit & egregie demonstrat, in[1] die 24. eiusdem mensis constituendum videtur.

ΕΦΕCΟΥ.	Ephesi.	Initium.
ΠΕΡΙΤΙΟC.	*Peritius.*	*IX. Kal. Ian.*
ΔΙCΤΡΟC.	*Dystrus.*	*IX. Kal. Febr.*
ΧΑΝΘΙΚΟC.	*Xanthicus.*	*IX. Kal. Mart.*
ΑΡΤΕΜΙCΙΟC.	*Artemisius.*	*IX. Kal. April.*
ΔΕCΙΟC.	*Desius.*	*IX. Kal. Maii.*
ΠΑΝΗΜΟC.	*Panemus.*	*IX. Kal. Iun.*
ΛΩΟC.	*Lous.*	*IX. Kal. Iul.*
ΓΟΡΠΙΔΙΟC.	*Gorpidius.*	*IX. Kal. Aug.*
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟC.	*Hyperberetaeus.*	*IX. Kal. Sept.*
ΔΙΟC.	*Dius.*	*IX. Kal. Oct.*
ΑΠΕΛΛΕΟC.	*Apelleus.*	*IX. Kal. Nov.*
ΑΙΔΥΝΑΙΟC.	*Aedynaeus.*	*IX. Kal. Dec.*

Ephesios Macedonum mensibus usos fuisse suo loco obiter innuimus, eo quod nonnulla Ephesiorum monumenta apud Iosephum, & Muratorium memorantur, in quibus duo Macedonum menses recensentur. Facile enim fieri potuisse diximus, ut Ephesii a Macedonibus subacti eorum menses annique formam receperint. Nunc vero dubitare minime licet, cum id clarius affulgeat ex Codice nostro, in quo non duo, sed omnes Macedonum menses Ephesiis tribuuntur. A mense Dio annum Ephesii inchoabant, cuius initium, si Codici fides est habenda, in 23. Septembris die statui debet, cum tamen in sequenti die malint Eruditi. Aegre etiam defendi potest, quo nam pacto quilibet Ephesiorum mensis constanter a IX. Kal. singulorum Romanorum mensium semper procedere de-

(1) De Anno Maced. Cap. IV.

debuerit. Macedonum enim menses tunc temporis solares erant, nonnullique illorum, Iulianorum more, 30. alii 31. dies complectebantur. Mendum ergo subesse in huiusmodi mensium initio definiendo crediderim, quod monitum etiam velim, quoties mensium initia pari ratione composita alibi in hoc Codice reperiantur.

ΒΙΘΥΝΩΝ.	Bithynorum.	Initium.
ΔΙΟΝΥϹΙΟϹ.	*Dionysius.*	*IX. Kal. Ian.*
ΗΡΑΚΛΗϹ.	*Heracles.*	*IX. Kal. Febr.*
ΔΙΟϹ.	*Dius.*	*IX. Kal. Mart.*
ΒΕΝΔΙΔΟϹ.	*Bendidus.*	*IX. Kal. April.*
ϹΤΡΑ.	*Stra.*	*IX. Kal. Maii.*
ΠΡΗϹΤΙΟϹ.	*Prestius.*	*IX. Kal. Iun.*
ΑΡΡΑΡΙΟϹ.	*Arrharius.*	*IX. Kal. Iul.*
ΑΦΡΟΔΙϹΙΟϹ.	*Aphrodisius.*	*IX. Kal. Aug.*
ΔΗΜΕΤΡΟϹ.	*Demetrus.*	*X. Kal. Sept.*
ΠΡΑΙϹΗϹ.	*Praeses.*	*IX. Kal. Oct.*
ΕΡΜΑΙΟϹ.	*Hermaeus.*	*IX. Kal. Nov.*
ΜΗΤΡΩΟϹ.	*Metrous.*	*IX. Kal. Dec.*

Tria tantum mensium nomina, quae a Codice nostro Bithynis tribuuntur, distant ab iis quae superius ex Gyraldo, Henrico Stephano, & Vsserio Bithynorum mensibus adsignavimus. Et licet varietas aliqua in quibusdam mensium nominibus apud Scriptores illos etiam occurrat, numquam tamen in hac varietate illorum trium mensium nomina memorantur. Itaque Codex noster habet *Prestius* pro *Arius* *Arrarius* pro *Perieptus*, *Praeses* pro *Heraeus*. Reliqua vero Bithynorum mensium nomina in hoc Codice comprehensa, partim nullo, partim exiguo litterarum discrimine ab iis, quae superius attulimus, differre quisque per se norit. Eximio Agrippae Bithyni Astronomi testimonio confirmatur Metroum mensem ea Novembris Iuliani die incepisse, quam Codex enunciat. Etenim cum dies *Metroi*,

quae

quae *feptima* ab Agrippa dicitur [1], a Ptolemaeo componatur cum fecunda *Tybi* , ideft 29. Novembris , uti Scaliger recte praenotavit , Metrous inire debuit die 23. Novembris feu IX. Kal. Decembris, ut in Codice indicatur. Huiufmodi teftimonio fretus Scaliger inito calculo *Heraeum* menfem, qui *Praefes* in Codice noftro infcribitur, 24. Septembris die proceffiffe credidit, cum tamen iuxta Manufcripti noftri fupputationem 23. eiufdem menfis die contingere debuit. At longe ulterius progreffus Pontadera in Epiftolis Graecarum Latinarumque Antiquitatum enarrationes & emendationes comprehendentibus, Epiftola 28. Singulos Bithynos menfes cum fingulis Romanorum compofuit, oftenditque qua Romanorum menfium die quifque Bithynus exordiretur. Profecto in menfium ordine eorumque cum Romanis comparatione, prorfus cum Codice noftro cohaeret, at vero in illis Romanorum menfium diebus conftituendis, ex quibus Bithyni menfes proficifcuntur, tantummodo congruit in horum menfium initio definiendo, nempe *Dionyfii Bendidi*, *Hermaei*, *Metroi*, in ceteris vero menfibus una citius die, quam Codex nofter, ftatuit illorum initium.

ΚΑΠΠΑΔΟΚΩΝ.	Cappadocum.	Initium.
ΛΥΤΑΝΟC.	*Lytanus.*	*VII. Eid. Dec.*
ΑΡΤΗΤC.	*Arteys.*	*III. Eid. Ian.*
ΑΔΡΑΟCΤΑΤΑ.	*Adraoftata.*	*IV. Eid. Febr.*
ΤЄΙΡЄΙ.	*Tiri.*	*IV. Eid. Mart.*
ΑΜΑΡΠΑΤΑ.	*Amarpata.*	*III. Eid. April.*
ΞΑΝΘΙΚΟC.	*Xanthicus.*	*V. Eid. Maii.*
ΜΤΑΡ.	*Myar.*	*IV. Eid. Iun.*
ΑΠΟΜΤΛΗ.	*Apomyle.*	*VI. Eid. Iul.*
ΑΘΡΑ.	*Athra.*	*V. Eid. Aug.*

ΑΑ.

(1) Apud Ptolem. Lib. VII. Cap. 3.

ΔΑΘΟΥ.	*Dathu.*	*VI. Eid. Sept.*
ΟΣΜΑΝ.	*Osman.*	*VIII. Eid. Oct.*
ΣΟΝΔΑ.	*Sonda.*	*VII. Eid. Nov.*

Licet non exiguum ſane diſcrimen inter ea Cappadocum menſium nomina a nobis ſuperius relata, & ea quae Codex noſter Cappadocum menſibus tribuit, intercedat; nonnulla tamen Codicis nomina facile conciliari poſſunt cum iis Cappadocum menſium nominibus, quae Gyraldus & Stephanus ex aliis codicibus eruit, addendo nempe, vel adimendo litteram aliquam, quae multis de cauſſis in codices praeſertim irrepere ſolet. Sic *Tiri* a *Tirix*, *Athra* ab *Arthra* unius tantum diſcrimine litterae diſtat. *Sonda* per contractionem eſt idem ac *Sondara*, & fortaſſe *Osman* eſt *Osmonia*, quod etiam de nonnullis aliis menſium nominibus inferri poſſet. Haec autem varietas eo minus movere nos debet, quod ut ſuperius innuimus, Cappadocum menſium nomina a Stephano, aliiſque ex vetuſtis Membranis exſcripta, barbara & plurimum vitiata cenſentur; quod tamen non ideo dictum velim, perinde quaſi ea Cappadocum menſium nomina, quae Codex noſter profert omnibus prorſus vitiis careant, quin imo haec etiam vitiis late reſperſa crediderim. Ceterum an Codex noſter illis praeferri debeat, ex quibus laudati Chronologi Cappadocum menſium nomina tranſcripſerunt, ſapientiores viderint. Non deſunt tamen monumenta, ex quibus unus ex his menſium nominibus comprobetur. Praeter enim Savilianum codicem, qui *Lytanum* memorat, eumque, prout noſter Codex, cum Ianuario committit, in Synodo V. Collec. 5. menſis *apud Cappadoces provinciali vocabulo Dathuſa* nominatur, & in Epiſtola 90. S. Gregorii Nazianzeni ad Theodorum, Δαθοῦσα *Dathuſa* idem menſis appellatur. Hic autem menſis *Dathuſa* idem eſt per contractionem ac *Dathu*, qui in Codice habetur.

Haec itaque, quae accuratiori qua poterat, clariorique methodo expoſui, ea ſunt quae ad Hemerologium hoc illuſtrandum magis opportuna & accomodata exiſtimavi. Cum vero & in ſuperiori & in praeſenti capite gentium illarum menſes una complecti atque illuſtrare mihi mens fuerit, qui in ſcriptoribus, aut vetuſtis monimentis recenſentur, nollem videri me hic nonnulla menſium nomina praeterire, quae, licet raro, tamen haec etiam in Graecis ſcriptoribus & marmoribus aliquando

occurrunt. Quare hic illa subiiciam quod & pauca sint, & cum superioribus gentium mensibus confundi minime poterant. Itaque Aeginetis *Delphinias* mensis ab Apolline Delphinio dictus tribuitur, qui ab utroque Pindari (1) Scholiaste memoratur, & cum Hecatombaeone, seu Gamelione Attico componi debet. Aeginetis fortasse etiam adscribendi videntur menses *Diosthius*, & *Eleusinus*. *Agrianus* Coorum mensis fuit, cuius die XXVI. natus fuit Hippocrates, & mentio in eius vita a Sorano conscripta invenitur. *Cronius* a Plutarcho (2) memoratus, perantiquus Atticorum mensis censetur, qui postea Hecatombaeus dictus fuit. *Hieromnemon* & *Callimaion* mensium nomina sunt e marmoribus eruta, sed quorum patria adhuc ignoratur. Doctissimus Gyraldus tria mensium nomina, nempe *Pharnacis*, *Ascaei*, & *Cari* e Strabone (3) elicuisse credidit, quorum primum Diospolitanorum, reliqua mensium nomina Phrygum fuisse contendit. Verum pace tanti viri rectius alii Eruditi, menses hosce e mensium serie omnino expungendos esse arbitrantur, propterea quod *Pharnacis*, *Ascaei*, & *Cari* nomine non civiles aliquot anni menses, sed varia solum *Luni*, vel *Lunae* nomina designantur. Ita ex Spartiano (4) observat Salmasius, atque ita ex Palmyrenorum Tabula apud Sponium (5), & clarius adhuc ex veteri Antiochenorum nummo apud Patinum (6) demonstrari posset, in quo perspicue *Luni* facies expressa conspicitur.

CAPVT VI.

De Regionum, & Vrbium Epochis in Graecis nummis usitatius expressis.

MErito sane antiquitatis Scriptores maximi semper fecerunt nummos in Asiae urbibus atque regionibus cusos, quod praeter cetera ornamenta, quibus commendari solent, illud etiam peculiare atque solemne habent, ut regionum & urbium in quibus percussi fuere, Epochas plerumque exhibeant; quo certe praesidio nihil tutius, atque opportunius ad

(1) Nem. V. ver. 81. (2) In Theseo. (3) Lib. XII. e XIII. (4) In Carac. (5) Miscell. Erud. Antiq. Sect. 1. (6) In Antonino pag. 210.

ad Principum, & illarum urbium annos feliciter assequendos. Tali enim ope Vaillantius Syriae regum seriem, ob similia Principum nomina maxime implicatam, egregie enodavit atque digessit, & Norisius sacram profanamque Chronologiam illustravit, Scriptorum loca emendavit in aureo libro *de Anno, & Epochis Syro-Macedonum*, cuius lectio nunquam satis pro merito commendari potest. Itaque harum Epocharum initia perfecte callere quis debet, ut verum tempus, quo nummi illi cusi fuere, facili negotio inveniatur. Variis profecto de caussis, variisque subinde temporibus Epochae illae originem suam sortitae sunt. Aliae enim initium repetunt, cum urbes aliquae conditae, aut instauratae fuerunt; nonnullae quando Coloniae ius adeptae, aut societatem, atque amicitiam cum Romanis inierunt, aliae denique cum singulari aliquo beneficio ab Imperatoribus fuerunt affectae. Nonnumquam vero eadem urbs varias progressu temporis Epochas adoptavit, ut modo prae oculis obversabitur, cum illarum seriem ostendemus. Verum nonnullas aeras, licet infrequentes in Graecis nummis, si cum aliis comparentur, praestabit primum attingere. Antiquior itemque certior Epocha quam nummi praeseferunt, est Seleucidarum, quae anno V. C. 442. ante Aeram Christianam 312. incipit, quo Seleucus I. Syriae Rex Media potitus est. Huiusmodi Aera occurrit in nummis regum Syriae in quibus a Seleuco I. numeri perpetuo in successoribus crescentes adnotantur. Eadem in nummis Regum Arabiae, & Parthiae Adiabenicae, ut Aretae, ac Vologesi, & Pharnacis adhibetur. Quamplurimae etiam urbes hisce regibus fere tum subditae hac aera usae sunt; nimirum Apamea, Damascus, Emesa, Tripolis, Tyrus, Orthosia Phoenicum, Edessa, Palmyra. Est etiam quaedam Parthica aera a primis usque temporibus invecta, quae in Arsacidarum seu Parthiae, deinde Armeniae regum nummis inscribi consuevit. Froelichius (1) duo & viginti de his nummis exhibet, unum vero nondum editum Corsinus (2). Porro cum singuli Parthorum reges uno eodemque Arsacis nomine vocarentur, hinc cardo Arsacidarum aerae a Vaillantio, Vsserio, Petavio, Norisio, Spanhemio, Froelichio, anno V. C. 498. vel 504. dubitanter olim alligatus fuerat, at nuper Corsinus (3) ab anno circiter V. C. 525. eumdem esse desumendum censuit. Regum vero num-

(1) Reg. Numism. pag. 74. (2) Differt. de Minnisari, aliorumque Armen. Reg. num. & Arsacid. Epocha. (3) Loc. cit.

nummi in Oriente percussi, frequentius eorum regni annos exhibent. Sic Ptolemaei, Aegypti reges, annos adepti imperii suis in nummis consignarunt. Subacta vero a Romanis Aegypto, Augustorum numismata in eadem signata, annos imperii plerumque praeseferunt, quod & aliae quaedam urbes in Asia praestiterunt. Nonnullae, & imperii, & aerae suae annos in nummis inscripserunt, quo loco hoc discrimen in annis designandis observari debet; quod cum Augustorum anni in imperio indicantur, id per compendium, seu initiales litteras E. vel ET. aut L. fieri solet (1). Epocharum vero anni per litteras numerales sine E aut L exprimuntur. At Graeciae urbes Romano imperio tum subditae peculiari quadam Epocha maxime gloriabantur, qua *Neocorae* (2) dicebantur, quod nempe templa obtinuerant, vel Deorum alicui, vel Augusto dicata, in quibus a totius Provinciae conventu & vota concipiebantur, & sacra fiebant. Ac tanti decus illud faciebant, ut si saepius ipsum impetrassent, id honoris caussa, nummis committebant, vel numerabilibus notis, vel hisce vocibus ΔΙC. TRIC. TETRAKIC. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *bis*, *ter*, *quater Neocororum*. Sic in nummo Caracallae legitur: ΕΠΙ. ΑΝ. ΡΟΥΦΟΥ ΑΡΧ. Α. ΤΟ. Β. CΑΡΔΙΑΝΩΝ. Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Sub Annio Rufo Archonte primo iterum Sardianorum Ter Neocororum* (3). Altera etiam Epocha, quae *Pontificatus* aera dicebatur solemnis & peculiaris apud Graecos fuit, & quemadmodum alii perpetui Sacerdotes erant, & dicebantur Α'ρχιερεῖς διὰ βίου, alii vero annui, ita ii, qui saepius ea dignitate cohonestabantur; quot vicibus eam essent assecuti, nummis diligentissime mandabant (1). Eadem certe ra-

tio-

(1) E nempe ΕΤΟΥ. L. Λυκάβαντος. Utraque vox *annum* significat, sed postrema poetica est, & in vernacula Graecorum lingua insolens, cumque in Aegyptiis nummis frequentius inveniatur, non immerito magis in Aegypto, quam in Graecia usurpata censetur. (2) Νεωκόρος latine *Aedituum* sonat ab Attica voce νὼς, *templum*, & κορέω, *mundo*, *curo*. Eximiam de Neocoris dissertationem Vaillantius conscripsit, quae habetur in Commentariis Regiae Academiae Inscriptionum &c. Tom. 4. pag. 198. Edit. Amstel. (3) Ita haec nummi inscriptio legi ac verti debet, minime vero ut in nonnullis libris aliquantulum vitiata circumfertur, in quibus etiam nota compendiaria ΑΡΧ. perperam redditur Α'ρχιερεὺς. Vide Vaill. Num. Graec. pag. 110. Ceterum etiam in lapidibus haec *Neocori* dignitas occurrit, Smyrnaeis concessa primum post Tiberii aetatem, tum ab Hadriano, tertio a Caracalla. Vide Corf. Fast. Att. Tom. 2. pag. 470. & apud Murat. Thes. Inscrip. pag. 343. & Spon. Itin. pag. 130.

tione Archontum nomina Graecis nummis consignata haberi debent pro Epochis, sed rem hanc fuse, ubi de ratione annorum supputandorum per Archontum nomina sermo erit, prosequemur. Singularis tamen prae ceteris ea Epocha est, qua tantummodo Vespasiani, Titi, Domitiani, & Nervae, & Traiani Decii (2) Graeci nummi exornantur, quaeve ab *anno novo sacro dicitur*. In Titi numismate apud Occonem (3) legitur: Αυτ. Τίτυ Καίσαρος Ουεσπασίανυ Σεϐ. ἔτυς Νέυ ἱερυ ια. idest, *Imperatoris Titi Caesaris Vespasiani Augusti anno novo sacro* XI. Epocham hanc primus expiscare tentavit Erizzus (4), eamque ab Hierosolymitani templi instauratione deductam credidit, cum tamen Hierosolymis templum regnante Herode Ascalonita, antequam scilicet Vespasianus in lucem prodiret, suscitatum fuerit, haec opinio reiicitur. Hinc aliam huius Epochae caussam assignavit Seguinus (5), eamque repetit a Capitolio sive Iovis Capitolini templo a Vespasiano restaurato, & inscriptionem nummi a se prolati, sic explicat: ἔτυς νέυ ἱερυ *anno novi templi octavo*. At Henricus Valesius aliter ea verba vertenda esse contendit, nempe *anno novo sacro octavo*, scilicet imperii Vespasiani, cuius anni in imperio, *sacri* vocati, quod rem Romanam instaurasset, atque erexisset. Norisius (6), Harduinus (7), Froelichius (8), aliique ad annos imperii hosce *novos*, & *sacros* annos, adiectosque numeros referunt. Annum enim *novum* dici, novo initio a suscepto imperio redeunte, egregie comprobant Hadriani, & Antonini Pii nummi, in quibus legitur: *Senatus Populusque Romanus Annum Novum Faustum Felicem Optimo Principi*. Quia vero redeunte quotannis die natali imperii Principum, ad aras Deorum inter sacrificia annus secundus, tertius &c. imperii faustus felixque susceptis votis nuncupabatur, iidem anni novi etiam *sacri* dicebantur. Quare inter ea solemnia vota ii nummi percussi fuere. Caput itaque huius Epochae statuendum secundum annos imperii Vespasiani, Titi, Domitiani, & Nervae, & Traiani Decii, qui soli huc usque ea num-

(1) Primi generis exempla in Lesbi inscriptionibus, secundi vero in nummis habentur. (2) Hactenus nummos inscriptos: *Anno novo sacro* sub Flaviis tantum Imperatoribus, & sub Nerva, qui eosdem proxime consequutus est, signatos fuisse existimarunt Eruditi. Nuper vero Froelichius Traiani Decii nummum hac aera exornatum primus protulit. Append. ad num. Vrb. Graec. loq. pag 342. (3) Impp. Numis. pag. 166. (4) Discor. sopr. le Med pag. 212. (5) Sel. Numism. cap. 17. pag. 134. (6) De Epoch. Syromac. Dissert. 3. cap. 6. (7) Opp. Select. pag. 737. (8) Loc. sup. cit.

nummos habent insignitos. Hanc Epocham in Syria, & in Aegypto tantum adhibitam putat Pagius (1), cum nullibi *sacri* nomen frequentius quam in nummis in Syria, & in Aegypto percussis usurpatum. Postremo observandum hoc loco occurrit, quod in quibusdam Graecis Caesarum numismatibus, anni quandoque inscribuntur, non eiusdem Caesaris, cuius imaginem nummi praeseferunt, sed ab Augusti tum imperantis, aut etiam iam demortui inito imperio, anni illi inscripti signantur. Ita in Titi nummo ETOΥΣ H. *anno* 8. ad Vespasianum refertur. Alexandri Severi Caesaris numisma cum L. E. *anno* 5. Elagabali Augusti imperii annum demonstrat. Quemadmodum anni imperii, qui in Augustarum nummis observantur, non ipsis, sed Augustis tum imperantibus tribui debent. His igitur delibatis, maiori antiquitatis cultorum commodo consulentes, Alphabetico ordine regionum & urbium Epochas subiiciemus ex Vaillantio, Norisio, Harduino, & nonnullas a Froelichio desumptas, & inter se studiose collatas, quarum fere omnium initium deducitur ab autumno eius anni V. C. Varroniani, cuius numerus e regione exhibetur. Si cui vero eas ad Aeram Christianam referre magis libuerit, addidimus etiam annos ante vel post Christum natum, pro ut quaeque illarum incidit.

	V. C.		
ABΩNOTEIXITΩN. *Abonotichitarum*. In Paphlagonia. *forte*.	803.	Post Ch.	50.
AΔPAMNΩN, vel AΔPANNΩN. *Adramnorum*. In Coelesyria.	705.	Ant. Ch.	49.
AΔPIANOΠOΛEITΩN. *Hadrianopolitarum*. In Thracia.	885.	Post Ch.	132.
AIΓEAIΩN. *Aegeaeorum*. In Cilicia. Urbs eadem AΛEΞANΔPOΥΠOΛIC. etiam & MAKPEINOΥΠOΛIC appellatur.	707.	Ant. Ch.	47.
AΛEΞANΔPEΩN. KAT. IΣΣON. *Alexandrinorum ad Issum*. In Cilicia.	686.	Ant. Ch.	68.
AMACIAC. *Amasiae*. In Ponto Cappadociae finitimae. Iuxta Harduinum.	746.	Ant. Ch.	8.
Iuxta Norisium, & Vaillantium *circ*.	743.	Ant. Ch.	11.
Certe ex Froelichio non ante an.	744.	Ant. Ch.	10.
AMICOΥ. *Amisi*. In Ponto.	721.	Ant. Ch.	3.

ANA-

(1) Vide Pag. Crit. Bar. ad an. 83.

	V. C.		
ΑΝΑΖΑΡΒΟΥ. *Anazarbi*. In Cilicia.	734.	Ant. Ch.	20.
ΑΝΘΗΔΩΝΟΣ. *Anthedonis*. In Syria. *forte*.	723.	Ant. Ch.	31.
ΑΝΤΙΟΧ. ΠΡ. ΙΠΠΟΝ. *Antiochenorum ad Hippum montem*. In Coelesyria.	691.	Ant. Ch.	63.
ΑΝΤΙΟΧ. ΠΡ. CΑΡΟΝ. *Antiochenorum ad Sarum amnem*. In Cappadocia, vel Cilicia. Iuxta Norisium, & Vaillantium.	734.	Ant. Ch.	20.
Iuxta Harduinum.	746.	Ant. Ch.	8.
ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΜΗΤΡΟ. ΚΟΛΩΝ. *Eius Antiochiae, quae Metropolis Coloniae*. In Syria.			
Vrbs illa Aeram adhibuit:			
Primo *Seleucidarum*.	442.	Ant. Ch.	312.
Secundo *Pompeianam*.	691.	Ant. Ch.	63.
Tertio *Augustanam*.	723.	Ant. Ch.	31.
Quarto *Caesarianam*.	705.	Ant. Ch.	49.
ΑΠΑΜΕΩΝ. *Apameorum*. In Coelesyria. Hoc est *Seleucidarum*, sed interdum *Augustana*.	442.	Ant. Ch.	312.
	723.	Ant. Ch.	31.
ΑΡΑΔΙΩΝ. *Aradiorum*. In Phoenicia.			
Iuxta Norisium, & Vaillantium.	495.	Ant. Ch.	259.
Iuxta Harduinum.	493.	Ant. Ch.	261.
ΑΡΕΘΟΥΣΑΤΩΝ. *Arethusanorum*. In Syria Phoenices.	685.	Ant. Ch.	69.
sive	686.	Ant. Ch.	68.
ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΩΝ. *Ascalonitarum*. In Palaestina, vel Phoenicia.	650.	Ant. Ch.	104.
ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ. *Augustanorum*. In Cilicia.	770.	Post Ch.	17.
vel	771.	Post Ch.	18.
ΒΟCΤΡΑ. *Bostra*. In Arabia Petraea.	859.	Post Ch.	106.
ΒΟΤΡΥΗΝΩΝ. *Botryenorum*. In Phoenicia.	705.	Ant. Ch.	49.
ΒΥΒΛΙΩΝ. *Bybliorum*. In Phoenicia.	734.	Ant. Ch.	20.
ΓΑΒΑΛΕΩΝ. *Gabalensium*. In Syria.	707.	Ant. Ch.	47.
Iuxta Harduinum.	708.	Ant. Ch.	46.
ΓΑΒΗΝΩΝ. *Gabenorum*. Ituraeae, vel Trachonitidis.	693.	Ant. Ch.	61.
vel	694.	Ant. Ch.	60.

ΓΑ-

	V.C.		
ΓΑΔΑΡΕΩΝ. *Gadarensium Pompeitarum*. In Syria.	690.	Ant. Ch.	64.
vel	691.	Ant. Ch.	63.
ΓΑΖΑ. *Gaza*. In Syria Palaestinae.	693.	Ant. Ch.	61.
Iuxta Harduinum.	691	Ant. Ch.	63.
ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ. *Damascenorum*. In Decapoli Syriae.	442.	Ant. Ch.	312.
ΔΙΟΣΠΟΛΙΣ. *Diospolis*. In Paláestina. *circiter*.	846.	Post Ch.	93.
ΔΩΡΕΩΝ. *Doriensium*. In Cilicia. Froelichius. *circiter*.	623.	Ant. Ch.	131.
ΔΩΡΩΝ, vel ΔΩΡΙΕΩΝ. *Doriensium*. In Phoenicia.	691.	Ant. Ch.	63.
ΕΙΡΗΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. *Irenopolitarum*. In Cilicia. *circiter*.	805.	Post Ch.	52.
ΕΜΙCΩΝ. ΚΟΛΩΝ. *Emisenorum Coloniae*, vel ΕΜΙΣΗΝΩΝ. In Phoenicia.	442.	Ant. Ch.	312.
ΕΠΙΦΑΝΕΩΝ. *Epiphanensium*. In Cilicia. Harduinus.	686.	Ant. Ch.	68.
Epiphania vero Coelesyriae urbs Pompeianam aeram adhibuit ex Norisio.	690.	Ant. Ch.	64.
& aliam ex Vaillantio.	791.	Post Ch.	38.
ΖΗΛΙΤΩΝ. *Zelitarum*. In Ponto ad Cappadociam.	707.	Ant. Ch.	47.
vel	708.	Ant. Ch.	46.
ΙΕΡΟΚΑΙCΑΡΕΩΝ. *Hierocaesariensium*. In Lydia. Iuxta Vaillantium.	779.	Post Ch.	26.
Iuxta Harduinum.	775.	Post Ch.	22.
ΙΛΙΕΩΝ. *Iliensium*. In Troade. Ex Vaillantio.	673.	Ant. Ch.	81.
Ex Harduino.	686.	Ant. Ch.	68.
ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ. *Caesareae Germanicae*. In Palaestina. Ex Harduino.	795.	Post Ch.	42.
Ex Norisio.	791.	Post Ch.	38.
vel	792.	Post Ch.	39.
ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. ΣΕΒΑΣΤΗΣ. ΙΕΡ. ΑΣΥΛ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. *Caesareae Augustae, sacrae, & inviolatae sub Panio monte*.			

In

	V. C.		
In Ituraea. Haec etiam CAESAREA PHILIPPI dicta fuit.	751.	Ant. Ch.	3.
ΚΑΝΩΘΑΙΩΝ. *Canothaeorum*. In Decapoli Palaestinae.	691.	Ant. Ch.	63.
ΚΑΠΙΤΟΛΙΕΩΝ. *Capitoliensium*. In Coelesyria. Quamvis Harduinus Capitoliadis nomine Aeliam Capitolinam, seu Ierusalem vocatam esse arbitretur.	846.	Post Ch.	93.
ΚΥΡΡΗΣΤΩΝ. *Cyrrhestarum*. In Cyrrhestica Syria.	442.	Ant. Ch.	312.
ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. ΙΟΥΛΙΕΩΝ. *Iuliensium Laodicenorum*. In Syria.	706.	Ant. Ch.	48.
vel	705.	Ant. Ch.	49.
ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. ΠΡΟΣ. ΛΙΒΑΝΩ. *Laodicenorum ad Libanum*. In Coelesyria.	442.	Ant. Ch.	312.
Interdum etiam ex Harduino Augustana aera.	723.	Ant. Ch.	31.
ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ vel ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ. *Laodicea*. In Caria.	565.	Ant. Ch.	189.
ΛΕΥΚΑΔΙΩΝ. *Leucadiorum*, & ΚΛΑΥΔΙΕΩΝ. Qui dicuntur etiam *Claudienses* in Coelesyria; usque ad Gordiani tempora aeram auspicabantur ab anno V. C.	801.	Post Ch.	48.
Sive ex Harduino.	803.	Post Ch.	50.
Sed post Gordianum Augustana usi sunt.	723.	Ant. Ch.	31.
ΛΥΔ. ΚΟΙΝ. *Lydorum Commune*. Froelichius hanc a diviso per Darium Imperio Persico deducendam exploravit.	233.	Ant. Ch.	521.
ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. ΚΟΙΝΟΝ. *Commune Macedonum*.	706.	Ant. Ch.	48.
ΜΟΨΕΑΤΩΝ. Cognomine ΑΔΡΙΑΝΩΝ. *Hadrianorum Mopseatorum*. In Cilicia.	696.	Ant. Ch.	58.
ΝΕΑΠΟΛΙΣ. ΣΑΜΑΡΕΙΑΣ. Cognomine ΦΛΑΟΥΙΑ. *Flavia Neapolis*. In Samaria.	823.	Post Ch.	70.
ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΣ. & ΝΕΟΚΑΙC. ΜΗΤΡΟ. *Neocaesarienses, & Neocaesarea*			

	V.C		
Metropolis. In Ponto Polemoniaco.			
Ex Vaillantio.	815.	Post Ch.	62.
Ex Harduino.	817.	Post Ch.	64.
ΟΡΘΩΣΙΕΩΝ. *Orthosiensium*. In Phoenicia.	442.	Ant. Ch.	312.
ΠΕΛΛΑΙΩΝ. *Pellaensium*. In Decapoli Syriae. a Froelichio deprehensa.	691.	Ant. Ch.	63.
COL. PTOLEMAIS. *Colonia Ptolemais*. Phoenices.	705.	Ant. Ch.	49.
Iuxta Norisium.	706.	Ant. Ch.	48.
ΡΑΒΒΑΘΑΜΗΝΩΝ. *Rabbathamenorum*. In Syria.	846.	Post Ch.	93.
ΡΑΒΒΑΘΜΟΜΗΝΩΝ. *Rabbathmomenorum*. In Arabia, vel Palaestina tertia.	811.	Post Ch.	58.
ΡΑΜΑΘΗΝΩΝ. *Rhamathenorum*. In Palaestina.	650.	Ant. Ch.	104.
ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ. *Rhaphaneotarum*. In Syria.	705.	Ant. Ch.	49.
ΡΑΦΙΑ. *Rhaphia*. In Palaestina.			
Iuxta Harduinum.	691.	Ant. Ch.	63.
Iuxta Norisium, & Vaillantium melius.	693.	Ant. Ch.	61.
vel	697.	Ant. Ch.	57.
ΡΗϹΑΙΝΗϹΙΩΝ. ΚΟΛΩΝ. Cognomine CΕΠ. *Septimianorum Rhesaenensium Coloniae*. In Mesopotamia.	885.	Post Ch.	132.
Norisius.	886.	Post Ch.	133.
CΑΜΟCΑΤΕΩΝ. ΜΗΤΡΟΠ. *Samosatenorum, Metropolis*. In Commagena inter an.	823.	Post Ch.	70.
&	825.	Post Ch.	72.
CΕΒΑCΤΗ. ΙΕΡ. ΑΥ. ΝΑΥΑΡΧ. *Sebaste Sacra, propriis legibus utens, Classica*. In Cilicia. Prius Eleusa, mox in Augusti honorem *Sebaste*, hoc est, *Augusta* vocata fuit.. *circiter*.	734.	Ant. Ch.	20.
ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ. ΣΥΡΙΑΣ. *Sebastenorum Syriae*. Olim Samaria dicebatur.			
Ex Vaillantio.	729.	Ant. Ch.	25.
Ex Harduino.	727.	Ant. Ch.	27.

ΣΕ-

	V.C.		
ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ . ΠΙΕΡΙΑΣ . *Seleucensium in Pieria*, Syriae regione.	691.	Ant. Ch.	63.
Vsque ad Tiberii tempora *Augustanam* aeram usurparunt.	723.	Ant. Ch.	31.
Norisius tertiam quoque aeram illis tribuit.	645.	Ant. Ch.	109.
ΣΙΔΩΝΙΩΝ. *Sidoniorum*. Phoenices.	643.	Ant. Ch.	111.
Iuxta Harduinum.	642	Ant. Ch.	112.
Elagabali tamen aetate Seleucidarum aeram recepit.	442.	Ant. Ch.	312.
C. I. F. SINOPE. *Colonia Iulia felix Sinope*. In Ponto. A libertate per Lucullum accepta.	684.	Ant. Ch.	70.
Interdum etiam aeram aliam adhibuit a Colonia per Iulium Caesarem deducta.	705.	Ant. Ch.	49.
CΚΗΨΙΩΝ. *Scepsiorum*. In Aeolide.	723.	Ant. Ch.	31.
CΜΑΙΤΩΝ. *Smaitarum*. In Ponto Asiatico.	817.	Post Ch.	64.
ΤΙΒΕΡ. ΚΛΑΥΔ. *Tiberiensium Claudianorum*, seu ΚΛΑΥΔΙΟ ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ. In Iudaea, vel Galilaea. Antea *Chenneret* dicta.	770.	Post Ch.	17.
Aerae tamen huius initium non ab autumno, sed a vere, ducendum esse Norisius existimavit.			
ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ. *Trallianorum*. In Caria. Iuxta Vaillantium.	898.	Post Ch.	145.
Iuxta Harduinum.	892.	Post Ch.	139.
ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΩΝ. *Trapezuntiorum*. Ponti Cappadociae. Aeram hanc Froelichius ex Septimii Severi nummo primus ostendit.	815.	Post Ch.	62.
vel	816.	Post Ch.	63.
ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. *Tripolitarum*. Phoenices. *Pompejanam* primum adhibuit ab anno V. C.	691.	Ant. Ch.	63.
Mox Augusti aetate aeram *Seleucidarum*.	442.	Ant. Ch.	312.
Harduinus etiam *Caesarianam* illis adscribit.	705.	Ant. Ch.	49.

	V.C.		
ΤΥΡΟΥ. ΙΕΡΑΣ. ΜΗΤΡΟΠ. *Tyri sacrae Metropolis*. In Phoenicia.	442.	Ant. Ch.	312.
VIMINACIVM. P. M. S. COL. *Viminacium*. *Provinciae Moesiae Superioris Colonia*. Ex Aprili mense ab anno tertio Gordiani Pii, hoc est V. C.	993.	Post Ch.	240.
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ. ΚΟΙΛΗΣ. ΣΥΡΙΑΣ. *Philadelphiorum Coelesyriae*.	691.	Ant. Ch.	63.
ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. *Flaviopolitarum*. In Cilicia.	827.	Post Ch.	74.
ΦΛΑ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ. *Flaviorum Chalcidensium*. In Chalcidene Syriae.	845.	Post Ch.	92.

Vtinam pari felicitate ac diligentia etiam Latinae urbes suis in nummis Epochas inscripsissent. Profecto eorum Chronologiae non parum consuluissent. At illae Consulatus, & Tribuniciae Potestatis annos in ipsis plerumque expressere, quas temporis notas modo pensitare non iuvat, sed opportuniori loco, ubi nempe de Augustorum Epochis disseremus. Veruntamen omitti non debet Aera Vrbis Conditae, quae in aureis aeneisque magni moduli Hadriani nummis invenitur, in quibus legitur: ANN. DCCCLXXIIII NAT. VRB. P. CIRC. CON. *anno* 874. *natali Vrbis*: ceteras siglas expendemus in secunda operis parte, ubi de dubiis numismatum siglis.

CAPVT VII.

De inscriptis Epochis in Graecis, Latinisque Marmoribus.

EO materiae affinitas, atque operis nostri consilium nos adduxit, ut memoratis nummorum Epochis non modo perutile, sed pene necessarium videatur, hic eas adiicere, quas e marmoribus exculpere licuit. Id autem eo libentius praestamus, quod nemo adhuc, quod noverimus, huiusmodi aeras simul collegerit, adiectisque illarum exemplis suas veluti in classes distribuerit. Quamvis enim marmora aut Consulum, aut

Ar-

Archontum nomina, vel Augustorum Tribunicae Potestatis annos pro certa temporis nota plerumque exhibeant, quandoque tamen quibusdam Epochis insignita numismatum more conspiciuntur. Atque utinam maiori in numero in lapidibus illae occurrerent. Maximum sane monimentorum Chronologiae, & luminis atque praesidii ex illis accessisset. Quid vero quod frequentes illae lacunae, quibus tot marmora scatent, & vitiosa numerorum compendia, eorumque incondita dispositio, partim a scalptorum oscitantia, partim a seculi barbarie profecta, implexas adeo atque incertas nonnullas ex iis Epochis efficiunt, ut ad eas confirmandas omnino alia monumenta in votis habere cogamur. Id fortasse in caussa fuit, cur sapientes illi, qui marmora exscripsere, aut illustrarunt, ubi in hasce Epochas inciderunt, obiter tantum eas indicarint, aut prorsus praeterierint. Sed age, inscriptas in lapidibus Epochas subiiciamus, a quibus eam, quae *Interamnatum* dicitur, quaeque in marmore apud Gruterum (1) habetur, expunximus, quod lapis ille à peritissimis viris adulterinus merito censeatur.

I.

Aera ab Vrbe Condita.

In marmore apud Fabretum (2) legitur:

EXCESSIT ANNO VRBIS CONDITAE
DCCCXCVII.

Sic in Nummo Hadriani legitur:

ANN. DCCCLXXIV. NAT. VRBIS.

Vtrumque facile de Varroniana Aera, sive annis ab V. C. iuxta Varronis hypothesim numeratis intelligi debet; de nummo certum est.

II.

Aera Hispana.

Apud Oliverium (3) habetur ERA CCCCCLI. ubi Clarissimus Editor existimavit *Aeram Christianam* intelligi, atque annos ab Incarnatione numeratos esse: idemque prorsus de aliis inscriptionibus arbitratur apud Gruterum, in quibus legitur (4).

ERA

(1) Pag. 113. num. 2. (2) Inscript. cap. 2. pag. 88. (3) In Marm. Pisaur. pag. 67. (4) Pag. 1054.

ERA . D. XLVIII. ERA DCXIIII.
ERA DCXXII. (1) ERA DLXXXII. (2)

Hinc cum Aera Christiana instituta fuerit anno Christi 525. marmor illud, in quo legitur apud Gruterum (3) ERA. D. III. vitiatum esse arbitratur: sed certe ille fallitur. Siquidem in singulis inscriptionibus illis, anni non ab Incarnatione vel in *Aera Christiana* numerantur, sed in *Aera Hispana*, quae incipit ab anno V. C. 716. & 38. ante Christum. Antiquior enim Aerae Christianae mentio vel usus ad annum Christi 652. referri debet, ut mox de ea differentes opportunius ostendemus. Habet itaque sua etiam monumenta Hispanica Aera, & in Hispanis praesertim Christianorum titulis memoratur, eiusque praesidio mortis anni designantur. Quod ut facilius internoscant studiosi Adolescentes hoc proprium illorum marmorum discrimen esse dixerim; quod in monimentis illis semper annorum numerus Romanis characteribus vel notis exprimitur, semperque notis ipsis Aerae nomen praefigitur.

III.

Aera Actiaca.

Huius exemplum invenitur in Graeco marmore, quod a Maffeio (4) profertur, ubi legitur: ἔτȣς ͞νε Φαῶφ ͞κε ἐπὶ συλλόγȣ τῆς σκηνοπηγίας. *Anno* LV. *mensis Phaoph die* XXV. *Tabernaculorum conventus tempore*. Siquidem Scenopegiae *primus*, vel *octavus* dies, quo *collecta* fiebat, cum 25. Phaophi Aegyptii die concurrere non poterat, nisi anno V. C. 770. qui est 55. a victoria Actiaca, quae quamvis in annum V. C. 723. inciderit, in variis tamen urbibus, tamquam Aerae cardo, a proximo quodam anno supputari consuevit, unde Berenicenses, qui marmor posuerunt, annos illos ab anno V. C. 725. numerare coeperunt, perinde quasi Aera Actiaca ab illo inciperet.

IV.

Aera Seleucidarum.

Frequentior haec Aera in marmoribus Palmyrenis apud Smithum occurrit (5), ut cum legitur: ΕΤΟΥΣ ΔΙΥ. *anno* 414.

In

(1) Pag. 1060. (2) Pag. 1062. (3) Pag. 1049. (4) Gall. Antiquit. pag. 7.
(5) Num. 1. & 2.

In iis aliisque pluribus exemplis anni in Seleucidarum Aera numerantur, quae incepit ab anno V. C. 442. ideoque annus ille 414. in Aera Seleucidarum concurrit cum anno V. C. 856. sive Christi 103.

V.

Aera Achaica.

In marmore Messene posito legitur ETOYC P. N. Z. anno 157. Reinesius (1) ingeniose coniecit in hac Messeniaca, vel potius Achaica Epocha, annum V. C. 764. designari, qui cum 157. Aerae Achaicae anno concurrit. Itaque Achaica Aera ab anno V. C. 608. incepit.

VI.

Aera Christiana.

Antiquius Aerae Christianae exemplum omnium primus feliciter detexit Corsinus (2) in Romulesiae marmore, quod post Muratorium (3) iterum ipse profert, ac mirifice illustrat. In eo enim sic legitur:

ROMVLESIA. MATER FECIT ƒILIO SVO
DVLCI EVNV̄ IN PACE INNOCENTE
DEPOSSIONE VIII. H KAL AVG
DΓIFΘ

Ex Epitaphii sensu patet hunc titulum a Romulesia matre filio suo positum fuisse, qui fortasse Eunuchus nomine vocabatur, quod viri nomen apud Muratorium alio loco etiam occurrit (4) FVNV̄ pro FVNVS legi debet, ut ex alio Muratorii marmore colligitur (5). Exotica vox DEPOSSIONE significat *depositionem habet, sive depositus est*. Ita enim alio loco apud Muratorium prorsus habetur (6). Id autem potissimum hoc in marmore observandum censeo, quod depositionis dies non Latino sed insuper etiam Graeco charactere, vel numerali nota indicatur, quod in aliis monumentis etiam occurrit, cum character H apud Graecos, ut in secunda huius Operis parte fusius suo loco ostendemus, *octo* significet; ac perinde esset si Latinorum more VIII. *Kal.* quam si iuxta Graecos H *Kal.* dice-

(1) Class. V. num. 52. pag. 388. (2) Not. Graec. Diss. III. pag LVI. (3) Pag 1933. (4) Pag. 422. num 5. (5) Pag. 1939. num. 2. (6) Pag. 1838. n. 6.

ceretur. Denique characteres alii, vel numerales notae marmori subiectae ΔΓΙFΘ certe anni numerum exhibent, quo Romulesiae filius occubuit. Ergo si numerorum valor ex tabula in secunda Operis parte suo loco exponenda colligatur,

500 3 180 40 9
Δ Γ Ι F Θ

prodibit annus 652. quo 25. Iulii die infans ille tumulatus fuit, quem certe annorum numerum non aliunde quam a Christi nativitate, seu Dionysiana Aera, quae ab anno Christi 531. iam pridem constituta fuerat, deduci posse Corsinus ostendit. Eadem Aera etiam invenitur apud Baronium (1) in Ioannis Nepesini Praesulis Latino Epitaphio, quod ipse profert; ubi numeri annum exprimentes Graecis characteribus subiiciuntur. At corrigendum tamen Baronium eo in loco existimavit Corsinus (2), quod ex notis illis numerum, seu annum 770. conflari credidit, cum annus 771. colligi debeat. Siquidem *undecimo Kalendas Novembres*, quibus Episcopus ille interiit, quibusque apud Romanos adhuc annus 770. agebatur, apud Graecos, qui S. Sabae Monasterium incolebant, annus 771. a Septembribus Kalendis inchoatus numerari iam coeperat. Frequentius haec Aera deinceps usurpata conspicitur; hinc apud (3) Fleetvoodum invenitur inscriptio posita *anno Incarnationis* Dñi nri IHV Xri DCCCCVI. Apud Muratorium (4) legitur *anno Domini* DCCCCVI. Itidem (5) Teuperga obiisse dicitur anno DCCCCIII. & Arnulfus tumulatus asseritur (6) anno Incarnationis Dñ nri IHV XPI DCCC. XCIII. Hilderamus vero (7) anno Incarns D N I X DCCCCII. Denique apud eundem (8) habetur epigraphe posita A. DNI DCCCLXX. quo tamen loco Clarissimus Editor monuit fortasse legendum esse MCCCLXX.

VII.

Aera Marmoris Parii, sive Marmorei Chronici Oxoniensis.

Praestantissimus huius marmoris Auctor, quum illustriora Graeciae, sed in primis Atticae Historiae capita exponere, & ad sua quaeque tempora revocare vellet, ubi praemisisset se eo anno scribere, quo Diognetus Athenis, Astyanax in Paro Ar-

(1) Ad annum Chr. 770. (2) Not Graec. Diss. III. pag. LIV. (3) Pag. 461. num. 5. (4) Pag. 1941. num. 1. (5) Pag. 1948. num 1. (6) Pag. 1831. (7) Pag. 1885. num. 6. (8) Pag. 1932. n. 3.

Archon erat, hoc est, ut certissimis argumentis aliis apparet, anno I. Olymp. CXXIX. ita superiorum Archontum situm; aut Olympicos annos, quibus Historiam quandam contigisse memorat, expressit, ut ab anno primo Olymp. CXXIX. veluti cardine versus antiquiora tempora ascendendo, annos numeret. Itaque in hoc Oxoniensis marmoris Epocha a ceteris dissidet, quod in illis ab antiquo termino seu cardine annorum numerus colligatur; at in Oxoniensi Chronico numerus ille retrograda serie a novissimo vel extremo cardine deducatur.

VIII.

Indictiones.

Aerae instar haberi possunt Indictiones, quae in Graecis, & Latinis marmoribus occurrunt. Montfauconius (1) ΕΝ ΙΝΔ. ΤΕΤΑΡΤΙ. Placentinus (2) marmor exhibet anno Mundi 6640. sive Christi 1132. erectum, cuius in fine habetur.

ЄΤΟϹ Ϛ Χ Μ. ΙΝΙ Ι +

anno Mundi 6640. *Indictione* X.

Alterum marmor Montfauconius profert, quod ita desinit.

Υ. ΦΛ. ΑΠΠΙѠΝΟϹ. ΤΟΥ.

ΛΑΜΠΡ. ΙΝΔ. Β. †

Postrema haec verba ita Auctor Cl. latine reddidit. *Consule Fl. Appione splendidissimo illustri* 2. vel *post Consulatum eius anno* 2. Cumque Appion Consul extiterit anno Christi 539. hoc in marmore annum 541. indicari opinatur, quo Basilius Consulum Fastis inscribitur. Montfauconio Relandus inhaerens ultima illa eiusdem marmoris verba ita vertit: *post Consulatum Flav. Appionis Viri Clarissimi anno II.* At Corsinus (3) omnino legendum asserit ΙΝΔ. Β. latineque reddendum: *Consule Flavio Appione Viro Clarissimo*, *Indictione II.* Christi enim annus 539. quo Appion Consul extitit *Indictione II.* notatur, nihilque fuerat cur annus Christi 541. post Consulatum Appionis II. diceretur, cum is Basilii ordinarii Consulis nomine si-

(1) Diar. Italic. cap. 21. pag. 315. (2) Palaeogr. pag. 33. (3) Not. Graec. pag. 32.

gnaretur. Quare non INΛυστρίυ, ut Montfauconio visum fuit, sed INΔικτίωνι restituendum est.

IX.

Anni Mundi.

Huiusmodi Aera a Graecis, sed sequioribus temporibus in marmoribus est exposita. Illius exemplum nuper prae oculis obversatum est in marmore apud Placentinum, in quo praeterea etiam Indictio affigitur. Sponius (1) in fine marmoris, quod *Basilii*, & *Constantini* temporibus positum fuit, legit: EN ETE KΦKA. Characteres istos ob nimiam obscuritatem Sponius inexplicatos omisit; Montfauconius vero (2) optime feliciterque observavit, ibi legendum esse ϛΦKA, ut annus Mundi 6521. sive Christi 1013. exprimatur, quo revera *Basilius* II. una cum fratre *Constantino* VIII. imperabant. In alio marmore, quod Manuele Comneni, ac Irenes filio imperante excitatum fuit, legitur: HN ETEI ΦXOBMB; idque veluti inextricabile Sponius reliquit. Montfauconius tamen ita restituendum merito censet: ϛXOB IN IB. adeoque reddidit *anno 6672. Indictione* XII. quod nimirum anno Mundi 6672. sive Christi 1164. Indictio XII. ac vigesimus Manuelis imperii annus decurreret. Seldenus inter Arundelliana marmora (3) inscriptionem multo sane implexam refert, cuius in fine characteres annum ostendentes, licet mutili aliquantulum videantur, tamen optime Cl. Editor supplet, atque ita se habent: ЄTꙋC ꙂΛѠΓ ⳨, nempe *anno*, ait Seldenus, *ni fallor*, VIMDCCCCXXXIII. +. Idem marmor iterum profert, eiusque lacunas maxima ex parte mirifice supplet Corsinus (4), verum quod ad numerales anni notas attinet, minime discrepat a Seldeno. Solum pro littera Ꙃ refingit Episemon ϛ, quod haec etiam nota sequioribus temporibus loco ipsius ϛ sive C invecta fuerit, ut in secundo capite alterius Operis partis fusius ostendemus.

CAP.

(1) Itin. pag. 101. (2) Palaeogr. pag. 147. (3) Pag. 56. (4) Not. Graec. Diss. III. pag. LIII.

CAPVT VIII.

De ratione, qua datus annus in Aera quapiam numeratus, ad quamlibet Aeram aliam praesertim Christianam reducatur, & quo pacto Epochae e nummis comprobari, aut etiam erui possint.

SI datus annus Olympicus sit, atque ad annos Vrbis Conditae referri debeat, observandum erit quod Roma anno 23. Olympico, seu an. 3. Oly. 6. condita fuit, ideoque primus V. C. annus integris annis 22. posterior Olympico primo esse debet (1). Itaque data Olympiade eiusque anno, praecedentium Olympiadum numerus per 4. multiplicetur, annique labentis Olympiadis adiungantur. Tum ex integra illorum summa numerus 22. detrahatur, annusque qui superest, erit annus V. C. qui dato anno Olympico respondet. Sit annus I. Olymp. 87. Olympiades 86. iam completae per 4. multiplicentur, efficiunt annos 344. addito anno I. sequentis Olympiadis 87. fiunt anni Olympici 345. detractis 22. superest annus 323. V. C. qui dato anno I. Oly. 87. respondet.

Si vicissim datus annus V. C. ad annum Olympicum referri debeat, dato anno adiungantur 22. & integra summa dividatur per 4. numerusque exsurgens indicabit Olympiades integras iam elapsas; si aut 1. aut 2. aut 3. supererunt, spectabunt ad proximam Olympiadem. Sit annus V. C. 323. quaeraturque cui Olympico respondeat. Numero 323. adiungantur 22. & integra summa 345. dividatur per 4. prodibunt Olympiades integrae 86. & supererit annus I. qui ad sequentem Olympiadem 87. spectabit; adeoque annus V. C. 323. concurret cum anno I. Oly. 87.

Si datus annus Olympicus ad Periodum Iulianam referri debeat, sive inquiratur quotus in illo sit, observetur primum annum Olympicum incidisse in annum P. I. 3938. ideoque inte-

(1) Cum tamen Roma condita fuerit XI. Kal. Maias, seu die 21. Aprilis, atque Olympicus annus 23. seu annus 3. Oly. 6. post duos menses finem haberet, committi etiam potest primus annus Romae cum anno 4. Oly. 6. seu cum 24. Olympico.

gra annorum Olympicorum summa semper numero 3937. adiungatur. Sic annus I. Oly. 114. quo Alexander M. obiit, est Olympicus 453. qui numerus una cum 3937. efficit annum P. I. 4390. huic anno Olympico respondentem.

Vicissim dato anno P. I. 4390. si quaeratur annus Olympicus illi respondens detrahantur semper anni P. I. 3937. qui annos Olympicos praecessere, & residuum 453. dividatur per 4. indeque prodibit Olympias, ac Olympiadis annus dato anno P. I. respondens.

Si datus annus V. C. ad annum P. I. referri debeat, observetur, Romam conditam fuisse anno P. I. 3951. adeoque anno dato V. C. semper addantur anni 3950. orieturque numerus exprimens annum P. I. anno dato V. C. respondentem.

Quod si datus annus P. I. aut Olympicus, aut V. C. ad Aeram Christianam referendus sit, animadvertatur primo, Aeram Christianam incepisse anno P. I. 4714. itaque datis annis Aerae Chris. adiungantur 4713. sic annus 284. Aerae Chris. erit 4997. P. I.

Vicissim si ex dato anno 4997. P. I. detrahantur 4713. supererit annus 284. Aerae Chr. respondens anno dato P. I.

Quod si annus P. I. minor sit numero 4714. ex. gr. sit 3986. detrahatur hic ex 4714. & residuum 728. indicabit datum annum P. I. 3986. esse 728. ante Aeram Chr.

Observetur secundo, quod Aera Christiana incepit anno 754. ab V. C. ergo dato anno Aerae Christianae adiungantur 753.

Vicissim dato anno V. C. 825. detrahantur ex illo anni 753. residuum 72. indicabit annum V. C. 825. esse 72. in Aera Christiana. Quod si an. V. C. minor sit numero 754. ex. gr. sit 426. detrahatur hic ex 754. residuum 328. indicabit datum annum V. C. esse 328. ante Aeram Christianam.

Pro Olympiadum annis calculus iniri poterit observando Christianam Aeram incepisse an. I. Oly. 195. hoc est anno Olympico 777. sive faciliori ratione Olympicus annus ad annum V. C. vel P. I. sibi respondentem potius reducatur, & annus iste V. C. vel P. I. sic inventus ad Aeram Christianam methodo superius exposita revocetur.

Si vero sermo sit de anno Aerae Seleucidarum ad Aeram Christianam referendo, meminisse oportet, quod Aera illa incipit ante Aeram Christianam 312. ideoque si datus annus in Aera Seleucidarum a summa annorum 313. deficiat, ille ab hoc de-

dematur, & quod remanet, quotus sit annus datus ante Christum, palam efficiet. Si vero summam annorum 312. ille excedat, haec summa ab illis subducatur, quodque supererit, quotus post Christum sit annus datus indicabit. Sic annus 137. in Aera Seleucidarum, erit 176. ante Christum, & annus 2068. eiusdem Epochae erit 1756. post Christum.

Similiter si inquiratur annus Iulianus quotus sit ante vel post Aeram Christianam, animadvertatur an propositus annus Iulianus minor fuerit numero 46. & tunc ille ab hoc dematur, & quod remanet, quotus sit ille ante Christum, ostendet. Si vero fuerit maior, numerus 45. ex illo subducatur, & residuum quotus post Christum annus ipse sit, demonstrabit. Sic annus Iulianus 15. fuit 31. ante Christum, & annus Iulianus 73. fuit 28. ante Christum.

Eadem ratione inveniri poterit quotus sit datus annus Aerae Hispanicae ante vel post Epocham Christi. Nam si datus annus illius Aerae minor fuerit 38. erit ante Christum; erit vero post Christum, si numerum 38. excesserit. Quare in primo casu subducatur ex numero 39. annus Aerae Hispanicae propositus, & in secundo casu numerus 38. a dato anno illius Aerae dematur, quod enim utrobique residuum habetur, quaesitum annum ante vel post Aeram Christianam indicabit. Ita annus 8. Aerae Hispanicae, erit 31. ante Christum, & annus 1421. eiusdem Aerae, erit 1383. post Aeram Christianam.

At si inquiri debeat aliquis annus datus ab Actiaca Victoria, quotus sit ante vel post Christum, observetur, si datus annus fuerit minor numero 32. & si ita erit, ille ab hoc dematur, & quod superest, quotus sit datus annus ante Christum ostendet. Si vero maior fuerit numero 31. hic ex illo subducatur, & residuum, quotus sit annus propositus in Aera Christiana, palam faciet. Annus ergo ab Actiaca clade 9. erit 23. ante Christum, & annus ab illa 1787. erit 1756. in Aera Christi.

Pro conversione vero annorum Nabonassari in annos ante vel post Christum, subiecti termini considerandi sunt.

Ante Christum.		Post Christum.			
1	2	1	2	3	4
227.	747	1688.	3149.	4610.	6071.

Observandum est igitur, an numerus annorum Nabonassari propositus, deficiat a numero 747. an vero illum excedat.

Nam

Nam si primum, erit ante Christum; si secundum, erit post Christum. In primo propterea casu considerandum est, quo termino datus annus Nabonassari sit proxime minor. Enim vero si minor proxime fuerit *primo* 227. summa annorum data subducenda est a numero 747. & unitas residuo est addenda. Si vero fuerit proxime minor *secundo* termino 747. detracta summa ab ipso 747. debent duae unitates residuo adiungi, & quod in utroque casu emergit, erit annus Christi quaesitus. Sic annus Nabonassari 128. erit 620. *Iulianus* ante Christum; & annus Nabonassari 386. erit 363. *Iulianus* itidem ante Christum. In secundo autem casu si annus in Aera Nabonassari una tantum unitate excesserit terminum 747. ille erit *Iulianus* primus in Aera Christi; si excessus vero fuerit plurium unitatum, observari debet quo termino sit proxime minor. Nam si fuerit minor *primo* 1688. addenda est unitas numero 747. tum summa subtrahi debet ab anno proposito. Si fuerit proxime minor *secundo* 3149. duae unitates addendae sunt numero subtrahendo 747. atque ita deinceps, & quod superest, erit annus Christi quaesitus. Sic annus Nabonassari 1520. erit *Iulianus* 772. in Aera Christi; & annus Nabonassari 2820. erit 2071. itidem Iulianus post Christum.

Haec monuisse sufficiat de ratione, qua celebriores Epochae a nobis superius memoratae ad alias revocari possint, & praesertim ad Aeram Christianam. Ex iis vero, quae hactenus de hac ratione prosecuti sumus, facile quisque intelliget, quomodo etiam iniri debeat calculus pro aliis Epochis, quas omisimus, & potissimum pro illis nummorum. Sed de iis pauca ulterius subiicere optimum duco.

Ad Epocharum annos in nummis inscriptos facili negotio assequendos meminisse iuverit, quod antea praefati sumus, nempe plerasque nummorum Epochas ab autumno initium ducere, atque adeo anno Romano, qui a Kal. Ianuariis exorditur, non integre respondere. Quare pro huiusmodi calculo haec observanda sunt.

Si Aerae initium certe pateat, & occurrat in nummis numerus Aerae ex. gr. 8. quae Aera certe sciatur coepisse autumno an. V. C. 798. tum huic numero adde 8. & erit 806. an. V. C. cuius autumno exiit annus octavus illius Aerae. Si vero addas 7. habes an. 805. cuius autumno coepit octavus annus eiusdem.

Si

Si vero nescias exordium Aerae, scias autem ex aliqua nummi nota, quoto anno Imperatoris, ac proinde quoto V. C. anno ante autumnum nummus ille percussus sit, subtrahe numerum Aerae signatum ex. gr. 8. ab anno isto V. C. ex. gr. 806. & erit 798. anno V. C. cuius autumno illa Aera initium habuit. Si subtrahas 7. habes 799. an. V. C. cuius autumno exiit primus annus Aerae.

At si Aerae initium nondum scias nec nummus, qui annorum numerum exhibet, ostendat quo anno cusus sit; intra eos imperii annos, quibus nummus ille convenire poterit, incerta semper fluctuabit Epocha, nisi intra spatium illud subtractione memorata supputatum, insigne quiddam apud historicos occurrat, quod aperte suadeat, illam Vrbis aut Provinciae Epocham ab eo anno esse inchoatam.

Qua vero arte atque praesidio huiusmodi Epochae e nummis, aut certo comprobari, aut etiam erui facile queant; uno & altero exemplo e Norisio petito nunc demonstrabo. Seleucidarum Epocham, non in alium quam in toties memoratum V. C. annum 442. incidere potuisse, duo numismata evincunt; alterum Hadriani ita inscriptum: ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΗΚΥ. *Tripolitanorum*, in Syria, *anno* 428. Alterum Antonini Caracallae: ΕΜΙϹΩΝ. ΚΟΛΩΝΙΑϹ. ΗΚΦ. *Emisenorum Coloniae anno* 528. Ex priori nummo deducitur, Epocham Seleucidarum exordiri non potuisse ante annum V. C. 442. Etenim cum ex scriptoribus, & ex hac ipsa numerorum summa 428. constet Tripolitanos Epocha Seleucidarum usos esse; illud etiam considerari necesse est, Hadrianum imperium adiisse an. V. C. 870. die undecima Augusti. Ergo si ab 870. subtrahas 428. pervenies ad coeptum in autumno primum annum Seleucidarum an. V. C. 442. Iam si Seleucidarum Aera statuta fuisset an. V. C. 441. annus Tripolitanorum 428. coepisset an. V. C. 868. in autumno, & exiisset an. 869. in autumno, a quo Graeci annum auspicantur. Verumtamen anno 869. nondum imperium assecutus fuerat Hadrianus. Minime igitur in anteriorem annum, quam V. C. 442. Seleucidarum Epocha statui potest. At neque in annum aliquem posteriorem hanc Epocham removeri posse memoratus Caracallae nummus ostendit, in quo Emiseni, quos Seleucidarum Aeram adhibuisse constat, annum 528. inscripserunt. Satis enim innotescit Caracallam interfectum fuisse an. V. C. 970. die octava Aprilis. Si igitur a 970. sub

ducas

ducas 528. respondet primus annus Seleucidarum an. V. C. 442. Qua de re si Aera Seleucidarum serius inchoaretur an. V. C. 443. annus 528. Emisenorum exordiretur ab autumno anni V. C. 970. quo Caracalla iam in Aprili e vivis excesserat. Quapropter in Caracallae viventis nummo annus 528. signari minime potuisset.

Alterum vero exemplum, Actiacam Aeram ab an. V. C. 623. proficisci duobus Tiberii nummis demonstrat. In illorum primo ita legitur: Α. ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. ΕΜ. *Anno primo Tiberii, sub Silano, Antiochenorum, anno* 45. In alio ita habetur: Γ. ΕΠΙ. ΣΙΛΑΝΟΥ. ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ. ΖΜ. *Anno tertio Tiberii, sub Silano, Seleucianorum, anno* 47. Constat porro, annum primum Tiberii esse V. C. 768. a quo subducendo 45. superest 723. Epocha Actiaca. Eadem ratione alter nummus annum Tiberii tertium, eamdemque Aeram comprobat.

CAPVT IX.

De ratione annorum designandorum per Augustorum annos in Imperio, sive de Augustorum Epochis in scriptoribus, & monumentis.

AD Augustorum illorumque Historiae Chronologiam a scriptoribus traditam, seu nummis marmoribusque consignatam facili & expedita methodo assequendam, duo sunt, quae veluti summa rerum capita studiosis adolescentibus serio animadvertenda, & probe cognoscenda proponimus; varios nempe Imperatorum cardines, a quibus illorum anni in imperio deduci possunt, & diversos mores rationesque a scriptoribus usurpatas in temporibus illis definiendis. Et quoniam in re versamur, ex qua ne dum profanis, sed sacris etiam Historiis & Antiquitatibus plurimum splendoris atque praesidii accedit, paulo fusius eam pertractabimus. Hoc autem eo libentius facimus, quod Chronologi vulgo rem hanc vel praeterierunt, vel de ea aliquantulum ieiune disseruerunt. Quare muneris nostri esse duximus, eam ad certa quaedam capita revocare, nonnullosque etiam canones pro eadem subiicere; quemadmo-

modum ſtuduimus rerum obſcuritates atque moleſtias, quibus haec materia plurimum ſcatet, ſcriptorum exemplis illuſtrare, ac iucunda quadam quaeſtionum eruditione, quas ob rei affinitatem attingimus, temperare. Itaque praemitto primum pro generali canone, quod primus cuiuſque Auguſti annus in imperio, in hac de qua eſt ſermo numerandi ratione, ceu Epochae exordium habetur a ſcriptoribus, & in monimentis, actiſque publicis ab eo cardine anni ſignantur. Sunt tamen nonnulli Imperatores, quorum primus annus in imperio a diverſo cardine repeti poteſt. Talis eſt Aera Iulii Caeſaris, qui licet menſe Iunio Pompeium profligaverit (1), non ab eo tamen tempore anni Aerae Caeſarianae, ſeu illius imperii, deinceps numerati fuere, ſed communiter a Kal. Ian. anni inſequentis, quo dictaturam annuam iniit, & Conſul proceſſit. Verumtamen non omnes ſcriptores, qui Imperatorum ſeriem ab Iulio Caeſare auſpicantur, ab eo cardine Caeſaris annos computare ſolent; hinc varietas illa in Caeſareae Monarchiae annis ſtatuendis, ut nimirum alii tres annos illi adſignent, ut Auſonius, alii quatuor cum menſibus aliquot, ut Euſebius in Chronico, alii quinque. Omnium optime Ioſephus, qui vel a Pompeii morte, vel a ſecunda Caeſaris dictatura Monarchiae eius primordia deſumit, quando ait eum occiſum *exactis in principatu ſuo tribus annis cum dimidio*. Quemadmodum a prima Iulii Caeſaris dictatura Antiochenos, a ſecunda vero Laodicenos in Syria Caeſariana tempora numeraſse alio loco ſtatuimus (2). Plura tamen in Auguſto imperii veluti exordia animadverti debent, quibus perſpectis, ea diſsidentium ſcripto-

(1) Pharſalicae pugnae menſem & diem, de quibus varie Eruditi diſſeruere, quique hactenus incerti fuerant, nobis demonſtravit vetuſta marmorea tabula, non multos ante annos inter veteris Antii rudera reperta, quam aeri inciſam vulgavit primus an. 1723. Franciſcus Blanchinius in Prolegomenis ad Anaſtaſii Bibliothecarii tomum ſecundum pag. 222. extat modo in Aedibus Capitolinis. Ea tabula recte a Blanchinio *Kalendarium Antiatinum* a loco in quo eſt inventa appellatur. Ibi ergo ad V. ID. AVG. legitur: DIVVS IVL. PHARSAL. VICIT. qui fuit IX. Iunii anni Iuliani proleptici; V. C. 706. ante Ch. 48. Ita enim V. *Idus Auguſti* in Kal. Antiatino adnotata, poſt Iulianam emendationem retrahenda eſt ante anni Iuliani emendationem Rem prope acu tetigit magnus Noriſius contra Petavium diſſerens de menſe, & die pugnae Pharſalicae. Vid. de Epoc. Syro-Mac. Diſſert. III. cap. IV. & in Cen. Piſ. Diſſert. II. (2) Cap. 6. de Regionum &c.

torum loca, quae de Octavii aetate in imperio passim offenduntur, nullo fere negotio conciliantur. Itaque quamplurimi sunt Auctores, qui a Iulii Caesaris nece, idest ab idibus Martiis, anno Iuliano secundo V. C. 710. ante Chr. 44. Augusti imperium exordiuntur. Ita Iosephus (1) cum ait, *praefuit Reipublicae annos quinquaginta septem, sex mensibus, & diebus duobus amplius*; & Eusebius ubi tradit imperasse Augustum *septem, & quinquaginta annis*, licet menses & dies numerum illum excedentes negligat (2). Imo plerumque a memorato cardine huius Imperatoris initium repetunt Patres antiqui, & scriptores Ecclesiastici in Chronicis & Annalibus, ubi Christum quadragesimo primo aut secundo, aut tertio Augusti anno, natum esse scripsere, ut Irenaeus, Tertulianus, Hieronymus, Epiphanius, licet de Epiphanio aliter velit Petavius (3). Sed sunt alii & bene multi, qui ab anno sequenti, seu 3. Iuliano V. C. 711. quo suffectum Consulatum 14. Kal. Septembris Augustus arripuit, illius imperii annos exordiuntur. Hinc curiosorum illa observatio apud Tacitum (4), quod *idem dies accepti imperii princeps & vitae supremus fuerit*, imperio a primo hoc consulatu, licet suffecto, non male auspicato. Et quia eo item anno Augustus V. Kal. Decembris, ut Gruteriana inscriptio testatur (5), cum Lepido & Antonio Reipublicae constituendae caussa foedus inivit, ideo in hoc tertio anno Iuliano duplex veluti cardo Augusti annos numerandi, distingui debet, a quorum primo Tacitus & Dio, & Auctor de claris Oratoribus (6), ab altero vero Svetonius (7), & Eutropius (8) Octavii principatus initium deducunt, annos fere duodecim ad victoriam Actiacam, a qua Monarchiam eius auspicantur, numerantes. Hispani autem cum anno V. C. 715. in Octavii potestatem per Domitium Calvinum redacti fuissent a Kal. Ianuariis insequentis anni nempe V. C. 716. ante Chr. 38. anno Iuliano 8. aeram suam, Augustique imperium inchoavere. Anno vero V. C.

723.

(1) Lib. 18. Antiq. cap. 3. (2) Quamvis Scaliger, & Petavius, Eusebium ab anno Iuliano III. Augusti initium computasse contendant. Vid. Pag. ad Appar. Chr. num. 70. (3) In Animad. Epiphan. pag. 130. (4) Lib. I. Annal. cap. 9 (5) Pag. 208. (6) Baronius Apparat. ad Annal. Eccles. inter exempla, quae refert eorum, qui a nece Caesaris annos Augusti numerarunt, recenset etiam Tacitum, sive alium Auctorem Dialogi de claris Oratoribus. Verum Auctor ille non 58. sed 56. annos Augusto tribuit, & manifeste a Triumviratu imperium exorditur, ut observat Pagius Appar. Chr. num 72. (7) In Octav. cap. 8. (8) Lib. 7.

723. ante Chr. 31. Iuliano 15. Septembris die ſecundo, habita eſt pugna Actiaca, ab eaque annorum Monarchiae Auguſti numeratio eſt inſtituta; ideoque ab illa Auguſti imperium exordiuntur ſcriptores illi, qui 44. annos Octavium regnaſſe tradiderunt. Proficiſcitur a pugna Actiaca aera Antiochena, quae in variis Praeſidum Syriae nummis occurrit, ſed de ea alio loco pertractavimus (1). Non deſunt tamen ſcriptores, qui annos Actiacos ab anno inſequenti, ſeu a capta Alexandria, & ab Antonii morte deſumunt, ut Ptolemaeus (2), & Clemens Alexandrinus (3), qui proinde 43. imperii annos Auguſto aſſignant (4). Sed quoniam nimis operoſum eſſet ire per ſingulos Auguſtos, ut ſtudioſi Adoleſcentes hanc cardinum varietatem in Auguſtorum annis recenſendis ſuis in fontibus hauriant, in certa quaedam capita, ex quibus illa profecta eſt, rem totam perſtringemus. Ac primo duplex veluti imperium diſtingui debet, quorum unum Proconſulare, alterum vero Auguſteum dici poteſt. Poſtremum hoc deſumitur a die, quo ii qui ad imperium evecti erant, Auguſti denominabantur; aliud vero a die, quo imperii Collegae (5) creabantur, hoc eſt, Imperatoris nomine & Tribunitia Poteſtate, atque ut plurimum Proconſulari etiam imperio cohoneſtabantur. Vtrumque imperium velut duplex Auguſtorum Epocha conſiderari debet; & revera in nummis & lapidibus, ut plurimum Auguſtorum anni ſignantur, non a tempore, quo illis Auguſti titulus delatus fuit, ſed a tempore, quo Imperatoris titulum cum imperio Proconſulari (6), & Tribunitia Poteſtate (7) obtinuerunt. Scriptores vero, quamquam fere ſemper, dum Imperatorum annos recenſent, imperii Auguſtei aetatem deſignent, tamen quandoque alio

 etiam

(1) Cap. 6 de Regionum &c. (2) In Regum Canone. (3) Lib. I. Strom. (4) Hinc Dio Lib. 51. pag. 475. *diem quo capta fuit Alexandria, feſtum eſſe cenſuerunt, ab eoque reliquis annis numerandis initium ſumendum Aegyptii.* (5) Pag Crit. Bar. ad an. 141. per Tribunitiam Poteſtatem, ſimulque imperium Proconſulare Auguſtorum Collegas ſemper dictos fuiſſe, acriter contendit. Verum Tacitus Annal. I. cap. 3. & Velleius Lib II. cap 99. Svetonius *in Tito* cap. 6 Capitolinus cap 27. Collegae dignitatem, Tiberio, Tito, Commodo conceſſam, per ſolam Tribunitiam Poteſtatem deſignant, nulla habita de imperio Proconſulari mentione. (6) Per Proconſularem Poteſtatem acquirebant Auguſtorum Collegae imperium omnium exercituum extra Romam, eadem auctoritate, qua olim Conſules. (7) De Tribunitia Poteſtate multa inferius diſſerentur, ubi erit ſermo de nummis & lapidibus cum ea inſcriptis; & iterum cap. 5. ſecundae partis, ubi de Titulis Auguſtorum.

etiam cardine utuntur; ut Xiphilinus, Zonaras, & Cedrenus, cum tradunt Antoninum Pium imperasse 24. annos, & utrumque extremum annum pro integro numerant, exórdiuntur Antonini aetatem a tempore, quo per Tribunitiam Potestatem imperii Collega creatus fuerat; namque ut Augustus annos tantum 22. & menses 7. regnavit. Quin cardinem hunc respicit ipse S: Lucas (1) quando scripsit *anno quinto decimo imperii Tiberii Caesaris;* ubi iuxta Pagium (2), aliosque gravissimos Auctores, numerandi initium desumi debet non a die mortis Augusti, sed a die & anno, quo Augustus Tiberium in imperii Collegam sibi adscivit, hoc est illi Tribunitiam Potestatem cum imperio Proconsulari concessit, nempe an. Chr. undecimo (3), Caesaris Augusti 55. Secundo vero observari maxime decet Imperatores ad Principatum pervenisse, vel ob haereditatem, vel ob electionem. Ob haereditatem rursum dupliciter, vel propriam nempe, vel impropriam. Haereditas propria vulgo intelligitur ea, quae transibat in propinquos, praecipue vero in filios, & nepotes. Hac sane imperium obtinuerunt Augustus, Tiberius, Caius, Titus, Domitianus, Commodus, Caracalla, aliique; impropriam haereditatem appellamus, quae non ex affinitate, sed ex Augustorum placito successoribus contingebat, eaque provecti sunt Hadrianus, Antoninus Pius, M: Aurelius, Claudius Gothicus, Constantius Clorus cum nonnullis aliis. Ob electionem vero quadrupliciter; nempe vel Imperatoris, vel Senatus, vel Militum, vel Senatus simul & Militum. Electione Imperatoris creati sunt Traianus, L. Verus, Carinus, Maximianus senior, aliique non pauci. Electione Senatus Balbinus, & Pupienus, Hostilianus, Quinctillus, Tacitus, Constans Iunior. Electione Militum imperium plurimi adepti sunt, & hi quidem dupliciter, vel per Praetorianos, ut Claudius, Nero, Nerva, Didius Iulianus, quibus addi possunt Otho, Pertinax, Leo, & Augustulus; vel per exercitum, & Legiones, ut Galba, Vitel-

(1) Luc. cap. 3. v. 1. (2) Apparat. Chr. num. 150. & Crit ad an. XI. num. 2. Veruntamen non desunt qui alio S. Lucam spectasse eo loco velint, credantque S: Scriptorem in annis imperii Tiberii Caesaris numerandis, se se plane ad annos Romanos seu Iulianos accomodasse, atque de imperio Augusteo revera locutum fuisse. Vide Polit. in Comment. Martyr. ad diem 7. Ianuar. pag. 121. (3) Acriter decertant Eruditi de anno quo Tiberius renunciatus fuit imperii Collega, minime vero de die & mense, cum constet fuisse diem 28. Augusti. Nos sincronum scriptorem Velleium secuti, undecimum Christi annum statuimus, licet Tacitus, & Svetonius a Velleio dissentiant.

tellius, Vespasianus, Septimius Severus, Macrinus, Elagabalus, Maximinus, Gordiani Africani duo, Philippus, Decius Gallus, Aemilianus, Valerianus, Aurelianus, Probus, Carus, Diocletianus, Iovianus, Valentinianus, Glycerius, Phocas, Philippicus Bardanius, Theodosius III. Leo III. Electione Senatus & Militum simul creatos legimus Gordianum III. Avitum, Heraclium, & Arthemium. Hac igitur duplici observatione praemissa, sequentes veluti leges pro Augustorum Epochis statui possunt. In iis, qui vel haereditate propria, vel impropria, aut Augustorum electione, aut Senatus acclamatione, vel Senatus simul & militum, imperium sunt consecuti, unus tantum imperii Augustei cardo considerari potest; ac proinde in illorum annis auspicandis nulla inter scriptores dissensio esse debet, cum primus natalis imperii dies illorum Imperatorum ab uno tantum temporis exordio repeti queat. Quod si quandoque de illorum aetate dissidium aliquod occurrat apud Auctores, id fiet quod a nonnullis illorum, qui fuerit natalis imperii dies, falso assignatur, non vero quod a multiplici cardine eorum Augustorum imperium possit exordiri. Verumtamen inter eos, qui haereditate propria vel impropria, & Augustorum electione imperium obtinuerunt, nonnulli sunt, qui praeter Augustei imperii cardinem alium etiam habere possunt, scilicet imperii Proconsularis, quod antea quam Augusti evaderent solique dominarentur, in imperio Consortes creati fuerant; tales sunt Tiberius, Titus, Traianus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Commodus, Caracalla, & Geta (1), qui omnes priusquam Augusti forent, Imperatoris titulo, & Tribunitia Potestate donati fuere, adeoque in ipsis praeter Augustei imperii cardinem hic etiam alius spectari debet, cum praesertim ab eo in monumentis illorum anni saepissime efferantur, ut inferius visuri sumus. Neque enim inter alios Imperatorum cardines, ex quibus eorum anni deducuntur, illum Caesareae dignitatis esse adnumerandum censemus, cum praeter alias caussas

(1) His addendus esset iuxta Dodvvellum in Append. ad Dissert. Cypr. num 48. etiam Hadrianus, cui Auctor ille duplex initium, seu natalem imperii diem, assignat; alium die XI. Augusti an. Chr. 117 cum nuncium de morte Traiani is accepit, alium die IX. Augusti anni praecedentis 116. quo a Traiano eumdem fuisse adoptatum contendit; atque ab hoc secundo natali, annos ipsius Hadriani a Ptolemaeo fuisse numeratos docet. Sed iamdiu viris eruditis observatum, secundum hoc Hadriani exordium prorsus commentitium esse.

sas (1) numquam ferme ab ea dignitate in scriptoribus & monumentis Augustorum tempora designantur. Tota igitur varietas, quae in exordiendis exponendisque Imperatorum annis apud Historicos quandoque offenditur, circa nonnullos Augustos potissimum versatur, quibus imperium delatum fuit vel a Praetorianis, vel ab exercitu & legionibus. In iis enim varia veluti imperii initia, proindeque multiplex primus natalis imperii dies considerari potest; vel cum nempe primum a militibus acclamati fuerunt Augusti, vel cum habita pugna, relataque de alio imperium invadente victoria, in eo sunt confirmati, vel cum a Senatu totoque Romano orbe tamquam legitimi Augusti salutati sunt. His igitur de caussis, aliisque simillimis pro cuiusque scriptoris arbitrio, aut partium studio ab uno potius, quam ab alio cardine Augustorum aetas numerata. Atque utinam saltem Auctores initium illud, a quo Principum annos iis repetere libuit, clare quidem & semper protulissent. Diremptae profecto essent nonnullae Chronologorum controversiae, hac de caussa suscitatae. Id certe nonnulli aliquando praestiterunt, ut Dio (2) cum de Elagabalo tradit; *regnavit annos tres, menses novem, & dies quatuor, quod tempus ego numero, ex quo praelio facto*, cum Macrino, *omnem potentiam adeptus est*. Id autem non alia de caussa Dio expressisse videtur, quam quod initium imperii Elagabali computari etiam poterat a die 16. Maii an. Ch. 218. qua acclamatus is fuerat Imperator. Ceterum raro scriptores cardinem illum adeo aperte memorant, quod in caussa potissimum est, cur saepe in Imperatorum illorum annis efferendis inter se pugnare videantur. Sic Svetonius de Galba ait; *periit imperii mense septimo*, quod Tacitus, Clemens Alexandrinus, Theophilus Antiochenus ceterique confirmant. At Xiphilinus, Zonaras de eodem scribunt: *regnavit menses novem, dies tredecim*, quia nempe annos Galbae enumerant a tempore, quo Imperator in Hispania dictus est, vivente adhuc Nerone, cum superiores Historici illos a Neronis interitu exordiantur. Eadem ratione, quamvis certum sit Iulianum, annum tantum & menses octo inchoatos post Constantium imperasse, Socrates tamen scribit Augustum illum tertio imperii anno sublatum fuisse, quod nempe initium eius repetit a tempore, quo in Gallis vivente adhuc

(1) Vide quae cap. 5. secundae partis de hac dignitate in monumentis expressa, differuntur. (2) Lib 79.

huc Constantio a militibus Imperator Augustus dictus est; quibus alia non pauca addi possent exempla ad varia scriptorum loca probe assequenda maxime accommodata, nisi rem hanc aliquantulum retractare, ac tamquam relegere modo deberemus, cum de Tribunitia Potestate in Augustorum annis numerandis adhibita, sumus verba facturi. Itaque ab hoc honoratissimae dignitatis fastigio Imperatorum aetas passim in monumentis designatur. Atque hic quidem cardo, sive Epocha adeo prae ceteris celeberrima est, ut illius praesidium omnium tutius atque utilius in re Chronologica habitum semper fuerit. Quare mirari non subeat, si ad illud tamquam ad lydium lapidem, quoties discrepant scriptores, ubique provocent Chronologi (1). Atque optandum maxime, ut ait Vaillantius (2), ut *nummi omnes Tribunitiam Potestatem uniuscuiusque Imperatoris exhiberent*. Sed multa prius observare, mentique mandare debet, qui illius potestatis ope Principum annos certo eruere certoque statuere contendit. Quare haec in praesens prosequemur, cetera, quae eam dignitatem spectant, inferius ubi de Imperatorum titulis sermo erit, traditu ri. Ac primo quamvis non una sit Eruditorum opinio de tempore, mense, die, quibus Tribunitia Potestas Imperatoribus, vel designatis imperii haeredibus conferri consueverat, satius tamen erit, atque consilio huic nostro magis idoneum affirmare, Panvinii (3), & Norisii (4) sententiam, quae scriptorum, omniumque Antiquitatis monimentorum testimoniis fulcitur, ceteris omnibus esse anteferendam; ac proinde pro certo veluti canone statuimus Tribunitiam Potestatem ipso initi imperii die semper ab Augustis susceptam, eoque recurrente dein restauratam quotannis fuisse. Id autem minime de omnibus Imperatoribus sine ullo discrimine intelligi debet, cum nonnulli fuerint, qui Tribunitia Potestate, simulque Imperio Proconsulari, ut nuper vidimus, antequam Augusti salutarentur, muniti fuerint, quibus proinde in monimentis plures Tribunitiae Potestatis anni, quam imperii Augustei, tribuuntur. Hac certe ratione in Tiberii inscriptionibus anni

(1) Hac enim ratione Capitolinus in vita Marci, Victor in Epitome, Cassiodorus, Eutropius Lib. 8. errasse dicuntur a Criticis, dum annos undecim L. Vero assignant, cum annos tantum novem imperaverit, ut scribit Auctor Chronici Alexandrini, & liquet ex nummis, qui ultra Tribunitiam Potestatem IX. non progrediuntur. (2) De Numism. Colon. (3) Com. ad L. II. Fast. pag. 180. (4) Cenotaph. Pis. pag. 360.

anni TRIB. POT. XXXIIX. Titi TR. P. X. Antonini Pii TR. P. XXIV. M. Antonini TR. P. XXXIV. consignati leguntur, cum Tiberii imperii Augustei anni 23. Titi 2. Pii 23. M. Antonini 19. tantummodo enumerentur. Ab hac tamen lege eximendus Augustus, in cuius nummis occurrunt solum XXXVIII. anni Tribunitiae Potestatis, cum 44. annis imperaverit, si imperii cardo, ut plerumque fit, ab anno Actiacae victoriae, nempe V. C. 723. desumatur. Itaque ut omnis absit errori locus, diligens Antiquitatis investigator, Tribunitiae Potestatis exordium bene perspectum habeat oportet, ut illius praesidio in Imperatorum annis definiendis tuto uti valeat. Sed quid sentiendum, quoties in illas inscriptiones incidamus, quae TRIB. POT. & frequentius T. P. exhibent omni prorsus numero destitutas? Huius certe generis sunt plerique Traiani nummi, si Goltianos, aliosque paucos excipias, atque Hadriani aliorumque non pauci. An dicendum per eam tali modo expressam, primum Tribunitiae Potestatis annum efferri? Id quandoque verum esse potest, semper vero minime. Nam primus Tribunitiae Potestatis annus sine numero quidem in monimentis effertur, sed aeque etiam constat alios Tribunitiae Potestatis annos eodem modo designari consuevisse, ut ex memoratis Traiani, & Hadriani, aliorumque nummis evincitur. Neque me latet Vignolium (1) ad dignoscendum quando nam TRIB. POT. non numerata pro prima habenda sit, quando vero minime habenda, regulam hanc tradidisse; quod *prima tum utique reputanda est, cum vel Consulatus, vel imperii numerus, vel aliquod aliud forte non adsit, quod aliquo pacto ei repugnet. Contra vero si cum numero eodem Consulatus & imperii, vel cum alio certi temporis indicio iungatur, tum referenda est ad annum illum, cui primo ea ipsa indicia competunt*. Sed quam frequenter contigit ut TRIB. P. sine numero prolata, nullum habeat & Consulatus, & Imperii, aliumve characterem adiectum, quo veluti indice annus ille exploretur? Quare saepe etiam eveniet, ut a nemine definite affirmari possit, eam vel primam, vel secundam, vel tertiam esse, cum vel prima, vel secunda, vel tertia esse possit. Hinc raro, nec sine eximia diligentia canon ille adhibendus. At reiicienda prorsus illorum sententia, qui Tribunitiam Potestatem aliquando in Imperatorum nummis absque numero ideo signari arbitrantur, quod Imperatores illi cum

(1) De Anno primo Imperii Sev. Alex. pag. 41.

cum a Senatu dissentirent, neque ei eamdem dignitatem referre vellent acceptam, eam sibi veluti illorum propriam arrogabant, atque in eorum monumentis sine numero efferri mandabant. Quis nisi Iudaeus Apella in animum sibi inducet, ita cum Senatu Traianum, atque Hadrianum, optimos Principes illique egregie caros, se gessisse, quorum nummi Tribunitiae Potestatis numero saepissime carent, aliter vero Neronem, Caligulam, Commodum, in quorum monumentis numerus ille plerumque indicatur? Sed longe gravius negotium eruditis etiam viris, & in tota ferme antiquitate exercitatissimis facessere solent inscriptiones illae nonnullorum Imperatorum, in quibus ii Tribunitiae Potestatis, seu Imperii, anni Augustis illis tribuuntur, quos minime attigisse ex aliis monumentis & scriptorum testimoniis eruitur. Verum ut hac in re perobscura, quid sentiam proferam, ego sic existimo; inscriptiones illas ad duo veluti genera referri oportere, ut nonnullae cum aliis Antiquitatis testimoniis facili negotio conciliari possint, vel illis merito anteponi; aliae vero adeo implexae, ut nondum illarum explicatio satis affulxerit. Prioris generis esse censeo Aegyptios Carini nummos cum L. Γ. *anno tertio*, qui non a tempore, quo Augustus, sed quo Imperator a patre Caro renunciatus est, debet numerari; imo & illos Maximini apud Mediobarbum (1), & Patinum (2), in quibus TR. P. IIII. & L. Δ. *anno quarto* legitur. Quamvis enim nonnulli contendant Maximinum quartum Imperii annum minime inchoasse, quod Victor in Epitome, Eusebius tam in Chronico, quam in Historia, Orosius, S. Epiphanius Maximino tres annos assignent, lis tamen dirempta est, si animadvertamus scriptores illos numero rotundo, ut plerumque consueverunt, locutos fuisse. Cum enim nummi illi maxime probati sint, maiorem quam laudati scriptores sibi vindicant fidem, praesertim cum Eutropius (3) scripserit: *Maximinus imperavit triennio, & paucis diebus*. Eadem sane ratione conciliantur cum utroque Victore, Eusebio, aliisque, Gordiani III. nummi apud Mediobarbum, & Occonem, qui TR. P. VII. illi adsignant, quamquam memorati scriptores Gordianum per sex annos imperium administrasse asseverent, nisi cum Muratorio (4) existimare malimus, nummos illos cudi potuisse, antequam in Europa mortis illius

(1) Numm. Impp pag. 329. (2) In Thes. Mauroc. pag. 134. (3) De Gest. Rom. Lib. 9. (4) Annal. d' Ital. an. 244.

rumor vulgaretur. Huc etiam referenda est Decii incfriptio apud Gruterum (1), aliaeque in eius nummis, quibus Decium TRIB. POT. III. seu tertium imperii annum exorsum esse ostenditur; ideoque Eusebius & Cassiodorus, quos sequitur Baronius (2), aliique, qui Decio annum unum, & menses tres adiudicant, merito hallucinari dicuntur. Non ita vero facile inferri potest Balbinum, & Pupienum secundum imperii annum delibasse, licet Mediobarbus Balbini nummum cum TR. POT. II. obiiciat. Quamvis enim legitimus nummus ille habeatur, numerales tamen notae temere apud Mediobarbum irrepsere (3). Fallitur etiam Patinus (4), qui dum maximum Pupieni nummum Tharso cusum recitat, in cuius inferiori parte legitur Γ. B. duas hasce numerales litteras secundum imperii annum Balbini & Pupieni designare existimat; quod etiam ex altero simili nummo apud Tristanum (5), iisdem prorsus litteris exornato, aliquis deduci posse facile credet. Sed perperam: Hostenius (6) enim varios huius urbis nummos sub variis Imperatoribus cusos affert, in quibus hae duae litterae Γ. B. etiam leguntur; ex quo manifestum fit per eas non secundum illorum Imperatorum annum, sed aliud prorsus indicari. Alterius vero generis inscriptiones, quae Chronologos miserrime hucusque torserunt, eo quod plures anni in iis signantur, quam ferret suscepti ab iis Principibus imperii ratio, sunt Nervae inscriptiones in quibusdam eius Graecis, Latinisque nummis cum TR. P. III & ΔH. EΞ. Γ. Galbae cum L. B. *anno secundo*: Hadriani cum L. KB. *anno* XXII. Otaciliae cum L. Z. *anno* VII. nempe Philippi Augusti eius coniugis: Volusiani cum TR P. IIII. Elagabali cum TRIB. Pot. V. & in Graecis cum L. E. *anno quinto*; qui numerus etiam in nummis Faustinae, & Aquiliae Severae occurrit. Severi cum TRIB. POT. XIX. Hos certe imperii annos, ut ex indubiis Historiae monimentis eruitur, Augusti, Augustaeque illae minime attigerunt. Ne tamen Adolescentes, quos instituendos suscepimus in his Chronologiae veluti anfractibus, scopulisque deserere videamur, quae sapientissimi viri ad ea explicanda protulerunt, perstringemus, quaeque vel reiicienda sunt, vel ferenda, donec nova vetustatis monimenta emergant, ex quibus lux maior

(1) Pag. 273. (2) Ad an. Chr. 253. num. 48. (3) Vide Pag. Crit. Bar. ad an. 238. num. 7. (4) Thes. Maur. pag. 83 (5) Tom. II. pag. 497. (6) In notis ad Stephan. de Vrbib. in voce TAPΣOC.

ior accedat, notabimus. Ac primum minime probari potest sententia Toinardi (1) in memoratis nummorum difficultatibus enodandis. Is enim e tantis involucris feliciter se se explicare credit, dum statuit Imperatores Tribunitiam Potestatem, die IV. Idus Decembris, qua die olim eam inibant Tribuni Plebis, suscepisse, & menses, qui a die suscepti imperii ad IV. idus Decembris fluxerant, pro anno computasse; eodemque die annum secundum, seu Tribunitiam Potestatem II. inchoasse, & sic deinceps. Hac ille ratione Galbae nummos cum TR. POT. II. Nervae cum TRIB. P. III. Elagabali cum TR. P. V. explicat, & Traiani numisma, in quo Consulatus eius V. designatus cum VII. illius Tribunitia Potestate coniungitur; eodemque modo de aliis nummis, quos germanos esse constat, ingeniose & erudite magis, quam vere differit. Haec tamen Toinardi opinio cum innumeris refellatur testimoniis, ex quibus apertissimum fit Tribunitiam Potestatem IV. Idus Decembris ab Imperatoribus minime coeptam, merito ab Eruditis respuitur. Neque plurimi etiam facienda illorum opinio, qui hos nummorum veluti scopulos tuto enavigare credunt, duplex Tribunitiae Potestatis initium admittendo, ut de Commodo, & Caracalla apud Pagium (2). Non ita facile pronunciare ausim de altera celebri sententia, quae tot clarissimos viros nacta est, quaeque propugnat Aegyptios, & praesertim Alexandrinos, uti annum suum civilem a neomenia Thoth fixi, seu die 29. Augusti ordiebantur, ita consuevisse annos Imperatorum non a die natali eorum imperii, sed a neomenia Thoth, seu 29. die Augusti numerare. Atque tali quidem pacto, nimirum, ut si quis ante eam diem salutatus fuisset Imperator, nummi ei cusi fuissent cum anno primo usque ad dictam diem 29. Augusti; exinde vero cum anno secundo &c. Idem factitatum a Graecis, & Syro Graecis existimant, qui ut ab autumno anni initium auspicabantur, ita Principum annos ab eo cardine enumerasse arbitrantur. Addunt id maxime confirmari Ptolemaei exemplo, qui tam Regum Graecorum post mortem Alexandri, quam Romanorum Imperatorum annos in suo Canone ab antecedente Thoth deducit, & ab Hebraeis, qui pariter Regum suorum annos a prima die Nisan per anticipationem exordiebantur; quin ab ipso Herodiano, qui a Kal. Ianua-

M 2

(1) Apud Pag. in Crit. Bar. ad an. 103. nu. 5. & 6. (2) Ad an. 175. nu. 5. & ad an. 198. num. 7. & 9. & ad an. 203. num. 4.

nuariis Auguſtorum imperii initia conſtanter repetit. Porro licet haec opinio nonnullis [1] arriſerit, nulla tamen probabili coniectura, ne dum ſatis firma ratione, fulcitur. Quid enim refert Aegyptios annum ſuum a Neomenia Thoth fixi exorſos fuiſſe? Etiam Romani a Kal. Ianuariis annum auſpicabantur, ſed Imperatorum annos, ſeu Tribunitiam Poteſtatem a die initi ab iis imperii computarunt; alius eſt enim annus popularis, alius Auguſtorum annus in Imperio. Syro-Graeci pariter quamvis tum civiles, tum ſuarum Epocharum annos ab autumno deducerent, Imperatorum tamen aetatem a die initi imperii repetebant, ut de Antiochenis, & Seleucienſibus nummi facile evincunt [2]. Verum quidem eſt Ptolemaeum annos Regum & Imperatorum non a vero die eorum natali, ſed a Thoth, vago poſtea pro uſu civili diei 29. Auguſti alligato, numeraſſe. Quid inde? Hac enim ratione eo in Canone anni ita deſcripti ſunt, ut obſervat Dodvellus [3], quia cum idem Canon pro uſibus aſtronomicis concinnatus eſſet, opus erat ut anni omnes ab uno eodemque exordio accuratiſſime fluerent, atque ita numerandi ratio certa & conſtans ubique foret. Herodianus vero in Hiſtoriis conſcribendis non more populari, ſed per annos Iulianos & quidem plenos iuxta methodi ſuae rationem, ut infra dicemus, tempus ipſorum Imperatorum computavit. Qualis autem Hebraeorum in Regum ſuorum annis ſupputandis, vetus mos fuerit, hic non moramur, cum hac in re, ſola Romanorum, aliorumque Graecorum vulgaris conſuetudo ſpectanda ſit. Ceterum ſatis mirari non poſſum, quomodo haec opinio, quae ad graviſſimas nummorum ambages ſolvendas apprime accomodata cenſebatur, principes Antiquitatis ſcriptores aut fugerit, aut ab iis ſaltem neglecta fuerit. Noriſius [4], ut Spanhemium, Patinum, Morellium, Toinardum ſileam, agens de nota L. qua Aegyptii, aliique annos in nummis

(1) Hanc ſententiam laudat Pagius ad an. 69. num. 3. eaque Galbae nummos cum L. B. *anno ſecundo*, & Hadriani cum L. KB. *anno* 22. explicat. Item Philippus a Turre Adriae Epiſcopus in Diſſert. de annis M. Aur. Ant. Elag. cap. 3. Vignolius in Diſſert. II. Apolog. de anno primo Imperii Sev. Alex. Aug. cap. XI. & huius opinionis praeſidio explicat nummos L. Veri cum L. ΔΕΚΑΤΟΥ *anno decimo*, & Otaciliae Philippi Auguſti Vxoris cum L. Z. *anno ſeptimo*; & Elagabali, & Fauſtinae, & Aquiliae eius uxorum cum L. E. *anno quinto*. (2) Vide Noriſ. de Epoch. Syro-Mac. Diſſert. 3. cap 7. pag. 215. & in Epoch. adden. pag. 489. (3) In Append. ad Diſſert. Cypr. num. 34. & ſequen. (4) De Epoch. Syro-Mac. Diſſert. 4. cap. 1. pag. 307.

mis exprimere solebant, nil prorsus de ea re habet, imo loquens (1) de nummo Hadriani in cuius postica parte legitur: ΠΡΟΝΟΙΑ. ΚΒ. ubi Patinus interpetratur: *Providentia anno 22. imperii Hadriani*, scribit; *nummum hunc procul a Baiis in Italia, ubi Hadrianus decessit, cudi potuisse in Cylicia, vel in Syria, nondum ibidem obitu Imperatoris intellecto, ut paucis post diebus ineunte anno 22. imperii, eiusdem publicaretur*. Tillemontius etiam quamvis eamdem sententiam non ignoraret, illam tamen numqnam probavit, ut videre est praesertim in Hadriano (2). Quin ipse Pagius licet hanc doctrinam adoptavit, postea non uno in loco eam abdicavit (3), praesertim vero ubi de nummis Hadriani cum L. KB. *anno 22.* differens, asserere non dubitavit: *Haec mea de huiusmodi nummis coniectura: omnes nummi Latini in quibus anni Tribunitiae Potestatis annos imperii excedunt, aut mendose descripti, aut a monetariis in iis cudendis erratum, aut anni unius Imperatoris alteri attributi, ut de Gallo & Volusiano loquens ostendi. Quo ad nummos Graecos, in quibus plures imperii anni leguntur, quam reapse Augusti regnaverint, vel idem dicendum ac de Latinis, in quibus anni Tribunitiae Potestatis annos imperii superant, vel existimandum annos illos non ad imperium, sed ad aliquod aliud nobis incognitum referri*. Hactenus Pagius: cui certe non aegre concedi poterit, nonnumquam Monetariorum vitio in nummis signandis fuisse peccatum, nonnumquam etiam fieri potuisse ut plures Tribunitiae Potestatis anni aliquibus Imperatoribus tribuantur, quod numismata illa signata fuerint in iis regionibus, quo nondum extincti Imperatoris fama pervaderat. Hoc autem potissimum locum habet, si Principis mors supervenerit, cum proxime Augustus ille alterum imperii annum attigisset. Ita Norisius Hadriani nummum superius a nobis memoratum feliciter explicat. Sed haec incerta quandoque, & non raro etiam falsa. Illud plerumque in caussa esse existimo, cur in nonnullorum Imperatorum nummis implicatissimi nodi illi Chronologiae inveniantur, quod primus vel postremus illorum Tribunitiae Potestatis annus vel mensis, vel dies non satis perspectus habeatur. Huc certe referri debet tota difficultas de nummis Elagabali, eiusque uxorum cum *anno 5.*

(1) Loc. cit. pag. 300. (2) Art. II. & Not. 9. (3) Ad an. 131. num. 2. & ad an. 134. num. 4.

no 5. de quibus superioribus annis acriter inter Valsechium (1), Vignolium (2), Philippum a Turre (3) disceptatum fuit. In iis certe similisve generis nummorum difficultatibus, ubi Cimmeriis pene tenebris undequaque obruimur, satius esse duco difficultatem aliis praemonstrare, atque a monumentis e tenebris educendis uberiorem lucem expectare. Haec olim Norisii (4) sententia fuerat, cum de Severi & Caracallae Tribunitia Potestate differeret, & quod vir ille sapientissimus in votis habuit, bono fato hac nostra aetate accidit, & Norisii vota cumulatissime solvit. Nam non multis ab hinc annis eximium monumentum (5) Romae effossum fuit, quod dedicatum dicitur KAL. APRIL. SEVERO ET VICTORINO COS. nempe anno 200. In ea memoratur Severus cum TR. POT. VIII. & Antoninus Caracalla cum TR. POT. III. Huius marmoris ope evidentissime patet Severum primam Tribunitiam Potestatem iniisse ante Kal. Apriles anni 193. & Caracallam ante Kal. eiusdem mensis an. 198. de quorum primae Tribunitiae Potestatis exordio iamdiu Panvinius, Baronius, Norisius, & Pagius disputaverant, sed nemo illud perfecte divinaverat. Vlterius nova hac inscriptionis luce optime explicantur Severi nummi cum TR. POT. XIX. quam certe inchoavit, cum quarta Februarii die obierit anni 211. quemadmodum illustrantur & conciliantur aliae Severi inscriptiones, quae Romae habentur in fronte Panthei, in Foro Piscium, & in arcu ipsius Severi, in quibus Tribunitia Potestas Severi XI. cum Trib. Potestate VI. Antonini occurrunt; & alia apud Gruterum (6), in qua Severus dicitur TRIB. POT. XI. Antoninus V. Finem faciam de Tribunitia Potestate Imperatorum lapidibus nummisque consignata, perrarum Aurelii Caesaris nummum proferendo, cuius non obvia sane inscriptio negotium Adolescentibus facessere posset. Nummus itaque est Aurelii Caesaris, vivo adhuc Antonino Pio, ac proinde antequam foret Augustus, signatus, in cuius

(1) In Differt. de M. Aur. Ant Elag. Trib. Pot. V. & in altera de Init. Imperii Sev. Alex. (2) In Differt. de anno primo Imp. Sev. Alex. Et in Differt. II. Apol. de anno primo Imp. Sev. Alex. (3) In Differt. de Annis Imperii M. Aur. Ant. Elag. & in Italica Epistola de nummo Anniae Faust. Ven. Ephem. Tom. 4. pag. 360 inserta. (4) In Differt. de Votis Decenn. cap. 4. pag. 90 (5) Anno 1731. Ara votiva ad Lateranum eruta fuit, cuius inscriptionem erudito Commentario Italice exarato illustravit Vir Cl. Rudolphinus Venuti. Prodit Romae anno 1733. Eamdem inscriptionem etiam Muratorius recitat Thes. Nov. Inscript. pag. 347. (6) Pag. 191.

cuius aversa parte legitur: TR. POT. VII. TR. POT. VIII. Inscriptionem hanc Harduinus (1) & Spanhemius (2) expenderunt, sed Spanhemio assentiendum, qui Tribunitiam Potestatem intra annum Iulianum ab Aurelio Caesare iteratam per hunc nummum designari arbitratur. Sicut enim Tribunitia Potestate ipso imperii die se se muniebant Augusti, factum inde ut eodem anno Iuliano eiusdem dignitatis anni augeri potuerint, cuius rei testes sunt etiam Domitiani & Commodi nummi, in quibus Tribunitia Potestas sub eodem illorum consulatu iterata legitur. Quare signatus est hic nummus circa tempus initae denuo eodem anno Iuliano illius Potestatis octavae, qua idem Aurelius die 27. aut biduo ante iuxta alios, donatus dicitur. Sed vix tot nummorum difficultates ab inscripta in ipsis Tribunitia Potestate profectas, sumus tandem praetergressi, quod statim aliae & sane non leves se se nobis offerunt, quas muneris nostri religio iubet saltem delibare, quod sine illarum cognitione plurium Graecorum numismatum Chronologiam assequi minime possumus. Sunt enim peritissimi scriptores, qui existimant nonnullas Orientis urbes ad Imperatorum benevolentiam sibi conciliandam peculiares quasdam Epochas excogitasse, easque in plerisque nummis in Caesaris alicuius honorem signatis expressisse. In hisce Epochis iuxta illorum opinionem ita constanter imperii anni numerantur, ut illorum initium ab anno vel tempore deducatur, non quo Caesar vel Imperator aliquis regnare coepit, sed quo imperium in eius gentem sive familiam translatum fuit, ut illo proinde annorum numero, qui in nummis exprimitur, non Caesaris ipsius, sed familiae potius imperantis Epocha designetur. Huiusmodi sunt familiae Iulii Caesaris, Augusti, Claudi, Flavi Vespasiani, Marci Aurelii, a quibus per plures successores imperium administratum fuit. Tali ope plurimae in nummis inscriptae Epochae facile explicari posse confidunt. Veruntamen cum & alii percelebres viri non desint, qui hasce Epochas non adhuc satis liquido demonstratas fuisse contendant, ut diligens Antiquitatis investigator sciat quo in pretio haberi debeat haec opinio, inverit nummorum inscriptiones, quibus illa innititur, hic subiicere; deinde vero utrum sine hac novarum Epocharum accessione

se-

(1) Selecti Opp. pag. 753. & 783. (2) De Praest. & Usu Num. Dissert. 12. pag. 430.

felicius explicentur, intueri. Vaillantius [1] itaque, & Patinus [2] Graecos nummos proferunt in quorum antica parte est effigies Polemonis, in posteriori vero Neronis cum ΕΤΟΥΣ ΙΗ. *anno* 18. in alio ΕΤΟΥΣ ΚΓ. *anno* 23. in altero ΕΤΟΥΣ ΚΔ. *anno* 24. Cum ergo annorum numerus in ea nummi parte insculptus sit, quae Neronis effigiem exhibet, ad eum annos illos referunt. Sed cum Imperator ille 14. solum annis imperaverit, consequens esse credunt, quod anni illi initio ducto a Claudio Caesare, qui imperium in Claudiam Gentem invexit, numerari debeant. Rectius tamen alii, nec sine gravissimis scriptorum testimoniis, diversos annos illos repetunt a tempore, quo Polemon II. Ponti regnum est assecutus, ut olim Vaillantius monuit, deinde vero alii egregie ostenderunt. Qua de re inito calculo, demonstratur decimum octavum annum Polemonis cum secundo Neronis, vigesimum tertium cum septimo, & vigesimum quartum cum octavo concurrere [3]. Neque refert numerales notas cum Neronis capite consociari, cum multa sane sint numismatum exempla, in quibus Imperatoris caput, in ea parte invenitur, ubi Epochae inscriptae sunt [4]. Neque felicius Flaviorum Epocha e nummis eruitur, cuius initium ab anno primo imperii Flavi Vespasiani nonnulli auspicantur. Siquidem Titi nummus in quo legitur: L. IB. ΦΛΑ. *anno* 12. *Flaviorum*; itemque alter Domitiani in quo legendum existimant: L. ΙΔ. *anno* 14. *Flaviorum*; tanti non sunt ut novam hanc Epocham nos cogant admittere. Postremus enim hic nummus, ut peritissimi viri accuratius inspicientes deprehenderunt, non Domitiano, sed Neroni est adscribendus. Nec sane validius altero nummo haec Flaviorum Epocha propugnari potest, cum praeter gravissimas difficultates, quibus urgetur, illud etiam habeat incommodi, quod Titi nummi inscriptio merito vitiata videri possit [5]. Aeque infirma sunt etiam momenta illa, quibus Harduinus [6] huiusmodi Epocharum propugnator acerrimus, gentis Aureliae Epocham in medium proferre satagit. Iamdiu haerent eruditissimi viri ad

va-

(1) Hist. Reg. Pont. pag. 243. & 244. (2) Not. in Svet. pag. 298. quo tamen loco fallitur Patinus, dum Neronis effigiem, Augusti esse scribit. (3) Vide Diss. sur les Med. de Pythodor. pag 17. suiv. (4) Huius generis nummorum Cathalogum texuit Haim. Thes. Brit. Tom. II. pag 56. quibus tamen longe plures addi possent. (5) Vide Remarq. Histor. & Critiq. alla Scien. des Med. Tom. II. pag. 229. (6) Select. Opp. pag. 537.

varios Commodi nummos, in Aegypto cusos, in quibus numerales annorum litterae a 20. usque ad 32. ascendunt. Cumque Commodus duodecim annos, & novem menses post Aurelii mortem imperaverit, vel quindecim cum dimidio, si a tempore quo a Patre Augustus dictus est, eius imperium exordiatur, illi certe huiusmodi anni tribui non possunt. Haec cum animadvertisset Toinardus (1), Commodi aetatem per numeros illos designari censuit. Egregia sane explicatio, si aliquod adesset exemplum, quo Principum aetatis annos nummis quandoque consignatos fuisse ostenderetur. Sed Harduinus numerales illas notas ad gentis Aureliae Epocham referendas esse putat, cuius exordium sit annus 161. Aerae Christianae, quo M. Aurelius imperium est assecutus, eiusque coniecturae suffragari maxime credit, Aegyptios Faustinae matris Commodi nummos, in quibus anni 19. 20. 21. 22. occurrunt; his alii addunt L. Veri numisma cum L. IΘ. *anno* 19. qui annorum numerus cum neque cum Principis huius, neque cum Commodi aetate conciliari possit, una cum Faustinae nummis hoc etiam L. Veri numisma per gentis Aureliae Epocham explicandum esse opinantur. Ingenue hoc loco fateri oportet, hos Commodi Faustinaeque nummos, veluti Chronologiae aenigmata esse suspiciendos, quorum solutio est adhuc in votis Eruditorum. Id unum, quod probabilitatem aliquam praesefert, in re tam perobscura affirmari potest, apud Aegyptios nimirum Antonini Pii tempestate varietatem aliquam invectam fuisse in Imperatorum annis enumerandis, atque proinde Aegypti urbes varias Epochas adhibuisse, quarum initium nos adhuc fugiat. Certe Antoninus Pius Largo & Messalino Consulibus, nempe anno 147. plurima in Aegypti urbes beneficia contulit (2), quae illas fortasse moverunt, ut ab eo anno novam Epocham sint auspicatae, ad quam referri possint anni signati in nummis Faustinae, Antonini filiae, & L. Veri. Fieri etiam potuit, ut Aegyptii novam Epocham instituerint ab eo anno, quo primum duo simul Augusti, nempe M. Aurelius & L. Verus, itemque simul Consules extitere. Siquidem rei novitas in caussa fuit iuxta Spartianum, *ut Fasti Consulares nonnulli, ab iis sumerent ordinem Consulum* (3); & eximia inscriptio in Pannonia reperta, quae pro temporis caractere habet: IMP. AVGVSTIS COS. (4), osten-

(1) In Differt. de Comm. Imp. aet. numm. inscript. (2) Oros. Lib. 7. cap. 15.
(3) In Ael. Caes. (4) Osservaz. Lett. Tom. I. pag. 176.

ostendit primum illud duorum Augustorum imperium pro Epochae exordio a nonnullis populis fuisse usurpatum, quod Aegyptii facile adoptarunt, & in Commodi M. Aurelii filii nummis inscripserunt. Ita enim facile 32. Commodi annus explicari posset, cum a Consulatu illorum Augustorum, usque ad Commodi mortem plusquam 31. anni intercesserint. Haec aliaque huius generis ad memoratas Epochas infirmandas erudite congessit vir sapientissimus (1), meliora monstranti facile manum daturus. Vix autem de Epochis Caesaris & Augusti familiis immerito adscriptis, sermonem inferre iuverit. Siquidem exempla, quae vulgo afferuntur (2) nullius sunt ponderis, quod ex nummis Antiochiae ad Ippum, Antiochiae ad Sarum, Antiochiae in Syria Imperatoribus cusis petantur. Norunt enim omnes Aeras in iis nummis signatas adeo peculiares esse illarum urbium, ut nullo modo tempus, aut annum, quo Caesar aliquis ad imperium evectus est, respiciant. Consulatur initium earum Epocharum a nobis superius constitutum (3), & cuique apertissimum fiet illud numquam cum anno, quo Imperator aliquis regnare coepit, concurrere potuisse. Ne aliquid indictum omittamus, quod ad Augustorum Epochas referendum sit, postremo hoc loco monere etiam iuverit, quod Quinquennalia, & Decennalia, & id genus festa, in quibus omni pomparum genere pro Imperatorum incolumitate vota publica concipiebantur, aut solvebantur, nova quasi Imperii auspicia, & nova quaedam Imperatorum Epocha fuere. Huiusmodi Epocharum genus, seu haec vota publica, quae ineunte singulo quinquennio, aut decennio nuncupabantur, iisdemque evolutis solvebantur, non solum in inferioris, sed etiam in superioris aevi nummis occurrunt tali modo: PRIMI DECENNALES, SECVNDI DECENNALES. aut VOT. V. VOT. X. VOT. XX. MVLT. XV. XX. nempe *vota quinquennalia, decennalia, vicennalia, multis quindecennalibus, vicennalibus*. Sed rem hanc pro instituti nostri consilio, satis est attigisse, cum de ea egregie, & uberrime pertractaverint, atque opportunos canones etiam tradiderint Dufresnius (4), Norisius (5), & Pagius (6). Verum ut ex iis omnibus, quae de variis Augustorum Epochis

(1) Vide Remarq. Histor. & Critiq. alla Scien. des Med. Tom. II pag. 296. (2) Apud Iobert Scien. des Med Section Trois. §. VI. (3) Cap. 6 (4) In Dissert. De Numism. Infer. Aevi. (5) In Dissert de Vot Decenn. (6) In Dissert. Hypat. cap. 2.

chis huc usque congessimus, uberiorem capere valeant Adolescentes utilitatem, postremo hoc loco explanandi sunt nonnulli mores, rationesque, quas Historici in Augustorum annis in imperio indicandis saepissime adhibent, quod est alterum veluti caput, quod superius statuimus. Ac mirum certe est quam saepe a Criticis disputatum fuit de Augustorum annis, a quibus disputationibus se facile temperassent, si varios hosce mores animadvertissent, cum iis perspectis assecutisque, multa sint scriptorum loca, quae facili negotio conciliantur. Ac primo revocanda hic nonnulla forent, quae superius de Tribunitiae Potestatis Epocha differentes ob materiae affinitatem satius eo loco pertractare duximus. Etenim monuimus eam apud nonnullos invaluisse sententiam, quod Graeci, atque Aegyptii scriptores cum Augustorum annos in imperio proferunt, non a die natali eorum imperii eosdem enumerant, sed ab eo anni mense, a quo civilis eorum annus proficiscebatur. Sed quanti facienda sit haec opinio opportunius eo loco patefecimus, cum a veritate longe alienam eam esse demonstravimus. Verum quidem est Ptolemaeum tam in Canone Aegyptiaco, tum in libris magnae Constructionis, tum in suis & aliorum Astronomicis observationibus ibidem recensendis, dum Regum & Imperatorum tempora eo loci consignat, exordium ducere a primo die Thoth vagi in quamcumque anni Iuliani diem incidisset. Sic ut exemplum saltem unum adducam; dum refert (1) duas Menelai Geometrae observationes, alteram peractam *die Mechir* 15. *sequente* 16. *exacta hora* 10. *anno Nabonassari* 845. scilicet die 10. Ianuarii an. Ch. 98. alteram *die* quidem *Mechir* 18. *sequente* 19. *hora* 11. *desinente*, *anno* item *Nabonassari* 845. hoc est die 13. Ianuarii eiusdem an. Ch. 98. has habitas tradit *primo anno Traiani*, quamvis Traianus nondum tum Nervae successisset, cum hic non obierit, nisi die 27. eiusdem mensis Ianuarii an. Ch. 98. Cur vero Ptolemaeus hanc methodum in Imperatorum annis computandis servaverit, superius exposuimus. Verum itidem est, Herodianum a ceterorum scriptorum more in Imperatorum annis exprimendis, recedere. Siquidem ille tempus quod cuique Imperatorum assignat, computat per annos integros eosque Iulianos, ut etiam superius innuimus, ideoque eumdem annum Iulianum decessori, & successori aliquando tribuit, cum reliqui scriptores a primo imperii die

(1) Lib. VII. cap. 3.

Augustorum annos enumerent. Sic Herodianus (1) scribit Commodum imperasse annos tredecim, cum revera annos duodecim, novem menses & quatuor dies regnavit. Eadem ratione quatuordecim imperii annos adscribit (2) Alexandro, cum per tredecim annos & aliquot dies illud tenuerit. Ceterum concedi etiam potest, quandoque nonnullos scriptores in Imperatorum annis numerandis ad annos Iulianos respexisse, ut de Tacito in annis Tiberii computandis contendit Politus (3). Alterum etiam numerandi morem circa mensium initia a scriptoribus usurpatum in Augustorum annis exhibendis, deprehendisse credidit Pagius (4). Etenim veluti canonem tradit, peculiarem morem fuisse Romanorum scriptorum, ut *non a die quinta Septembris verbi gratia ad diem quintam Octobris, sed a nonis Septembris, ad nonas Octobris numeraverint; quomodo si numeraveris a quinta die Septembris in quam nonae cadunt ad quintam diem octobris, mensem adhuc non colliges, sed tantum ad diem septimam cum qua nonae Octobris concurrunt. Qua numerandi ratione in Antiquorum scriptis, dum menses & dies numerant, non observata, loca quae purissima sunt, depravata saepe viri docti queruntur*. Verumtamen idem Cl. Auctor de Hadriani aetate disputans (5), legem hanc Graecis etiam scriptoribus adhibitam Dionis exemplo asseverat. Illud vero certissimum est, quod scriptores dum praeter annos & menses, quos in imperio traduxerunt Augusti, etiam ad dies indicandos descendunt, varia ratione id ab illis efferri. Alii enim diem imperii natalem, alii diem emortualem excludunt, nonnulli vero utrumque enumerant. Sic Dio de Nervae obitu loquens, ait: *regnavit annum unum, menses quatuor, dies novem* (6); ubi diem emortualem includit. Eutropius (7) vero tradit, Nervam regnasse *annum unum, menses quatuor, dies octo*, quod diem natalem & emortualem excludit. Theophilus Antiochenus, aliique scribunt, eum imperasse annum unum, menses quatuor, diesque decem, atque ii utrumque diem enumerant, & extremum incompletum pro completo efferunt. Hac facili sane observatione diluuntur exigua illa dierum discrimina, quae apud scriptores, de Augustorum aetate agentes, non raro offenduntur, & quibus inter se dissidere perperam existimantur. Sed quemadmodum mos est nonnullorum

(1) Lib. I. cap. ultim. (2) Lib. 7. cap. I. (3) In Comment. Martyr. ad diem 7. Ianuar. pag. 121. (4) Dissert. Hypat. cap. 3. (5) Loc. cit. pag. 12. (6) Lib. 68. (7) Lib. 8.

rum Historicorum non solum annos, sed menses etiam & dies, quos imperarunt Augusti, subiicere; ita etiam consuescunt alii, menses & dies ipsos negligere, imperiique annos plane exhibere, & quidem incompletos pro completis numerare. Ita Antoninum Pium 23. annos regnasse tradit Aurelius Victor (1), aliique; tamen Xiphilinus, Zonaras, & Cedrenus 24. annos ei tribuunt, quod nempe utrumque extremum annum incompletum pro integro ponunt, quae numerandi ratio frequentissime ab Historicis usurpatur. Huc enim referri debent phrases illae scriptorum, quibus aliquem numerum uno vocabulo exprimunt, ut per *biennium*, per *triennium* imperavit. Siquidem non ita sunt huiusmodi formulae intelligendae, perinde ac si ille annorum numerus integre expletus foret, sed tamquam inchoatus, vel decurrens haberi debet, ut exemplis quamplurimis ostendi posset. Et ita forsan explicandus Capitolinus (2), quando tradit de Maximo, & Balbino, quod *biennio imperaverant*; si tamen secundum imperii annum Augusti illi attigerunt, quod adhuc sub iudice est, & nisi Capitolinus eo in loco annos tantum Iulianos, eosque utrimque incompletos numeret, quod aeque incertum. Quin apud Graecos etiam scriptores persimilis phrasis invenitur, quae recte animadverti debet, cum ab interpretibus quandoque aliter reddita fuerit. Ita Herodianus (3) cum scribit, Afros a Maximino rebellasse *συμπληρωμένης αὐτῷ τριετοῦς βασιλείας*, non ut Politianus vertit, haec verba reddenda sunt, nempe *exacto imperii triennio*; sed cum *compleretur*, hoc est, *decurreret triennale eius imperium*. Imo huiusmodi formula, qua aliquid compleri dicitur, est a Graecis aliisque usurpata ad significandum cum aliquid primum advenit, atque inchoatur: eximia huius rei exempla in sacris litteris habentur (4). Postremo observari debet quod nonnulli scriptores inceptos annos omnino reticent, plenosque numero rotundo tantummodo proferunt. Ita Victor in Epitome, Eusebius tam in Chronico, quam in Historia, Orosius, S. Epiphanius, aliique, qui tres imperii annos Maximino adiudicant, numero rotundo loquuntur, cum quartum imperii annum ab eodem Augusto inchoatum fuisse manifestissime e nummis evincatur. Et revera plerisque veterum hic numerandi modus familiarissimus fuit. Eadem quippe ratione, inquit Petavius (5); *Tacitus*

(1) In Epit. (2) In Gord. trib. (3) Lib. 7. cap. 4. (4) Act. Apost. cap. 2 v. 1. & apud Luc. cap. 2. v. 21. (5) De Doct. Temp. cap. 64.

citus prius aevum populi Romani ab urbe condita ad Actiacum praelium 720. annorum facit, cum revera fuerint 722. completi. Quemadmodum vero Historici varias adhibent numerandi rationes, quas modo breviter complexi sumus, in Augustorum annis exprimendis, ita etiam dissimiles sunt in eorumdem annorum initio auspicando, ex quo alia proficiscitur caussa, propter quam de eiusdem Augusti aetate in imperio diverse ab iis erudiamur. Sed quae ad provinciam hanc spectabant, opportuniori loco in huiusce capitis exordio explanavimus.

CAPVT X.

De ratione annorum supputandorum per Magistratuum nomina a Graecis usurpata.

PRaeiverunt Romanis in annis per Magistratuum nomina designandis Graeciae populi, qui etiam ante Olympiades hanc numerandi rationem usurpabant, ut proinde Eusebius de Olympiadum initio differens (1), ita illud expresserit: *completo iam secundo, labenteque tertio anno Aeschyli perpetuorum Archontum duodecimi, prima Olympias celebrata est*. Post vero Olympiades institutas impensius adhuc methodus illa adhiberi coepit, ut nihil usitatius apud Graecos, quam rerum gestarum seriem, & alia innumera historiae capita, solo Magistratuum nomine, qui apud ipsos summam imperii obtinebant, veluti certa nota, distinctoque charactere circumscripta, indicare. Hinc factum ut huiusmodi Magistratus *Eponymi* nuncuparentur, quod annis illis, quibus imperabant, ita nomen imponerent, ut cum aliis confundi minime possent. Ita Diodorus Platonem sub Apollodoro natum fuisse dicit (2), eoque nomine veluti tessera annum 3. Oly. 87. expressit, quod nimirum ex Magistratuum fastis, qui publica auctoritate conficiebantur, quique omnium oculis obversabantur, Atheniensibus perspectissimum foret, Apollodorum illum non alio quam tertio 87. Oly. anno imperasse. Soranus quoque in Hippocratis vita testatur, ipsum Agriadae Archontis anno in lucem prodiisse, quod Coi per Archontis Eponymi nomen civiles annos designabant. Neque alio certe consilio Thucydides foederibus, pa-

ctis-

(1) Chr. Lib. I. pag. 36. (2) Lib. XII. c. 45.

ctisque inter Graecos sancitis, interdum Ephori nomen adiecit, nisi quod solemne Laconibus erat, solo Eponymi Ephori nomine annos indicare. Quemadmodum quandoque Argivae Iunonis Sacerdotes, earumque annum protulit, quia Sacerdotes illae ita penes Argivos tempora demonstrabant, ut expresso ipsarum anno, Olympicus etiam liquido dignosceretur. Id autem qua marmorum, qua scriptorum exemplis de omnibus ferme Graeciae populis ostendi posset. Quid quod interdum Historici solo Olympionicae nomine, eius nempe, qui Olympiade illa victor extiterat, annos designarunt? Ita Pausanias(1) cum ait: *hoc foedus fecerunt Athenienses anno 3. Olympiadis, qua Crison Himeraeus vicit stadio*. Et Thucydides (2): *erat Olympias, qua Dorieus Rhodius iterum vicit*. Quod nimirum ex Olympionicarum serie, ubique apud Graecos perspecta, repente deprehendi poterat ab iis, primum Oly. 83. alterum vero Oly. 88 palmam retulisse. Verum & si pervulgatum sane omnibus ferme Graeciae nationibus fuerit, Archontum, Ephororum, Prytanum, Sacerdotum, Olympionicarum, Scribarum nominibus annos insignire; Atheniensium tamen Magistratus, sive Attici Archontes ii potissimum sunt, quos usitatius Historici, & monumenta praeseferunt. Quare suscepto muneri satis me facturum duco, si de ratione annorum supputandorum per Magistratuum nomina a Graecis usurpata locuturus, Atheniensium Archontes tantummodo prosequar, ceteros vero Graecorum Magistratus, per quos anni quandoque numerantur, superius delibasse sufficiat. Quod ut penitus prospiciant assequanturque seduli Adolescentes, iuverit altius hic rem attingere, veteresque Athenarum imperii formas breviter recensere. Itaque Reges Athenis primum imperarunt, quorum primus fuit Cecrops quem haereditario iure sexdecim alii deinceps sunt consecuti. Mitius deinde nomen Codri regum ultimi successoribus impositum fuit, nam Archontes, seu patriae principes vocati sunt. Tresdecim ii numero fuerunt, eamque dignitatem veluti haereditariam quisque perpetuo obtinuit, unde Archontes *perpetui* sunt nuncupati. Sed cum asperior subinde principatus ille populo videretur, post Alcmaeonem perpetuorum Archontum postremum, ita administrari oportuit imperium, ut insequentes Archontes, qui septem fuerunt, decennio solummodo quisque imperaret, & *Decennales* dicerentur. Ve-

(1) Eliac. I c. 23. (2) Lib. III. c. 8.

Verum cum liberioris adhuc regiminis cupiditas Athenienses incessisset, sublata quoque decennalis principatus forma, Archontes annui sunt instituti, qui quotannis ex spectatissimis primum, ditioribusque, mox vero ex civibus omnibus eligebantur. Tempus vero, quod a Cecrope regum primo, sive ab Aera Attica, ad Creontem usque annuorum Archontum primum intercessit, iuxta Eusebium (1) 873. iuxta Oxoniense, vel Arundellianum marmor 898. iuxta denique *Excerptorum Latino-Barbarorum* Auctorem apud Scaligerum (2) 907. integros annos complectitur; sed haec, utpote remotiora, earumque discrimen nihil moramur, quemadmodum ea, quae regum, & Archontum perpetuorum temporibus contigisse a Poetis & Historicis traduntur; cum pleraque, ac omnia ferme ita ambigua ac fabulis illigata sint, ut nulla in historiis perlegendis utilitas, in temporibus dimetiendis perspicuitas sperari possit; innuenda tamen omnino erant, ut illa temporum series, & vetus regiminis forma ostenderetur, ex qua sensim Athenienses ad annuos, Eponymosque Archontes eligendos descenderunt, quorum nomine populares & civiles annos discernere consueverunt, quod maximo in explorandis Graeciae historiae scriptoribus, & monumentis praesidio esse debet. Nam quemadmodum Romana historia cognosci non potest, nisi Consulum ordo & nomina, & annus ille quo Consulum aliquis praefuit, innotescat, ut ad certum annum aliquem ab V. C. referatur; ita Graecorum, & Atheniensium rerum series prorsus incerta fluctuaret, nisi Eponymorum Archontum nomina, situs, & ea quae in annis eorum nomine distinguendis occurrunt, penitus perspecta teneantur, ut ita facile Eponymi illi, quos scriptores & lapides obiiciunt, iis Olympicis annis adscribantur, quibus illi regnarunt. Ergo sublata tum regii, tum haereditarii, perpetuique, tum decennalis imperii forma, Archontes annui sunt instituti. Et quamvis Archontis nomen vagum & commune foret, seu Magistratibus omnibus exprimendis accomodatum, solis tamen Novemviris illis, qui supremo Athenis imperio fungebantur, & singulis annis ex civibus eligebantur, concedi consueverat, cum Prytanes, Proedri, Epistatae, Strategi, aliique Magistratus proprio distinctoque nomine appellarentur. Illorum numerum simulque nomen paucis expressit Pollux (3). *Archontum Atheniensium nomina. Novem Archontes. Sunt vero Ar-*

(1) Lib. II. Chron. (2) Chron. Euseb. pag. 62. (3) Lib. VIII. c. 9. Seq 45.

Archon annum denominans, Rex, Polemarchus, atque sex Thesmothetae; hisce enim novem Archontes illi complentur. Vnus ergo erat ex hisce novemviris, nam ceteros utpote ab instituto nostro alienos, missos facio, qui principem locum obtinebat, quique Eponymus, sive *annum denominans*, dicebatur, & qui quandoque solius Archontis nomine ab Auctoribus nuncupatur. Annuorum Archontum agmen ducit Creon, qui expleto Erixiae decennalis Archontis principatu, primus annuum hunc Magistratum suscepit, quod mense Gamelione, exeunte primo, secundoque ineunte Olympiadis XXIV. anno contigit, qui fuit P. I. annus 4030. V. C. 70. Numae Pompilii regis 32. Celebre hoc & ubique Graecorum vulgatum Eponymi nomen, illud erat, quod tamquam certum temporis indicium, atque character habebatur, & ad annos facile exprimendos potissimum accommodatum censebatur. Hinc in publicis tum populi, tum senatus decretis & legibus illud inscribebatur, ut annus ille, quo lata lex fuerat, a ceteris secerneretur. Nullibi tamen frequentius hoc nomen se prodit, quam apud scriptores, quo ad temporum intervalla certa methodo distinguenda, uti potissimum maluerunt, sed varia tamen ratione. Alii enim Eponymi Archontis nomen aliquando sine alia temporis nota proferunt, ut Thucydides (1), cum Peloponnesiacum bellum Pythodori Archontis anno exarsisse tradit, & Aristoteles (2) cum ait: *sub Eucle*, reponendum Euclide, *apparuit Cometa;* qua methodo passim Harpocration, Aristides, Demosthenes, Aristophanis & Euripidis scholiastes utuntur. Imo quandoque duorum Archontum pluriumve nomina expressere, quorum unus alteri successisse dicitur, sed illorum tamen aetas reticetur; ita Demosthenes (3): *Commorata* est *Megaris biennium*, hoc est, *Astei & Alcisthenis Archontis annum*. Interdum Eponymi nomen, simulque Olympicum annum, qui tunc agebatur, scriptores memorant, ut Laertius (4) tradit de Xenophonte, quod *obiit anno I.* Oly. CV. *Archonte Callidemide:* quod Athenaeus, Africanus, Pausanias, Dionysius Halicarnasseus *in Romanis Antiquitatibus, & in Epistola ad Ammaeum*, & Marmor Oxoniense ubique observarunt. Sunt qui praeter Olympicum annum, Olympionicae etiam nomen, illius nempe, qui eo anno in stadio palmam retulerat, Archontis nomini adiiciunt: sic Pausanias (5):

O Haec

(1) Lib. II cap. 2. (2) Meteorol. Lib. I. cap. 6. (3) In Neaeram pag. 322. (4) Lib. II. § 6. (5) Messen. cap. 23.

Haec gesta sunt undetricesima Olympiade, qua iterum vicit Chionis Lacon, Archonte apud Athenienses Miltiade: qui mos Dionysio & Diodoro Siculo familiarissimus est. Nec desunt qui ulterius Romanorum etiam Consulum nomina cum Eponymis ipsis una committant. Ita Dionysius (1): *Olympias erat sexagesima nona, qua vicit in stadio Ischomachus Crotoniates, Athenis vero iterum Archon erat Acestorides; at Romae Consules creati M. Valerius, & P. Posthumius.* Id autem in libris suis, qui ad haec usque tempora pervenerunt, potissimum praestitit Diodorus, qui singulis Olympiadum annis Eponymi Atheniensium Archontis, Consulumque Romanorum nomen appinxit, & primo quoque Olympiadis anno, Olympionicam etiam adscripsit. Quo tamen loco monendum censeo. in hac Archontum, Consulumque comparatione Diodorum frequenter decipi in Consulum nomina, illorumque situm cum Eponymis conferendo, quod in Fastos Consulares mirifice depravatos inciderit. Quemadmodum etiam, non semper una conspirant laudati scriptores in Archontum nominibus exprimendis, certoque anno Olympico adiudicandis, imo persaepe vel in illorum nomine, vel aetate definienda immane discrepant, quo fit ut Archontici Fasti adhuc mutili & implexi circumferantur. Verum de his inferius. Ceterum varii illi temporum characteres, quos Eponymorum nomini adscribunt nonnulli scriptores, ad verum illorum nomen aetatemque eruendam, rerumque quae illorum nominibus insignitae fuerunt, veritatem assequendam, maximi splendoris & praesidii esse possunt. Tali enim ope Sigonius, Meursius, Dodvellus, Prideauxius, potissimum vero Corsinus luxatam Archontum seriem pluribus in locis restituerunt, & nonnulla Atticae Historiae capita illustrarunt. Paullo aliter res se se habet, si de Marmoribus sermonem inferamus, quae pariter Eponymorum nomine exornari consueverunt. Nam si Arundellianum Marmor excipiatur, in quo 43. Archontum nomina offenduntur cum iis Olympicis annis, quibus ipsorum quilibet imperavit, cetera vero omnia solum Archontis nomen sine ullo temporis annive signo exprimunt. Parco exemplis cum illa passim apud Chishullum, Cyriacum, Sponium, Gudium, Muratorium, Gruterum, Gorium sub oculis cadant. Vtinam eadem Eponymorum nominum frequentia, quae in lapidibus observatur, in Atheniensium quoque nummis haberetur. Magna profecto

(1) Lib. V. num. 37.

fecto concertatio, quae olim inter Eruditos exarserat, nec modo penitus extincta censetur, dirempta esset. Nam quamvis nemo dubitet Sardianos, Pergamenos, Chalcidenses, Byzantinos Chios, aliasque Graecorum urbes, principes Magistratus, & Archontes praesertim suis in nummis inscripsisse (1), qui proinde saepissime hos characteres ΕΠΙ Αρχ. *sub Archonte*, & aliquando ΑΡΧΟΝΤ. vel solum ΑΡΧ. plerumque ΑΡ. praefixos exhibeant; utrum vero id praestiterint Athenienses, salebrosum sane negotium est definire, cum in illorum nummis aliquando nulla, interdum plurima inveniantur nomina, nusquam vero illud Eponymi. Verumtamen Corsinus (2) Athenienses quoque Eponymorum nomina nummis consignasse contendit, argumento ex aliarum Graeciae urbium consuetudine facto, & ex nummo Anaphlystiorum, qui Atticae populi erant, in quo legitur: Επι Θεωνος Αρχοντος *sub Theone Archonte*, aliisque indiciis, quae infirmari non adeo facile possunt. Et quamvis in singulis fere Atheniensium nummis non unicum, sed plura potius nomina inscribantur, Eponymi Archontis nomen principe quidem loco exprimi, postremis vero cives alios, aut rei nummariae praefectos designari arbitratur. Neque huic eximiae tempora indicandi methodo obfuerunt nonnullae regiminis formae atque vicissitudines, quae pristinum Athenarum statum progressu temporis perturbarunt. Ita quamvis anno I. Oly. 55. Athenis per Pisistratum Tyrannis invecta fuerit, & per eius filios ad annum usque I. Oly. 67. propagata, tamen per Archontes anni numerati sunt. Ita quoque anno I. Oly. 92. licet Alcibiade auctore quadringentis optimatibus imperium commissum fuerit, qui paulo post sublati sunt, nihilominus per Theopompum Archontem a Diodoro (3), Lysia (4), Plutarcho (5) annus ille indicatur. Quemadmodum anno I. Oly. 94. quo captis a Lysandro Athenis, gravissima in Rempublicam perturbatio erupit, Pythodorus tamen eiusdem anni Archon dicitur a Xenophonte (6), & Lysia (7), quamvis non liberis consuetisque populi suffragiis, sed in Oligarchia, sive paucorum imperio, electus esset. Quam ob caussam annum illum

(1) Apud Hard. Num. pop. illust. 30. nummi his characteribus inscripti habentur Itidem apud Vaill. pag. 13. & Iobert Scienc. des Med. pag. 177. alii occurrunt. (2) Fast. Att. Diss. XII. (3) Lib. XIII. cap 38. (4) Orat. XX. Apolog Δωροδ. (5) Vit. X. Rhet. in Antiphonte. (6) Histor. Graec. Lib. II. (7) Orat. VI. de Sacra Oliva.

Plutarchus (1), & Diodorus (2) omisso Archontis nomine *Anarchiam* designarunt. Quare errat Petavius cum in Archontum Fastis anno I. Oly. 94. Pythodorum, altero vero Anarchiam appingit, praesertim cum octo post menses pristina Reipublicae forma sit restituta. At vero anno 3. Oly. 118. reddita Atheniensibus libertate a Demetrio, & Antigono Macedoniae regibus, tanta fuit civium illorum in reges illos assentatio, quos veluti Deos, urbisque servatores sunt prosecuti, ut *abrogato Eponymo patrioque Archonte, servatorum sacerdotem quotannis crearunt, ipsumque decretis, & contractibus praescripserunt* (3). Verum exacto novemdecim annorum spatio, inclinanteque Demetrii fortuna, *Athenienses ab illo defecerunt, ac Diphilum, qui servatorum sacerdos inscriptus erat, ex Eponymorum fastis expunxerunt, sciveruntque ut Archontes denuo, quod de more iis erat, crearentur* (4), quorum nomen & munera ad illa usque tempora religiose conservarunt, quibus expugnatis a Sylla Athenis anno I. Oly. 173. Romanae Reipublicae, moxque Caesaribus subesse debuerunt. Tanta deinde Athenis perturbatio imperii, Magistratuumque formam subsecuta est, ut dignitates non ex veteri legum instituto, sed Praetorum, & Caesarum arbitrio, atque auctoritate conferebantur. Hinc Caesares ipsi Archontes quandoque renunciati, ut de Hadriano, & Gordiano scriptores & marmora testantur (5). Ineunte vero IV. Ecclesiae saeculo, atque praesertim Constantini Caesaris aetate, Archontum ille Magistratus, cuius potestas iam antea labefactata fuerat, sensim excidit, vel saltem obscurus evasit, & alter Magistratus *Strategus* dictus, nuperque invectus, qui Caesaris auctoritate Praetoris, seu *Strategi* nomine praesidebat, primum honoris gradum arripuit. Huius tamen nomen raro in marmoribus (6), quandoque in nummis (7), numquam ferme in scriptoribus, tamquam temporis, annorumve nota reperitur; quo fit, ut

(1) Vit. X. Rhet. in Lysia. (2) Lib. XIV. cap. 3. (3) Plut. in vita Demet. (4) Idem loco cit. (5) Vide Meur. Lib. I. cap. 9. & Lib IV. cap. 19. & de fortuna Athen. cap 10. (6) Apud Murat. pag. 471. n 8. habetur inscriptio, quae posita dicitur: ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ Π. ΑΙΛ. *Stratego P. Aelio*. (7) Vaillantius pag. 66. & pag. 74 duos nummos profert, in quibus legitur: *Στρα. Ηρακλιδου. Stratego Heraclide*. Id etiam observat Harduinus in nummis Colon. in Aezanit. ubi asserit: *illud notatu dignum, ante Antonini Pii tempora Στρατηγῦ nomen in nummis vix semel occurrere, quod ab illius principatu passim offendas*. Verum in Atheniensium nummis nondum nomen illud detectum fuit.

ut de Strategis, quorum ſeries prorſus incerta eſt, nihil hoc loco ſolliciti eſſe debeamus. Sed quamvis illa Strategorum dignitas omnium ſuprema evaſiſſet, nihilo tamen minus poſteris etiam aetatibus, licet raro, Archontis nomen invenitur. Quo certe loco non Archontem Eponymum, aut aliquem ex Novemviris, ſed potius Magiſtratum alium, quicumque ille fuerit, exprimere putandum eſt; ut Theagenes quidam apud Suidam (1), qui circa Chriſti annum 550. floruit, quique proinde perperam a Meurſio inter Eponymos recenſetur; & Flavius Plurades ille, qui apud Muratorium (2) in inſcriptione *διαδεμνότατος Α"ρχων, κ̧ ἀπὸ Κομίτων* vocatur, qui ad IV. Eccleſiae ſeculum procul dubio ſpectat, quo Comitum dignitatem inſtitutam eſſe erudimur, quare immerito a Dodvello tamquam Eponymus Faſtis adſcribitur. Poſtremo tandem loco monuiſſe iuverit Latinos ſcriptores, in exprimenda Archontis Eponymi voce quandoque inter ſe diſſidere. Nam quamvis Cicero, & Trebellius (3), & Spartianus (4) ipſum Archontis nomen uſurpaverint, Eponymus tamen Athenienſium Archon a Plinio (5) quidem & Seneca (6) *Magiſtratus*, a Paullo Diacono (7) *Praetor*, a D. Hieronymo (8) *Princeps* vocatur. Hactenus Archontum inſtitutionem moremque, quo illorum nomina ad annos exprimendos in tabulis, decretis, hiſtoriis, lapidibus, & fortaſſe in nummis inſcriberentur, proſecuti ſumus; ea modo nos manent, quae propius hanc numerandi rationem circumſtant, ut propoſito vel a ſcriptoribus oblato Archontis nomine, aſſequi poſſimus, quo anno ille imperaverit, quove contigerit res aliqua illius Eponymi nomine circumſcripta, quave methodo Archonticus ille annus cum Olympiacis aut Conſularibus conferatur. Itaque primum obſervari debet Archonticum annum, ut ſuperius innuimus, exordium habuiſſe ſuum a ſolſtitio hiberno, adeoque Gamelione Attico, Romanoque Ianuario, atque ita obtinuiſſe ad annum uſque I. Oly. 87. Exinde vero ad aeſtivum ſolſtitium, ſive Hecatombaeonem Atticum, Romanumque ſextilem translatum fuiſſe, quo quidem tempore una cum Olympicis annis procedebat; licet Thebani ſemper a ſolſtitio hiberno Archontes elegerint. Qua de re prima illa tempeſtate, primiſque 86. Olymp. Archonticus civiliſque Athenienſium annus,

(1) In Marino, & Proclo. (2) Pag 560. n. 1. (3) In Gallieno. (4) In Hadriano. (5) Lib. XXXIII. cap. 7 & III. cap. 5. (6) Epiſt. 18. (7) Hiſt. Miſſ Lib. IV. (8) In Chron. Euſeb. ad annum 1263.

nus, si ad Periodum Iulianam referri debeat, pari propemodum gradu cum illius annis decurrebat. At anno I. Oly. 87. ceterisque mox insequutis, quilibet Archonticus annus cum duobus Iul. Per. ita coniungitur, ut quilibet P. I. annus sex postremos exeuntis, totidemque primos ineuntis Archontici anni menses occupaverit. Maxime profecto interest invectam hanc de Archontici anni exordio varietatem apprime callere, ut legitimum Eponymorum annum, rerumque gestarum seriem a scriptoribus eruamus. Monuimus enim plerumque Graecos scriptores, & quandoque Latinos, solere Archontum nominibus etiam illa Consulum, qui tum Romae imperabant, alteram veluti temporis notam, adiicere. Lubrica profecto est haec Magistratuum comparatio, si quis ex ipsa Archontum aetates, factorumque tempora investigare voluerit. Siquidem Archontici anni & Consulares numquam ab uno eodemque solaris anni cardine profecti sunt. Vidimus nuper Archontes ante annum I. Oly. 87. ineunte Gamelione Attico, sive Ianuario Romano, deinceps vero Hecatombaeone, seu Sextili Romano, imperium suscepisse. Quare antiquioribus illis temporibus, Consules, ut suo loco disseruimus, longe serius, sequioribus vero ac praesertim cum Kal. Ian. Consules inibant, longe citius Magistratum auspicabantur; quo fit ut Archontici anni principium ante Olymp. 87. consequeretur Consularem, post illam vero eumdem praeiret. Hoc sane discrimen plerumque dissimulant scriptores, Consulesque cum Archonte illo committunt, qui ipsis iam consulatu fungentibus, Archontis munus suscepturus erat. At si accuratius Latini scriptores tempora numerare, Romanosque Magistratus cum Graecis comparare voluissent, dati cuiusdam anni Consules cum Archonte illo committere debuissent, quo iam imperante Consules inierunt. Idem etiam cavere oportet, cum Archontum anni una cum Olympicis coniuncti in scriptoribus offenduntur. Etenim Olympicus annus ab Hecatombaeone Attico, & Archonticus ante Oly. 87. a Gamelione exordiebatur; quare ad illud usque tempus quilibet Archonticus annus duos Olympicos exeuntem scilicet, atque ineuntem complectebatur, sive quilibet Archon ad duos dimidiatos annos Olympicos ita referri debet, ut sex exeuntis, totidemque ineuntis anni Olympici menses imperaverit. Cautissime ergo haec Archontum cum Olympicis annis commissio a scriptoribus expressa adhibenda est, atque ita calculum iniri de-

debet, ut Archontes omnes, qui ante Olympiadem 87. regnarunt, exeunti anno Olympico tribuantur, post ipsam vero ineunti adscribantur, cum per illud tempus uterque annus ab Hecatombaeone processerit. Tutissimam hanc, certamque methodum, qua Archonticus annus tum ante, tum post Oly. 87. cum Olympicis annis committendus est, Oxoniensis Chronici Auctor accurate expressit, ipsamque in variis Epochis constanter usurpavit; reliqui vero scriptores eam passim negligunt, imo Archontes ipsos etiam ante Oly. 87. ineuntibus potius annis adscripserunt. Pro utriusque observationis exemplo, nempe de Archonticis annis cum Olympicis & Consularibus componendis, sit omnium instar ipse Dionysius. Ille enim primos Romanorum Consules cum anno I. Oly. 68. & Isagora Archonte coniunxit. Quasi vero Isagorae Magistratus una cum anni primi initio eiusdem Oly. inceperit, postquam Consules illi munere suo iam fungerentur, non vero sex iam in imperio menses anni 4. Oly. 67. exegisse, tresque itidem menses ante Consules illos imperasset, cum Isagoras ineunte Gamelione vel Ianuario, Consules vero Martio Magistratum susceperint. Quare Isagoras non cum primis Consulibus, sed cum anno 22. Tarquinii Superbi regis coniungi debet, neque ineunti primo, sed quarto potius anno exeunti Oly. 67. est adscribendus. Atque hic mihi in uberiorem Adolescentium utilitatem intuenti, in mentem subit, gratissimum fore, si annuorum Atheniensium Archontum seriem hoc loco exhibeam, pro ut eam castigavit, supplevit, atque exornavit Corsinus. Nam licet Meursius, Dodvellus, aliique, olim in ea contexenda plurimum insudaverint, mirum profecto est quantum Corsinus nuperrime novis scriptorum & monimentorum observationibus, eximiaque eruditione eamdem auxerit, atque illustraverit, dum quamplurimos Archontes adhuc ignotos reperit, alios loco moverit, multorumque verum annum & situm ostenderit; licet quandoque coniecturis & indiciis tantummodo, ut ipse fatetur, rem prorsus conficiat. Singulis Archontibus Olympiades, earumque annos adiecimus, ita tamen ut ab Oly. 24. usque ad Olymp. 87. duobus numeris Olympici anni exprimantur, quod per ea tempora, ut superius demonstravimus, quilibet Archonticus annus ad duos dimidiatos Olympicos referatur; quemadmodum omisimus eas Olympiades, illarumque annos, in quibus Archontes qui imperaverunt, nondum innotescunt.

Olymp.

Olympias 24. V. C. 70.

an. $\frac{1}{2}$ Creon Archontum ann. I.

an. $\frac{2}{3}$ Tlesias.

an. $\frac{3}{4}$ Lysias.

Olymp. 27. V. C. 82.

an. $\frac{1}{2}$ Leostratus.

an. $\frac{3}{4}$ Pisistratus.

Olymp. 28. V. C. 86.

an. $\frac{4}{1}$ Autosthenes.

Olymp. 29. V. C. 90.

an. $\frac{4}{1}$ Shiltiades.

Olymp. 30. V. C. 94.

an. $\frac{1}{2}$ Miltiades.

Olymp. 34. V. C. 110.

an. $\frac{4}{1}$ Dropilus.

Olymp. 35. V. C. 114.

an. $\frac{1}{2}$ Damasias I.

Olymp. 39. V. C. 130.

an. $\frac{4}{1}$ Dracon.

Olymp. 41. V. C. 138.

an. $\frac{1}{2}$ Heniochides.

Olymp. 42. V. C. 142.

an. $\frac{4}{1}$ Megacles.

Olymp. 43. V. C. 146.

an. $\frac{3}{4}$ Aristocles.

Olymp. 46. V. C. 158.

an. $\frac{4}{1}$ Critias I.

an. $\frac{1}{2}$ Philombrotus.

an. $\frac{2}{3}$ Solon.

an. $\frac{3}{4}$ Dropides.

Olymp. 47. V. C. 162.

an. $\frac{4}{1}$ Eucrates.

an. $\frac{2}{3}$ Simon, *vel* Simonides.

Olymp. 48. V. C. 166.

an. $\frac{4}{1}$ Philippus.

an. $\frac{3}{4}$ Damasias.

Olymp. 50. V. C. 174.

an. $\frac{3}{4}$ Archestratides.

Olymp. 52. V. C. 182.

an. $\frac{2}{3}$ Aristomenes.

Olbmp. 53. V. C. 186.

an. $\frac{2}{3}$ Hippoclides.

Olymp. 55. V. C. 194.

an. $\frac{4}{1}$ Comias.

an. $\frac{1}{2}$ Hegestratus.

Olymp. 56. V. C, 198.

an. $\frac{4}{1}$ Euthydemus.

Olymp. 58. V. C. 206.

an. $\frac{4}{1}$ Erxiclides.

Olymp. 61 V. C. 218.

an. $\frac{4}{1}$ . . . . aeus primus. (1)

an.

(1) Cum in Chronico Oxoniensi Epoch. 44. lin. 38. habeantur mutilae illae & postremae nominis partes, a Dodvello *Athenaeus*, a Lidiato, & Prideauxio *Alcaeus*, sed tantum coniectura, Archon iste vocatur.

an. $\frac{3}{4}$ Heraclides.

Olymp. 64. V. C. 230.

an. $\frac{4}{1}$ Miltiades.

Olymp. 67. V. C. 242.

an $\frac{3}{4}$ Cliſthenes.

Olymp. 68. V. C. 246.

an. $\frac{4}{1}$ Iſagoras Tiſandri filius.

Olymp. 69. V. C. 250.

an. $\frac{4}{1}$ Aceſtorides II.

Olymp. 70. V. C. 254.

an. $\frac{4}{1}$ Myrus.

Olymp. 71. V. C. 258.

an. $\frac{4}{1}$ Hipparchus.
an. $\frac{1}{2}$ Philippus.
an. $\frac{2}{3}$ Pythocritus.
an. $\frac{3}{4}$ Themiſtocles.

Olymp. 72. V. C. 262.

an. $\frac{4}{1}$ Diognetus.
an. $\frac{1}{2}$ Hybrilides.
an. $\frac{2}{3}$ Phaenippus II.
an. $\frac{3}{4}$ Ariſtides.

Olymp. 73. V. C. 266.

an. $\frac{4}{1}$ Anchiſes.
an. $\frac{1}{2}$ Lacratides.
an. $\frac{2}{3}$ Miltiades.
an. $\frac{3}{4}$ Philocrates.

Olymp. 74. V. C. 270.

an. $\frac{4}{1}$ Leoſtratus.
an. $\frac{2}{3}$ Nicodemus.

Olymp. 75. V. C. 274.

an. $\frac{4}{1}$ Calliades.
an. $\frac{1}{2}$ Xanthippus.
an. $\frac{2}{3}$ Timoſthenes.
an. $\frac{3}{4}$ Adimantus.

Olymp. 76. V. C. 278.

an. $\frac{4}{1}$ Phaedon.
an. $\frac{1}{2}$ Dromoclides.
an. $\frac{2}{3}$ Aceſtorides.
an. $\frac{3}{4}$ Menon.

Olymp. 77. V. C. 282.

an. $\frac{4}{1}$ Chares.
an. $\frac{1}{2}$ Praxiergus.
an. $\frac{2}{3}$ Demotion.
an. $\frac{3}{4}$ Phaedon.

Olymp. 78. V. C. 286.

an. $\frac{4}{1}$ Theagenides.
an. $\frac{1}{2}$ Lyſiſtratus.
an. $\frac{2}{3}$ Lyſanias.
an. $\frac{3}{4}$ Lyſitheus.

Olymp. 79. V. C. 290.

an. $\frac{4}{1}$ Archidemides.
an. $\frac{1}{2}$ Tlepolemus.
an. $\frac{2}{3}$ Conon.
an. $\frac{3}{4}$ Euthyppus.

Olymp. 80. V. C. 294.

an. $\frac{4}{1}$ Phraſiclides.

an. $\frac{1}{2}$ Philocles.
an. $\frac{2}{3}$ Bion.
an. $\frac{3}{4}$ Mnesitheus.

Olymp. 81. V. C. 298.

an. $\frac{4}{1}$ Callias I.
an. $\frac{1}{2}$ Sosistratus.
an. $\frac{2}{3}$ Ariston.
an. $\frac{3}{4}$ Lysicrates.

Olymp. 82. V. C. 302.

an. $\frac{4}{1}$ Chaerephanes.
an. $\frac{1}{2}$ Antidotus.
an. $\frac{2}{3}$ Euthydemus.
an. $\frac{3}{4}$ Pediaeus.

Olymp. 83. V. C. 306.

an. $\frac{4}{1}$ Philiscus.
an. $\frac{1}{2}$ Timarchides.
an. $\frac{2}{3}$ Callimachus.
an. $\frac{3}{4}$ Lysimachides.

Olymp. 84. V. C. 310.

an. $\frac{4}{1}$ Praxiteles.
an. $\frac{1}{2}$ Lysanias.
an. $\frac{2}{3}$ Diphilus.
an. $\frac{3}{4}$ Timocles.

Olymp. 85. V. C. 314.

an. $\frac{4}{1}$ Myrichides.
an. $\frac{1}{2}$ Glaucidas.
an. $\frac{2}{3}$ Theodorus.
an. $\frac{3}{4}$ Euthymenes.

Olymp. 86. V. C. 318.

an. $\frac{4}{1}$ Lysimachus Myrrhynusius.
an. $\frac{1}{2}$ Antilochides.
an. $\frac{2}{3}$ Chares.
an. $\frac{3}{4}$ Apseudes. (1)

(2) Olymp. 87. V. C. 322.

an. 1. Pythodorus.
an. 2. Euthydemus.
an. 3. Apollodorus.
an. 4. Epaminondas.

Olymp. 88. V. C. 326.

an. 1. Diotimus.
an. 2. Euclides Molonis filius.
an. 3. Euthydemus.
an. 4. Stratocles.

Olymp.

(1) Apseudes iste, qui anno 3. huius Olymp. mense Gamelione Magistratum iniit, non solum aliorum instar imperavit usque ad Gamelionem anni 4. eiusdem Olymp. sed insuper illi potestas prorogata fuit usque ad Hecatombaeonem anni I. sequentis Olymp. quo ineunte Archonticus annus, & Olympicus simul processit, adeoque octodecim menses imperavit. Vid Cors. Fast. Att. Tom. 2 pag. 71. (2) Anno primo huius Olymp. Metonis Enneadecaeteride recepta, civilis & Archonticus annus una simul cum Olympico progredi coepit, adeoque Archontes ipsi non amplius a Gamelione mense, seu Romano Ianuario, ut antea consueverant, sed Hecatombaeone, seu Romano Sextili inceperunt. Quare cum deinceps Archonticus annus non amplius duos Olympicos, exeuntem scilicet atque ineuntem, complectatur, sed quilibet Archon ad unum tantum Olympicum annum referri debeat, nos imposterum unico tantum numero Archonticum & Olympicum annum designabimus.

Olymp. 89. V. C. 330.
an. 1. Isarchus.
an. 2. Aminias.
an. 3. Alcaeus.
an. 4. Aristion.

Olymp. 90. V. C. 334.
an. 1. Astyphilus.
an. 2. Archias.
an. 3. Antipho.
an. 4. Euphemus.

Olymp. 91. V. C. 338.
an. 1. Aristomnestus.
an. 2. Chabrias.
an. 3. Pisander.
an. 4. Cleocritus.

Olymp. 92. V. C. 342.
an. 1. Callias.
an. 2. Theopompus.
an. 3. Glaucippus.
an. 4. Diocles.

Olymp. 93. V. C. 346.
an. 1. Euctemon.
an. 2. Antigenes.
an. 3. Callias II.
an. 4. Alexias.

Olymp. 94. V. C. 350.
an. 1. Anarchia. *vel* Pythodorus.
an. 2. Euclides.
an. 3. Micio.
an. 4. Exaenetus.

Olymp. 95. V. C. 354.
an. 1. Laches.
an. 2. Aristocrates.
an. 3. Ithycles.
an. 4. Lysiades.

Olymp. 96. V. C. 358.
an. 1. Phormio.
an. 2. Diophantus.
an. 3. Eubulides.
an. 4. Demostratus.

Olymp. 97. V. C. 362.
an. 1. Philocles.
an. 2. Nicoteles.
an. 3. Demostratus.
an. 4. Antipater.

Olymp. 98. V. C. 366.
an. 1. Pyrrhio.
an. 2. Theodotus.
an. 3. Mystichides.
an. 4. Dexitheus.

Olymp. 99. V. C. 370.
an. 1. Diotrephes.
an. 2. Phanostratus.
an. 3. Evander. (1)
an. 4. Demophilus.

Olymp. 100. V. C. 374.
an. 1. Pytheas.
an. 2. Nicon.
an. 3. Nausinicus.
an. 4. Calleas.

Olymp. 101. V. C. 378.
an. 1. Charisander.
an. 2. Hippodamas.
an. 3. Socratides.
an. 4. Asteius.

Olymp. 102. V. C. 382.
an. 1. Alcisthenes.
an. 2. Phrasiclides.
an. 3. Dyscinetus.
an. 4. Lysistratus.

Olymp. 103. V. C. 386.
an. 1. Nausigenes.
an. 2. Polyzelus.
an. 3. Cephisodorus.
an. 4. Chion.

Olymp. 104. V. C. 390.
an. 1. Timocrates.
an. 2. Chariclides.
an. 3. Molon.
an. 4. Nicophemus.

P 2 Olymp.

(1) Archon ille a Diodoro Lib. 15. cap. 20. Menander vocatur.

Olymp. 105. V. C. 394.
an. 1. Callimedes.
an. 2. Euchariſtus.
an. 3. Cephiſodorus.
an. 4. Agathocles.
Olymp. 106. V. C. 398.
an. 1. Elpines.
an. 2. Calliſtratus.
an. 3. Diotimus.
an. 4. Eudemus.
Olymp. 107. V. C. 402.
an. 1. Ariſtodemus.
an. 2. Theſſalus.
an. 5. Apollodorus.
an. 4. Callimachus.
Olymp. 108. V. C. 406.
an. 1. Theophilus.
an. 2. Themiſtocles.
an. 3. Archias.
an. 4. Eubulus.
Olymp. 109. V. C. 410.
an. 1. Lyciſcus.
an. 2. Pythodotus.
an. 3. Soſigenes.
an. 4. Nicomachus.
Olymp. 110. V. C. 414.
an. 1. Theophraſtus Aleenſis.
an. 2. Lyſimachides.
an. 3. Chaerondas.
an. 4. Phrynicus.
Olymp. 111. V. C. 418.
an. 1. Pythodemus.
an. 2. Evaenetus.
an. 3. Cteſicles.
an. 4. Nicocrates.
Olymp. 112. V. C. 422.
an. 1. Nicetes.
an. 2. Ariſtophanes.
an. 3. Ariſtophon.
an. 4. Gephiſophon.

Olymp. 113. V. C. 426.
an. 1. Euthycritus.
an. 2. Hegemon.
an. 3. Chremes.
an. 4. Anticles, *vel* Soſicles.
Olymp. 114. V. C. 430.
an. 1. Hegeſias.
an. 2. Cephiſodorus.
an. 3. Philocles.
an. 4. Archippus.
Olymp. 115. V. C. 434.
an. 1. Neaechmus.
an. 2. Apollodorus.
an. 3. Archippus.
an. 4. Demogenes.
Olymp. 116. V. C. 438.
an. 1. Democlides Sphettius.
an. 2. Praxibulus.
an. 3. Nicodorus.
an. 4. Theophraſtus.
Olymp. 117. V. C. 442.
an. 1. Polemon.
an. 2. Simonides.
an. 3. Hieromnemon.
an. 4. Demetrius Phalereus.
Olymp. 118. V. C. 446.
an. 1. Charinus.
an. 2. Anaxicrates.
an. 3. Coroebus.
an. 4. Euxenippus.
Olymp. 119. V. C. 450.
an. 1. Pherecles.
an. 2. Leoſtratus.
an. 3. Nicocles.
an. 4. Calliarchus.
Olymp. 120. V. C. 454.
an. 1. Hegemachus.
an. 2. Euctemon.
an. 3. Mneſidemus.
an. 4. Antiphates.

Olymp. 121. V. C. 458.
an. 1. Nicias.
an. 2. Nicoſtratus.
an. 3. Olympiodorus.
an. 4. Philippus.
Olymp. 122. V. C. 462.
an. 3. Philippus.
Olymp. 123. V. C. 466.
an. 1. Diphilus.
an. 2. Diocles.
Olymp. 125. V. C. 474.
an. 1. Gorgias.
an. 2. Anaxicrates.
an. 3. Democles.
Olymp. 127. V. C. 482.
an. 2. Pytharatus.
Olymp. 129. V. C. 490.
an. 1. Diognetus.
Olymp. 130. V. C. 494.
an. 1. Arrhenides.
Olymp. 158. V. C. 606.
an. 2. Antitheus.
Olymp. 162. V. C. 622.
an. 1. Heraclitus.
Olymp. 163. V. C. 626.
an. 3. Agathocles.
an. 4. Iaſon.
Olymp. 173. V. C. 666.
an. 1. Athenion, *vel* Ariſtion.
Olymp. 177.
an. 3. Magnus Gaius.
Olymp. 180. V. C. 694.
an. 1. Herodes.
Olymp. 182. V. C. 702.
an. 1. Polycharmus.

Olymp. 188. V. C. 726.
an. 2. Nicias Serapionis filius Athmoneus.
an. 3. Areus Morionis filius Paeanienſis.
an. 4. Claudius Attalus. (1)
Olymp. 197. V. C. 762.
an. 1. Rhoemetalces Thraciae Rex.
Olymp. 198. V. C. 766.
an. 3. Zeno Menneae filius Phlyenſis.
Olymp. 205. V. C. 794.
an. 1. Metrodorus.
Themiſtocles Beſaeenſis.
Olymp. 206. V. C. 798.
an. 1. Antipater.
Olymp. 207. V. C. 802.
an. 1. Dinophilus.
Olymp. 208. V. C. 806.
an. 1. Dionyſodorus.
an. 4. Conon.
Olymp. 210. V. C. 814.
an. 1. Thraſyllus.
Olymp. 211. V. C. 818.
an. 1. Demoſtratus.
Olymp. 214. V. C. 830.
an. 1. Atelianus.
Olymp. 215. V. C. 834.
an. 3. Anarchia.
Olymp. 218. V. C. 846.
an. 1. Domitianus Imperator.
Olymp. 222. V. C. 862.
an. 1. Ariſtarchus.
an. 4. Hadrianus Auguſtus.
Olymp.

(1) In nonnullis lapidibus apud Reineſium Claſſ. I. num. 135. & Gruterum pag. 319. num. 2. & pag. 317. num. 2. & Muratorium Nov. Inſcript. Theſ. pag. 611. num 1. habentur haec Archontum nomina, *Nauſias*, *Lyciſcus*, *Dionyſius*, *Theon*, *Agaſias*, quorum aetas licet incerta ſit, tamen ſub Caeſaribus eos floruiſſe, circa has Olympiadas optime coniiciunt Eruditi.

(1) Olymp. 223. V. C. 866.
an. 4. Macrinus.
(2) Olymp. 227. V. C. 882.
an. 1. Tiberius Iulius Macer.
an. 4. Hadrianus Imperator.
Claudius Heraclides Melitensis.
Olymp. 229. V. C. 890.
Herodes Atticus Marathonius.
Olymp. 230. V. C. 894.
(3) Tiberius Claudius Sospis.
Olymp. 236. V. C. 918.
an. 1. Tiberius ...... Ponticus Besaeensis.
an. 2. Theopompus Thalami filius Paeaniensis.
an. 3. M. Valerius Mamertinus Marathonius.
an. 4. Hicesius Theogenis filius Sphettius.
(4) Philotimus Arcesidemi filius Eleusius.
Olymp. 240. V. C. 934.
an. 1. M. Aurelius Lithophorus Prosdectus Pistocratis filius Cephalensis.
Olymp. 244. V. C. 950.
an. 1. ..... Protus.
Olymp. 245. V. C. 954.
an. 1. Apollonius.
Olymp. 250. V. C. 974.
an. 1. Philinus.
Olymp. 259. V. C. 1010.
an. 4. M. Vlpius Eubiotus.
Olymp. 261. V. C. 1018.
an. 1. Gallienus Imperator.
Olymp. 262. V. C. 1022.
an. 1. P. Herennius Dexippus Ptolemaei filius Hermeius.
Olymp. 276. V. C. 1077.
an. 1. Constantinus Imperator Athenis Strategus.
Circa Olymp. 277.
Flavius Pryiades.
Olymp. 316. V. C. 1238.
an. 1. Nicagoras Iunior.
Circa Olymp. 320.
Theagenes.

CAP.

(1) In marmore quod in Atticis Inscriptionibus profert Corsinus, occurrunt talia Archontum nomina, *Nicaretus*, *Paranomus*, *Dionysius*. Quamvis in marmore nulla temporis nota habeatur, ex characterum tamen forma deducitur, eos circa has Olymp. floruisse. (2) Ad Hadriani tempora, seu ad has Olympiades revocat Corsinus Fast. Att. T. 2. Dissert. 10 nonnullos Archontes incertae aetatis, quorum haec sunt nomina: *Caius Iulius Casius Stiriensis*, *M. Munatius Maximianus Vopiscus*, *Demostratus Marathonius*, *Lucius Bulaei filius*. (3) Huius aetas atque situs plane incompertus est, levissimoque indicio hic inseritur. (4) Proxime post Hicesium, Philotimum hunc successisse, non obscuris coniecturis demonstrat Corsinus Inscript. Att. pag. 34.

CAPVT XI.

De ratione annorum numerandorum apud Romanos per Magistratuum, praesertim per Consulum nomina.

OFfert se modo postremo hoc tandem loco annorum ratio designandorum per Consulum nomina, quam prae ceteris scriptores, atque omne monimentorum genus frequentius usurpare consuevit. Sed dolendum nativam hanc atque usitatam numerandi methodum, ex qua sacrae (1) profanaeque Historiae lucidus gestorum ordo ac series maxime pendet, molestiis salebrisque adeo implicari, ut quamvis in Consulum serie, seu Romanis Fastis condendis, aut corrigendis egregia cum laude plurimi (2) insudaverint; integra tamen & castigata, numerisque omnibus absoluta Consulum series, sit adhuc in votis eruditorum. Nos itaque, qui brevitati cum utilitate coniunctae studere gloriamur, neque prolixius spartam hanc pertractare, neque prorsus indictam praeterire, optimum duximus. Atque hanc insistemus viam, ut ea nempe, quae alii scriptores fuse prosequuntur, adeoque commode ab iis mutuari possunt studiosi Adolescentes, hic omittemus, illa vero, quae ab iis vel praeterita, vel obiter delibata fuere, quod aliena fortasse erant ab illorum consilio, quaeque nos ad scriptores & monimenta intelligenda apprime necessaria censemus, hoc loco consectabimur, quod huiusce institutae nostrae scriptionis ac temporis omnino sint. Enim vero cum Consulum dignitas, atque series sub duplici veluti aspectu nobis se conspiciendam exhibeat, cum scilicet incolumis stetit olim Respublica, & postquam fractae illius vires cessit unius imperio atque arbitrio; ita etiam, quae in utroque Consulum statu pro ea de qua est sermo numerandi ratione, animadvertenda sunt, exquiremus. Itaque ut a primo exordiamur, illud persaepe in scriptoribus, monimentisque perlegendis quamplu-

(1) *Per Consulum nomina multa saepe quaeruntur a nobis, & ignoratio Consulatus, quo natus est Dominus, & quo passus est, nonnullos coegit errare.* Sanct. August. Lib. 2. de Doct. Christ. Cap 28. (2) Inter eos, qui spartam hanc aggressi sunt, eminent Panvinius, Sigonius, Scaliger, Baronius, Norisius, Mediobarbus, Pagius, Almelovenius, Relandus, Dodvellus, Blanchinius, Silvestrius, Stampa. Fasti tamen Consulares a Dodvello concinnati vulgo ab eruditis, utpote accuratiores ceteris praeferuntur.

plurimos morari solet, quod ex. gr. dum apud Livium aliumque auctorem duo Consules cum eorum anno memorantur, ipso eodemque anno a Cicerone, aliove scriptore, aut monumentis alii prorsus Consules designentur, ita ut uni eidemque anno a diversis scriptoribus, diversi omnino Consules alligentur. Quare ut id suis ex fontibus repetatur, verusque Consularis annus in hisce scriptorum locis innotescat, nonnulla observari debent, quae consulto dum de Epocha ab Vrbe Condita loqueremur, omisimus; atque in hunc locum, utpote opportuniorem distulimus. Etenim variae sunt de Epocha illa opiniones. Fabius Pictor Romam exeunte anno I. Oly. 8. conditam existimavit, Polybius exeunte anno 2. Oly. 7. Verrius Flaccus (1) exeunte anno 4. Oly. 6. Cato exeunte anno 1. Oly. 7. denique Varro exeunte anno 3. Oly. 6. Dissensus iste ex eo unice profluxit, quod Fabii, Polybii, Flacci, & Varronis aetate, Magistratuum & Consulum series ab anno 1. exeunte Oly. 120. usque ad ipsorum tempora, prorsus integra atque explorata foret, atque eadem Consulum nomina in Fastis omnibus haberentur. Aliter vero, si ab eo anno ad superiora tempora, urbisque originem ascendamus, res se se habet. Tunc enim maxima ubique varietas & perplexitas occurrit; tum in Regum aetate, cum in Magistratuum Consulumque numero definiendo. Id in caussa fuit, cur Varro ex. gr. Consules quosdam invenerit, qui ab aliis omissi fuerant; quosdam vero loco moverit, quos alii Fasti excipiebant, cur denique Romanae Vrbis originem paullo antiquiorem ostenderit, quam ab aliis admitteretur; & vicissim cur alii, qui vel plures, vel pauciores ex annuis Magistratibus praeterierant, eamdem Vrbis Epocham paullo recentiorem contendant. Iuverit uno & altero exemplo rem propius attingere. Itaque Verrius Flaccus Tarquinio Prisco non 38. ut Varro, sed 37. regni annos concessit; Cato in suis Fastis tres annuas Dictaturas dissimulat, quas enumerat Varro, atque Decemviris, qui anno 1. Oly. 82. instituti fuerant, non duos ut Varroniana hypotesis, sed tres annos assignat; Polybius trigesimum octavum Tarquinii annum, itemque tres annuas Dictaturas praeterit; tandem Fabius Pictor non modo memoratum Tarquinii annum, easdemque annuas Dictaturas omisit, ve-

(1) Augusti Caesaris aetate hic floruit, atque is est, qui Capitolinos Fastos adhuc Romae superstites Marmorique inscriptos composuit.

verum etiam annum illum miſſum facit, qui veluti Anarchiae *quintus* a Varrone recenſetur. Huc ergo referri debet tota diſſidii cauſſa atque varietas, quae in Conſulibus certo cuique anno adſcribendis, atque in temporibus per illorum nomina definiendis inter auctores illos invenitur; adeo ut annus 1. Oly. 120. quo M. Tullius Paetinus, & T. Manlius Torquatus Conſules fuere, a Varrone 455. in Capitolinis Faſtis 454. a Catone 453. ab V. C. numeretur. Inſequentes deinde ſcriptores, ſuperiorum inſtar, in rerum geſtarum ſerie, annisque per Conſulum nomina efferendis diſſidere conſpiciuntur, quippe qui uni vel alteri ex ſententiis illis inſtiterunt. Etenim Livius, licet aliquando Fabio Pictori adhaerere videatur, tamen teſte Dodvello (1), ubique fere Catonis Epocham amplectitur; Cicero & Plinius Varronem ſequuntur, quamquam hic nonnumquam Catonis hypotheſim uſurpaverit; quemadmodum Gellius etſi ſaepius Varronem, quandoque vero Polybium conſectatur; at Cornelius Nepos ſemper Polybii, ut Dionyſius Halicarnaſſeus Catonis Epocham amplexus eſt. Eodem pacto diſcrepant recentiores; nam, ſi Fabii atque Polybii ſententiam, quae nullos habuit aſſertores, excipiamus, Cuſpinianus, Pighius, Sigonius, Almelovenius Dionyſianam Epocham ceteris praetulerunt, eamque plurimi cum Capitolina confundunt. At Panvinius, Bucherius, Vſſerius, Petavius, Noriſius, Dodvellus, aliique magni nominis Chronologi Varronis ſententiam omnibus aliis accuratiorem non modo exiſtimarunt, ſed etiam luculenter oſtenderunt (2). Haec primo accuratiſſime prae oculis haberi debent, ut ſcriptorum teſtimonia, itemque Conſulum nomina ab iis prolata, rite inter ſe conferri poſſint, atque diſſidium illud dirimi, quod in rerum geſtarum temporibus illius Magiſtratus nomine indicandis, facile oriretur. Atque illud etiam ad Hiſtoricorum loca recte exponenda, Conſulesque ad ſuos annos referendos plurimum iuverit, ſi nempe animo reputemus, eumdem Magiſtratum apud Romanos haud ſemper uno eodemque anni tempore, ſeu menſe, ſed aliquando ſerius, aliquando maturius incepiſſe. Haec autem praecipua varietas Dodvello duce obſerva-

(1) Diſſert. 10. Sect. 73. (2) Momenta graviſſima pro hac hypotheſi congeſſit praeſertim Petavius Doctrin. Temp. Lib. 9. Cap. 50. & Dodvellus Diſſert. 10. Sect. 80. Verumtamen argumentum illud, quod ex celebri Ciceronis loco de emortuali Platonis anno, protulit pro Varroniana opinione Dodvellus, omnino falſum demonſtrat Corſinus, ubi de Platonis itinere Tarentum, eiuſque morte diſſerit. Symb. Litter. Tom. VI. pag. 105.

tur; ut nimirum primi Consules Kalendis Martiis inierint, quae veluti Ianuariae Kalendae haberi possunt, cum Martius ea tempestate Ianuarii mensis locum occuparet; anno Varroniano 261. Kal. Sept. longe nempe citius Consules processere; anno 277. ante XV. Kal. sextiles, anno 278. ceterisque pone sequentibus sextili mense inceperunt; anno 303. Decemviri, ab Idibus Maiis, & Consules anno 311. & 331. ab Idibus Decembribus ordiebantur; ast anno 353. Kal. Octob. inierunt; ab anno 363. ad annum usque 425. a Kal. Quintilibus, sed ab anno 434. ad 460. a die quadam inter 13. & 21. sextilis, Consularis anni principium profectum est, atque exinde ad annum usque 474 iterum a Kal. Quintilibus; intermedio quodam anno a Varroniano 474. ad 502. Consulatus initium inter 17. & 23. Martii diem incidit: sed post annum 522. & ante 537. Martiis Idibus Consules auspicabantur; annoque demum 600. ceterisque insequentibus a Kal. Ianuariis Magistratum suscepere. Licet vero huiusmodi varietas, in tempore quo Consules inibant, deprehendatur, ubi tamen in Consulum nomina civili cuidam anno a scriptoribus aut a Fastis praefixa incidamus, ita ad eum annum referri possunt, perinde quasi Consules illi a Kal. Ianuariis processissent, adeoque integro anno illo Iulianae Periodi imperassent. At si fortasse cui libeat Consulares annos cum Olympicis committere, aut eosdem, quoties a scriptoribus simul coniunguntur, in trutina pensitare, animadvertat oportet, quod quamvis Consules ipsi ad duas Olympici anni, exeuntis scilicet atque ineuntis, partes revocari debeant, satius tamen erit ad exeuntem illum annum eosdem referre, quo fasces suscepere. Etenim si incerta quaedam ineundi Consulatus tempora & exempla excipiantur, Consulare imperium ante Olympici anni finem plerumque exorditur. Ceterum maxima cautio adhibenda est, vel quoties haec Consulum una cum Olympicis annis comparatio fit, vel eadem a scriptoribus expressa atque oblata uti malimus. Non ne principes etiam scriptores hac in parte aberrarunt? Profecto Livius (1) asserit, quod antequam Claudius Nero, & Lucius Salinator Consules Magistratum inirent, *Olympiae Ludricum ea aestate futurum erat, quod maximo coetu Graeciae celebrabatur*. Quare si illius hypothesi adhaerendum esset, in qua Consules illi anno V. C. Varr. 547. adscribuntur, Olympicos ludos in annum ipsum 547. incidisse, creden-

(1) Lib. 27. Cap 35.

dendum foret, cum revera ea Olympia superiori aestate Marcello, & Crispino Consulibus contigerint (1); anno scilicet V. C. Varr. 546. At postquam Romana Respublica a veteri regiminis forma deflexit, & in Principatum erupit: & si Consularis dignitas in Reipublicae eversione superstes, & quodammodo ab illius interitu splendidior emergere visa est; fractae tamen eiusdem Magistratus non modo vires, sed & variata illius eligendi ratio, & multa nova invecta, quae Consulares Fastos non mediocriter perturbarunt. Ex iis autem, ea tantum, quae ad institutum hoc nostrum potissimum spectant, seligemus, atque Adolescentibus animadvertenda in scriptoribus, & monimentis illorum temporum perlustrandis, exponemus. Atque ille in ipso Principatus limine mos primum invaluit, ut non modo apud Imperatores esset imposterum Consulum designatio, sed ut novi Principes, sive Caesares, sive Augusti renunciati forent (2), proximis post susceptum imperium Kal. Ianuariis Consulatu donarentur (3). Id autem ita se habebat: vel unum ex *Suffectis* Consulatibus, iam eo anno privatis viris delatum, in se transferebant, quod rarius contigit, vel Consulatum *Ordinarium* insequentis anni, licet aliis etiam destinatum, adventantibus Kal. Ian. inibant. Neque modo ab Imperii, & Caesareae dignitatis exordio eum Magistratum suscipiebant, sed statis quidem certisque ut plurimum temporibus eumdem iterabant. Quare ad

(1) Vid. Corsin. Differt. Agon. pag. 65. (2) Id egregie confirmatur ex Plinii Panegyr. Cap. 57. ubi Traiani moderatio laudibus maxime extollitur, quod proximis post adeptum imperium Kal. Ian. Consul procedere noluisset; *Consulatum recusasti, quem novi Imperatores destinatum aliis in se transferebant.* Et Cap. 58. *Contigit ergo privatis aperire annum, Fastosque reserare: & hoc quoque redditae libertatis indicium fuit, quod Consul alius quam Caesar esset, Sic exactis Regibus coepit liber annus.* Eadem ratione Magnum Theodosium extollit Themistius Orat. 16. quod Imperii sui Quinquennalibus Consulatum sibi debitum in Saturninum transtulisset: *Et quod nemini antea concessum fuit, in Imperatorio Lustro primas in Republica privatus tenet.* (3) De Augustorum Consulatu in monimentis signato, nova & singularis est Harduini sententia. Is enim putat eumdem non Magistratum Vrbanum, sed illum in Romana Republica supremum fuisse, de quo scriptor Machabaeorum Lib. I. Cap. 15. v. 16. ait: *Lucius Consul Romanorum*: & Cap. 8. vers. 16. *& committunt uni homini Magistratum suum per singulos annos, dominari universae terrae suae, & omnes obediunt uni.* Consules autem Vrbanos binos fuisse, dum interim Reipublicae Consul, sive ut sacer scriptor habet, *Consul universae terrae* Romanorum, unus erat absque Collega. Quam merito haec opinio reiiciatur, vid. Spanhem. de Praest. & Vs. Num. Diss. XII. pag. 460.

Caesarum Augustorumque Consulatus tuto internoscendos, eosque in Fastis digerendos, sex Canones a Pagio excogitati sunt, quorum beneficio atque usu non modo Consulum, & Augustorum, sed Christianae quoque Ecclesiae Chronologia mirifice illustrari confirmarique praedicat (1). Regulae autem illae huiusmodi sunt. Prima, *Imperii auspicium*. Secunda, *Quinquennalium, & id genus festorum celebratio*. Tertia, *Caesarum & Augustorum in eadem dignitate Collegium*. Quarta, *Expeditiones militares*. Quinta, *Triumphi*. Sexta, *Ludi saeculares, aliaeque actiones, maiori pompa & solemnitate fieri solitae*. Quas ob caussas a Caesaribus & Augustis Consularem dignitatem omnino assumptam pro aris focisque tuetur: quamquam non difficeatur aliis etiam de caussis ad Augustorum nempe arbitrium gestos ab iis interdum Consulatus, & vicissim ut privatis eosdem aliquando cederent, ab eo munere obeundo annis sibi destinatis abstinuisse. Sed quamvis annuus foret, quem suscipiebant Augusti Consulatum, perpauci tamen per integrum annum eum gessere, cum plerique post aliquot menses aut dies eundem a se abdicatum aliis deferebant, adeo ut sub Claudio (2) duodecim, sub Commodo viginti, & quinque Consules (3) Roma primum suspexerit. Id autem ab ipso Iulio Caesare repetit Dio (4), qui Consulatum quem absens inierat, urbem ingressus creatis duobus aliis Consulibus deposuit; qua inde de caussa, nata *Ordinariorum & Suffectorum* Consulum origo, stante olim Republica propemodum ignota. Et quamquam Augusti ut plurimum *Ordinarii* Consulis munere fungerentur, *Suffectum* tamen Consulatum capessere haud dedignati sunt (5). Sed quo aliud celebre Consulum genus Augustorum tempestate receptum praetereo? Ii nempe fuere, qui *Honorarii* appellabantur, quod licet Consula-

(1) Totus est Pagius in hisce suis regulis statuendis vindicandisque non modo in Diss. Hypatica, in qua data opera rem conficere studet. sed etiam in Crit. in Bar. Annal. ubi oblata, aut capta saepius occasione, Caesareos Consulatus ad illas revocare satagit. Fuere tamen & sunt Censores nonnulli, qui aliquas ex illis, gravissimis momentis urgent infirmantque, ut videre est apud Noris. in Epistola Consulari, apud Murat. Annal. Ital. ubi variis in locis easdem carpit, alibique apud alios. Ceterum Pagius, omnia movet, ut Canones suos tueatur, uti in Crit. Bar. ad an. Chr. 84. 90. 95. 97. alibique. (2) Dio. Lib. 59. pag. 645 & Lib. 60. pag. 671. (3) Lampr. in Comm. Cap. 6. (4) Lib. 43. pag. 246. (5) Imperatores illos, qui *Suffectum* Consulatum gessere fuse prosequitur, & ostendit Pagius Differt. Hypat. P. I. Cap. 5. 6. 7. De quorum aliquibus *Suffectis* Consulatibus adhuc nonnulli dubitant.

sulatum numquam adepti essent, nihilominus ex Imperatorum indulgentia, & Consulis nomine & consularibus ornamentis donabantur. Qua propter quatuor veluti Consulum genera sub Augustis distinguenda occurrunt. *Designati*: ii nempe, qui anno superiori ad Consulatum renunciabantur (1). *Ordinarii* qui scilicet Kal. Ian. eum Magistratum auspicabantur. *Suffecti*, qui illis abdicantibus in reliquos anni menses, seu mensis Dies subrogabantur. *Honorarii* demum, qui honorifica Consulis appellatione, atque illius dignitatis ornamentis cohonestabantur. Profecto tanta sub Augustis Consulatuum frequentia, & tam multa Consulum nomina in scriptoribus & monimentis illius aetatis, maximae perturbationis caussa in Fastis, atque errorum incitamenta fuere. Vt haec igitur confusio, qua licet via, declinetur, discutienda venit in praesens, quae *Designatorum*, *Suffectorum*, *Honorariorum* Consulum ratio habita fuerit in scriptoribus, nummis, & lapidibus. Illud sane notum vulgatumque, Consules illos censendos esse *Ordinarios*, qui in legibus, Fastis, scriptoribus, monimentis absolute signantur; sed illud etiam animadverti debet, *Suffectos* nempe & *Designatos* Consulatus interdum numeratos, interdum omissos fuisse. Quare notandum primo, quod ii, qui olim Consulatum *Suffectum* gessere, si deinceps *Ordinarii* Consules processissent, non COS. I. sed COS. II. inscribebantur. Sed mos iste haud semper constans fuit, & circa Aureliani tempora aliter etiam factitatum fuit; nam Decius qui unum *Suffectum* & duos *Ordinarios* Consulatus susceperat, modo COS. II. modo COS. III. in inscriptionibus notatur. Domitianus qui sexies *Suffectus* Consul fuerat, ut plurimum inscribitur in monimentis COS. XVII. attamen Dio, atque aliqui nummi eos omnes haud memorant (2), uti in Chronico Alexandrino 14. tantum Domitiani Consulatus leguntur. Id quoque de Consulatibus *Designatis* dictum puta. Etenim *Designati* vox non raro in inscriptionibus habetur, ut COS. II. DES. III. sed quandoque praeterita fuit, ac Consulatuum numerus absolute, idest absque designatione effertur, licet eo in numero *Designatus* aliquis Consulatus delitescat. Itaque

(1) Hic etiam sub Augustis mos obtinuit, ut Consulum designatio quinquennio, & biennio ante fieret. Ita Caius & Lucius ab Augusto, Nero a Claudio designatus fuit, ut Ancyranum monimentum apud Gruterum & Lipsium testatur, & Tacitus Ann. Lib. 2. quod de aliis etiam ostendi posset. (2) Vid. Pag. Diss. Hyp. P. I. Cap. 7. & Noris. Diss. de Vot. Decenn. Cap. 6. & 7.

que apud Gruterum (1) Claudius inscribitur: TRIB. POT. V. COS. IV. qui tamen Consulatus absolute expressus pro *Designato* haberi debet, cum in Claudii (2) *Rescripto* ad Iudaeos eiusdem anni nota signato, legatur: *Trib. Pot.* V. *Cos.* IIII. *Designatus*. Eodem pacto explicari debet quartus Vespasiani, & secundus Titi Consulatus a Plinio memoratus, iuxta Pagium (3), ubi de aliis Caesaribus & Augustis idem ostendit. Nulla vero habita fuit ratio *Honorariorum* Consulum in Consulatibus numerandis ad Severi usque tempora. Is enim primus fuit, teste Dione (4), qui ut Plautiano sibi amicissimo gratificaretur, statuit, ut qui Consularibus ornamentis fuerant insigniti, si deinde Consulatum inirent, Consules II. nuncuparentur: apertissima sunt Historici verba, qui de Caesare Octaviano Q. Pedio Collega, Consule suffecto creato loquens, ait: *Ac tametsi iam ante Consularibus ornamentis decoratus fuerat*, nempe Octavianus, *non tamen hunc suum Consulatum II. nuncupavit. Idque in simili re in omnibus deinceps usque ad nostra tempora observatum est. Primus enim omnium Severus Imperator, cum Plautiano honores Consulares tribuisset, eumque deinde in Senatum adscriptum, Consulem faceret, iterum Consulem esse dixit. Idque exemplum alii deinde sequuti sunt.* Quare ut omnia uno verbo complectar, Consulatus *Ordinarii*, vel omnes enunciantur, vel omnes omittuntur, vel denique Imperator simpliciter, & sine numerali nota *Consul* dicitur; *Suffecti*, *& Designati* sine lege quandoque praetermittuntur, quandoque indicantur. Nonnulla quae hac de re adhuc desiderari possent, alio loco prosequemur (5).

IN-

(1) 39. num. 1. (2) Apud Pag. Diss. Hyp. Cap. I. (3) Loc. cit. & etiam Crit. Bar ad ann. Chr. 74. 75. 97. 177. 221. alibique. (4) Lib. 46. (5) Cap. 5. Secundae Part. pag. 197.

INSTITVTIONVM AD ANTIQVITATIS STVDIVM

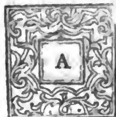
PARS ALTERA

IN QVA DE DIVERSIS LITTERARVM FORMIS, VARIISQVE NVMERANDI RATIONIBVS, *ATQVE* OBSCVRIS LITTERARVM COMPENDIIS, QVAE IN GRAECIS LATINISQVE MONVMENTIS OBSERVANTVR, DISSERITVR.

CAPVT I.

De diversis litterarum formis pro temporum varietate, in Graecis Latinisque Monumentis adhibitis.

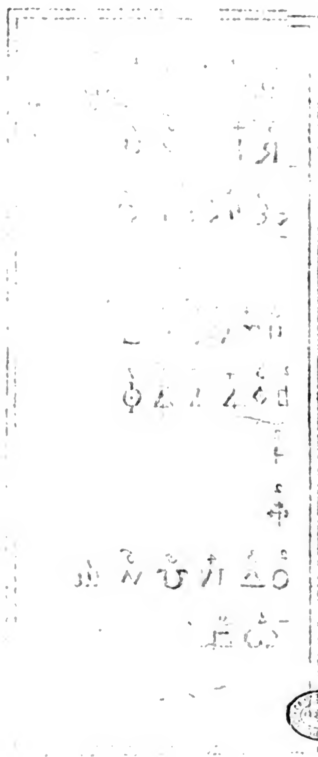

Lterum, post Chronologiam ad vetustatis memorias probe assequendas, praesidium multo sane necessarium illud haberi debet, quod diversas formas illas, quas Graeciae litterae progressu temporis sunt consecutae, contemplatur, quodve varias numerandi rationes in Graecis monumentis inscriptas inquirit, & implexa illa atque obscura vocum compendia, quibus lapides nummique respersi conspiciuntur, feliciter enodat atque explanat. Haec certe ea sunt, quae nisi bene subacta habeantur, nedum Adolescentibus, sed exerci-

tatis

tatis etiam viris negotium adeo facessere solent, ut non solum in intelligendis, verum etiam in perlegendis Antiquitatis reliquiis, eos turpiter remorentur. Postulat ergo instituti nostri consilium, ut provinciam hanc, qua nulla utilior in Antiquitatis studio, compendiaria quasi via perlustremus. Quod ut in Adolescentium commodum, quibus praesertim scribimus, maxime cadat, non solum utiliora prosequentes, obvia nimis minusque usitata omittemus, sed certa a dubiis seiungemus, quae adhuc incomperta, vel non satis liquido explicata fuere adnotabimus, erroresque, in quos ob nimiam rei difficultatem lapsi sunt viri ceteroquin sapientissimi, indicabimus. Ita enim fiet, ut si quando iuvenibus Antiquitatis elementa praetergressis, praestantissimorum hominum opera pervolutare libuerit, in quo ab illis peccatum in antiquis rebus interpretandis, quid praeclare dictum atque explicatum fuerit, minime ignorent. Cum enim in dies lux nova atque praesidium ex emersis monumentis huic studio semper accedat, fieri vix poterat quin illorum ope multa, quae dubia & obscura merito olim censebantur, in apertum lumen non collocarentur, quemadmodum multa, quae falso asserta, vel perperam exposita fuere, opportune non corrigerentur; quod in altera etiam operis parte subiectis exemplis non raro demonstravimus. Itaque in hoc capite Graecarum litterarum mutationes consequutis temporibus in monumentis invectas, seu Graecae Paleographiae elementa complectemur, cetera in aliis pone sequentibus tradituri. Graecam Paleographiam, quae ortum progressumque Graecarum litterarum, & ea quae ad eandem scriptionem pertinent, comprehendit, omnium primus post ingentes labores in Graecis monumentis contemplandis aggressus est immortalis Montfauconius, & mirifice explevit. Novae vero huius scientiae absolutam Epitomen viginti ab hinc annis edidit Placentinus. Verum cum in utroque sapientissimo scriptore multa sint, quae ab Institutionibus hisce nostris prorsus aliena existimamus, muneris nostri erit tantummodo varias Graecarum litterarum formas investigare, easque subiicere, prout in nummis, marmoreis aeneisque tabulis, praesertim Ionicis conspiciuntur, Iones enim primi litteras a Phoeniciis dicuntur didicisse: eodem etiam tempore, ubi opus fuerit, nonnulla adiiciemus, quae ex novissimis Eruditorum curis & observationibus in

erutis

VARIÆ GRÆCARUM[...]

MONIME[...]

erutis monumentis nuper innotuerunt. Nihil ergo de variis litterarum formis, quae in Codicibus conspiciuntur, nihil de litteris figuratis & arcanis Alphabetis, nihil de voluminum forma, de instrumentis ad scribendum adhibitis, deque chartarum nominibus & generibus solliciti erimus, cum haec alterius prorsus loci & temporis censeamus. Cadmus itaque Agenoris ille Phoenicum regis filius, ut communis fert opinio (1), anno mundi 2526. Graecos adhuc obscuros & illiteratos Phoenicias litteras docuit, quae sexdecim numero fuere, nempe

ΑΒΓΔΕΙΚΛΜΝΟΠΡΣΤΥ.

Palamedes vero circa Troiani belli tempora, seu Mundi annum 2695. has quatuor adiecit, scilicet ΘΞΦΧ; totidemque diu postea Simonides Melicus, videlicet (2) ΖΗΨΩ; quamvis non desint, qui ab Epicharmo Syracusano Θ, & Ψ effictas tradiderunt. Huiusmodi litterae non semper constantem illam figuram in monumentis obtinuere, sed pro varia temporum ratione, varias etiam formas sortitae sunt, quas in proxima tabula incidendas curavimus, & quas modo alphabetico ordine prosequemur.

A. Sic delineata est remotissimae antiquitatis & vulgaris usus in nummis & marmoribus. Secunda pariter antiquissima est, & invenitur in inscriptione (3) Sigea. Tertia antiqua itidem est, habeturque in columnis Herodis Attici (4), quae modo Far-

R ne-

(1) Sunt enim, qui gloriam advectarum in Graeciam litterarum Lino Chalcidensi adscribant, & qui acriter pugnant litteras apud Graecos ante Cadmum fuisse. (2) Vulgo inventio litterae Z tribuitur Simonidi, & etiam a peritissimo Montfauconio in sua Paleographia; sed verius Palamedi est adscribenda. Vide Chishullum Antiq. Asiat. pag. 22. in eius animadversionibus, ubi erroris caussam erudite detegit. (3) Spectatissimum est totius Asiae monumentum, quo nihil vetustius adhuc vidit eruditus orbis, cum ad Oly. 50. illud referat Chishullus. Iacet illud inter Sigeum Promontorium, & amnis Scamandri campum ante fores cuiusdam templi Christianorum. Inscriptionem hanc omnium primus exscribendam curavit eruditissimus Anglus Guilielmus Scherard, eamdem vero abunde & egregie illustravit celebris scriptor Anglus Edmundus Chishullus, atque iterum de ea egit Dominicus Calabresius-Fuschinius in Epistola ad Salvatorem Vintimiglia. (4) Viri consulari dignitate & omnigena eruditione percelebris, qui in suburbano suo, cum novas quas sacraverat columnas, curiosius inscriptas vellet, spreta aevi sui, hoc est Antoniniani, scriptione, eas Graecis litteris obsoletis, & ex ultima antiquitate petitis inscripsit. Epigraphen hanc publico litterarum bono horti Farnesiani servavere, & eamdem olim Salmasius singulari tractatu explicavit, & Gruterus pag. 27. illam inseruit.

nesianae appellantur. Quarta apparet in calce vetustae marmoreae Iconis Aristophanis Romae in Aedibus Maximianis, & in marmore Ancyrae posito, ad portam *Kesaria* dictam, & alibi. Quinta in eximia inscriptione pariter Ancyrana prope Ecclesiam Christianorum eruta, & imperante Tiberio posita. Sexta in nummo Aesillae ante rem Romanam cuso (1). Septima in Deliaca inscriptione (2). Octava in numismatibus Antiochorum, Arsacidarum, aliorumque Orientis regum, in quibus reliquae etiam litterae globulis ita distinctae observantur. Nona in marmore Diodori Papiae, non multis ab hinc annis Romae eruto, quod ad priora Augustorum saecula pertinere vulgo creditur. Decima in quadam inscriptione Ancyrae posita, secundo vertente saeculo, postquam Antoninus e vivis excesserat. Vndecima in nummo apud Gronovium, cui nomen Φαιδα inscriptum. Reliquae omnes in gemmis Basilidianorum (3).

B. Prima & usitata forma haec est. Secunda invenitur in marmore Baudelotiano (4) tempore Peloponnesiaci belli insculpto. Tertia in Chyndonactis inscriptionibus (5). Quarta in gem-

(1) Fatendum tamen varias de eo nummo, & inter se discrepantes opiniones circumferri. Etenim alii vocem illam *Aesillas* latine fuisse scriptam affirmant, cum revera in eo nummo non solum L Latinum, sed etiam S, expressum fuerit: alii contra dictam vocem & Graecam esse & vetustissimis characteribus exaratam contendunt, cum pro comperto habeatur eas litteras apud Graecos prisce obtinuisse. Haerent proinde Eruditi, neque ipse Montfauconius ad alterutram partem accedere audet. (2) Deliacam inscriptionem invenit, & accuratissime exscripsit ex illo quadrato lapide, qui Colossum olim Apollineum in Delo sustentaverat, Vir Clarus de Turnefort, dum Galliarum Regis iussu, & sumptu Orientales Regiones peragravit. Eamdem vero publici iuris fecit in Itinerario suo Orientali Epistola septima, & postea Montfauconius Paleog. Graec. lib. II. pag. 121. & Chishullus pag. 16. (3) Haeretici secundi Ecclesiae saeculi, ita a Basilide eorum parente dicti. Inter cetera eorum deliria numerabant 365. virtutes, quibus totidem anni dies designabant. Harum virtutum plura nomina in ipsis Abraxaeis gemmis, nonnulli viri docti detexisse credunt. (4) Ita vulgo nuncupantur Inscriptiones binae Athenis excitatae an. 3. Oly. 80. quod ex Caroli Caesaris Baudelotii cimeliis, in Regiae Parisiensis Academiae Museum commigrarint. Illarum argumentum, characterum specimen, primosque versus Montfauconius ediderat Paleog. lib. II pag. 135. Integrum vero marmor Sponius in Miscellaneis eruditae Antiquitatis Sect. X. num. 1. Omnium vero accuratissime illud expressit, & observationibus exornavit Maffeius, in Galliae Antiquitatibus pag. 88. (5) Inscriptio Chyndonactis Sacerdotum principis olim in agro Divionensi reperta, a nonnullis eruditis & praesertim a Montfauconio adulterina censetur. Vide laudatum Auctorem in Recensione Graec. Paleog.

gemmis Baſilidianorum. Quinta in inſcriptione prima Cryptoferratenſi apud Placentinum (1).

Γ. Haec forma perantiqua eſt, ſemperque in uſu fuit. Secunda eſt in marmore Sigeo & Baudelotiano. Tertia in Columnis Farneſianis habetur. Placentinus (2) obſervavit quod in quadam inſcriptione Athenienſi, ineunte Tiberii imperio & Druſo Conſule poſita, quaeque modo in Bibliotheca Colbertina aſſervatur, pro *κ* poni videtur; etenim ibi E Γ, pro E K, legitur.

Δ. Talis eſt priſca forma, quae frequentioris eſt uſus, Secunda eſt in lapide Sigeo. Tertia vero, quae Ionica eſt, invenitur in marmore Farneſiano, & licet forma illa vetuſtiſſima ſit, raro tamen uſurpata obſervatur. Quarta in marmore apud Placentinum (3) tertio vel quarto ſaeculo erecto. Reliquae in inſcriptione Cryptoferratenſi apud eundem (4).

E. Sic antique ſcribebatur. Secunda forma in memorata Sigea & Deliaca inſcriptione occurrit. Tertia, quae in uno etiam Maronitarum nummo reperitur, invaluit ab exordio Romani Imperii, cum ante illud in nummis & marmoribus nuſquam obſervetur, ſed eo ineunte in nummis Iulii Caeſaris ſub Auguſto cuſis adhibita eſt, & in lapidibus Romanis ab Auguſto ad quartum uſque ſaeculum ſaepius offenditur, raro tamen forma illa quadrata & priſca, quamvis in Graecis marmoribus etiam poſt quartum ſaeculum vetus illa forma E interdum adhibeatur. Quarta, quae unico ductu effingitur, habetur in marmoribus Neapolitanis. Per hanc ſimplicem litteram E in vetuſtis lapidibus non ſolum H, ſed ipſa dipthongus *ει* exprimitur.

ϛ. *ἐπίσημον βαῦ Epiſemon Bau*, ita dictum a Phoenicio ו Vau, quod Graeci poſt E in ſuo Alphabeto locabant: porro non litterae, ſed ſenarii numeri vice fungebatur. Itaque prima forma eſt in antiquis nummis & marmoribus. Secunda aliquando apparet in inſcriptionibus Auguſtorum tempore, Tertia in numiſmatibus Gallieni, & Claudii Gothici, & nonnumquam in aliis eiuſdem circiter aevi. Quarta in marmore apud Gruterum (5). Quinta, quae Aeolicum digamma vocatur, alibi pro ſenario numero deſignando reperitur (6). Denique animadvertendum huiuſmodi characterem pro interpunctionis ſi-

(1) Epit. Graec. Paleog. Cap. 4. pag. 25. (2) Cap. 3. pag. 18. (3) Cap. 4 pag 27. (4) Loc. cit. (5) Pag. 327. n. 1. & in Sicula agrorum terminatione apud eundem pag. 210. (6) Vide quae in ſequenti capite fuſius de hoc charactere exponuntur, ubi etiam marmora indicantur.

gno quandoque adhiberi, ut in inscriptione apud Montfauconium (1).

Z. Haec prima forma passim in antiquis marmoribus & nummis conspicitur. Secundam Ionicae inscriptiones praeseferunt, ac praesertim marmor Cyzicenum, in quo semper tali figura eadem littera exaratur. Aliquando haec littera in marmoribus pro Σ posita fuit, ut in lapide apud Placentinum (2).

H. Huiusmodi forma pro aspiratione tantum primum usurpata fuit, ut liquet ex inscriptione Sigea, aliisque vetustissimis; sed litterae nomen huic postmodum adhaesit. Secunda, quae est E vulgare pro ἦτα adhibebatur antiquitus, ut videre est in Ionicis lapidibus. Tertia in Epitaphio Cosmiae quod Augustorum tempore insculptum censetur. Quarta in memorata tabula marmorea Athenis eruta, & sub Tiberio posita.

Θ. Sic prisce exaratur. Secunda habetur in marmore Farnesiano Herodis Attici. Tertia, quae exiguo loci discrimine differt, in Sigea, & Deliaca inscriptione. Quarta sub Icone marmorea Theophrasti Romae asservata in Aedibus Maximianis, & etiam alibi. Quinta, quae vetus forma est, & non infrequens, invenitur in lapidibus Baudelotiano, & Cyziceno. Sexta in antiquis tabulis Siculis apud Gualtherium.

I, & K a prisca forma numquam insigniter deflexerunt.

Λ. Haec prior forma in vetustis marmoribus passim occurrit. Secunda, quae antiquior est, prodit ex lapide Sigeo. Tertia apparet in inscriptione Baudelotiana, & in quodam nummo Messanensi (3). Quarta in altera Baudelotiana inscriprione, & in marmore Herodis Attici, aliisque lapidibus, & quandoque etiam in nummis, uti in nummo Aesillae, de quo supra. Frequentissime eadem forma in numismatibus pro anno exprimendo usurpatur, ut in prima Operis parte suo loco animadvertimus.

M. Haec & secunda forma vetustissima est, & in monimentis obvia. Tertia in Sigea inscriptione conspicitur. Quarta in marmoribus Ancyranis, aliisque non paucis. Quinta in nummo Amintae primi huius nominis Macedonum regis. Sexta in nonnullis vetustis marmoribus. Septima in marmore primo Cryptoferratensi, superius memorato.

N. Prior huiusmodi forma prisca est. Secunda item antiquissima,

(1) Paleog. pag. 174. (2) Cap. 4. pag. 28. (3) Hic nummus a Paruta in Sicilia sua exhibetur, ibique Messana DANKLE nuncupatur, atque ex typi genere diu ante rem Romanam percussus creditur.

ſima, habeturque in marmore Sigeo. Tertia in Ionicis inſcriptionibus, aliiſque remotae antiquitatis. Quarta, quae rariſſima eſt, in nummo Amintae, qui in ſerie regum Macedoniae nonus a Carano cenſetur. Quinta in citata ſuperius Papiae Diodori inſcriptione.

Ξ. Talem formam poſt bellum Peloponneſiacum invectam autumant quamplurimi, annis ante Chriſtum circiter 450. cum primitus per ſecundam litteram nempe X, & Σ exprimeretur, ut videre eſt in marmore Baudelotiano, aliiſque vetuſtiſſimis. Tertia in aliquot lapidibus apud Gruterum (1). Quarta & quinta in aliis item marmoribus, & in nummis Antiochorum. Sexta in numiſmatibus & inſcriptionibus ſub Romano imperio, ſicuti etiam ſeptima, quae ſimul cum poſtrema in gemmis Baſilidianorum, alibique etiam locum obtinet. Duo hic adnotaſſe iuverit: primo hanc etiam formam ξ in vetuſtis monimentis adinveniri, ſed minus frequenter, quod flexus illi tam vagi difficile ſcalpro reddi poſſint; alterum eſt, litteram Ξ ita effictam ad Romanum imperium uſque in nummis & marmoribus cerni.

O. Gaudet haec figura remotiſſima antiquitate, cum priſce ſcriberetur etiam pro Ω, ut liquet ex inſcriptione Sigea, Farneſiana, & Baudelotiana. Vetuſtiſſima pariter eſt ſecunda, quam praefert nuper laudatus nummus Amintae regis, antiqua marmora, & paſsim gemmae Baſilidianorum. Tertia locum habet in Siculis Gualtheri tabulis, aliiſque lapidibus. Quarta, quae per punctum grandiuſculum efformatur, in nummis Philippi Macedonum regis. Quinta, & ſexta in gemmis Baſilidianorum. Praeterea hoc gramma in antiquiſsimis monumentis pro diphtongo *ου* poni conſuevit, quod nempe iis temporibus Graeci, nondum receptam characterum formam, communemque ſcribendi morem nunc uſitatum, haberent. Id videre eſt in Sandvicenſe (2) lapide, in marmorea Deliorum baſi ſuperius memorata, in Sigei lapidis initio, in Herodis Attici Co-

(1) Pag. 71. (2) Antiquiſſimum Athenienſium marmor, cui Sandvicenſe nomen factum, quod cura & liberalitate Sandvicenſis Comitis in Angliam translatum fuit. Eius exemplum in Batavis Eruditorum Diariis Nouvel. Bibliot. Tom. XVI. pag. 238. primum apparuit, deinde Taylorus erudito commentario eum illuſtravit, noviſſime vero illud protulit, & uberrimis obſervationibus proſecutus eſt Corſinus Not. Graec. Diſſert. 6.

Columnis, & in eximio Parisiensi marmore (1), quamvis in hoc diphthongus *ου* quandoque occurrat, quod nimirum uterque characteris O, simulque diphthongi *ου* valor iis temporibus usurparetur; & denique in antiquissima inscriptione a (2) Plinio prolata, in qua legitur: NAVSIKRATES TISAMENO ATHNAIOS &c. qua inscriptione probat Plinius veteres Graecas litteras fuisse easdem pene, quae nunc sunt Latinae. Quare mirantur merito nonnulli, recentiores fere omnes Plinianas editiones, eamdem proferre inscriptionem iis vulgaribus Graecis litteris expressam, quae diu postea inventae fuere. Haec eadem littera O, simul cum I una serie adscripto, usurpata est pro *ῳ* subscripto dativi casus in vocibus in *ος* desinentibus, ut saepe in laudata inscriptione Baudelotiana conspicitur. Veruntamen dativus casus per *ω* tantum plerumque scribitur in marmoribus.

Π. Vtraque forma perantiqua est, & promiscue in monimentis adhibita, sed postrema vetustior est.

Ϙ. *Ε'πίσημον κόππα Episemon Coppa*. Huiusmodi character pro *nonagenario* numero exprimendo a Graecis usurpabatur. Primam formam, quae illius propria est, & in MSS. habetur, credit Corsinus reperiri in Cretensi marmore, quod ex ineditis Donii Schedis profert (3), & fortasse in alio lapide Neapolitano, quod ex Florentino Litteratorum Diario (4) iterum refert (5). Tres sequentes in variis nummis saepe conspiciuntur. Quinta quae Romanorum R iacenti simillima est, in Tiberii nummo observatur (6).

ϡ Ε'*πίσημον σὰν πῖ Episemon Sampi*. Haec nota *nongenta* significat, sed neque in nummis, neque in marmoribus visitur, & formas quibus gaudet, vetusta Manuscripta tantummodo

(1) Pulcherrima inscriptio & antiquissima, quae Athenis olim posita tribus marmoreis tabulis, sive marmoris unius fragmentis constabat, cum Sponius illam Athenis exscripsit: nunc in regia Parisiensi Inscriptionum Academia duo tantum conspiciuntur, quae Nointelius Athenis Lutetiam deferenda curavit. Montfauconius solam ipsius mentionem iniecit Paleog. Lib. II. pag 135. Primam ipsius partem edidit Murat. Nov. Ins. Thes. pag. 878 num. 1. postremam vero, & erroribus inquinatam Sponius in Miscell. Erud. Antiq. Class. X. num. 1. Integrum autem marmor Maffeius Gall. Antiq. Epist 19. & Corsinus Fast. Att. Dissert. IV. pag. 155 animadversionibus illustratum. (2) Nat. Hist. Lib VII. cap 57. 58. (3) Not. Graec. Dissert. 3. (4) Tom. IV. Part. 3. pag 230. (5) Not. Graec. pag. 17. (6) Vide Noris. de Epoc. Syr. Mace. Dissert. 3. cap. 6. pag. 153.

modo habent. Video apud Placentinum (1) aliam huius Episemi formam proferri, quam ex marmore Oxoniensi (2) eruisse credidit, quemadmodum Prideauxius eamdem notae figuram, quae in alio Oxoniensi marmore reperitur (3), pro nonagenario numero usurpari posse affirmavit, sed cum in utroque marmore charakteri illi convenire non posit ea vis, & potestas, quae a duobus hisce praeclaris scriptoribus illi tribuitur, ut demonstrat Corsinus (4), haec nova Episemi Sampi forma reiicitur (5).

P. Talis forma vetus est adeo, ut etiam in Sigea inscriptione ita efformetur, licet in ea semel triangulari capite exaretur. Secunda est in marmoribus Baudelotianis. Tertia in Columnis Farnesianis. Quarta in Deliaca inscriptione saepius laudata. Quinta in inscriptione Atheniensi nunc Colbertina sub Tiberio posita, in qua haec littera semicirculum semper habet in medio lineae, quod alibi numquam fere observatum. Sexta in gemmis Basilidianorum. Septima, quae parum ab ea distat, in quodam marmore.

Σ. Sic passim in nummis & lapidibus efformatur. Sequentes duas formas habet inscriptio Sigea. Quarta occurrit in marmore Baudelotiano & Farnesiano. Quinta in aliis marmoribus & nummis pervetustis. Sexta in Deliaca inscriptione, & etiam in Sigea, & in nummo Aesillae, alibique. Septima frequenter in marmoribus ab initio Augustorum, & Caesarum. Octava, seu sigma rotundum, frequentissime in inscriptionibus ab exitu primi Augustorum saeculi.

T. Antiqua haec communisque forma, exiguam in MSS. nullam vero in monumentis varietatem admisit.

Υ. Vulgaris haec forma fuit, non tamen prae ceteris antiquissima. Secunda visitur in lapide Sigeo. Tertia in singulari illo nummo Amyntae regis a Montfauconio edito. Quarta in marmore Andocidis & Aristophanis Romae, itemque in quadam Ancyrana inscriptione, quae sub primis Augustis posita videtur. Quinta in perantiquo Byzantino nummo apud Montfauconium, & in gemmis Basilidianorum. Sexta in epitaphio Diodori Papiae. Septima in Chyndonactis inscriptione. Postrema in secunda Cryptoferratensi inscriptione apud Placentinum (6).

Φ. Huiusmodi forma prisci est usus, quemadmodum secunda, cum

(1) Paleog. cap. 13. pag. 105. (2) Pag. 70. num. 3. (3) Pag. 93. (4) Not. Graec. Proleg. pag. 30. & in notis pag. 27. (5) Consule quae de his duobus memoratis characteribus in sequenti capite uberius proferuntur. (6) Cap. 4.

cum quadratae litterae a veteribus summopere frequentarentur. Tertia cernitur in inscriptione Nymphodori Romae in Aedibus Maffeianis, & etiam alibi. Quarta in marmore Insulae Syro, referente Turnefortio in Itinerario suo Quinta in gemmis Basilidianorum: Sexta in lapide Cryptoferratensi apud Placentinum (1). Septima, in cuius medio est punctum, in nummo apud Gronovium cui nomen Φᾶιδα supra citato. Saepe character iste in Graecis & Latinis marmoribus interpunctionis, vices gerit (2).

X. Primaeva forma huius litterae quatuor rectis angulis coibat, prout effingitur in secunda figura, id testante Sigeo & Herodiano lapide. In ceteris nihil fere recessit a prima forma. Scio Montfauconium aliter de secunda figura ad instar crucis, quae reperitur in Herodiano marmore commentari (3); nempe ea cruce non litteram χ, sed praepositionem κατὰ designari, proindeque legit κατὰχθονίων. Verumtamen legendum χθονίων abunde probat Chishullus (4).

Ψ. Veterem figuram fere semper servavit, a qua paululum recessit in gemmis Basilidianorum, ubi apparet secunda. Vetustissima monumenta ea littera omnino carent, sed illius vis & potestas per aspiratam litteram Φ cum Σ coniunctam in illis exprimitur. Sic in Baudelotiano lapide toties memorato, legitur: ΟΦΣΙΑΔΕΣ pro ΟΨΙΑΔΕΣ. Huiusmodi character, sed minori forma ψ, aliquando in marmoribus interpunctionis instar occurrit; ut in Emeritano lapide apud Gruterum (5) legitur: DψMψS. iterumque in eodem ipso lapide quatuordecim vicibus aliis reperitur (6).

Ω. Ante Christum annis circiter 450. huiusmodi forma in monumentis recepta est, prius enim per secundam figuram, sive O simpliciter effingebatur, ut superius indicavimus. Tertia in Nymphodori inscriptione pingitur. Quarta in tabulis Siculis Gualtheri. Quinta in marmoribus Oxoniensibus in inscriptione, quae Adriani tempore posita est. Duae sequentes in nonnullis lapidibus sub Imperio Romano suscitatis. Octava passim in nummis & marmoribus ab imperio Augusti. Postrema in Chyndonactis inscriptione. Verum non abs re futurum puto, si pauca adhuc de hac figura ω clarius subiiciam. Ea itaque forma, idem dictum

(1) Loco cit. (2) Vide Gruterum pag. 355. num. 3. (3) Paleog. Lib. II. cap. 4 (4) Antiq Asiat. pag. 12 (5) Pag. 591. num. 7. (6) Vide Reinesium in Praefatione, & in Class. IX. num. 6.

dictum volo de his litterarum figuris Є, & C ante Augustorum tempora nusquam se se prodit in nummis, & marmoribus, sed ab exordio Romani imperii forma illa observatur in numismatibus Iulii Caesaris sub Augusto percussis, & in iis praesertim quae Smyrnae cusa fuere. Id autem intelligi debet de aliis Occidentis partibus, ubi ineunte Romano imperio ea nova forma recepta, admodum frequentabatur. At vetustior illa Ω, idem intellige de antiquis his figuris E & Σ, rarius observatur, ac citius obsolevit. In Oriente vero ab initio item Romani imperii eadem forma ω usurpata fuit, sed rarius sub Augusto: postea vero ad finem usque tertii saeculi vetus & nova ita passim adhibita est, ut saepe eadem inscriptio utramque praeseferat; videturque quod vetus illa forma in Oriente ad quartum, & forte ad quintum usque saeculum in marmoreis, aeneisque tabulis locum obtinuerit. Porro non solum litterae, sed diphthongi etiam nonnullae in nummis & marmoribus a communi forma aliquantulum recessisse videntur. Veruntamen pauca de illis monenda supersunt, cum superius suis locis nonnulla protulimus. Diximus enim in antiquissimis monumentis diphthongum ου per simplicem O, diphthongum ει per simplicem E exponi. Subiiciam modo postremam hanc diphthongum pro ῃ aliquando positam fuisse, ut in marmore Bibliothecae Venetae S. Marci, ubi TEI BOΥΛEI pro τῇ βουλῇ scribitur; alteram vero in inscriptionibus tertii saeculi saepissime sic immutatam nexuque expressam Ȣ inveniri; antiquius tamen illius exemplum, quod a Scaligero profertur (1) ad M. Aurelii Antonini tempora refertur, qui anno Chr. 161. imperium obtinuit. Postremo loci opportunitas materiaeque affinitas postulat, ut pauca etiam attingam de illa scribendi ratione, quae in nobilissima inscriptione Ancyrae eruta, & superius a nobis memorata conspicitur. In ea itaque est N͂ pro NΓ, itemque ΓP pro ΠP, sic KЄ pro Καὶ; NЄ pro NE; Δ pro ΔA; Ⓒ pro OC; NT pro NT; & ⓝ pro ON. Haec autem contracta scribendi forma in aliis etiam marmoribus, licet rarissime visitur, ut in eximio illo marmore a Corsino illustrato (2). Eamdem quandoque aemulati sunt etiam Latini, sed raro in lapidibus, frequentius in nummis, spatii credo angustia impulsi, ut videre est in Romanis Vrsini familiis per nummos demonstratis. Post Graecam

(1) Ad Chron. Euseb. pag. 107. (2) Not. Graec. Dissert. V.

Paleographiam, nonnulla etiam de Latina adiicienda forent. Sed ea & pauca sunt, & obvia satis. Quem enim fugit, nisi quem tota Latinorum antiquitas fugit, Latinos C per K, ut *Karissimus*, & I per V, ut *Simillumus* saepe in monumentis reddidisse? E, & I, ut cognatae vocales sunt, ita olim permutatae aliquando, & etiam in diversos usus diphthongorum more coniunctae; ut Pisis in Caii Caesaris cenotaphio: VLTRA FINIS EXTREMAS, & in veteri tabula apud Gruterum (1) GENVATEIS. I plurales non raro per EI scribuntur, ut DE TVSCIEIS; singulari etiam numero, PARENTIS SVEI (2). Vt concursus V gemini declinaretur, alterutrum quod vocale est, mutatum in O legimus in lapidibus apud Gruterum (3), ut FLOVIVM & CONFLVONT. Eadem littera V Claudio imperante per Aeolicum digamma, quod per inversam litteram Ⅎ exprimebatur, reddita est, ut in inscriptione sub eodem Principe erecta habetur apud Gruterum (4): DIⅎI CAESARIS. item XVⅎIR & VIIⅎIR. Sed hoc digamma Claudio extincto oblitteratum. Diphthongum AE per AI Graecorum more antiqua monumenta quandoque praeseferunt, ut in denariis: AILIVS, AIMILIVS, quem archaismum raro posteriores aemulati sunt, ut in Claudii inscriptione Gruteriana (5), in qua habetur. Variantur etiam nonnullae consonantes in monumentis, ut C pro G quemadmodum in vetusta Duilii columna legitur: LECIONES. V pro B, ut ACERVVM FATVM, & vicissim B loco V, ut BIXIT. Sed haec, & alia quae iis addi possent, ubique librorum habentur, ideoque tanti non sunt, ut in iis perquirendis diutius immoremur.

CAPVT II.

De variis numerandi rationibus in Graecis monumentis usurpatis, & de variis illarum notis.

QVemadmodum variis vocum compendiis Antiquitatis monumenta respersa conspiciuntur, ita diversis numeralium notarum signis passim abundant. Et eadem certe ratio, quae in caussa fuit, ut olim integrae vocis loco vel character unus, vel

(1) Pag. 204. (2) Apud Grut. pag. 296. & 506. & seq. (3) Pag. 204. (4) Pag. 236. num. 9. (5) Pag. 194.

vel pauciores litterae collocarentur, in caussa quoque esse debuit, ut numeri etiam brevibus quibusdam notis exprimerentur; nisi illorum sententia nobis magis arrideat, qui numerorum characteres longe prius ab hominibus inventos, & usurpatos existimant, quam scribendarum vocum usus inciperet, cum ipsa hominum societas ab ipsis fere mundi incunabulis instituta, mutuam rerum permutationem atque contractus peragere, sine numerorum ope vix posset. Sed haec alii subtilius inquirant. Itaque licet apud Graecos, quemadmodum apud omnes ferme gentes perspicuae quaedam Arithmeticae notae semper extiterint, quae nummis & aereis marmoreisque tabulis inscriberentur, non eadem tamen numerandi methodus & ordo, variis subinde temporibus in ipsis Graecis memoriis semper adhaesit. Quare tres veluti in classes variam numeros designandi rationem esse distinguendam, monumenta ipsa commonstrant. Has igitur modo complectemur, subiectisque nummorum & lapidum exemplis ita explanabimus, ut in iis perlegendis explicandisque studiosi Antiquitatis cultores turpiter haerere non debeant. Et quamquam non defuerint qui de Graecorum numeris eorumque siglis pertractaverint, cum tamen labor hic noster antiquarum rerum studiosos potissimum spectet, multa hic de numeris in lapidibus & nummis expressis expenduntur, quae in Grammaticis ad alia properantibus desiderantur, quemadmodum multa omittimus, quod obvia facile in aliis auctoribus habeantur. Primam itaque numerandi methodum, quae antiquior censetur, subiecta series ostendit.

I *unum.*	H *centum.*
Π *quinque.*	[H] *quingenta.*
Δ *decem.*	X *mille.*
[Δ] *quinquaginta.*	[X] *quinque millia.*

M *decem millia.*

Huiusmodi numerorum symbola, quamvis prae ceteris vetustissima existimentur, numquam tamen ante Olymp. C. occurrunt, primumque illarum exemplum Sandvicense marmor prodit (1), quod proinde veluti antiquius numeralium notarum specimen suspiciendum est. Huic proxime deinde marmoreum Oxoniense Chronicon accedit, in quo rerum gestarum tempora & nobiliores Graecorum Epochae designantur, iisdemque

 pror-

(1) Vide quae de hoc marmore in superiori Capite adnotavimus, & consule quae Corsinus habet Not. Graec. Diss. 6.

prorsus numeralibus notis, quae in Sandvicensi reperiuntur. Eadem numerandi methodus adhibetur in alio nunc Oxoniensi, olim Smyrnensi marmore (1), in quo publicae privataeque pecuniae rationes, modo nuper exposito, subducuntur. Valor vero & potestas, quae numeralibus hisce notis tributa conspicitur, eadem prorsus, quae apud recentiores etiam Graecos scriptores adhibetur, apparet. Vnde vero ipsarum origo & valor profluxerit, si Grammaticorum testimonia consulamus, erudimur huiusmodi numeralium characterum vim & potestatem, ex initiali vocis illius littera esse repetendam, qua numerus ipse a Graecis indicatur. Quapropter quod a Graecis *una* ἴα (2), numerus quinquenarius Πέντε, decennarius Δέκα vocaretur, initialis littera ι pro ἴα, *una* Π pro Πέντε *quinque*, Δ pro Δέκα *decem*, usurpata fuit. Eademque ratione quod Ε'κατὸν (3) *centum*, Χίλια *mille* a Graecis diceretur, character Η numerum centenarium, & Χ millenarium designabat. Vt denique brevitati simul & concinnitati prospiceretur, pro quinque Δ, compositus character alius, nempe |Δ| inventus est, quemadmodum pro quinque Η, character |Η|; pro quinque Χ, character |Χ| excogitatus fuit; perinde quasi exteriores illi characteres Π, Η, Χ, exprimerent characteres alios sibi inscriptos quinquies esse intelligendos, idemque foret aut |Δ|, aut Πεντάκις δέκα *quinquies decem*, aut *quinquaginta* dicere. Sed haec tanti non sunt, ut probabilius suspicari non liceat characteres illos ex rudiori potius nativaque ratione derivasse, ut de numeralibus Latinorum notis a doctissimis viris asseritur, praesertim cum a littera Δ non modo δέκα, sed etiam δύο initium ducat, & vox Ε'κατὸν non ab Η, quae solum Olymp. 94. recepta fuit, sed ab Ε exordiatur, a qua similiter aliae numerales voces incipiunt. Denique cui coniicere non liceat numerorum signa prius apud Graecos extitisse, quam vulgatae Cadmi litterae, vocumque elementa invecta fuerint? Altera numerorum designandorum methodus in tres classes 24. Alphabeti litteras ita distribuit, ut priores quidem octo simplicibus numeris, nempe *Vnitatibus*, octo

(1) In Oxon. Mar. Append. Num. XIII. pag. 29. de quo vide quae disserit Corf. loc. cit. (2) Ita ab Homero pro μία *una*, vox illa sumitur, sed in nullis prosae scriptoribus occurrit, ut merito a Poetis solum adhibita censeatur. (3) Huic voci aspiratio, seu asper spiritus praefigebatur, qui olim charactere Η denotari consueverat, ut ex Sigeo, Delio, & Baudelotiano marmore ostenditur.

octo mediae *Decadibus*, octo postremae *Centenariis* numeris efferendis inserviant. In prima harum serie character ϛ, sive ἐπίσημον βαῦ *episemon bau* sexto loco collocatur; in secunda character ϙ, vel ἐπίσημον κόππα *episemon coppa* pro nonagesimo numero inseritur; in tertia vero nota ϡ, sive ϡ ἐπίσημον σὰν πῖ *episemon sampi* pro nongentis adiicitur (1). Hi tres characteres, quos ad numeros indicandos Graeca marmora saepe usurpant, nusquam alibi quam in numerorum serie locum habent, eosque neque litteras, neque siglas, sed notas aut signa quaedam probe dixeris. Itaque in hac supputandi ratione litterae ipsae & episemata ea potestate donantur, quae in hac serie exhibetur.

I			II			III		
Α	α	1	Ι	ι	10	Ρ	ρ	100
Β	β	2	Κ	κ	20	Σ	σ	200
Γ	γ	3	Λ	λ	30	Τ	τ	300
Δ	δ	4	Μ	μ	40	Υ	υ	400
Ε	ε	5	Ν	ν	50	Φ	φ	500
ϛ	ϛ	6	Ξ	ξ	60	Χ	χ	600
Ζ	ζ	7	Ο	ο	70	Ψ	ψ	700
Η	η	8	Π	π	80	Ω	ω	800
Θ	θ	9	ϙ	ϙ	90	ϡ	ϡ	900

Latinorum more in hac numerandi serie millenarii numeri exprimuntur. Etenim illi transversa lineola super numerales notas inducta, *millia* explicant, ut V̄ *quinque millia*, X̄ *decem millia* significat. Eodem forme modo Graecorum characteres *millenarii* fiunt, si aut superne transversa linea, aut inferne lineola, accentus acuti instar, appicta fuerit, ut ͵α *mille*, ͵ι *decem mille*, ͵ρ *centum mille*. Eandem etiam millenarii numeri potestatem Graeci characteres habent, si non inferne, sed dextro lateri lineola oblique adiecta fuerit, nempe ͵Ε *quinque millia* notat, ut marmorum exempla quamplurima liquido monstrant. Dolendum hic vero certam hanc numerandi formam frequenter quadratarii, exscriptoris, aut typographi vitio adeo perturbatam fuisse, ut saepe lineolae illae in monimentis omissae, litterarum valorem perobscurum, incertumque effecerint, aut

(1) Vide quae in capite superiori de his notis attigimus.

aut impolite efformatae temere in alium characterem conversae fuerint. Certe in Gruteriano lapide [1] pro Ж ΛΒΦ, rescribi debet Ж. Β. Φ. *denarii bis mille quingenti*, ut monuit & reddidit Cl. Gorius [2]. In Sponii marmore [3] idem prorsus habetur, qui proinde corrigendus, ut in Gruteriano Gorius emendavit; sicuti in Smyrnensi lapide, in quo depravate legitur X Æ, optime rescripsit Corsinus [4] X Æ *denariorum quinque millia*. Tempus quo celebris haec numerandi ratio a Graecis recepta fuit, nondum certo innotuit. Contendit quidem Scaliger [5] de Ionico Alphabeto differens, eamdem circa Olymp. 89. seu Aristophanis aetate invaluisse; sed cum ea tempestate nondum Graeci 24. litterarum serie, sed sexdecim Cadmaeis litteris uterentur, serius in more positam fuisse uberrime ostendit Corsinus [6]. Hoc certe affirmari potest, hanc notarum formam temporibus mox insecutis frequentissime in Graecorum marmoribus observari [7]. Sic in Adulitano Ptolemaei Evergetis monumento apud Chishullum [8] legitur: ΕΤΕΙ ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΖ. *anno mei regni* XXVII. ubi Cl. Auctor vicesimum septimum ipsius imperii annum designari animadvertit. Atque iuxta eamdem numerandi methodum explicari debent numerales notae, quas aliter verterunt nonnulli, in duobus aliis Sponianis marmoribus [9], in quorum primo, eoque Atheniensi, circa Olymp. CCV. sculpto, habetur: Η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ Χ; ibique character X non *mille* ut Sponius, Fabrettus, aliique existimarunt, sed *sexcentos* notat. Non secus ac in marmore Messenae posito, ubi scribitur: ΕΤΟΥC. Ρ. Ν. Ζ. & quo Reinesius [10] ingeniose coniecit annum V. C. 764. in Messeniaca, vel potius Achaica [11] Epocha designari, sym-

(1) Pag. 749. num. 4. (2) Inscript. Ant. Part. I. num. 26. pag. 297. (3) Miscell. Erud. Ant. Sect. X. n. 28. pag 331. (4) Not. Grec. pag. 3. (5) Ad Eufeb. Chron. pag. 108. (6) Not. Graec. Prol. pag. xxvi. (7) Vt apud Sponium Pop. Attic. pag. 199. Apud Cyriacum pag. 13. num. 96. Et apud Murat. pag. 571. num. 1. Itemque in Oxoniensi marmore XV. pag. 83. ubi exaratur ΕΤΟΥΣ ΚΓ. *anno* XXIII. Atque in tribus insequentibus lapidibus, qui denariorum, vel pecuniae recensionem continent, saepe characteres isti Ρ. Σ. Ν. Ξ. ad marmoris latera, veluti numerales notae reperiuntur. Quemadmodum in marmore LXXX. pag. 131. saepius Ρ, ac semel ΡΝ, tamquam numerorum characteres in memorata hypothesi explicandi, observantur. (8) Antiq. Asiat. pag. 78. (9) Itiner. pag 35 & Pop. Attic. pag. 199. (10) Class. V. num. 52. pag. 388. (11) Consule quae de hac Epocha cap 7. primae partis tradidimus.

symbola illa numerorum ita verti debent 157. per eam de qua est sermo supputandi rationem. Quod vero ad tria episemata Alphabeti litteris adiecta, & notarum instar adhibita, spectat, sciendum *Episemon Bau* frustra in antiquioribus monimentis inquiri; primo in Claudii, tum Domitiani, mox Traiani, & Hadriani nummis observari. Nullum vero ex marmoribus, quibus illud inscriptum fuit, antiquius fortasse invenitur Vespasiani lapide apud Sponium (1), qui anno Christi 75. positus fuit. Proximo tamen saeculo haec senarii nota frequentius in marmoribus exarata conspicitur (2), sed quandoque a prisca forma recedit, ut suo loco in superiori capite exposuimus, & quandoque pro interpunctionis signo haberi debet, ut apud Montfauconium (3). Quin etiam haec Graeca senarii nota in Latinis

(1) Itin. pag. 124. (2) Ita in Oxon. Mar. num. 3. pag. 70. quod Commodi temporibus erectum videtur, senarium victoriarum numerum exprimit, quas C. Antonius Septimius Cytharoedus in Olympiis Smyrnae ludis reportavit. Et occurrit apud Gruterum pag. 191. num. 10. & pag. 136. num. 8. Apud Gorium Inscript. Ant. Par. III. pag. 314. num. 4. & Murat. pag. 370. num. 3. Et Sponium Itin. pag. 101. sed hoc loco *sex millia* significat, ut in sequenti animadversione monebimus. (3) Paleog. pag. 174. Duo hoc loco dissimulari non debent: primo quod loco senarii numeri, sive Episemi Bau, habent nonnulla marmora characterem C, qui interdum *sex* significat. Vide Scaligerum ad Chron. Euseb pag. 105. & Murat. pag. 126. num. 7. licet aliquando idem character C *ducenta*, aliquando *sex millia* designet, ut apud Gruterum pag. 314. num. 1. Vide Corsinum Dissert. Agon. pag. 20. sicuti hoc idem Episemon Bau, quod plerumque *sex* solum significat, *sex millibus* exprimendis quandoque adhiberi consuevit, ut apud Sponium Itin. pag. 101. & apud Placentinum Paleog. pag. 33. & Murat. pag. 268. num. 3. ΕΤΟΥΣ ϛΩ MB. *anno* Mundi 6842. idest Christi 1334. Secundo praeteriri non debet quod idem character ϛ sequioribus praesertim temporibus adeo inconditis novisque formis exaratus fuit, ut maxima proinde perplexitas in eruendis annorum numeris sit futura, nisi characterum illorum vis & potestas explorata, & nitide constituta iam fuerit. Iuverit exempla subiicere: apud Spon. Itin. pag. 101. in fine marmoris nuper a nobis citati, quod Basilii & Constantini temporibus positum fuit, habetur hic annorum numerus ΚΦΚΑ, quem veluti inexplicabilem omisit Sponius. At Montfauconius Paleog. pag. 147. feliciter esse rescribendum observavit ϛΦΚΑ, ut annus Mundi 6521. sive Christi 1013. prodiret, quo Basilius II. eiusque frater Constantinus VIII. imperabant. In alio marmore, sub Manuele Comneni & Irenes filio excitatum, legitur: ΗΝ ΕΤΕΙ ΦΧΟΒΜΒ; id ob nimiam obscuritatem inexplicatum reliquerat Sponius, quod tamen Montfauconius optime restituit ϛΧΟΒ ΙΝ ΙΒ. *anno* Mundi 6672. sive Christi 1164. *indictione* XII. quod nempe eo anno eademque indictione vicesimus Manuelis imperii annus ageretur. Quin Corsinus Not. Graec. Dis-

nis quoque marmoribus reperitur, ut apud Muratorium (1): *vixit annos* ϚII. *menses* ϚII *dies* XϚIII. *obiit* ϚIII. *Kal. Augustas Indict.* ϚIII Quemadmodum numerales Latinorum notae in Graecis etiam marmoribus conspiciuntur, ut apud (2) Muratorium legitur XL. pro quadraginta, & alia huius generis exempla nos quoque in altera operis parte attulimus (3). Postremo de hac recensita numerandi ratione plurimum refert animadvertere, quod ubi plures hae numerorum notae simul efferri debuerunt, ita quandoque dispositae sunt, ut in scribendo minores maioribus praeponantur, adeoque inversa serie ordineque retrogrado legi debeant. Quare cum in Palmyreno marmore exaretur ΕΤΟΥΣ ΔΝ Φ, *annum* 554. deducit Corsinus (4). Interdum vero idem notarum ordo alternare observatur, ut apud Gruterum (5) habetur: ΕΙΣ ΤΟ ΚϚ & ΚΑΙ ΗΚL *in* XXVI. *&* XXVIII. *annum*, ubi littera L. annum significat, atque eadem numeralis nota K, modo primo, modo secundo loco collocatur. Alio etiam modo haec numerorum series perturbata apud Gualtherium conspicitur (6), ubi legitur: ΤΑΙ ΠΟΔΩΝ *tercentorum undecim pedum*, ut a prima ad ultimam, mox ad intermediam litteram legendo, sit progrediendum. Ad ultimam tandem, eamque certe elegantiorem numeralium notarum classem descendo. Ab hac superiora illa Episemata prorsus eliminantur, & quaelibet ex 24. Alphabeti litteris, numerum & valorem illum exprimit, quem in ipso Alphabeti ordine sortitur. Quamvis huiusmodi numerandi methodus inventa merito censeatur ante Aristarchi aetatem, qui circa Olymp. CL. floruit, & integram Homeri Iliadem, itidemque Odysseam in 24. libros diremisit, quorum quilibet ab una Alphabeti littera nomen ac numerum haberet, iuxta notissimum eiusdem Alphabeti ordinem,

Differt. 3. pag. LIV. sub incude iterum reddidit marmor aliud a Seldeno pag. 56. inter Oxoniensia marmora relatum, in quo eae annorum notae habentur ϡωΛΓ, quas vertit *anno* Mundi 6833. quod prior illa nota ϡ *sex mille* significet, sive quod in Episemon Bau refringi debeat, sive quod haec etiam nota superiori aetate loco ipsius Ϛ, sive C invecta fuerit; sicuti character ipse rite positis K *sex mille* in Sponiano memorato marmore significat. Sed facilius haec sub oculis haberi poterunt, si consulantur numerales monimentorum siglae, quae ex marmoribus & nummis exculptae ad calcem huius capitis adiecimus. (1) Pag. 422 num. 3. & iterum pag. 398. num. 4 sicuti apud Gorium Par. I. pag. 168. num. 134. (2) Pag 1879 num. 4. & saepius pag. 798. num. 5. alibique. (3) Cap. 7. (4) Not. Graec. Prol. pag. XXX. (5) Pag. 210. (6) Tabul. Sicul. pag. 15. num. 107.

dinem; moneo tamen quod in Graecis monumentis, longe serius recepta fuerit, cum marmora, in quibus N *tredecim*, Υ *viginti*, Ω *viginti quatuor* denotat, ad sequiora solum tempora merito referant Eruditi. Atque hactenus quantum Operis nostri brevitas postulabat, de numeralibus notis disseruimus. Consulto enim informes alias, inconditas & insuetas notarum species omittimus, quae in recentioribus praesertim titulis observantur, neque ad aliquam ex communibus perspectisque notis classem referri possunt, ideoque non aliunde, quam a scalptorum oscitantia, exscriptorum incuria, vel saeculi barbarie exoticam hanc faciem obtinuerunt. Vt vero in legendis explorandisque vetustis monimentis, possint Adolescentes ubi nota quaedam inscripta invenitur, facilius deprehendere ad quaenam numeralium notarum genera, illa referatur, eiusque valorem protinus assequi, operae pretium duximus hic eorum numerorum characteres & signa subiicere, quae a peritissimis viris, praesertim Maffeio & Corsino e monumentis exculpta fuere, addita non solum Graeca illorum interpretatione, sed nostra insuper Latina versione. Hac etiam ope poterunt ulterius studiosi iuvenes facili negotio perspicere, quae numerorum signa a scriptoribus aliquantulum depravata exhibeantur, quae alienis interpretationibus exposita, & quae adhuc dubia existimari debent.

A. Εἷς, μία, ἓν *unus*, *una*, *unum*. Apud Fabr. Inscrip. Antiq. pag. 161. num. 292. & Reinesius Syntag. Inscript. Antiq. Class. II. pag. 288. num. 59. & Murat. pag. 1165. num. 10. & pag. 1704. num. 7. quo tamen loco Hagenbuchius in Diatriba de Graecis Thesauri novi Muratoriani marmoribus &c. sublata numerali nota legendum existimat. Idem marmor, sed depravatum prorsus habes in Gruter. pag. 672. num. 13.

A. Πρῶτος *primus*. Apud Spon. Pop. Attic. pag. 77. & Grut. pag. 314. num. 2.

Ā. Τὸ πρῶτον *primo*, *prima vice*. Apud Grut. pag. 1052. n. 6.

Ā. Ἅπαξ *semel*. Apud Spon. Miscell. Sect. X. pag. 347. n. 78.

A. Χίλια *mille*. In Oxoniens. marm. pag. 272. num. 136. semel iterumque habetur tali modo ✠ A, ubi Prideauxius reddidit *mille denarios*; quod character A, perinde quasi minuscula forma α, sive ͵α, *mille* significat.

Æ. In marmore Smyrnensi apud Polenum Tom. V. pag. 361.

T Gut-

Gutberlethus, qui marmor illud exposuit, modo *denaria sex*, modo *mille* & *sex* interpretatur, cum character X, qui numeralem illam notam praecedit, aliquando *denaria*, aliquando *mille* significet. Sigla vero Æ *sex* indicari putavit, quod character A *unum*, & character E *quinque* notet. Corsinus Not. Graec. pag. 3. legit Æ, & vertit *quinque millia denariorum*.

ΑΙ. Τὸ ἑνδεκάτον *undecimo*. Apud Murat. pag. 401. num. 4.

Β. Δύο *duo*. Apud Grut. pag. 614. num. 1.

Β. Δεύτερος *secundus*. Grut. pag. 210. & Montfauc. Paleog. pag. 174. Spon. Pop. Att. pag. 77.

Β. Τὸ δεύτερον *secundo*. Spon. Itin. pag. 147. & Reines. Class. III. num. 84.

Β. Τὸ δεύτερον *secundo*. Spon. Miscell. Sect. X. pag. 341. n. 64.

Β. Δὶς *bis*. Spon. Miscell. Sect. X. num. 110.

Β. Δισχίλια *bis mille*. Apud Montfauc. Paleog. pag. 162. & apud eundem Diar. Ital. pag. 202. sicuti in Grut. pag. 1096. num. 5. ad cuius exemplar restitui corrigique debet aliud Gruteri marmor vitiatum pag. 1249. num. 4. & aliud apud Spon. Miscell. Sect. X. pag. 331. num. 28.

Γ. Τρεῖς, τρία *tres*, *tria*. Apud Grut. pag. 730. num. 6.

Γ. Τρίτος *tertius*. Grut. pag. 210. & in Mar. Oxon. pag. 85. num. 15. & apud Spon. Pop. Attic. pag. 166.

Γ. Τὸ τρίτον *tertio*, *tertia vice*. Apud Donium Inscript. Antiq. Cl. II. pag. 88. num. 73. & Grut. pag. 315. n. 9. & in Oxon. Marm. pag. 293. & apud Spon. Itin. pag. 124.

Γ. Τρὶς *ter*. Apud Spon. Miscell. Sect. X. num. 112. & in Pop. Attic. pag. 222.

Γ. Τρισχίλια *tria millia*. Apud Murat. pag. 1069. n. 6. quamvis Latinus marmoris interpres reddat *quinque millia*.

ΓΛΠΡ. Forte Τρίτου καὶ τριακοστοῦ *trigesimi tertii*. Apud Murat. pag. 1361. num. 11.

Δ. Τέσσαρα, τέσσαρες *quatuor*. Grut. pag. 1306. n. 11. & idem fortasse numeri valor apud Spon. Miscell. Sect. X. num. 117. & iterum apud Grut. pag. 140. in S. Hippolyti cathedra.

Δ. Τέταρτος *quartae sortis*. Apud Grut. pag. 210.

Δ. Τὸ τέταρτον *quarto*, *quarta vice*. Apud Donium pag. 88. num. 73. & in Ticinensi marmore apud Corsin. Not. Graec. pag. 15.

Δ. Τετράκις *quater*. Apud Spon. Miscell. Sect. X. n. 112. & Pop. Att. pag. 222.

Δ.

Δ. Δευτεράκις *secunda vice*. Apud Chishull. Antiquit. Asiat. pag. 150.

Δ. Δέκα *decem*. In marmoreo Oxoniensi Chronico, & in Sandvicensi marmore supra memorato aliisque quamplurimis haec sigla *decem* annos, vel drachmas denotat. Item apud Spon. Miscell. Sect. X. pag. 356. & apud Grut. pag. 495. num. 1. & fortasse apud eumdem pag. 1142. num. 6. quo tamen loco Corsin. Not. Graec. pag. 16. pro Δ, rescribit Λ.

ΔЄΤΟΝ. Δέκατον *decimum*. In marmore apud Cors. Not. Graec. pag. 86. quod ex ineditis Donii Schedis profert.

ΔK. Forte Τετάρτη *quarta*. In Florentino marmore apud Murat. pag. 401. n. 4. & apud Gorium Part. III. Inscrip. pag. 314. ubi idem marmor accuratius profert. Muratorius & Corsinus Not. Graec. pag. 17. qui Siglam K, non ad Δ, quae praecesserat, sed ad sequentem vocem revocant, reddunt *quarta*; at Fogginius legendum arbitratur δέκατη *decima*.

E. Πέντε *quinque*. Apud Spon. Miscell. Sect. X. n. 117. & Murat. pag. 1163. n. 10. & Grut. pag. 634. n. 1.

E. Πέμπτος *quintae sortis*. In Grut. pag. 213.

E. Τὸ πέμπτον *quinto, quinta vice*. Apud Murat. pag. 1019. n. 1.

E. Πεντάκις *quinquies*. Apud Spon. Miscell. Sect. X. n. 78.

EΔI. Ἡ τεσσαρεσκαιδεκαταία *quarta decima*, nempe Tribus. Apud Grut. pag. 448. n. 1.

EINA. Forte Χείλια *mille*. Apud Hesselium in Appen. Praefat. ad Inscrip. Gudii n. 5.

EKI. Πέντε καὶ δέκα *quindecim*. Apud Montfaucon. Paleog. pag. 159. quo loco optime reddit Cl. Auctor *quindecemvirum*.

ς. Ἕξ *sex*. Apud Grut. pag. 1091. n. 10. & Fabret. Inscrip. Antiq. pag. 144. n. 163. & Murat. pag. 401. n. 4. & Gorium Par. III. Inscrip. pag. 314.

ς. Τὸ ἕκτον *sexto, sexta vice*. Spon. Itiner. pag. 124.

ς. Τὸ ἕκτον *sexto*. Apud Murat. pag. 370. n. 3.

ς. Ἑξάκις *sexies*. In Mar. Oxon. pag. 70. n. 3.

ς. Ἑξάκις χίλια *sex millia*. Spon. Itin. pag. 101. & apud Placent. Paleog. pag. 33. & Murat. pag. 268. n. 3.

Z Ἑπτὰ *septem*. Apud Reines. Cl. XVII. pag. 847. n. 113. & bis

& bis etiam occurrit apud Fabret. Inscript. Antiq. pag. 591.

Z. Ε῞βδομος *septimus*. Apud Leichium in Emendat. ad Graecas Murat. Inscrip. pag. 591.

Z̄. Τὶ ἕβδομον *septimo*, *septima vice*. Spon. Itin. pag. 143. & pag. 124.

Z. Pro Ƶ, sive Ξ Ἑξήκοντα *sexaginta*. Apud Murat. pag. 1165.

Z. Ἑπτάκις χίλια *septem millia*. In Oxon. Marm. pag. 93. ut optime interpretatur Prideauxius, licet characterem alium Φ non pro nota numerali, sive *quingentis*, sed pro *Murmi* praenomine falso acceperit, & latine verterit *F. Murmus*.

ZC. Forte Διακόσια καὶ ἑπτὰ *ducentos & septem*. Apud Grut. pag. 781. n. 3.

H. Ὀκτὼ *octo*. Grut. pag. 1036. n. 8. & Fabret. pag. 144. n. 163.

H. Ὄγδοος *octavae sortis*. Grut. pag. 210. & Fabret. pag. 588.

H. Τὸ ὄγδοον *octavo*. Apud Grut. pag. 315. n. 9. & Fabret. pag. 685. n. 87.

H. Ἑκατὸν *centum*. In Oxoniensi Chronico, & Sandvicensi marmore, aliisque, ubique haec nota *centum* significat, & ita forte apud etiam Donium Cl. VII. pag. 311. n. 192. Apud Muratorium vero pag. 559. n. 1. ubi hic character habetur, legiturque B̄. H̄ C̄ error irrepsit, rescribendumque B̄. Π. C. *anno* 282.

H̄. Τὸ ὄγδοον *octavo*. Apud Grut. pag. 1052. n. 6.

Θ. Ἐννέα *novem*. Apud Grut. pag. 685. n. 12. & Murat. pag. 1830. n. 4.

Θ. Ἔνατος *nonus*, *nonae sortis*. Grut. pag. 211. & pag. 458. n. 1.

Θ. Τὸ ἔνατον *nono*, vel *nona vice*. Spon. Miscell. Sect. X. pag. 353. n. 93.

I. Εἷς *unus*. In marmoreo Oxoniensi Chronico, & in Sandvicensi lapide aliisque, character ille semper *unum* significat, & apud Murat. pag. 1830. n. 4. & apud Grut. pag. 212. & 213. & fortasse apud Spon. Rei Antiq. Select. Quaest. Dissert. XVIII. & Miscell. Sect. 1. in fine. Quemadmodum apud Montfauc. Diar. Ital. c. 21. pag. 315. ut existimat Maffeius.

I. Δέκα *decem*. Talem valorem huic characteri passim tribuunt Eruditi, ubi cum aliis numeralibus notis ita coniungitur,

gitur, ut aliter ipse nec intelligi, nec explicari possit, cuius rei exempla non raro offenduntur apud Auctores; ut cum apud Placent. Paleog. pag. 33. *Indictio* Ī cum anno Mundi 6640. Christi 1132. coniungitur, quae *decima* esse debet.

I. Δέκατος *decimae sortis*. Ita apud Grut. pag. 210. ΤΟΥ. Ι. ΚΛΑΡΟΥ. sic etiam ΑΙ. ΒΙ. ΓΙ. ΔΙ. ΚΛΑΡΟΥ. pro *undecima*, *duodecima*, *decimatertia*, *quarta decima sorte*.

I. Το δέκατον *decimo*, *decima vice*. Ad exprimendos Consulatus, & Tribunitiae Potestatis annos saepissime conspicitur haec Sigla numeralis, ut in Append. Marm. Oxon. pag. 293. n. 9. Grut. pag. 315. n. 9. &c.

K. Εἴκοσι *viginti*. Apud Grut. pag. 767. n. 2. & pag. 916. num. 12.

KS. Forte Ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ *vicesima sexta*. Apud Margarinum Inscript. Antiq. Basil. S. Pauli &c. pag. 63. n. 34.

KCN. Forte Εἰκοστὴν *vicesimam*. Apud Grut. pag. 1005. n. 3.

Λ. Τριάκοντα *triginta*. Apud Grut. pag. 169 n. 3. quo tamen loco cum perperam legatur Ω. Α. Δ. rescribi certissime debet Ω. Λ. Δ. *anno* nempe 834. & apud Murat. pag. 1165. n. 10.

Λ. Τριακοστὸς *trigesimus*. Apud Grut. pag. 495. n. 2. & Montfauc. Paleog. pag. 158. n. 1. & Smithum Monum. Palmyr. n. 5.

Λ. Πεντήκοντα *quinquaginta*. Apud Murat. pag. 798. n. 5. & pag. 1879. n. 4. quibus locis, alibique saepius in Graecis etiam Marmoribus numerales Latinorum notae usurpatae conspiciuntur.

M. Τεσσαράκοντα *quadraginta*. Apud Spon. Miscell. Sect. X. n. 128. apud Grut. pag. 634. n. 1. & fortasse apud Fabrett. pag. 328. n. 476. idem valor tribuendus est huic litterae, licet aliter Cl. Auctor eam notam reddat.

M. Μυρίας *decem millia*. Append. Marm. Oxon. pag. 295. n. 10. iuxta Maffei interpretationem, & fortasse eadem nota ita verti debet in extrema Sandvicensis marmoris parte, ubi frequenter invenitur.

N'. Forte Τρία καὶ δέκα *tredecim*. Apud Grut. pag. 968. n. 7. & Reines. Cl. XIV. pag. 730. n. 30.

N. Πεντήκοντα *quinquaginta*. In Oxon. Marm. pag. 89. n. 16. & apud Grut. pag. 1091. n. 10. & Smithum Mon. Palmy. n. 5.

n. 5. & n. 11. & Fleetvoodum Inscript. Antiq. Syll. pag. 242.

Ξ. Ἑξήκοντα *sexaginta*. Facile ita explicari debet haec nota in Oxon. Marm. pag. 89 n. 16. & apud Smithum Mon. Palmyr. n. 14. & apud Montfauc. Diar. Ital. c. 28. pag. 429.

O. Ἑβδομήκοντα *septuaginta*. Apud Gudium Antiq. Inscrip. pag. 369. n. 7 & Gorium Part. I. Inscrip. pag. 121. n. 2.

O. Ἑβδομηκοστὸς *septuagesimus*. Apud Reines. Cl. XVII. pag. 821. n. 24.

Π. Πέντε *quinque*. In marmoreo Oxoniensi Chronico, & in Sandvicensi lapide aliisque, ut supra notavimus, semper character iste *quinque* significat.

Π. Ὀγδοήκοντα *octoginta*. Apud Grut. pag. 581. n. 10. & Murat. pag. 1952. n. 2.

ΠΔΙ. Πεντήκοντα *quinquaginta*. Saepius in Oxoniensi & Sandvicensi Marmore aliisque lapidibus invenitur.

Ν. Forte Πεντήκοντα *quinquaginta*. Saepius reperitur in Smyrnensi marmore apud Hesselium Appen. Praef. ad Inscrip. Gudii n. 11.

ΠΗΙ. Forte Πεντακόσια *quingenta*. Frequenter haec nota occurrit in eodem ipso marmore hic supra memorato.

ΠΗΙ. Πεντακόσια *quingenta*. In Sandvicensi marmore, & Oxoniensi Chronico, aliisque ita semper reddi debet.

ΠΧΙ. Πεντάκις χίλια *quinque millia*. In lapide Sandvicensi.

Ρ. Ἑκατὸν *centum*. In Oxon. Mar. pag. 80. n. 16. & pag. 131. n. 80. saepius character ille habetur.

ΡΙΓ. Ἑκατοστὸς καὶ τρισκαιδεκαταῖος *centesimus decimus tertius*. Apud Bartolum Antiq. Aquileiens. Dissert. II. pag. 202. qui annus in Niceratum aera supputari debet iuxta Corsf. Not. Graec. pag. 60.

Ρ.Ν.Ζ. Ἑκατοστοῦ Πεντηκοστοῦ καὶ ἑβδόμου *centesimi quinquagesimi septimi*. Apud Reines. Cl. V. pag. 386. n. 51. cumque marmor Messene positum sit, ad Messeniacam aeram hic annus iuxta eumdem Auctorem referri debet.

ΡΝΣΤ. Ἑκατὸν Πεντήκοντα καὶ ἓξ *centum quinquaginta & sex*. Margarinus Inscrip. Ant. Basil. S. Paul. n. 55. in eximio marmore ita has numerales notas legit & refert, sed sane vitiatas, cum nullus valor iis inesse possit, ideoque corrigendae iuxta exemplar Gruteri, qui pag. 581. n. 9. idem marmor exhibet, legitque ΡΝϚ. nempe 156.

ΡΟΗ. Ἑκατοστοῦ καὶ ἑβδομηκοστοῦ ὀγδόου *centesimi septuagesimi octa-*

octavi. Apud Grut. pag. 146. n. 3. qui annus Amafenorum aerae adfcribi debet.

Σ. E"ξ *fex*. Apud Grut. pag. 667. n. 9. Graevius tamen afferit in marmore legi Ϲ.

S. E"ξ *fex*. In Cathedra S. Hippolyti apud Grut. pag. 140. & Murat. pag. 1920. n. 2.

Ϲ. E"ξ *fex*. Apud Lupum Differt. & Animad. ad Sever. Mart. Epith. pag. 68. & Gudium pag. 318. n. 7.

C. E"ξ *fex*. Apud Scal. ad Chron. Eufeb. pag. 105. col. 1. & Murat. pag. 1126. n. 7.

Ϲ· E"κτου *fextae fortis*. Apud Grut. pag. 210.

Σ. Διακόσια *ducenta*. In Mar. Oxon. pag. 89. n. 16.

C. Διακοσιοςὴ *ducentefima*. Apud Grut. pag. 314. n. 1.

C̄. Πέντε *quinque*. Apud Marangonium de Reb. Ethnic. & Prof. pag. 462.

CKN. Forte Διακοσιοςὴν *ducentefimam*. Apud Grut. 1105. n. 3.

T. Τρίων *trium*. Apud Boldettum pag. 400. fi vero character ille in Γ refingi debet, ut Cl. Auctor exiftimat, per eamdem interpretationem haec etiam nota exponi debet.

T. Τριακόσια *trecenta*. Apud Heffelium n. 23.

ΤΕΣΣΑΡΑ. Τεσσαράκοντα *quadraginta*. Apud Grut. pag. 760. n. 6.

ΤΡΙΣΑ. Τρεισκαίδεκα *tredecim*. Apud Spon. Mifcell. Sect. X. pag. 356.

Ṯ. E"ικοσι *viginti*. Grut. pag. 968. n. 7. iuxta Corfini interpretationem Not. Graec. pag. 68.

Υ. Τετρακοσιοςὸς *quadringentefimus*. Apud Smithum Mon. Palmyr. n. 1. & 2.

Φ. E"ικοσι καὶ ἕνα *viginti ac unum*. Apud Donium Cl. X. n. 38. pag. 362.

Φ. Πεντακόσια *quingenta*. Apud Grut. pag. 749. n. 4.

Φ. Πεντακοσιοςὸς *quingentefimus*. Apud Smithum Mon. Palmyr. n. 11. fed alibi faepius in iisdem monumentis eadem nota occurrit.

ΦΧΟΒΜΒ. Apud Spon. Itin. pag. 101. ubi Montfauconius Paleog. 147. effe refcribendum oftendit ϚΧΟΒ ΙΝ ΙΒ, hoc eft *anno Mundi 6672. indictione XII.*

X. Δέκα *decem*. Apud Spon. Mifcell. Sect. X. n. 101. & Murat. pag. 1724. & Reines. Cl. XVII. n. 174. pag. 863. & Gorium Part. I. Infcript. pag. 188. n. 4. & Gualt. Tab. fic

pag.

pag. 43. n. 253. in quibus Inscriptionibus character ille *decem* significat; sive quod in illis numerales Latinorum notae ceteris Graecis vocibus adiectae fuerint, sive quod Graeco characteri X, Latini valor affictus sit. Ceterum Latinorum numerales notae in Graecis lapidibus quandoque adhibentur, ut apud Murat. pag. 798. n. 5. & pag. 1746. n. 13. & Gualt. Fab. sic. pag. 46. n. 13.

X. Ἑξακόσια *sexcenta*. Apud Spon. Itin. pag. 35. & Miscell. Sect. X. pag. 319. n. 6. iuxta Corsini interpretationem Fast. Att. T. 1. pag. 262. nam Sponius, Fabrettus, Maffeius *mille* eam Siglam significare crediderant.

X. Χίλια *mille*. Ita in Oxoniensi Chronico, Sandvicensi marmore, aliisque pluribus, haec nota est exponenda.

ΧΟΩΝ. Χιλίων *mille*. Apud Grut. pag. 1160. n. 17. ex correctione & interpretatione Scaligeri.

Ψ. Ἑπτακόσια *septingenta*. Apud Grut. pag. 760. n. 6. & Fleetvoodum Inscript. Antiq. Syll. pag. 279. quamvis ipse pro 700. falso reddat 750. & iterum apud Grut. pag. 896. n. 10. sed Scaliger eo in loco *sexcentos* interpretatur.

Ω. Εἴκοσι καὶ τέσσαρας *viginti & quatuor*. Apud Donium Cl. X. pag. 362. n. 38. & apud Gorium Part. I. Inscrip. pag. 50. n. 79.

Ω. Ὀκτακόσια *octingenta*. In Oxon. Mar. pag. 93. n. 28.

Ω. Ὀκτακοσιοστὸς *optingentesimus*. Apud Grut. pag. 169. n. 3.

CAPVT III.

De Litterarum Compendiis, quae in Graecis, Latinisque monimentis observantur.

NOn satis visum est hominibus varia characterum, & litterarum genera invenisse, quibus voces ipsae animi sensa exprimentes, tamquam perenni constantique signo exponerentur, ne rerum cognitio, atque historiarum memoria vocis instar evanesceret, brevique interiret, sed in posteros accuratissime propagaretur. At longius progressa est illorum solertia atque artificium, dum integras illas voces angustioribus quibusdam finibus, seu compendiis circumscribere illis aliquando placuit, quorum valor & potestas ex inita consuetudine, re-

receptoque more intelligeretur. Haec autem mutila ſcribendi ratio, ſive compendiorum genera, quae ab antiquiſſimis uſque temporibus apud gentes omnes uſurpata fuit, licet in Papyris, Teſſeris, Veſtibus, Vexillis, Figlinis, Kalendariis aliiſque rebus imprimerentur, in lapidibus vero, nummis, aeneiſque tabulis ſaepius frequentari a Graecis Latiniſque conſueverunt; vel quia ſcriptores, ubi aeri vel marmori voces incidendae fuerant, eas vocum contractiones frequenter uſurpabant, vel quia lapidis atque aeris anguſtia, cum ad integras voces accurate excipiendas impar foret, breviores illi faciliore ſque characteres adhiberi ſubinde debuerint, qui *Siglae*, ac *Notae* vulgo nuncupantur. Et quamvis duo illa nomina plerumque una eademque Notae voce exprimantur, intereſt tamen illorum diſcrimen perfecte callere. Itaque Lipſius (1) ex veteri Iuriſconſultorum ſententia (2), ita Notas a Siglis diſtinguendas eſſe putavit; ut per Siglam intelligi debeat character aliquis, littera, quae ex recepto more a ſcriptoribus adhiberetur loco alicuius integrae vocis, ut C. *Caius*. Notarum vero nomine intelligi exiſtimat ſigna quaedam, characteres, imagines, puncta, flexuras, & ſimilia, quae ab uſitatis ſcribentium characteribus diſſident, & quae *Cifere* apud nos dicuntur. Huiuſmodi Notae, quae integram vocem, atque interdum etiam plures complectebantur, a Graecis *σημεῖα ſigna* vocantur; illarum inventor, iuxta Laertium (3) Xenophon: apud Romanos, iuxta Plutarchum (4) Cicero, licet Dio (5) tradat de Maecenate, quod primus ſigna litterarum invenit. Id enim de quibuſdam Notis intelligi debet, quas ille veteribus, vel Ciceronianis adiecit. Ad ſiglas vero quod attinet, eae ita dictae ſunt, vel quod ſingulae, vel ſingulariae (6) litterae pro integra voce ponerentur, vel quia iuxta Briſſonium ſunt tamquam ſigilla, vel parva ſigna, quibus veluti brevioribus ſignis integrae voces exprimerentur. Harum uſus apud Romanos non modo perantiquus, ſed longe frequentior quam Notarum fuit, cum fere nulla monimenta ſuperſint arbitrariis Notis inſcripta; innumera vero, eademque publica, Siglis, ſeu quae unicam, eamque ut plurimum

V

(1) Epiſt. 27 Centur I. ad Belgas. (2) Celebre eſt apud Iuriſpe itos eff tum illud: *Notas litteras non eſſe*, ſcriptaſque litteras *Notarum* voce non comprehendi, ut fuſe ex variis legum teſtimoniis Briſſonius de Verb. ſignificat, & Cuiacius Lib. 12. cap 10. oſtendit. (3) Lib. II. Segm. 48. (4) In Catone. (5) Lib. 55. (6) Loc. cit.

rimum initialem, aut pauciores litteras exhibeant, adeoque in ipsis, licet mutilis contractisque, integra tamen vox continetur. Sane etiam apud Graecos haec litterarum compendia antiquitus cognita, & usurpata fuere, cum illa conspiciantur inculpta in pervetusto Amyntae Regis nummo, qui An. I. Oly. 63. regnare coepit. Fatendum tamen Graecos raro cum incolumi libertate gaudebant his contractionibus usos, frequenter ubi Romanis paruerunt, saepissime vero Augustorum aetate; ut ex monumentis variis illis temporibus excitatis apparet. Sed ut initio monui, licet huiusmodi varietate Notae a Siglis distinguantur, plerumque Notae, & quandoque etiam Siglae, vox, tamquam communior magisque patens, omnia signorum, & characterum genera apud scriptores designat. Cum igitur tum Graeca, tum Latina monimenta passim his contractionibus referta conspiciantur, cumque in iis maxima eruditionis seges delitescat, incredibile profecto est quanta obscuritas & perplexitas in vetustis monimentis perlegendis atque intelligendis sit futura, nisi ipsarum Notarum valor, & potestas nitide explorata, & constituta iam fuerit. Viderant id sapientissimi illi viri, qui has Notas studiose conquisiverunt, in unum congessere, atque explicarunt. Id praestitit ab ipsa usque Neronis aetate Probus, qui compendiorum, quae tum frequentissime usurpabantur, seriem contexuit, aliamque deinceps Anonymus ille, cuius librum iam pene deletum se renovasse Petrus Diaconus testatur, ut nihil de Papiae, Magonis, aliorumque Notis commemorem. Longe plures post renatas in Italia litteras ad Latinorum marmorum notas explicandas animum appulerunt, quos inter eminent Guarinus Veronensis, Ferrarinius Regiensis, qui Probi librum plurimis Notis auctum edidit, Petrus Appianus, Torellus Saraina, Aldus Nepos, Smetius (1), quorum vestigiis institerunt deinde Scaliger (2), Reinesius, Gudius, Gorius, aliique, qui Notas omnes monumentis ab ipsis editis accurate complexi sunt, & exposuerunt. At Sertorius Vrsatus ingentem compendiorum copiam, quae a variis scriptoribus observata fuerant collegit, atque illustravit, quemadmodum

(1) Notarum series, quam vir ille sapientissimus collegit, & explicavit, ea est, quae sub Anonymi titulo a Fabricio laudatur, & a Gothofredo in Grammaticorum collectione, iterumque a Goltio in Thesauro Rei Antiquariae anno 1618. edita fuit. (2) Magnus hic vir cum varios & accuratos illos Gruteriani Operis Indices adornaret in 20. capite singulas Latinorum Notas una recensuit, & explicavit.

dum Ioannes Nicolai innumera fere Notarum genera in libro suo *de Siglis* complexus est, a quibus Nieupoort, aliique ea, quae magis necessaria & usitata censentur, decerpserunt, & Adolescentium commodo ediderunt. Quare in tanta librorum satietate, quos studiose Fabricius (1) enumerat, tantoque scriptorum numero, qui de variis Romanorum Notis una colligendis explanandisque cogitarunt, actum agere denuo, & ligna, ut aiunt, ad lucum comportare omnino viderer, si hic iterum Notas hasce proferrem. Satius ergo existimo uberrimos illos fontes, qui ubique & commode adiri possunt, studiosis Adolescentibus commonstrasse. Aliter vero res se se habet, si de Graecorum monimentorum Notis sermo sit. Quamvis enim Siglarum omnium series, quae in Graecis nummis inscriptae sunt, a Vaillantio, Nicolao, aliisque adornata fuerit, nemo tamen superioribus annis contractiones omnes, quae in singulis Graecorum lapidibus, tabulis, in quocumque demum opere, thesauro reperirentur, una colligere, recensere atque explicare sollicitus fuit, sed illorum quilibet ea solum compendiorum genera exhibere & interpretari studuit, quae in peculiaribus quibusdam monimentis invenerant, aut in iis, quae ipsi omnium primi e tenebris eruta in lucem extulerunt; ita Scaliger, Gruterus, Gualtherius, Seldenus, Prideauxius, Reinesius, Sponius, Muratorius se gesserunt. Recensionem hanc prae ceteris utilissimam adgressus est omnium primus immortalis Maffeius in aureo libro *De Graecorum Siglis lapidariis* anno 1746. edito, in quo tercenta fere vocum compendia ex aliis excerpta feliciter & ingeniose collegit, atque enodavit. At nuperrime Corsinus de iisdem rite exponendis, excutiendisque consilium suscepit; cumque in contemplandis veteribus Graecorum monumentis, aliisque recenter editis longe uberiorem Notarum numerum deprehendere illi feliciter contigerit, integram ferme Notarum omnium collectionem iterum concinnavit, atque absolvit, cum mille propemodum vocum compendia exposuerit. Itaque si supervacaneum omnino videbatur Latinarum Siglarum seriem, & nummorum Graecorum hoc loco texere, cum ea ubique & commode haberi possit; ita opportunum fore atque perutile existimavimus, si Notarum Graecarum recensione a Corsino collectarum nostras hasce Institutiones exornaremus, & quod ea recens sit, adeoque

(1) Biblioth. Latin. Lib. IV. cap. 6. pag. 446.

que in ceteris collectionibus nondum addita fuerit. Qua quidem in re ut Adolescentium commodo magis inserviremus, Latinis nunc primum interpretationibus singulas illas Notas donavimus, quae tamen ex ipso orationis contextu, nativoque Epigraphes sensu confirmari & illustrari debent, illique proinde accomodari. Ex hac vero compendiorum recensione, quam modo exhibemus, & numerorum, & Christianorum monimentorum Notas seiunximus, quod eae suis locis in hoc Opere a nobis proferuntur.

A

A.	ὁ δεῖνα Δῆμος τῆς Α'ττικῆς	*Quidam Atticae Populus.*
A.	Α'πὸ	*Ab.*
A.	Α'ύλου	*Auli.*
A.	Α'υρήλιον	*Aurelium.*
A.	Α'λωπεκεὺς	*Alopeceus Pop. At.*
A.	Α'υτοκράτορος	*Imperatoris.*
Ā.	Αὔλος	*Aulus.*
A.	Α'ιλίῳ, aut Α'ιμιλίῳ, aut Α'υρηλίῳ	*Aelio, aut Aemilio, aut Aurelio.*
ΑΛΟΥΝ.	Α"λουμνος	*Alumnus.*
ΑΒΙΓΙΣ.	Α"βιγις	*Abigis.*
ΑΓ.	Α'γὼν	*Certamen.*
ΑΓΑΤ.	Α'γαθὰν	*Bonam.*
ΑΓΓΕ.	Α'γγελεὺς	*Ex Angele Pop. At.*
ΑΓΝ.	Α'γνούσιος	*Agnusius Pop. At.*
ΑΓΟΡΑΝ̄ (ο̄).	Α'γορανόμου	*Agoranomi.*
ΑΔΕΛΦ.	Α'δελφὸν	*Fratrem.*
ΑΖΗΝΙ.	Α'ζηνίας	*Azenia Pop. At.*
ΑΘΗΝ.	Α'θηναίου	*Athenienſis.*
ΑΘΗΝΑΙ.	Α'θηναίου	*Athenienſis.*
ΑΙ.	Αἴλιος	*Aelius.*

AI

AI.	Α'ιγεῖδαι	*Aegidae Pop. At.*
A.I.	Α'ειμνήςη	*Semper memoranda.*
AIΘ.	Α'ιθαλιδῶν	*ex Aethalidis P. A.*
AIΛ.	Αἴλιος	*Aelius.*
AIM.	Α'ιμιλία	*Aemilia.*
AIΞO.	Αἰξονεὺς	*Aexoneus Pop. At.*
AKYL.	Α'κύλιος	*Aquilius.*
AΛ.	Α'λωπεκεὺς	*Alopecensis Pop. At.*
AΛE.	Α'λεξανδρεὺς	*Alexandrinus.*
AΛEΞANΔPE.	Α'λεξανδρεὺς	*Alexandrinus.*
AΛYΠ.	Α'λυπίυ, vel Α'λυπιάνυ	*Alypii, vel Alypiani.*
AΛΦ.	Α'λφηνὸν	*Alphenum.*
AΛΠ.	Α'λωπεκεὺς	*ex Alopece Pop. At.*
AM.	Α'μέρων, sive κ Αὶ Μηνῶν	*Dierum, sive & Mensium.*
AMM.	Α'μμονίυ	*Ammonii.*
ANAEΓΓPAΦ.	Α'ναεγραφέντι	*Constituto.*
ANEΘ. ANEΘH. ANEΘHK.	Α'νέθηκε	*Posuit.*
ANEMOY.	Α'νεμυρίυ	*Anemurii.*
ANEΠ.	Α'νεπαύσατο	*Obiit.*
ANT.	Α'ντώνιον	*Antonium.*
ANTAΓΩNICT.	Α'νταγωνίςας	*Antagonistas.*
ANTIΘHΣ.	Α'ντίθησι	*Dicat.*
ANTIΣTPA.	Α'ντιςράτηγον	*Pro-praetorem.*
ANTΩNI	Α'ντωνίνυ	*Antonini.*
ANTΩNEIN.	Α'ντωνείνυ	*Antonini.*
AOY.	Α'νθυπάτυ	*Proconsulis.*
AΠ.	Α'πολλωνιεὺς	*ex Apollonia P. A.*
AΠ.	Α'ππίυ	*Appii.*
AΠE.	Α'ππιος, vel Λύκιος Γέλλιος	*Appius, vel Lucius Gellius.*

AΠEΛ.

ΑΠΕΛ.	Α'πελευθέρῳ	*Liberto.*
ΑΠΕΛΕ.	Α'πελευθέροις	*Libertis.*
ΑΠΕΛΕΥ.	Α'πελεύθερος	*Libertus.*
ΑΠΕΛΕΥΘ.	Α'πελεύθερος	*Libertus.*
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡ.	Α'πελεύθερος	*Libertus.*
ΑΠΙ.	Α'πίοντος	*Exeuntis.*
ΑΠΟΛ.	Α'πολλωνιεὺς	*ex Apollonia Po. At.*
ΑΠΟΛ.	Α'πολλωνίου	*Apollonii.*
ΑΠΟΛΛΙΑΡ.	Α'πολλινάρις	*Apollinaris.*
ΑΠΡ.	Α'πρειλίων	*Aprilium.*
ΑΠΡΕΙ	Α'πρειλίων	*Aprilium.*
ΑΠΡЄΙΛ.	Α'πρειλίου	*Aprilis.*
ΑΡΑΒ.	Α'ραβίκου	*Arabici.*
ΑΡΙΣ.	Α'ριστομήδης	*Aristomedes.*
ΑΡΤΕΜΩ.	Α'ρτέμωνος	*Artemonis.*
ΑΡΧ.	Α"ρχων, vel Α"ρχοντες	*Archon, vel Archontes.*
ΑΡΧΙΣ.	Α"ρχοντος	*Archontis.*
ΑΣΚΛΗ.	Α'σκληπιείοις	*Asclepieis.*
ΑΤΟΙΣ.	Ε'αυτοῖς	*Sibimetipsis.*
ΑΥΓ.	Α'υγούστων	*Augustarum.*
ΑΥΓ.	Α'υγούστου	*Augusti.*
ΑΥΓΟΥΣ.	Α"υγουστος	*Augustus.*
ΑΥΡ.	Α'υρήλιον	*Aurelium.*
ΑΥΡ.	Α'υρήλιος	*Aurelius.*
ΑΥR.	Α'υρήλιος	*Aurelius.*
ΑΥΡΕ.	Α'υρελίῳ	*Aurelio.*
ΑΥΡΕΛ.	Α'υρέλιος	*Aurelius.*
ΑΥΡΗΛ.	Α'υρήλιον	*Aurelium.*
ΑΥΡΣ.	Α'υρήλιος	*Aurelius.*
ΑΥΤ.	Α'υτοκράτορι	*Imperatori.*
ΑΥΤΟΚ.	Α'υτοκράτορος	*Imperatoris.*
ΑΥΤΣ.	Α'υτὸς	*Ipse.*
ΑΥΤΟΚΡΑΤ.	Α'υτοκράτορα	*Imperatorem.*

ΑΦΙ.

ΑΦΙ.	Α'φιδναῖος	*Aphidnaeus Pop. A,t.*
ΑΦΛ^{S}ΦASC.	Φλαβίυ Α'ριοβίνδυ, Φλαβίου Α'σπαρος	*Flavii Ariobindi. Flavii Asparis.*
ΑΦΡΟΔΕΙ.	Α'φροδείτυ	*Aphroditi.*
ΑΦΡΟΔΙCΙ.	Α'φροδισιάδος	*Aphrodisiadis.*
ΑΧΑΡ.	Α'χαρνεὺς	*Acharnensis At. Pop.*

B

B	f. Δευτεραίᾳ	*Postridie.*
Β.	Βυλὴ	*Senatus.*
ΒΑΣΙΛ.	Βασιλεῖ	*Regi.*
ΒΑΣΙΛΕΟΔΩ.	Βασιλεόδωρος	*Basileodorus.*
ΒΑΣΙΛΙ.	Βασιλικῷ	*Regio.*
Β.Δ.	Βυλῆς Δόγματι	*Senatus Consulto.*
ΒΕΡ.	f. Βερενικίδης	*ex Berenicidis At. Pop.*
ΒΗΣ.	Βησαιεὺς	*Besaeeus Att. Pop.*
ΒΗΣΑΙΕ.	Βησαιεὺς	*Besaeeus Att. Pop.*
Β.Η.ΣΕΤ.	Ε'υσεΒΗΣ Ε'Ττυχὴς	*Pius felix.*
ΒΙC.	Βίσωμον	*Bisomum.*
Β.Κ.Μ.	f. Βετέρανος Κλάσσις Μισηνάτις	*Veteranus Classis Misenatis.*
ΒΡΙΤ.	Βριτάννικον	*Britannicum.*
ΒΥΒΛΟ͂.	Βίβυλον	*Bibulum.*
ΒΩ.	Βώμυς	*Altaria.*

Γ

Γ.	Γερυσίας	*Senatus.*
Γ.	Γαίυ	*Gaii.*
ΓΑ.	Γαΐον	*Gaium.*
ΓΑΓΗ.	Γαληρίᾳ	*Galeria.*

ΓΑΡ.

ΓΑΡ.		
ΓΑΡΓΗ.	Γαργήττιος	ex Gargetto At. Pop.
ΓΑΡΓΗΤ.		
ΓΑΡΓΗΤΙ.		
ΓΕ.	Γέλλιος	Gellius.
ΓΕΓΡ.	Γεγραμμένυ	Suprascripti.
ΓΕΛΛ.	Γέλλιος	Gelius.
ΓΕΡ.	Γερμάνικον	Germanicum.
ΓΕΡΜ.	Γερμάνικον	Germanicum.
ΓΕΡΜΑΝΙΚ.	Γερμάνικον	Germanicum.
ΓΗ.	Γῆ	
ΓΝ.	Γναῖος	Gnaeus.
ΓΝΑΙ.	Γναῖος	Gnaeus.
ΓΝΗΣ.	Γνησίῳ	Legitimo.
ΓΟΝΕ.	Γονέων	Parentum.
ΓΟΡ.	Γορπιαίυ	Gorpiaei.
ΓΟΡΤΥ.	Γορτύεως, vel Γόρτυος	Gortyis.
ΓΟΡΤΥΝΙ.	Γορτυνίων	Gortyniorum.
ΓΡ.	Γραμματεὺς	Scriba.
ΓΡΑ.	Γραφεὺς	Scriba.
ΓΡΑΦ.	Γραφομήνῳ	Scribundo.
ΓΥΜΝΩ.	Γυμνικῷ	Gymnico.

Δ

Δ.	Διονυσίυ	Dyonisii.
ΔΑΙΜΟΝ.	Δαίμονος	Genii.
Δ. Ε.	Δημαρχικῆς Ἐξυσίας	Tribuniciae Potestatis.
ΔΕΙ.	Δίες	Dies.
ΔΕΙΡ.	Δειραδιώτης	Diradiotes.
ΔΕΚ.	Δεκεμβρίων	Decembrium.
ΔΕΚΕΝΒΡΙ.	Δεκεμβρίας	Decembres.
ΔΕΞΗ.	Δεξηράτυ	Dexeratis.

ΔΕΣΣ.

ΔΕΣΣ.	Δεσπότȣ	*Domini.*
ΔΕΣΠ̊Π̊.	Δεσπότων	*Dominorum.*
ΔΗ.	Δηίφοβος	*Deiphobus.*
ΔΗ.	Δηνάρια	*Denaria.*
ΔΗΛ.	Δηλίο pro Δηλίȣ	*Delii.*
ΔΗΜΑΡΧΙΚ.	Δημαρχικῆς	*Tribuniciae.*
ΔΗΜΟϹ.	Δημόσια	*Publica.*
ΔΗΝΑΡ.	Δηναρίοις	*Denariis.*
ΔΙΔ.	Διδύμης	*Geminae.*
ΔΙΟΚΛ.	Διοκλέȣς	*Dioclis.*
ΔΙΟΝ.	Διονυσίȣ	*Dionyſii, vel Dionyſodori.*
ΔΙΟΣΚΟΥΡ.	Διοσκȣρίδȣ	*Dioſcuridae.*
ΔΙΟΣΚΟΥΡ.	Διοσκȣ́ρων	*Dioſcurorum.*
Δ.Μ.	Δίις Μανίβȣς	*Diis Manibus.*
Δ.Μ.Σ.	Δίις Μανίβȣς Σάκρυμ	*Diis Manibus Sacrum.*
Δ.Τ.	Δίι τῷ	*Iovi.*

E

E.	Ε'τῶν	*Annorum.*
E.	Ε'ς	*Ad.*
E.	Ε'κ	*Ex.*
E.	Ε'ποιεῖ, ſeu Ε'πόιησε	*Faciebat, ſive fecit.*
E.	Et	
Є.	Є'νθάδε, vel Є'κοιμήθη	*Hic, vel requievit.*
ΕΓΝΑΤ.	Ε'γνάτιον	*Ignatium.*
ΕΔ.	Εἰδῶν	*Idus.*
ΕΔΩ.	Ε'ξ Ω'ίȣ	*Ex Oĕo At. Pop.*
ΕΖ.	Ε"ζησεν	*Vixit.*
ΕΖΗ.	Ε"ξησεν	*Vixit.*

ΕΙ.	Εἰδῶν	*Idus.*
ΕΙΔ.	Εἰδῶν	*Idus.*
ΕΙΣΙΔΩΡ.	Εἰσιδώρυ	*Isidori.*
ΕΚΚΗ.	Ε'κ Κηδῶν	*Ex Cedis Pop. At.*
ΕΚΚΟΙ.	Ε'κ Κοίλης	*Ex Coele Pop. At.*
ΕΚΤ.	Ε'κ τῆς	*Ex.*
ΕΚ.	Ε'κ τῶν	*Ex.*
ΕΛΕΥ.	Ε'λεύθερος	*Liber.*
ΕΝ.	Ε'νεκα	*Caussa.*
ΕΝ.	Ε'νθάδε	*Hic.*
ЄΝΙ.	Μηνὶ	*Mense.*
ΕΞ.	Ε'ξ	*Ex.*
ΕΞΑΙΘ.	Ε'ξ Αἰθαλιδῶν	*Ex Aethalidis.*
ΕΞΕ.	Ε'ξάμηνον	*Semestre.*
ΕΞΕΠΙΤΑΓΜ.	Ε"ξ ἐπιταγῆς	*Ex iussu.*
ΕΞΟΙ.	Ε'ξ Ο"ιυ	*Ex Oëo Pop. At.*
ΕΞΥC.	Ε'ξουσίας	*Potestatis.*
ΕΠΙΕΙΚ.	Ε'πιεικίδης	*Epiicides Pop. At.*
ΕΠΙΣΤ.	Ε'πιςάτης	*Praefectus.*
ΕΡΓΑ.	Ε"ργασε	*Fecit.*
ΕΡΕΝ.	Ε'ρέννιον	*Herennium.*
ΕΡΕΝΝ.	Ε'ρέννιος	*Herennius.*
ΕΡΙ.	Ε'ρικαιεὺς	*Ericieus Pop. At.*
ΕΣΤΙΑΙ.	Ε'ςιαίυ	*Estiaei.*
ΕΤ.	Ε'τῶν	*Annorum.*
ЄΤЄ.	Ε'τελεύτα, sive Ε'τελεύτησε	*Obibat, seu Obiit.*
ΕΤΕΛ.	Ε'τελεύτησεν	*Obiit.*
ΕΥΔΑΙΜ.	Ε'υδαίμονος	*Felicis.*
ΕΥΟ.	Ε'υόδιος	*Euodius.*
ΕΥΠΥ.	Ε'υπυρίδης	*Eupyrides Pop. At.*
ΕΥΣ.	Ε'υσέβη	*Pium.*
ΕΥC.Κ.	Ε'υσεβείας Χάριν	*Pietatis gratia.*
ΕΥΧΑ.	Ε'υχαρίδυ	*Eucharidis.*

ΕΦΛ.

ΕΦΛ.	Τ. Φλαούιος	*Titus Flavius.*
ΕΧΠΛΩΡ.	Ε'ξπλωρατόρων	*Exploratorum.*
ΕΧΤΟ.	Ε'χαρίσατο, vel Ε'χώσατο	*Concessit, vel construxit.*

Z

Z.	Ζήσαντι	*Qui vixit.*
ΞΗ.	Ζήσας	*Vivens.*
ZHI.	Ζήσας	*Vivens.*
ΖΗΣΑΝ.	Ζήσαντι	*Qui vixit.*

H

H.	Η'μέρας	*Dies.*
Η̄.	Η'μέρων	*Dierum.*
Ħ.	Η'μέρας	*Dies.*
Ϻ.	Η'μέρας	*Dies.*
Ħ.	Η'μέρας	*Dies.*
ΗΓΕΜΟ.	Η'γεμόνι	*Praesidi.*
ΗΗξιοιν.	Η'ξίων	*Postulabant.*
ΗΗΩ.	Η"τω	*Sit.*
ΗΜ.	Η'μῶν	*Nostrorum.*
ΗΜ.	Η'μέρας	*Dies.*
ΗΜΕ.	Η'μέρας	*Dies.*
ΗΜΕΡ.	Η'μέραις	*Diebus.*
ΗΜΗΡ.	Η'μέρων	*Dierum.*
ΗΜΥϹΤ.	Η'μέρων ἕξ	*Dierum sex.*
ΗΡΑ.	Η'ρακλεωπόλεως	*Heracleopolis.*

Θ

Θ.	Θήκατο	*Posuit.*
Θ.	Θεᾷ	*Dea.*

Θ.	Θυγάτηρ	*Filia.*
Θ.	Θάνοντα	*Mortuum.*
ΘΕ.	Θεοῖς	*Diis.*
Θ. Ε.	Θεοῖς Ἐπικυρίοις	*Diis iuvantibus.*
Θ. Μ.	Θεοῖς Μανίβυς	*Diis Manibus.*
ΘΕΑΜΑ.	Θεᾷ Μαγαρσίδι	*Deae Magarsidi.*
ΘΕΟΦΑΝΕΣΤ.	Θεοφανεστάτου	*Divini.*
ΘΕΟΦΙΛΕΣ.	Θεοφιλεστάτου	*Deo carissimi.*
Θ. Η.	Θεοῖς Ἥρωσιν	*Diis & Heroibus.*
Θ. Κ.) Θ. ΚΑ.) Θ. ΚΑΤ.)	Θεοῖς Καταχθονίοις	*Diis Manibus.*
ΘΚΥ.	Θεοῖς Καταχθονίοις	*Diis Manibus.*
ΘC.	Θεὸς	*Deus.*
ΘC ΚΑ.	Θεοῖς Καταχθονίοις	*Diis Manibus.*
Θ Κ. Χ.	Θεοῖς Καταχθονίοις	*Diis Manibus.*
ΘΥ.	Θυγατρὸς	*Filia.*
ΘΥΓΑΤ.	Θυγατρὶ	*Filiae.*

I

I.	Καὶ	*Et.*
I.	Ἱερᾶς.	*Sacra.*
ΙΑ. f.	Φηγαιεὺς	*Phegaeeus Pop. At.*
ΙΑΙ.	Γαῖος	*Gaius.*
ΙΑΝ.	Ἰανουαρίου	*Ianuarii.*
ΙΑΡΑΚΑΤΙ.	Παρακατατίθεται	*Deponitur.*
ΙΔΙ.	Ἰδίῳ	*Suo.*
ΙΔΙΟ.	Ἰδιότων	*Privati.*
ΙΜΟΚΡΑ.	Τιμοκράτους	*Timocratis.*
ΙΜΡ.	Ἰμπεράτωρ	*Imperator.*
ΙΝΔ.	Ἰνδικτίωνι	*Indictione.*
ΙΟΥ.	Ἰουνίας	*Iunias.*
ΙΟΥ.	Ἰουλίου	*Iulii.*

ΙΟΥΛ.	Ἴουλιος	*Iulius.*
ΙΟΥΝ.	Ἰουνίων	*Junias.*
ΙΣ.	Ἰσελάστικα	*Iselastica.*
ΙΣΘ.	Ἰσθμίων	*Isthmiorum.*
ΙCΙ.	Ἴσιδι	*Isidi.*
ΙΣΙΔΩΡ.	Ἰσιδώρου	*Isidori.*
ΙΤΕΑ.	Ἰτεαῖος	*Iteaeus Pop. At.*
ΙΩΝ.	Ἰωνίας	*Ioniae.*

K

K.	Καῖσαρ	*Caesar.*
K.	Καταχθονίοις	*Manibus.*
K.	Καὶ	*Et.*
K.	Κουίντῳ	*Quinto.*
K.	Κλαυδίου	*Clandii.*
K.	Κώμης	*Vici.*
K.	Καῖος	*Caius.*
K.	Καὶ	*Et.*
K.	Καὶ	*Et.*
K.	Καὶ	*Et.*
Ϗ.	Καὶ	*Et.*
K̄.	Κατὰ	*Secundum.*
KA.	Καὶ	*Et.*
KA.	Καταχθονίοις	*Inferis.*
KA.	Καλανδῶν	*Calendas.*
KA.	Κατὰ	*Secundum.*
KAI.	Καίσαρι	*Caesari.*
KAI.	Κάτθανε	*Obiit.*
KAI̅NC.	Καίνισε	*Renovavit.*
KAIΣ.	Καίσαρα	*Caesarem.*
KAIC.	Καῖσαρ	*Caesar.*
KAΛ.	Καλπίων	*Calpensium.*
KAΛ.	Κάλλιστον	*Optimum.*

KAΛ.

ΚΑΛ.	Καλανδῶν,	*Calendas.*
ΚΑΛΑ.	Καλανδῶν	*Calendas.*
ΚΑΛΑΝ.	Καλανδῶν	*Calendas.*
ΚΑΛΑΝΔ.	Καλανδῶν	*Calendas.*
ΚΑΛΗ.	Καλήνιον	*Calenium.*
ΚΑΛΟΚ.	Καλοκαγαθοὶ	*Probi.*
ΚΑΛΠ.	Καλπυρνίῳ	*Calpurnio.*
ΚΑΡ.	Καρμίνιον	*Carminium.*
ΚΑΣΙ.	Κασίον	*Casium.*
ΚΑΤ.	Καταχθονίοις	*Manibus.*
ΚΑΤ.	Κατοικοῦντες	*Qui habitant.*
ΚΑΤΑ.	Καταχθονίοις	*Inferis.*
ΚΑΤΑΘ.	Κατάθεσις	*Depositio.*
ΚΑΤΑΧ.	Καταχθονίοις	*Manibus.*
ΚΑΤΑΧΘ.	Καταχθονίοις	*Manibus.*
ΚΑΤΘ.	Κατάθεσις,	*Depositio.*
Κ.Β.	Κελεύσματι βουλῆς	*Mandato Senatus.*
ΚЄ.	Καὶ	*Et.*
ΚЄ.	Καὶ	*Et.*
ΚΕ.	Καὶ	*Et.*
ΚΕΝΤΙΝΑΡ.	Κεντηναρίων	*Centenariorum.*
ΚΕΦ.	Κεφαλῆθεν	*ex Cephale Pop. At.*
ΚΗ.	Κηδῶν	*ex Cedis Pop. At.*
ΚΗΔ.	Κῆδος	*Sepulcrum.*
ΚΗΦ.	Κηφησιεὺς	*Cephisiensis Pop. At.*
ΚΗΦΕΙΣΗΙ.	Κηφησιεὺς	*Cephisiensis Pop. At.*
Κ.Θ.	Καταχθονίοις Θεοῖς	*Inferis Diis.*
ΚΙ.	Κῖται	*Iacet.*
ΚΛ.	Καλανδῶν	*Calendas.*
ΚΛ.	Κλαύδιος	*Claudius.*
ΚΛΑΖ.	Κλαζομένιον	*Clazomenium.*
ΚΛΑϹ.	Κλάσσις	*Classis.*
ΚΛΑΥΔ.	Κλαύδιος	*Claudius.*
ΚΛΕΟΞΕΝ.	Κλεοξένου	*Cleoxeni.*

ΚΟ

ΚΟ.	Κοίντος	*Quintus.*
ΚΟΒΡ.	Κόβρεος	*Cobri.*
ΚΟΙ.	Κοίλης	*ex Coele Pop. At.*
ΚΟΛ.	Κολλιτεὺς	*Colitteus Pop. At.*
ΚΟΜΝ.	Κομνήνου	*Comneni.*
ΚΟΟΡ.	Κόορτος	*Cobortis.*
ΚΟΡΝΗ.	Κορνήλιον	*Cornelium.*
ΚΟΡΝΗΛΙΑΝ.	Κορνηλιάνου	*Corneliani.*
ΚΟC.	Κονσουλίβους	*Consulibus.*
ΚΟΩΡΣ.	Κόωρτος	*Cobortis.*
Ꮶ. Π.	Κελεύσματι Πόλεως	*Civitatis iussu.*
ΚΡΑΟΥ.	Κρατίστου Ἀνθυπάτου	*Optimi Proconsulis.*
ΚΡΑΤ.	Κράτιστον	*Optimum.*
ΚΡΙΣ.	Κρίσεος	*Iudicio.*
ΚΥΔΑ.	Κυδαθηναιεὺς.	*Cydathenaeus P. A.*
ΚΥΙΝΤ.	Κυίντος	*Quintus.*
ΚΥΘ.	Κυθήριος	*Cytherius Pop. At.*
ΚΥΡ.	Κυρείνα	*Quirina. Rom. Trib.*
Κ. ΦΡ.	Κελεύσματι Φρατρίας	*Phratriae iussu.*
Κ. Χ.	Κοινοῖς Χρήμασιν	*Communi sumptu.*
Ꝁ.	Κώμῃ	*Vico.*
ΚΩ̄.	Κώμης	*ex Vico.*
ΚΩΡΑΥΛ.	Κωραύλης	*Tibicen.*
ΚΩC.	Κωνσουλίβους	*Consulibus.*

Λ

Λ.	Λυκάβας	*Annus.*
L.	Λυκάβας	*Annus.*
L.	Λούκιον	*Lucium.*
Λ.	Δῆμος τῆς Ἀττικῆς	*Populus Atticae.*
Λ.	Λούκιος	*Lucius.*
L.	Λούκιος	*Lucius.*

Λ.

Λ.	Λοιπὰ	*Reliqua.*
ΛΑΔΙΚΥC.	Λαοδικεὺς	*Laodicensis.*
ΛΑΚΙ.	Λακιαδῶν	*ex Lacia Pop. At.*
ΛΑΜ.	Λαμπροτάτε	*Illustrissimi.*
ΛΑΜΠ.	Λαμπρεὺς	*Lamprensis At. Pop.*
ΛΑΜΠΡ.	Λαμπροτάτε	*Illustrissimi.*
ΛΑΜΠΡΟΤΑΤ.	Λαμπρότατον	*Illustrissimum.*
ΛΓΕ.	Λέκιος Γέλλιος	*Lucius Gellius.*
ΛΕΓ.	Λεγιῶνος	*Legionis.*
Λ. ΕΓΝΑΤ.	Λ. Ἐγνάτιον	*Lucium Ignatium.*
ΛΕΡΕΝ.	Λ. Ἑρέννιον	*Lucium Herennium.*
ΛΕΥ.	Λευκίε	*Lucii.*
ΛΕΥΚ.	Λευκονιεὺς	*Leuconiensis At. Po.*
ΛΕΥΡΟΝ.	Λευκίε Υἱὸν	*Lucii Filium.*
ΛΕΩΝΙ.	Λεωνίδε	*Leonidae.*
ΛΗΚΛΙΟΔΗ.	Βελὴ καὶ ὁ Δῆμος	*Senatus & Populus.*
ΛΙΒΑΝ.	Λίβανος	*Libanus.*
ΛΘ.	Λούκιος	*Lucius.*
ΛΟΔΙΚΕΥΙ.	Λαοδικεῖ	*Laodicensi.*
ΛΟΥ.	Λουκίε	*Lucii.*
ΛΟΥΔ.	Λϋδι	*Ludi.*
ΛΟΥΣΙ.	Λυσιεὺς	*ex Lusia At. Pop.*
ΛΥΣ.	Λυσανίας	*Lysanias.*
ΛΥΣΑ.	Λυσανίε	*Lysaniae.*

M

M	Μῆνας	*Menses.*
M.	Μάρκος	*Marcus.*
M̄.	Μάρκον	*Marcum.*
M.	Μνημεῖον	*Monumentum.*
M.	Μηνῶν	*Mensium.*
Ꙧ.	Μῆνας	*Menses.*
M.	Πρὸ	*Ante.*

M.

$\overset{Λ}{Μ}$.	Μνᾶς	*Minas.*
$\overset{Η}{Μ}$.	Μηνῶν	*Mensium.*
$\overset{Τ}{Μ}$.	Μνᾶς	*Minas.*
ΜΑ.	Ματρὶ	*Matri.*
ΜΑ.	Μαγαρσίδι	*Magarsidi.*
ΜΑΓΝ.	Μαγνήτων	*Magnesiorum.*
ΜΑΙ.	Μαΐων	*Maias.*
ΜΑΚΕΔ.	Μακεδόνων	*Macedonum.*
ΜΑΚΕΔΩΝ.	Μακεδονίας	*Macedoniae.*
ΜΑΝΓΟΝ.	Μαγγόνων	*Mangonum.*
ΜΑΡ.	Μαρτίων	*Martias.*
ΜΑΡ.	Μάρκος	*Marcus.*
ΜΛΡ.)		
ΜΑΡΑ.)	Μαραθώνιος	*Marathonius.*
ΜΑΡΑΘ.)		
ΜΑΡΚ.	Μαρκέλλου	*Marcelli.*
ΜΑΡΤ.	Μαρτίων	*Martias.*
ΜΑΡΤΥΡ.	Μάρτυρες	*Testes.*
ΜΑΤ.	Ματȣτίνȣ	*Matutini.*
ΜΑΤΡΙΝ.	Ματρινία	*Matrinia.*
ΜΕ.	Μενῶν	*Mensium.*
ΜΕ.)		
ΜΕΓ.)	Μέγιστον	*Maximum.*
ΜΕΓΙϹΤ.)		
ΜΕΛ.)		
ΜΕΛΙ.)	Μελιτεὺς	*Melitensis Pop. At.*
ΜΕΛΙΤ.)		
ΜΕΜ.	Μέμμιος	*Memmius;*
ΜΕΜΜ.	Μέμμιος	*Memmius.*
ΜΗ.	Μῆνας	*Menses.*
ΜΗΝ.	Μηνῶν	*Mensium.*

Y ΜΗΡΟΠΟΛ

MH̄POΠOΛ.	Μητροπόλει	*Metropoli.*
MHΣ.	Μὴν, vel μεὶς	*Mensis.*
MHC.	Μνήμης	*Memoriae.*
MHT.	Μήτηρ	*Mater.*
MHTPOΔ.	Μητροδώρου	*Metrodori.*
MIΘP.	Μίθρα	*Mithra.*
MN.	Μῆνας	*Menses.*
MNEAΣ.	Μνείας	*Memoriae.*
MNH.	Μνήμης	*Memoriae.*
MNH.	Μνημεῖον	*Monumentum.*
MNHM.	Μνήμης	*Memoriae.*
MNHC.	Μνήμης	*Memoriae.*
MNIAC.	Μνείας	*Memoriae.*
MNOC.	Μηνὸς	*Mense.*
MON.	Μονηταρίων	*Monetariorum.*
MOΣX.	Μόσχου	*Moschi.*
MΣ̄.	Μῆνας	*Menses.*
M̄Σ.	Μάρτυρες	*Testes.*
MCTACI. (P)	Ἡμέρας δέκα	*Dies decem.*
MYPI.	Μυῤῥινούσιος	*Myrrhinusius P. At.*
M. X.	Μνήμης Χάριν	*Memoriae gratia.*

N

NAΘ.	Νατιῶνε	*Natione.*
N.	Νικηφόρος	*Nicephorus.*
NE. / N̄E.	Νεώτερος	*Iunior.*
NEAΠOΛ̄.	Νεαπολίτης	*Neapolitanus.*
NEOKOY.	Νεωκόρου	*Neocori.*
NEOΣ.	Νεώτερος	*Iunior.*

Y NEΩ.

ΝΕΩ.	Νεωκόρος	*Neocorus.*
ΝΙ.	Νικήσας	*Qui vicit.*
ΝΙΒ·	Ἰνδικτιῶνος	*Indictione.*
ΝΟΒ.	Νοϐεμβρίων	*Novembres.*
ΝΟΒΕΜΒΡ.	Νοβεμβρίων	*Novembres.*
ΝΡ.	Νεώτερος	*Iunior.*
ΝΩ.	Νώνας	*Nonas.*
Νω.	Νωεμβρίυ	*Novembris.*
ΝΩΝ.	Νώνων	*Nonas.*

Ξ

ΞΥΣΤΑΡΧ.	Ξυςάρχην	*Porticus Praefectum.*

Ο

ΟΙ.	Οἴυ	*ex Oeo. Att. Pop.*
ΟΙΚΑΤ.	Οἱ Κατοικῦντες	*Qui habitant.*
ΟΚΤΩΒΡ.	Ὀκτωβρίων	*Octobres.*
ΟΝΗΣΙΜ.	Ὀνησίμυ	*Onesimi.*
ΟΡ.	Ὁρισάντων	*Qui decreverunt.*
ΟΥΑΛ.	Οὐαλήριου	*Valerii.*
ΟΥΙΓΙΛ.	Οὐιγίλων	*Vigilum.*
ΟΥΛ.	Οὔλπιος	*Vlpius.*
ΟΥΛΠ.	Οὐλπίυ	*Vlpii.*
ΟΥΡΑΝ.	Οὐρανίῳ	*Caelesti.*

Π

Π.	Πρὸ	*Ante.*
Π.	Πόδες	*Pedes.*
Π.	Πόβλιος	*Publius.*
Π.	Δῆμος τῆς Ἀττικῆς	*Atticae Populus.*
Π·.	Δῆμος	*Populus Atticae.*

ΠΑ.	Πύβλιος Αἴλιος	*Publius Aelius.*
ΠΑ.	f. Παλαιολόγυ	f. *Palaeologi.*
ΠΑΙ.	Πύβλιος Αἴλιος	*Publius Aelius.*
ΠΑΙΑ.	Παιανιεὺς	*Paeanienſis Pop. At.*
ΠΑΙΟ.	Παιονίδης	*Paeonides Pop. At.*
ΠΑΙΟΝΙ.	Παιονίδης	*Paeonides Pop. At.*
ΠΑΛ.	Παλατίνα	*Palatina.*
ΠΑΛ.	Παλληνεὺς	*Pallenenſis Pop. At.*
ΠΑΛΛΗ.	Παλληνεὺς	*Pallenenſis Pop. At.*
ΠΑΜΦΙΛ.	Πάμφιλος	*Pamphilus.*
ΠΑΝΚΡ.	Παγκράτιον	*Pancratio.*
ΠΑΝΤ.	Πάντων	*Omnium.*
ΠΑΠΙΡ.	Παπιρίυ	*Papirii.*
ΠΑΡΑΜΙΘ.	Παραμυθίαν	*Conſolationem.*
ΠΑΡΑΠΡΟΣΤΑ.	Παραπροςάτα pro Παραπροςάτυ	*Praeſidis.*
ΠΑΡΑΣΚΕΥ.	Παρασκευῆς	*Paraſceves.*
ΠΑΡΗΣ.	Παρῆσαν	*Adfuerunt.*
ΠΑΡΘ.	Πάρθικον	*Parthicum.*
ΠΑΡΟ.	Παροδεῖται	*Viatores.*
ΠΑΡΟΔΟΙ.	Παροδεῖτα, vel Παροδεῖται	*Viator, vel Viatores.*
ΠΔ.	Πόδας	*Pedes.*
ΠΕ.	Πέμπτον	*Quintum.*
ΠΕΙ.	Πειραιεὺς	*Piraeenſis Pop. At.*
ΠΕΙΡ.	Πειραιεὺς	*Piraeenſis Pop. At.*
ΠΕΝΤ.	Πένταθλον	*Pentathlo.*
ΠΕΡΓΑΣΗΘ.	Περγασῆθεν	*Ex Pergaſe At. Pop.*
ΠΕΡΙΒΛ.	Περιβλήπτου	*Spectabilis.*
ΠΗ.	Πήλεξ	*Ex Pelece At. Pop.*
ΠΙΤΘΕΥ.	Πιτθεὺς	*Pittheus At. Pop.*
ΠΙΤΤΑ.	Πιττάκυ	*Pittaci.*
ΠΛΑ.	Πλάτος.	*Latitudine.*
ΠΛΑΤ.	Πλάτος.	*Latitudine.*

ΠΛΙ.

ΠΛΙΛΙΑ.	Ποβλιλία	*Publilia.*
Π̊.	Πόβλιος	*Publius.*
Πο̅ι.	Πόδες	*Pedes.*
Πο̅ι.	Πόλιος	*Civitatis.*
Πο̿ι.	Πόβλιον	*Publium.*
ΠΟ̅.	Πόβλιος	*Publius.*
ΠΟΔ.	Ποδῶν	*Pedum.*
ΠΟΛΥΜΝΗ.	Πολυμνήςου	*Polymnesti.*
ΠΟΜ.	Πομπεῖος	*Pompeius.*
ΠΟΜΠΕΙ.	Πομπείῳ	*Pompeio.*
ΠΟΜΠΟΝ.	Πομπόνιον	*Pomponium.*
ΠΟΜΠΩ.	Πομπώνιον	*Pomponium.*
ΠΟΠ.	Ποπιλίου	*Popilii.*
ΠΟΡΙ.	Ποριεὺς	*Porieus Att. Pop.*
ΠΟΣ.	Ποσειδεῶνος	*Posideone.*
ΠΟΣΤΟΥΜ.	Ποστούμιος	*Postumius.*
Π.Π.	Πατρὶ Πατρίδος	*Patri Patriae.*
Π. ΠΑΤ.	Πατέρα Πατρίδος	*Patrem Patriae.*
Ρ̣Π.	Πρὸ	*Ante.*
ΡΙ.	Πρὸ	*Ante.*
Ρ̣Π.	Πρεσβύτερος	*Senior.*
ΡΠ. / ΙΡΙ.	Πρὸ.	*Ante.*
ΠΡ.	Πρὸ.	*Ante.*
ΠΡ.	Προγεγραμμένων	*Suprascriptarum.*
ΠΡ.	Πατὴρ	*Pater.*
ΠΡΑΙΤΩΡ.	Πραιτωρίας	*Praetoriae.*
ΠΡΑΙΦΕΚΤ.	Πραιφέκτῳ	*Praefecto.*
ΠΡΕ.	Πρεσβύτερος	*Senior.*
ΠΡΕΣΒ.	Πρεσβευτὴν	*Legatum.*
ΠΡΙ.	Πατρίδι	*Patriae.*

ΠΡΙ-

ΠΡΙΔΙ.	Πατρίδι	*Patriae.*
ΠΡΙΜΙΓ.	Πριμιγένιος	*Primigenius.*
ΠΡ.	Πρὸ	*Ante.*
ΠΡΟ.	Πρὸ	*Ante.*
ΠΡΟΓΕΓΡ.	Προγεγραμμένυ	*Suprascripti.*
ΠΡΟ.ΓΙ.	Προάγει	*Procedit.*
ΠΡΟΞΕΝ.	Προξένυ	*Proxeni.*
ΠΡΟΣΑΓΡ.	Προσαγραῖος	*Prosagraeus Po. At.*
ΠΡΟΤ.	Πρώτης	*Primae.*
Π.Τ.	Πορίσαντες Τόπον	*Dantes locum.*
Π.Υ.ΑΙΜ.	Πυβλίυ Υἱὸς Αἰμιλία	*Publii Filius Aemilia.*

P

P.	Πύβλιος	*Publius.*
PA.	Ῥαβίριος	*Rabirius.*
PPIΩN.	Ὀκτοβρίων	*Octobres.*
POY.	Ῥυφίνυ	*Rufini.*
PΩM.	Ῥωμαῖος	*Romanus.*
PΩMY.	Ῥωμαίυ	*Romani.*

Σ

C.	Cύμβιος	*Vxor.*
C.	Cῦ.	*Tui.*
C.	Ἐνθάδε	*Hic.*
C.	Σωτείρας	*Servatricis.*
C.	Σεβαστῷ	*Augusto.*
Σ.	Σμυρναῖος	*Smyrnaeus.*
ΣΑΡΑΠΙΔ.	Σαραπίδος	*Serapidis.*
ΣΑΤΥΡ.	Σάτυρος	*Satyrus.*
CE.	Σεπτεμβρίυ	*Septembri.*
ΣΕΒ.	Σεβαστὰ, vel Σεβαστοῖς	*Augustalibus Ludis.*

ΣΕΒ.	Σεβαςοῖς	*Augustis.*
CЄBAC.	Σεϐαςȣ̃	*Augusti.*
ΣΕΒΑΣΤ.	Σεβαςȣ̃	*Augusti.*
ΣΕΒΒ.	Σεβαςοῖν δυοῖν	*Augustorũ duorum.*
ΣΕΒΒΒ.	Σεβαςῶν τριῶν	*Augustorum trium.*
ΣΕΙΜΗΔΕΙΚ.	Σειμηδείκȣ	*Simedici.*
ΣΕΚ.	Σεκȣ̃νδος	*Secundus.*
ΣΕΞΤΙΛ.	Σεξτιλίῳ	*Sextilio.*
ΣΕΟΥ.	Σεούηρον	*Severum.*
ΣΕΟΥΑΣ.	Σευαςȣ̃	*Augusti.*
ΣΕΟΥΑΣΤ.	Σευαςȣ̃	*Augusti.*
ΣΕΟΥΙ.	Σευήρῳ	*Severo.*
ΣΕΠ.	Σεπτεμβρίȣ	*Septembris.*
CЄΠΤ.	Σεπτεμβρίȣς	*Septembres.*
CЄΠΤΕ.	Σεπτεμβρίων	*Septembres.*
ΣΕΠΤΙΜ.	Σεπτίμιον	*Septimium.*
ΣΕΡΑ.	Σεραπιῶνος	*Serapionis.*
ΣΗΛ.	Σηλήνῃ	*Lunae.*
CI.	Coῦ	*Tui.*
CΚΙΑΝΘΙ.	Σκιανθινȣ̃	*Schanthici.*
ΣΜΥΡ.	Σμυρναίων	*Smyrnensium.*
ΣΟΥΝ.	Σουνιεὺς	*Sunieus At. Pop.*
ΣΠΑΘΑΙΩ.	Σπαθαρίῳ	*Spathario.*
ΣΠΕΙΡ.	Σπείρας	*Cohortis.*
ΣΡΙΑΣ.	Σωτηρίας	*Salute.*
ΣΣ.	Συγκλήτȣ Συγχωρήσει	*Senatus permissu.*
ΣΣ.	Βίσωμον	*Bisomum.*
Σ. Τ.	Στεφανωθεὶς	*Coronatus.*
ΣΤ.	Στατίȣ	*Statii.*
CΤΑ.	Στάτιος	*Statius.*
ΣΤΑΤ.	Στάτιος	*Statius.*
ΣΤΕΙ.	Στειριεὺς	*Stiriensis Pop. At.*
ΣΤΕΛ.	Στελλατίνᾳ	*Stellatina.*

ΣΤΕΦ.	Στέφανοι	*Coronae.*
ϹΤΕΦΑΝ.	Στέφανος	*Corona.*
ϹΤΗ.	Ἔτη	*Annos.*
ΣΤΡΑ.	Στράτηγον	*Praetorem.*
ΣΤΡΑΗΟΝ.	Στράτηγον	*Praetorem.*
ΣΤΡΑΤ.	Στρατονίκης	*Stratonices.*
ΣΤΡΑΤΩ.	Στρατωνίκης	*Stratonices.*
ΣΥΜΒΟΥΛΑΙΟΓ. Α Ρ.	Συμβολαιογράφος	*Scriba Contractuum*
ΣΥΡ.	Σύρος	*Syrus.*
ΣΩ.	Σῶμα	*Corpus.*

T

T.	Τάλαντον	*Talentum.*
T.	Τίτου	*Titi.*
T.	Τίτον	*Titum.*
T.	Τῆς	
T.	Τῆς, τῶν	
T.	Τῇ	
T.	Τὸ	
ΤΑΙΕΡ.	Ἰατὴρ	*Medicus.*
ΤΑΡΓΗΛ.	Ταργηλιῶνος	*Targelionis.*
Τ.Δ.Β.Κ.Δ.Ε.	Τῷ Δόγματι Βουλῆς Καὶ Δόγματι Ἐκκλησίας	*Decreto Senatus & Decreto Concionis.*
ΤΕ.	Τέρμων	*Terminus.*
ΤΕ.	Σεβαστῷ	*Augusto.*
ΤΕΙΜ.	Τειμὰς	*Honores.*
Τ. Η.	Τῇ	
ΤΙ.	Υἱῷ	*Filio.*

TI.	Τιβέριος	*Tiberius.*
TIB.	Τιβέριος	*Tiberius.*
TIBEP.	Τιβερίου	*Tiberii.*
TI FOI.	Πρὸ Ι	*Pridie.*
Ŧ.	Ε᾽κ τῶν	*Ex.*
T.K.I.	Τιβερίῳ Κλαυδίῳ Ι᾽νάχῳ	*Tiberio Claudio Inacho.*
TNEYM.	Πνεῦμα	*Spiritus.*
T̊.	Τὸ	
TPA.	Τραιάνου	*Traiani.*
TPAIAN.	Τραιάνου	*Traiani.*
TPI.	Τῇ πρὸ	*Ante.*
TPIE.	Τριεράρχης	*Classis Praefectus.*
TPINE.	Τρινεμεὺς	*Trinemeus At. Pop.*
TPOΦI.	Τρόφιμος	*Trophimus.*

Υ

Υ.	Υ῾πὲρ	*Ad.*
Υ.	Υ῾ιὸν	*Filium.*
Ȳ.	Υ῾ιὸς	*Filius.*
Υ.	Τίτον	*Titum.*
Ÿ.	Υ῾πατείᾳ vel Υ῾πάτου	*Consulatu vel Consule.*
Υ.Β.	Υ῾πομνήματι Βουλῆς	*Decreto Senatus.*
Υ.Β.Δ.	Υ῾πὸ βουλῆς Δόγματι	*Ex Senatus Decreto*
ΥΠ.	Υ῾πὸ	*A.*
ΥΠ.	Υ῾πάτῳ	*Consule.*
ΥΠΑ.	Υ῾πάτον	*Consulem.*
ΥΠΑΤ.	Υ῾πατείᾳ	*Consulatu.*
ΥΠΑΤ.	Υ῾πάτοις vel Υ῾πάτοιν	*Consulibus.*
ΥΠΑΤ̄Ο.	Υ῾πάτον	*Consulem.*
ΥΠΟ ΛΑΜΑ.	Υ῾πόμνημα	*Monumentum.*

ΥΠΠ.	Υ῾πάτων	*Consulibus.*

Φ

Φ.	Φρυγίας	*Phrygiae.*
Φ.	Φλάβιον	*Flavium.*
Φ.	Φεβρυαρίων	*Februarias.*
ΦΑ.	Φάβιος	*Fabius.*
ΦΑΛΗ,	Φαληρεὺς	*Phalereus Pop. At.*
ΦΑΡΝΑ.	Φαρνάκυ, vel Φαρναβάζυ	*Pharnaci, vel Pharnabazi.*
ΦΕ.	Ω Ε	*Horas quinque.*
ΦΕΒΡC.	Φεβρυαρίων	*Februarias.*
ΦΞΙΔΙ.	Φειδίυ	*Phidiae.*
ΦΗΓ.	Φηγύσιος	*Phegusius At. Pop.*
ΦΗΓ.	Φηγαιεὺς	*Phegaeeus At. Pop.*
ΦΗΓΑΙ.	Φηγαιεὺς	*Phegaeeus At. Pop.*
ΦΗΛΙ.	Φήλικος	*Felicis.*
ΦΙΛΑ.	Φιλαίδης	*Philaides At. Pop.*
ΦΙΛΗΜΩΝ.	Φιλήμωνος	*Philemonis.*
ΦΙΛΟCΟΦ.	Φιλοσόφος	*Philosophus.*
ΦΙΛΟΣΤΟΡ.	Φιλοςόργιος	*Philostorgius.*
ΦΙΛΟΣΤΡΑΤ.	Φιλοςράτυ	*Philostrati.*
ΦΛ.	Φλαβία	*Flavia.*
ΦΛ.	Φλάβιος	*Flavius.*
ΦΛ.	Φλυεὺς, sive Φλιάσιος	*Phlyeus, vel Phliasius At. Pop.*
ΦΛΑ.	Φλαβίῳ	*Flavio.*
ΦΛΑΒ.	Φλάβιος	*Flavius.*
ΦΛΑΜ.	Φλάμην	*Flamen.*
ΦΛΑΥ.	Φλάυιος	*Flavius.*
ΦΛΑΥ.	Φλάυιον	*Flavium.*
ΦΛΥ.	Φλυεὺς	*Phlyeus At. Pop.*
ΦΟΥΛΒ.	Φυλβῦ	*Fulvi.*

ΦΥ.

ΦΥ.	Φυλὴ & Φυλέτης	*Tribus vel Tribulis.*
ΦΥ.	φυρνεὺς	*Phyrneus At. Pop.*
ΦΥΛΑΡΧ.	Φυλάρχων	*Tribus Princeps.*
ΦΥΛΑΣΙ.	Φυλασίυ	*Phylasii At. Pop.*
ΦΥΡΝ.	Φυρνεὺς	*Phyrneus At. Pop.*
ΦΩΣΦ.	Φωσφόρυ	*Phosphori.*

X

X.	Χάριν	*Gratia.*
X.	Δηνάρια	*Denaria.*
Ӿ.	Δηνάρια	*Denaria.*
X.	Κατάθεσις, vel Χωρίον	*Depositio, vel Locus.*
X̄.	Χιτόνιος	*Chitonius At. Pop.*
ΧΑΡ.	Χάριν	*Gratia.*
ΧΕΙΛ.	Χειλιάρχῳ	*Tribuno.*
ΧΕΙΡ.	Χειρυργὸς	*Chirurgus.*
ΧΟΛΑΡ.	Χολαργεὺς	*Cholargensis At. P.*
ΧΟ . Ρ.	Χόορτος	*Cohortis.*
ΧC ΥΠ Γ.	Χειροτονηθέντος ὑπὸ Γερουσίας	*A Senatu electi.*

Ψ

ΨΑΦΙ.	Ψαφιδεὺς	*Psaphideus.*
Ψ. Β.	Ψηφίσματι Βουλῆς	*Decreto Senatus.*
ΨΗ. Β.	Ψηφίσματι Βουλῆς	*Decreto Senatus.*

Ω

Ω.	Ὥρας	*Horas.*
Ω.	Ὠκτοβρίαις	*Octobribus.*
ΩΑΘ.	Ὤαθεν	*Ex Oa At. Pop.*
ΩΡ.	Ὥραις	*Horis.*
ῶ̄.	Ὥρας	*Horas.*

CAPVT IV.

De quibusdam obscurioribus Siglis in Graecis Latinisque nummis, quarum nonnullae explicationes adhuc dubiae, aliae vero omnino falsae censeri debent.

ESse quamplurimos qui de Latinorum Graecorumque nummorum siglis recensendis explicandisque cogitaverint, quique provinciam hanc utilissimam egregie occupaverint, uberrime superiori capite a nobis demonstratum fuit. Verumtamen cum in eorum interpretationibus, non una semper eademque sit illorum opinio, & quandoque ab ipsis erratum fuerit; permagni interest, ut studiosi Adolescentes apprime calleant, quae adhuc dubiae, quaeque omnino falsae ex iis explicationibus sint habendae. Cum enim huiusmodi libri, qui has interpretationes complectuntur neque rari sint, adeoque inter studiosorum manus commode versari possint, & Cl. auctoris nomine aliorumque iudicio commendentur, verendum ne Adolescentibus aut celebre auctoris nomen, aut aliorum de iisdem iudicium facile imponat. Hoc autem eo proclivius contingere potest, quod licet acutissimi viri non defuerint, qui has explicationes ad incudem revocaverint, easque pensitaverint, & opportune correxerint, cum tamen castigationes illae seorsim variisque in locis plerumque inveniantur, eae nullo negotio Adolescentulos fugere possunt. Quare Antiquitatis cultoribus maxime consulere, eisque opportunissimam opem praestare credidimus, si hoc loco utiliores nonnullorum sapientum hominum animadversiones perstringamus, quibus vel adhuc dubiae, vel omnino falsae ostenduntur, plurimae siglarum interpretationes, quae in variis Graecorum, Latinorumque nummorum collectionibus habentur, & tamquam legittimae ac verae praedicantur. Qua quidem in sparta adornanda plurimum debere ingenue fatemur Gallo illo sapientissimo, & in nummis inspiciendis explicandisque apprime versato, qui nummorum Scientiam a Cl. Iobert Gallico sermone editam, historicis & criticis observationibus, doctis quidem & eruditis, non multis ab hinc annis locupletavit; quod plurima hoc loco ab eo mutuati sumus.

MKIA. MK. In nummis Ariarathis. Μάζακα Καππαδοκίας. *Mazaca*, nempe Caesarea, *Cappadociae*. Anno XI. scilicet regis

gis Ariarathis. Ita Harduinus (1). Dubia explicatio cum litterae MK quas ille *Mazaca* interpretatur, etiam occurrant (2) in nummis Mithridatis Evergetis, qui numquam Cappadociae rex fuit, licet eius successores ad breve tempus regnum illud tenuerint.

ΕΝΠ ΑΘΜΩΔΑ. In nummo Septimii Severi (3): Ἐφεσίων Νεωκόρων Πο̃βλίυ ΑΘΜΩΔΑ. *Ephesiorum Neocororum &c.* Qui ita vertunt, priores tres litteras initiales a reliquis dividunt, & *Athmodas* propium Graeci Magistratus nomen esse credunt. Nihil hac interpretatione incertius, cum in nummis Ephesiorum, qui frequentes occurrunt, nullus inveniatur, in quo Ephesiorum nomen per simplicem litteram initialem E efferatur, ac nomen illud Magistratus prorsus ignotum apud Graecos fuerit.

AMK. ΓΒ. ΓΓ. Quot viri clarissimi priores tres litteras interpretati sunt, ut Tristanus, Patinus, Harduinus, Norisius, Haym, Bandurius, Spanhemius, in totidem diversas abiere sententias; quare ex hoc opinionum conflictu veram explicationem nondum affulxisse concludi debet. Interim sententia Spanhemii (4), qui has notas vertit: Πρωτῆς Μεγίςης Κιλικίας, *Primae Maximae Ciliciae*, verisimilior haberi poterit. Reliquas duas litteras ΓΒ. ΓΓ Toinardus reddit (5) Γράμματι Βουλῆς, & Γνωμῇ Γερουσίας; rectius vero Norisius (6): Γνωμῇ Βουλῆς, & Γνωμῇ Γερουσίας, *Decreto Senatus*. Idem ac in nummis Romae cusis: *Senatus Consulto*, & in Coloniarum nummis *Decreto Decurionum*.

ΑΥΤ. Κ. ΓΑ. ΦΙΝ. ΓΑΛ. ΟΥΕΝΔ. ΟΥΟΛΟCIANOC. In nummis Volusiani. Vaillantius (7), quem Bandurius & Spanhemius sequuntur, reddit: Αὐτοκράτωρ Καίσαρ Γανδαλικὸς Φιννικὸς Γαλενδικὸς Ουενδενικὸς Ουολουσιανὸς. *Imperator Caesar Gandalicus, Phinnicus, Galendicus, Vendenicus, Volusianus*; quae nomina a totidem devictis populis Volusiano delata censet. Verum cum haec gentium nomina neque per Geographiam, neque per Historiam satis liquido innotescant, cumque pro monimentorum more post Imperatoris familiae nomen tituli illi apponi debuissent, satius est Harduino adhaerere, qui vertit: Α'υτοκράτωρ Καίσαρ Γαῖος Φίννιος Γάλλος Οὐένδιξ. *Imperator* *Cae-*

(1) Opp. Select. pag. 41. & 42. (2) Vid. Vaill. Hist. Reg. Pont. Tom II. pag. 61. (3) Apud Vaill. Num. Graec. pag. 85. (4) Orb. Rom. ex II. Cap. 16. pag. 422. (5) Apud Noris. Epoch. Syromac. Dissert. IV. Cap. I. pag 369. (6) Loc. cit. pag. 375. (7) Num. Pr. Tom. II. pag 351.

Caesar Caius Phinnius, *Gallus*, *Vindex*; atque ea nomina in Volusianum derivata ex illius gentis origine conatur ostendere. Attamen Froelichius (1) dum alterum nondum editum Volusiani nummum profert, in quo integre ΓΑΛΛΟC legitur, atque insuper habetur huiusmodi sigla ΓΑ. ad Vaillantii sententiam accedendum esse putat, eamque siglam interpretatur, *Galindicus*.

ETME. In nummo Iunioris Iubae Mauritaniae regis. Harduinus: Ἕνωσις Μαυρεταvίας τῆς Ἑχατέρας. *Vnio Vtriusque Mauritaniae*, quod rex ille utrique Mauritaniae primus imperaverit. Alii native magis, & vere reddunt: ΕΤΟΥΣ ΜΕ. *anno* 45. quae Epocha apprime congruit cum illius principis aetate in imperio (2).

ΚΟΛΩ. ΜΑΡ. ΕΔΕ. In nummis Caracallae. Nonnulli reddunt: *Colonia Marco-Aurelia Edessa*. Rectius Vaillantius (3): *Colonia Marcia*, seu *Marciana Edessa*. Etenim cum in aliis Caracallae nummis distincte habeatur: ΜΑΡ. ΑΥΡ. ΕΔΕCCΑ. hic vero tantummodo ΜΑΡ. verisimilius est per ΜΑΡ. hoc loco primum tantum ex duobus illis Coloniae nominibus designari.

ΕΠΙ. ΑΙ. ΠΟΝΤΥΚΟΥ. Η. ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ. In Byzantino nummo Lucillae. Vaillantius (4) exposuit: *sub Aelio Pontico Octavum* Archonte. *Byzantiorum*. Verumtamen cum idem Ponticus cum littera Β, nempe *iterum* Archon, sub Commodo occurrat, cumque vix fieri potuerit, ut sub Lucilla *octavum*, & sub Commodo *iterum* Archon esset, verisimilius existimat Froelichius (5) per litteram Η, non *octavum*, sed Ἡγεμόνος *Praeside* esse legendum: qui Magistratus in Thraciae nummis consignari solet. Opinionem suam validis quidem & egregis argumentis confirmat.

Δ. Ε. Δήμου εὐχῇ. In nummis Antiochiae post Caracallam cusis, in quibus etiam litterae S.C. occurrunt. Harduinus (6): *Populi Rogatu*, aut *Voto Publico*, *Senatus Consulto*. Alii Δογμάτι ἐπαρχίας: *Decreto Provinciae*. Neutra interpretatio satis firma, cum nihil adhuc ab illarum patronis allatum fuerit, quod eas clare solideque confirmet. Optandum maxime ut huiusmodi explicationes, quas duobus illis elementis contineri contendunt, integris litteris, aut in nummis, aut apud Graecos scriptores invenirentur.

F. C.

(1) Append ad Num. Vrb. Graec. loq. pag. 349. (2) Vid. Remarq. Histor. Crit. alla Scien. des Medaill. Tom. II. pag. 201. (3) Num Col. Tom. II. pag 120. (4) Num. Gr. pag. 66. (5) Loc. supra cit. pag. 220. (6) Opp. Sel. pag. 824.

F. C. In nummis Antonii, & Octavii Caesaris Triumviri, in Sicilia cusis, in quibus etiam navis visitur. *Frumento Convehendo*, vulgo redditur. Sic ut exemplum unum afferam: M. OPPIVS CAPITO PROPR. PRAEF. CL. F. C. M. *Oppius Capito Propraetore Praefectus Classis Frumento Convehendo*. Alii corrigunt: *Praefectus Classis Foederatarum Copiarum*. Nonnulli ut Vaillantius, Morellius, Havercampius: *Praefectus Classis Fieri Curavit*. Sunt qui reponunt: *Feriendum Curavit*, nempe nummum. Nulla ex iis interpretationibus adhuc satis clare demonstrata.

PSSC. In nummo Augusti, in quo est statua cum nominibus Lollii & Domitii: *Posuere Suffetes Carthaginis*: ita Vaillantius (1), quia nummum Carthagine cusum existimat. Sed tunc rectius legi posset: *Posuere Suo Sumptu Carthaginenses*. Qui nummum alibi percussum volunt, reddunt: IIVIRI, nempe Lollius, & Domitius, *Poni Suo Sumptu Curavere*. Verti etiam posset: *Publico Sumptu Statuam Collocaverunt*, ut saepius apud Gruterum (2).

DDPP. In nummis Tiberii Vticae cusis. *Decuriones Posuere*. Sed alii fortasse melius: *Decreto Decurionum, Pecunia Publica*.

C. A. A. P. In nummo Augusti. *Colonia Prima Augusta Patrensis*, ubi A pro numero I Graecorum more sumitur, atque ita correcta fuit antiquior illa interpretatio, nempe *Colonia Aroe*, scilicet Patrae, *Augusta Patrensis*. Sed aeque dubia, nisi falsa, est recens huiusmodi explicatio, cum littera A pro numerali, numquam a Latinis adhibita fuerit in inscriptionibus, ubi reliquae litterae omnes Latinae forent; & in nummis Traiani, Antonini Pii, M. Aurelii Caesarae percussis integre & Latine scribitur: COLONIA PRIMA AVGVSTA CAESAREA.

VCRIMOR, & VCRIMPR. In nummis Aureliani cum Vabalathi effigie in altera parte. *Vice Caesaris Rector Imperii Orientalis*, aut *Vice Caesaris Rectori Imperii Romani*. Quantum a veritate aliena sit haec explicatio, praeter alia, hoc unum satis declarat, quod in Vabalathi nummis probe inspectis legatur: VCRIMDR.

XC. VI. In nummis Diocletiani & Maximiani, & Constantii Chlori Caesaris. *Decennalibus Constantii Vota Imperii*: Harduinus (3). Sed verisimilius coniiciunt ii, qui legunt: *Decennalibus Caesarum Vota Imperii*. Cur enim Vota Decennalia Constantii in nummis Diocletiani, & Maximiani signantur, minime vero Vota Decennalia illorum Augustorum in nummis

Con-

(1) Col. Tom. I. pag. 48. (2) Pag. 353. num. 4. (3) Opp. Sel. pag. 450.

Constantii, cum vicissim in eorum numismatibus inscribi debuissent? Accedit quod numquam in nummis Galerii Maximiani Vota decennalia exprimuntur, per has litteras initiales: XM. VI. *Decennalibus Maximiani Vota Imperii*, eo ferme modo, quo per hos caracteres XC. VI. Constantii Decennalia exhiberi existimatur; praesertim cum e nummis evincatur (1), Vota non modo pro Galerio, verum etiam pro eius Collega nuncupata & soluta fuisse.

CIHS. In nummis inferioris aevi. *Cives Hospiti suo*. Ingeniosa magis, quam vera explicatio. Etenim nemo in animum inducet suum, Imperii urbes *Hospitis* nomine Augustos suos adeo familiariter nuncupasse, nisi id clarius ex aliis monumentis, aut ex scriptoribus eruatur.

C. V. T. T. In nummis Tarraconis. *Colonia Victrix Tyrrhenica*, aut *Togata*, *Tarraco*: Antonius Augustinus (2). Nonnulli recentiores: *Colonia Victrix Turrita Tarraco*. Sed praeferenda Augustini explicatio, quae Strabonis testimonio innititur (3).

C. A. R. & C. A. I. In nummis Tiberii. *Colonia Asta Regia*, & *Colonia Augusta Iulia*. Harduinus, aliique. Sed corruit omnino haec explicatio, cum moneat Villantius (4), Patinum & Mediobarbum, qui eos nummos iis notis inscriptos referunt, prorsus hallucinari, cum in omnibus huiusmodi Tiberii nummis eximie servatis, aperte legatur: C. A. E. *Colonia Augusta Emerita*.

SAL. aut SA. In nummis Sexti Pompeii. *Salus*: ita communiter. Sunt qui vulgarem hanc explicationem corrigunt, redduntque: *Salduba*, Hispaniae urbs, quae postea Caesar-Augusta dicta fuit. Alii *Salacius*, idest marinus, quod Sextus Pompeius Classis imperium obtinuerat; sed priori explicationi adhaerendum, donec verisimilior non prodeat.

MAC. AVG. In nummo Neronis. *Macellum Augusti*; Erizzus (5). Harduinus vero; *Mausoleum Caesaris Augusti*. Eruditi fere omnes Erizzo assentiuntur, cuius momenta luculenter congessit vir sapientissimus (6).

ANN. DCCCLXXIIII. NAT. VRB. P. CIR. CON. In nummis Hadriani. Valesius (7) reddit: *Anno 874. Natali Urbis Romae Circenses Concessi*. Sed reiicienda haec explicatio cum pro littera

(1) Vid. Band. Num. Impp. Tom. II. pag. 143. (2) Dialog. 7. (3) Apud Vaill. Num. Col. Tom. I. pag. 661 (4) Loc. cit. pag. 75 (5) Dichiaraz. di Medag pag. 117. (6) Vid Remarq. Hist. & Crit. alla Scien. des Medaill. Tom. II. pagi 171. (7) In Comm. ad Amm. Lib. I. Cap. 35.

tera P, quae clare apparet, perperam reponat R. Vaillantius (1): *Anno 874. Natali Vrbis Populo Circenses Concessit*, nempe Hadrianus. Sed aegre haec etiam explicatio sustineri poterit. Circenses enim ludi saepissime frequentabantur, ideoque credi vix poterit, ut recordatio rei adeo vulgaris publicis monimentis conservanda mandaretur. Harduinus (2): *Anno 874. Natali Vrbis Plebeii Circenses Constituti*. Sed obstat huic interpretationi, quod *Plebeii* nomen, numquam in monimentis per solam litteram P designatur, quodve Circenses ludi aeque Plebem, ac Senatum & Equestrem ordinem respiciebant. Ludi enim qui *Plebeii* dicebantur multis post annis instituti sunt, atque 15. Novembris die celebrari consueverunt. Rectius ergo alii: *Anno 874. Natali Vrbis Primum Circenses Constituti*. Quod scilicet Hadrianus diem Vrbis natalem Paliliis tantum festis olim solemnem, splendidiori deinde ritu, & publicis praesertim Circensibus ludis imposterum celebrari voluerit. Suffragatur huic opinioni praeter alia momenta gravissima, quod in Kalendariis ante Hadrianum nunquam Circenses ludi signati inveniantur in die Vrbis natali, post ipsum vero occurrunt, ut in Kalendario a Patavio, & Bucherio edito, in quo legitur: N. VRB. C. M. XXIIII. *Natali Vrbis Circenses Missus 24.*

COL. H. LEG. H. In nummo Hadriani. Nonnulli olim legebant: *Colonia Helvia*; alii: *Colonia Heliopolis, Legio Heliopolis*. Recentiores; *Colonia Heliopolis, Legionis Octavae. Colonia Heliopolis, Legio Octava*. Postrema explicatio, quae aliis monumentis mirifice illustratur, ceteris anteponenda. Littera H pro numerali Graecorum nota usurpatur.

CER. PER. In nummis aliquibus Sidonis in Phoenicia cusis, & in duobus Elagabali, itemque in uno Anniae Faustinae. Vaillantius (3); *Certamen Periodonicum*: vox barbara, & prorsus ignota. Harduinus (4): *Certamen Perpetuum*. Verisimilius profecto: *Certamen Periodicum*, ut in erudita dissertatione doctissimus vir demonstravit (5).

DIVO ROMVLO NV. FILIO. & NVBIS CONS. In nummis Romuli Maxentii filii. Tristanus (6) secundam inscriptionis partem interpretatur: *Nostrae Vrbis Conservatori*, ubi artificis vitio litteram R omissam credit, quod admitti minime debet,

A a cum

(1) Num. Pr. Lib. I. pag. 63. (2) Opp. Sel. pag 617. (3) Colon. Tom II. pag 90. (4) Opp. Sel pag. 156. (5) Vid. Memoir. de l' Acad. des Bell. Lett. Tom. V. pag. 277. (6) Comm. Hist. Tom. III. pag. 469.

cum in omnibus Romuli nummis haec littera desideretur. Norisius [1]: *Nobilissimo Consuli*, quo loco pro littera V, reponit O. Verum cum omnes Romuli nummi habeant V, viro sapientissimo assentiri non possumus. Harduinus [2]; *Nostrae Vrbis Bis Consuli*; Sed in hac explicatione nonnulla supponuntur, quae minime omnium, veri quidem similia videri possunt. Quid quod apud Bandurium [3] habetur alter Romuli nummus, in quo legitur: DIVO ROMVLO NVB. AVG. An ne legendum: *Nostrae Vrbis Bis Augusto*? Nulla igitur ex iis interpretationibus admittenda, sed uberior lux ex aliis eruendis monumentis optanda est.

DDEX. CON. C. C. I. B. In nummis Neronis Babbae in Mauritania Tingitana cusis. *Decreto Decurionum*, vel *Decuriones Ex Consensu Coloniae Campestris Iuliae Babbae*. Ita vertunt nonnulli, corriguntque antiquiores alias interpretationes minus sane probabiles. Vaillantius [4] tamen iis in nummis ordine paulo aliter inverso legit, nempe; C. C. I. B. EX. CON. *Colonia Campestris Iulia Babba Ex Consensu Decurionum*. Praeferenda haec explicatio, quae Galbae nummo innititur, in quo distincte habetur: C. C. I. B. EX. CON. DEC.

COL. CABE. In nummis Lepidi. Harduinus [5] aliique: *Colonia Cabellio*, urbs Hispaniae Narbonensis. Hanc explicationem reiiciunt Havercampius, aliique, qui nummum in Hispania percussum omnino arbitrantur, leguntque: CABE, urbs Hispaniae; sed istorum momenta tanti non sunt, ut ab Harduino tuto recedendnm sit [5].

AEL. MVNICIP. COEL. & COIL. Vaillantius [7]: *Aelium Municipium Coellu* aut *Coillitanum*, quod nomen iuxta Cl. illum scriptorem, eam Numidiae urbem significat, quae *Cullu* a Plinio, & Ptolomaeo, & *Chulli Municipium* in Antonini Itinerario appellatur. Sunt qui hanc inscriptionem duabus adiectis interpunctionibus ita findunt: CO. EL. & CO. IL. leguntque: *Aelium Municipium Consuaranorum Eliberis*, aut *Illiberis*; quo nomine parva urbs, seu oppidum Galliae Narbonensis designari credunt. Veruntamen cum Galliae Narbonensis urbes, post Caligulam aes signandi potestate carerent, cumque adiecta illa iuterpuncta ab omnibus hisce nummis prorsus

(1) Differt. De Num. Diocl. & Maxim. Cap 5. (2) Opp. Sel. pag. 463. (3) Num. Impp. T. II. pag. 159. (4) Num. Col. T. I. pag. 105. (5) Opp. Sel. pag. 38. (6) Vid. Remarq. Hist. & Crit. alla Scien. des Medaill. T. II. pag. 235. (7) Num. Col. Tom. I. pag. 169.

ſus exulent, Vaillantii opinio adhuc veriſimilior videri poterit.

COSSVRA. REC. *Coſſura Regina Conteſtaniae*, urbis in Hiſpania. Ita nonnulli arbitrio magis quam coniecturis indulgentes. Siquidem praeter alia, adverſatur huic explicationi mos conſtans atque uſitatus nummorum. Numquam enim in antiquis Graecis Latiniſque Regum Reginarumque nummis, regionis illius nomen invenitur, cui Principes illi imperarunt. Sic legitur quidem: *Rex Iuba &c.* minime vero *Rex Mauritaniae*. Habetur: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. *Regis Ptolemaei*, ſed numquam ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. *Regis Aegypti*.

REST. NVM. In nummo Galbae. *Reſtituta Numantia*. *Reſtitutori Numidiae*. Ita a nonnullis varie legitur; ſed poſtrema interpretatio, quae aliis exemplis facile illuſtrari poteſt, longe veriſimilior habetur.

AVGG. AVG. In nummis Gratiani. Non ſolum varie reddi, ſed etiam deſcribi ſolent haec litterarum compendia. Nam Occo & Biragius (1) eo quo nunc expoſuimus modo; Harduinus (2), & Begerus (3): AVG. G. AVG. Leibnitius (4), aliique ſine ulla inter litteras diſtinctione: AVGGAVG. Ortae inde diverſae earumdem litterarum explicationes. Harduinus enim interpretatur: Gratianus *Auguſti Gener Auguſtus*; atque hunc Gratianum alium ab eo eſſe putat, qui Valentiniani ſenioris filius fuit, eumque circa annum Chr. 401. imperaſſe contendit. Leibnitius vero coniicit eſſe legendum: Gratianus *Auguſtorum Auguſtus*, atque ita Gratiani eminentiam exprimi credit ſupra Valentinianum iuniorem, atque Theodoſium in imperio collegas. Alii (5) *Auguſti Germanus Auguſtus*. Nonnulli (6): *Auguſto Genitus Auguſtus*, ſed hae duae explicationes nullos ferme nactae ſunt ſectatores. Denique Spanhemius (7) adducitur quidem in Harduini ſententiam, legitque: Gratianus *Auguſti Gener Auguſtus*, ſed de Gratiano Valentiniani ſenioris filio, ſecus ac exiſtimaverat Harduinus, id intelligi egregie oſtendit; qui cum eſſet & ipſe Auguſtus, alterius Auguſti gener extitit, ducta Conſtantia Conſtantii Auguſti filia.

CONOB. & COMOB. In nummo Conſtantii III. (8), patris

(1) Num. Impp. pag. 511. (2) Opp. Sel. pag. 503. (3) Contin Theſ. Brand. pag. 829. (4) Diſſert. de Num. Grat. in Elect. Rei Num. pag. 308. (5) Vid. Mem. Trev. Aout. 1701. pag. 101. (6) Vid. Mem. Trev. Octob. 1702. pag. 289 (7) De Vſ. & Praeſt. Num. Diſſ. XII. pag. 378. (8) Conſule quae de hoc Auguſto habet Tillem. Hiſt. des Empp. Tom. V. pag. 646. & 822.

Valentiniani III. *Constantinopoli Officina secunda.* Ita hae litterae exponi deberent iuxta systema a Iobert (1) aliisque propugnatum ad implexas siglas illas facile enodandas, quae in numismatibus sequioris aevi frequenter offenduntur. Sed huiusmodi explicatio huic nummo certe accommodari non potest. Siquidem nummus ille, qui Honorii temporibus cusus est, ut Maffeius, aliique peritissimi asseverant, Constantinopoli signari non poterat, cum Theodosius iunior, qui ibidem imperabat, eumdem Constantium ab Honorio in Augustum renunciatum pro legitimo Augusto habere recusaverit, ut Olympiodorus (2), & Philostorgius (3) aperte testantur. Quare ad illorum opinionem confugiendum esse censeo, qui animadvertentes haec litterarum compendia in aureis tantum nummis inveniri, legunt: *Conflata Obryzo*, aut *Conflata Moneta Obryzo*.

M. ACILIVS IIIVIR. VALET. In nummis Consularibus Familiae Aciliae; *Manius Acilius Triumvir Valetudinarius*. Ita vulgo exponunt scriptores, existimantes Acilium illum Triumvirum fuisse curandae valetudinis. Sed nemo ex antiquis Historicis hosce Valetudinis Triumviros meminit, ideoque in illorum sententiam facile adducor, qui legunt: *Manius Acilius Triumvir. Valetudo*, ut nempe *Acilius* Triumviri Monetalis, *Valetudo* Divinitatis nomen exprimat, quae in eadem nummi parte exhibetur. Congruit apprime haec explicatio cum aliis Consularibus familiarum nummis, in quibus saepe Triumviri Monetalis nomen, una cum alicuius Divinitatis nomine invenitur: ut in familia Fonteia P. FONTEIVS CAPITO IIIVIR. CONCORDIA.

VN. MR. In Nummo M. Constantini, in cuius posteriori parte mulieris effigies visitur. Qui ea effigie Helenam Constantini matrem designari credunt, legunt: *Venerabilis Nostra Mater;* qui per eam Numen aliquod repraesentari malunt, reddunt: *Venerandae Memoriae*: cum in aliis huic perquamsimillimis nummis habeatur: VENER. MEMOR.

INDVT. III. In nummo quodam Germani, seu Sermani. Inexplicabilis plerisque visa est huiusmodi sigla, ideoque eam integram reliquerunt. Sunt tamen qui ex ea interpretationem hanc, nempe: *Indictione* VII. aut XIIII. exculpi posse autumant, vertuntque artifici vitio, quod ultima littera exeat in T, cum alia esse debuerat. At viri in re num-

ma-

(1) Instr. XI. pag. 407. (2) Apud Phot. Cod. 80. (3) Lib. XII. Cap. 12.

maria apprime verſati, longe ante Conſtantini tempora, adeoque ante invectas in monimentis indictiones, nummum hunc ſignatum fuiſſe validiſſimis rationibus evincunt (1), quos inter excellit praeſtantiſſimus vir ille, qui longius etiam progreſſus eſt. Cum enim ſex nummos huic, de quo eſt ſermo, omnino perſimiles contrectaſſet, diligenterque inſpexiſſet, hanc ex illis inſcriptionem eruit: CERMANVS INDVTILLI; ſed in uno illorum poſt litteram I, veſtigia quaedam exeſae fere litterae B deprehendit; quare ſuſpicatur nummum percuſſum *Illiberi*, quae urbs fuit olim Galliae Narbonenſis, atque ita inſcriptionem coniicit eſſe reſtituendam: CERMANVS INDVT ILLI aut ILLIB. redditque: *Cermanus Indutius* aut *Indutiomarus Illiberis;* priora duo nomina, eſſe Magiſtratus, ſive illorum exiſtimat, qui nummum feriundum curavere.

BAP. NAT. In nummo M. Conſtantini Occo (2): *Baptiſmi Natalitia*. Hanc explicationem, ſeu ut melius dicam, depravatam lectionem incaute exſcripſerunt Ducangius & Mediobarbus, crediderun tque in hoc aereo nummo Baptiſmi a Conſtantino ſuſcepti monimentum haberi. Quin ipſe Begerus (3) alium perſimilem nummum in Theſauro ſuo exhibens, dum inconſulto illorum interpretationi adhaeret, chorda oberrat eadem. Etenim vera lectio huiuſmodi nummorum ita ſe habet: B. R. P. NAT. nempe, *Bono Rei Publicae Nato*, ut Harduinus (4), & Bandurius (5) ex aliis ſimillimis & probe ſignatis Conſtantini nummis evincunt. In eodem memorato nummo habentur etiam haec litterarum compendia: P. AVG. quae perperam nonnulli reddidere: *Patri Auguſti*, cum legendum ſit: *Pio Auguſto*.

CAPVT

(1) Vid. Remarq. Hiſtoir. & Crit. alla Scien. des Med. Tom. I. pag. 460.
(2) Num. Imp. pag. 534. (3) Theſ. Band. T. II. pag. 178. (4) Opp. Sel. pag. 467. (5) Num. Imp. Tom. II. pag. 259.

CAPVT V.

De Honorum titulis, qui Caesaribus, Augustis, eorumque Uxoribus, in Graecis Latinisque monumentis tribuuntur.

MOnimentorum inscriptiones totius ferme antiquae eruditionis fons sunt, & fundamentum. Nihil est ergo quod hic illarum praestantiam, atque utilitatem in singulas fere disciplinas uberrime derivatam recenseam, cum ab innumeris Antiquitatis scriptoribus id egregie praedicatum iam fuerit. Neque est animus ea omnia persequi, quae inscriptiones praeseferunt, cum universam pene complectantur historiam, atque eruditionem, sed tantummodo adolescentibus ad Antiquitatis studium properantibus ea indicare, quae potissima & utiliora sunt, quaeque ad penitiorem Augustae Historiae notitiam commode ducunt. Id certe praestat illorum titulorum plena cognitio, qui urbium magistratus, Principum dignitates, Augustorum honores exponunt, quos aut sibi arrogarunt, aut bene factis sibi pepererunt, vel prodiga, & impudens populorum assentatio illis ultro largita est, & *Honorum tituli* vulgo nuncupantur. Sed antequam iucundissimam illam eruditionis provinciam adgrediamur, pauca fortasse praefari oporteret de titulis illis, qui in monimentorum fronte inscripti, omnium primi se se nobis offerunt, quique bene ominandi formulae rectius vocari possent. Verumtamen pleraeque ex formulis illis, quae in Graecorum Latinorumque marmorum fronte saepissime eminent, utpote ubique obviae vulgataeque, sic etiam omnibus perspectae sunt, ut vel ipsis antiquarum rerum ignaris innotescant; ut D. M. vel D. M. S. *Diis Manibus Sacrum*. B. M. *Bonae Memoriae*. M. AE. *Memoriae Aeternae* V. F. *Vivus Fecit*; & similia. Solemnem hanc bene ominandi formulam minime praeteream: ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ. *Bonae Fortunae*, sive *cum Bona Fortuna*, quae in Graecorum lapidibus (1), praesertim vero Atheniensium offenditur. Titulum hunc prae ceteris Athenienses usurparunt, & ulterius publicis decretis praefigebant, quod Athe-

(1) Marm. Oxon. Num. 2. 57. 153. & Append. num. 7. 8. 9. 10. 19.

Athenienses *Bonam Fortunam* veluti tutelare numen colerent. In marmore Delphis posito, Dorica Dialecto inscripta haec formula conspicitur: Ἀ'γαθᾷ Τύχᾳ (1). Latine autem varie reddi potest, nempe: *Cum Bona Fortuna*, *Quod faustum sit*, *Bonum Factum*, *Bono Eventui*. Etenim singulas hasce phrases Latini suis in marmoribus exscripserunt, cum in ipsorum aliquibus: *Bono Eventui* (2), vel *Eventui Aug.* vel *Bonum Eventum*, & in aliis: *Quod Bonum*, *Faustum*, *Felixque sit*, inveniatur; sicut a Latinis scriptoribus: *Bonum Factum*, sive *Bona Fortuna sit*, usurpatum fuisse Prideauxius (3) variis exemplis ostendit. Huic affines sunt aliae formulae: ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΝΕΙΚΗΣ, *Caesaris Victoriae*, ex Gorii interpretatione (4). ΘΕΟΣ ΤΥΧΑΝ ΑΓΑΘ, *Deus Fortunam Bonam* donet: ΘΕΟΙΣ ΤΥΧΗ, *Diis & Fortuna* faventibus; & ΘΕΟΙΣ ΠΑΣΙ, *Diis Omnibus* faventibus. Sed haec minutiora sunt, quam ut fusius ea sectari deceat. At praeter has bene ominandi formulas, omitti non deberent tituli illi inscriptionum, qui Graecarum, tum Latinarum urbium magistratus, ac dignitates nobis obiiciunt. Verum si hos vellem non dicam persequi, sed compendiaria quadam ratione etiam recensere, adeo longa texenda esset illorum series & ordo, ut integro prorsus libello opus esset, si eos complecti vellemus. Quot enim tum sacri, tum civiles, tum militares magistratus apud Graecos Latinosque obtinuerunt, tot ferme in monimentorum inscriptionibus offenduntur, ut longe plura magistratuum nomina ab iis, quam ab Historicis ipsis doceamur. Itaque ad honorum titulos Imperatoribus, Caesaribus delatos, eosque praecipuos & nobiliores nos tandem convertamus, quorum cognitione Augustorum Historiam eorumdemque politici regiminis formam maxime illustrari nemo inficiatur.

IMP. *Imperator*. In Graecis inscriptionibus: ΑΥΤ. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. Triplicem huic titulo subiectam esse notionem, monimenta docent. Primo cum quis belli gerendi dux a Senatu renunciabatur aut semel, aut saepius. Atque ita in Familiarum Romanarum nummis & inscriptionibus occurrit, neque solum Caesaris aetate, sed libera adhuc urbe eo titulo decorati leguntur: C. MEMMIVS IMPERATOR; & C. VAL. FLACC. IMPERATOR. EX SC. aliique SVLLA IMP. ITERVM:

(1) Murat. pag. 134. & 176. (2) Vide Grut. pag. 101. num 8. & Murat. pag. 1102. (3) Mar. Oxon. pag. 27. (4) Donii Inscript. Class. IV. n. 67. pag. 154.

RVM: ubi vox *iterum* Imperatoris dignitatem secundo a Sulla obtentam denotat. Secundo *Imperatoris* nomen praenominis loco ab Augustis assumptum, perpetuum imperium significat, translato ab armis ad togam vocabulo, factoque uno summae potestatis domi forisque nomine, quod prius dignitatis tantum fuerat militaris; hinc frequentissime legitur: IMP. CAESAR (1). A Tiberio tamen recusatum illud praenomen *Imperatoris*, monuit Svetonius (2), quod tamen ei in aliquibus Coloniarum, & Municipiorum nummis tribuitur. Tertio cum *Imperatoris* titulus praeter praenominis loco, adiicitur etiam ad Augustorum cognomina, uti: IMP. CAES. DIVI F. AVG. IMP. XXI. *Imperator Caesar Divi Filius Augustus Imperator vicesimum primum;* tunc addito etiam numero, designat quoties Augustus ille post partam victoriam a militibus acclamatus & salutatus est *Imperator*. Sic in Theodosii nummo legitur: IMP. XXXXII. *Imperator quadragesimum secundum* acclamatus, quo loco militaris potius honoris & felicitatis, quam potestatis nomen est, idque pro recepta iam sub Consulibus consuetudine. Quare in Consularibus nummis, *semel*, *iterum*, *ter*, *quater* &c. *Imperatores* leguntur appellati, & cum addito subinde in Victoriae signum tropaeo. Post Severum, eiusque filios Antoninum, & Getam titulum hunc in Imperatorum nummis ea significatione usurpatum raro invenies, licet eorum nonnulli percelebres victorias retulerint, ut Claudius Gothicus, Aurelianus, Probus; iterum tamen se se offert in Constantini, Theodosii de quo supra, & Valentiniani III. nummis; hoc etiam de marmorum inscriptionibus velim intelligas, si unam forte Iustiniani excipias, in qua IMP. III. legitur (3). Postremo praeteriri non debet Graecos Latinosque scriptores, quemadmodum etiam monumenta, *Imperatoris* titulum non solum Augustis, sed Caesaribus etiam passim tribuere. Sic Titus, etsi adhuc Caesar, *Imperatoris* nomine in nummis inscribitur. IMP. T. CAESAR AVGVST. F. Idem de Traiano vivo adhuc Nerva, aliisque occurrit; quo tamen loco non antiquiori illa & militari vocis significatione, Imperatores appellantur.

CAES.

(1) In nummis tamen Hadriani, Antonini Pii, M. Antonini Commodi in primis & Severi, eiusque filiorum Getae, & Caracallae, saepe hunc titulum omissum videas, donec ab Imperatoribus Constantinopolitanis omnino praeteritum. Ab Iustiniano tandem non Imperatoris quidem, sed *Romanorum Imperatoris* nomen omnium primo assumptum fuit, ut tradit Agathias Lib. 6. pag. 157.
(2) In Tib. Cap. 26. (3) Grut. pag. 276. num. 4.

CAES. vel C. *Caesar*. K. KAIΣAP. Ita ab Iulio Caesare, nam Iuliae gentis vetus id cognomen erat, dici deinceps Augusti omnes voluerunt. Vitellius tamen titulum illum respuit, ut habet Svetonius (1), atque hactenus inspecti probique illius nummi testantur, a quibus titulus ille exulat. Neque enim pro genuino haberi debet Vitellii nummus, qui ab Antiquario quodam memoratur (2) cum inscriptione VIT. CAESAR IMPERAT. Et licet scriptores nonnulli tradant Vitellium deinceps Caesarem dici voluisse, ut superstitione nominis inclinantem imperii fortunam erigeret, id tamen sero nimis, & irrito conatu contigisse narrat Tacitus (3). In Augustorum nummis titulus hic plerumque proprio nomini praeponitur: IMP. CAES. aliquando tamen subiungitur: CAES. AVG. Caesaris nomen tribuebatur etiam Augustorum filiis, nepotibus, & in filii vel Collegae locum adscitis, sed praepositum nomini, uti: GERMANICVS CAESAR; hoc tamen discrimine, quod ad Neronem usque Caesaris appellatio haereditarium familiae nomen fuerit, cum sex illi priores Caesares natura vel adoptione Iuliam domum attingerent, sed ita ut simul & futurae successionis in imperium veluti gradus, & summi etiam fastigii titulus evaderet. Post Neronem vero, cum in ipso & Iuliorum & Claudiorum domus extingueretur, simplex dignitatis titulus evasit (4). Factum deinde ut ob nominis illius, cuius maiestatem colere adsueverant Romani, ab insecutis Imperatoribus sit continuo retentum, & ad eorum liberos & successores similiter translatum, atque ad imperii haeredes designandos accommodatum.

AVG. vel A. *Augustus*. ΣEB. ΣEBAΣTOΣ. vel AYΓOYΣTOΣ. Commune hoc eorum cognomen fuit, qui post Octavianum imperium Romanum obtinuerunt. Octavianus enim primo in monumentis: *Caesar Divi Filius*, inde *Imperator*, mox *Triumvir Reipublicae constituendae* dictus fuit. Postea cum Romuli nomen ei a Senatu oblatum, ne regiae memoriae subiret

 invi-

(1) In Vitell. Cap. 8. (2) Vide Elect. Rei Num. pag. 91. & seq. (3) Lib. III. Cap. 58. (4) Aliter sentit Harduinus Selec. Opp. pag. 685. & 878. contenditque etiam post Neronem Caesaris appellationem, haereditarium adhuc eiusdem familiae cognomen fuisse in iis omnibus, qui Caesares dicti fuere, quod ab ipsomet Augusto atque sorore eius Iulia forent prognati. Singularem hanc opinionem quamplurimi Eruditi eximiis Dissertationibus adorti sunt. Vid. Memoires de Trevoux des ann. 1727. & 1728. & Spanhem. de Praest. & Vs. Num. Dissert. XII. pag. 345.

invidiam, respuisset, *Augustus* appellari maluit, consecrato iam religione vocabulo, rebusque sacris ipsisque Diis accommodato; hinc in inscriptionibus Gruterianis IOVI AVG. MERCVRIO AVG. IVNONI AVGVSTAE. Quare *Augustos*, sacros & viva templa dixeris. Non solum Augustorum uxores, sed etiam matres, sorores, affines mulieres, *Augustarum* nomine superbierunt, ut ex monumentis Marcianae, Iuliae Mammeae, Matidiae, aliarumque patet. Frequens vero illa, & sequioribus deinde saeculis, ac nostra etiam aetate recepta, *semper Augustus*, appellatio, a Diocletiani temporibus originem duxit, ut liquet ex antiquis inscriptionibus apud [1] Gruterum. In nummis tamen idem titulus Iuliano primum delatus cernitur [2]. At *Perpetui* nomen, quod Augusti appellationi additum fuit, quodque designari solet per litteras PP, vel PERP. a Constantini saeculo, ac sequenti potissimum invaluit; sed diu ante legitur in Traiani nummo: IMP. TRAIANVS AVG. PERP. [3] formula ex illis acclamationibus orta: *Dii te servent*, *Dii te perpetuent*, quibus recens salutati Imperatores excipiebantur a populo & a Senatu [4], quae vox non solum Augusti, sed Imperatoris nomini quandoque adiecta fuit, ut: PERPETVO IMP. PROBO AVG. quin ipsis etiam Caesaris titulis, ut apud Gruterum [5]: PERPETVI CAESARES. Alia etiam Augusti nomini praemissa vox interdum in monumentis invenitur, nempe SEN. & IVN. *Senior Augustus*, *Iunior Augustus*. Haec autem invecta est, cum duo simul Imperatores Augusti titulo exornarentur; scilicet qui prior creatus fuerat, *Senior*, qui autem posterior, *Iunior Augustus* dicebatur, quod discrimen Historici, *Maioris* & *Minoris* Augusti nomine expressere. Sic in singulari Commodi nummo apud Mediobarbum [6] legitur: IMP. M. AVR. COMMO. ANTON. AVG. IVN. *Imperator Marcus Aurelius Commodus Antoninus Augustus Iunior*; quod cum M. Aurelio parente adhuc superstite per triennium Augustus una fuerit. Eadem formula Diocletiani, & Maximiani monimentis commissa est postquam se ab imperio abdicarunt, ut a regnantibus Augustis Galerio nempe, & Constantio distinguerentur [7], proin-

(1) Pag. 280. num. 6. & 284. num 3. (2) Vid. Du Cange Fam. Byz. Tab. XIV. & Birag. Num Impp pag. 497. (3) Apud Birag. loc. cit pag. 149. (4) Vid. Lamp. in Alex. Sev Cap 6. (5) Pag 161. num 3. (6) Pag 258. (7) Vid. Band. Num. Impp. Tom II. pag 15. 22. 35. 42. 54. 64. 84. & Grut pag. 178. num. 7. & 8. & pag. 179. num. 1.

proindeque in illorum nummis etiam legitur: *Quies Augustorum*. Id maxime congruit cum iis, quae habentur in Codice Theodosiano (1), in quo Constantinus & Licinius vocant Diocletianum: *Dominum & Parentem nostrum seniorem Augustum*.

PONT. MAX. vel P. M. *Pontifex Maximus*. APXI. MEΓ. APXIEPEΥΣ MEΓAΣ, vel MEΓIΣTOΣ. Hunc magni momenti honorem & munus, cuius erat leges interpretari, & sacra quaeque supremo cum arbitrio moderari, semper Augustos suscepisse, & perpetuo retinuisse nummi lapidesque comprobant, in quibus PONT. MAX. sine ullo iterationis numero consignatur. Ab Augusto ad Gallieni usque tempora in Caesareis nummis passim legitur, rarius deinceps. At lapides (2) titulum hunc Constantino, Valentiniano, Valenti, Gratiano etiam tribuunt. Quin si Pagius (3) esset audiendus, etiam Iustino Seniori; verum in ea inscriptione, in qua habetur: PONT. MAX. FRANC. MAX. GOTH. MAX. non Pontificem Maximum, sed *Ponticum Maximum*, esse legendum, recte iam monuerunt viri docti, ac potissimum Reinesius, & Spanhemius. Quod vero in laudatorum Christianorum Imperatorum lapidibus P. M. appellatio occurrat, a gentibus ipsis id omnino profectum est. Illae enim receptum hunc pridem inter Augustorum titulos illis Christianis Imperatoribus pro more suo tribuunt, quemadmodum illo aevo hostias quoque pro Ioviano Christiano principe mactarunt Ethnici iuxta Ammianum Marcellinum (4), & quemadmodum Augusti, qui iis temporibus decesserant, Ethnicorum more *Divi* appellantur, ut *Divus Constantinus*, *Divus Gratianus*, aliique iuxta Symmachum (5). Ad nummos autem illorum Imperatorum quod attinet, licet ii eo titulo careant, non id tamen ob Christianae religionis argumentum, quam Augusti ipsi profitebantur, contigisse crediderim, ut nonnulli sentiunt, sed ob rationem potius obliterati fere iam antea moris, ut titulus ille nummis amplius consignaretur. Nonne hac de caussa eadem P. M. appellatio in nummis Cari, Carini, Numeriani, Maximiani Dazae, Maxentii, Licinii, qui Christianos Imperatores proxime praecesserunt, frustra inquiritur? Legitur tamen in nonnullis Constantini

Bb 2 num-

(1) Lib. II. Cod. Theod. de Censu. (2) Grut. pag. 1082. num. 13. (3) Crit. Bar. ad an. Chr. 312. (4) Lib. XXV. Cap. 26. (5) Lib. IX. Epist. 125.

nummis, in quorum uno P. M. titulus cum sexto Constantini Consulatu coniungitur, quem Augustus ille decem post annos iniit, ex quo Christianorum religioni favere, eamque propagare studuerat. Credi tamen potest eamdem appellationem Christianos Imperatores detrectasse, ut de Gratiano peculiariter narrat Zosimus (1). Sed de his haec obiter. Vbi plures simul Augusti regnabant, penes unum, & seniorem quidem, illam P. M. dignitatem resedisse, probant M. Aurelii nummi, in quibus ille PONT. MAX. vocatur, non vero eius in imperio collega L. Verus. Verumtamen postea Imperatoribus Pupieno & Balbino, eumdem titulum eorum nummi promiscue tribuunt. In quibusdam singularibus Graecis nummis ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ titulo, additum legitur ΜΕΓ. Μεγάλȣ, seu Μεγίϛȣ nomen, ut in nummo Antonini Caracallae, & Elagabali. Inferior vero Pontificis dignitas, ceu initium quoddam, ac tyrocinium summi illius Pontificatus, Principibus Iuventutis ac Caesaribus est demum delata, ac in eorumdem nummis expressa. Ita in nummis ipsius Augusti, vivo adhuc Lepido Pontifice Maximo, & antequam illi imperii summa committeretur; Tiberii pariter sub Augusto, Neronis sub Claudio, Titi ac Domitiani Vespasiano superstite, quod de aliis etiam affirmari potest.

TRIB. POT. vel T. P. *Tribunitia Potestate*. Δ. Ε. ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. Praeter potestatem divinam se se etiam munivit Augustus, ceterique deinde Imperatores auctoritate plebis, adscita sibi Potestate Tribunitia, non vero Tribuni munere, quo fungi non poterat nisi plebeius. Principes enim semper inter patricios censebantur. Relicta ergo Tribunorum persona, illorum potestatem (2) retinuit, per quam non modo intercedendi cum ceteris Tribunis ius obtinuit, sed & se

(1) Lib. IV. pag. 250. (2) Quale fuerit discrimen inter Tribunitiam Imperatorum Potestatem, & ius Tribunorum Plebis, acriter olim disceptatum inter duos summos viros Norisium & Pagium Crit. Bar. ad an. Chr. 147. Revera aliquid maius & honorificentius in Tribunitia Augustorum Potestate, quam in Tribunorum Plebis titulo, licet omnino cum Pagio statuere. Primo quod illa perpetua foret & Patriciorum propria. Secundo quod Tribunorum Plebis potestas intra urbem Romam eiusque pomoeria circumscripta foret, & Tribunitia Potestas Imperatoribus, & imperio destinatis collata, cui plerumque Proconsulare Imperium adiungebatur, extra urbem Italiamque etiam posset ab iis exerceri. Tertio quod illa, ut ait Tacitus Lib. 55. pag. 550.: *Omnia imperia praemineret & Consortem imperii & Collegam Imperatoris constitueret*, ac denique quod ab ea anni imperii numerarentur, & Vota Quinquennalia vel Decennalia susciperentur.

se praestitit sacrosanctum, ut quisquis eum attigisset, publicam violaret maiestatem, ideoque indicta caussa posset occidi. Huiusmodi Potestas, & quidem perpetua, Iulio Caesari iam antea delata fuerat, sed neglecto a Caesare illo titulo, eo primum usus est, eique splendorem omnem contulit Augustus, in quem a Senatu, ac inde veluti lege quadam in eius successores propagata fuit, & pro recepto tum more *Perpetuae* nomen in omnibus Imperatoribus obtinuit. Sed quamvis perpetua foret, tamen illius veluti quotannis renovatae, fidem faciunt lapides nummique, in quibus crescentes Tribunitiae Potestatis numeri singulis imperii annis inscribuntur. Assumebant autem Augusti in consortes Tribunitiae Potestatis successores in imperio, imo Collegas, non perpetuo quidem, sed in quinquennium, quod postea iterari consueverat. Ita Augustus illius potestatis Collegam per duo lustra Agrippam, per quatuor vero Tiberium sibi adoptavit. Qua de re etiam factum ut anni Tribunitiae Potestatis in ipsis Augustorum inscriptionibus, non ab ipso imperii exordio, sed ab initio acceptae illius Tribunitiae Potestatis repeti soleant. Sed de iis, quemadmodum cur quandoque in inscriptionibus Tribunitiae Potestatis numerus omittatur, fuse superius in altera operis parte disseruimus (1). Titulus hic infrequens est, nisi ferme obliteratus, in Imperatorum nummis, post Valeriani, & Gallieni tempora, si unum vel alterum mittas, ut in Claudio Gothico TR. P. II. in Aureliano TR. P. V. At in lapidibus eorumdem & sequentium Imperatorum consuetis illorum titulis adiunctus subinde legitur. Auctor est Lipsius (2) post Constantinum illius memoriam excidisse.

COS. *Consul*. ΥΠ. ΥΠΑΤΟΣ, vel ΟΥΠΑΤΟΣ. Consulatus etiam devicta Republica, fractisque eiusdem magistratus viribus vertex dignitatum fuit, & honorum fastigium. Hunc ideo suscepere etiam Imperatores, penes quos erat Consulum designatio, vel cum aliquo de domo Augusta, vel cum praeclarae nobilitatis, aut summae auctoritatis viro (3), sed non continuo gess-

(1) Cap. 9. (2) De Mag. Vet. Pop. Rom. Cap. 15. (3) Consulatum perpetuum oblatum fuisse Augusto docet Dio Lib. 54. pag. 527. sicut antea in decennium delatus fuerat Iulio Caesari, atque deinceps etiam Domitiano, ut idem tradit Lib. 67. pag. 761. Quo referenda sunt Plinii Iunioris verba ad Traianum in Paneg. *Non te ad exemplar eius voco, qui continuis Consulatibus fecerat longum quemdam & sine discrimine annum*. Verum ita in decennium Consul extitit Domitianus, ut iis exceptis annis, quibus ipse magistratum illum gessit, alii ordinarii Consules aut suffecti fastos implerent, eamque dignitatem more solito obirent.

geſſere, quippe qui aliunde ſummam ſatis firmam auctoritatem haberent. Ideo non ſolum in inſcriptionibus Familiarum Romanarum, ſed in ipſis quoque Imperatorum idem geſti Conſulatus numerus cum creſcentibus Tribunitiae Poteſtatis numeris adnotatur. Nam tamdiu eumdem geſti Conſulatus numerum cum creſcente ſingulis annis Tribunitiae Poteſtatis numero adſcribebant, donec Conſules iterum fierent, quaſi dicas: *Conſul ſecundum, vel tertium emeritus*. Ita in Septimii Severi nummis COS. III. cum TRIB. POT. X. coniungitur uſque ad TRIB. POT. XVIII. Id autem oſtendit eum per id temporis Conſulatu abſtinuiſſe. Praeterea cum Conſulatum Kal. Ian. adire moris fuerit, Tribunitiam vero Poteſtatem, ut ſuo loco demonſtravimus (1) eo anni menſe ſibi Auguſti innovarent, quo eamdem primum ſuſcepiſſent, fieri poterat hac de cauſſa, ut idem annus Conſulatus cum duobus diverſae Tribunitiae Poteſtatis annis committeretur. Soli quandoque Conſulatum geſſerunt Auguſti, & aliquando etiam perpetuum, ut praeter Svetonium (2) vetus inſcriptio teſtatur (3). A. VITELLIVS L. F. IMPERATOR COS. PERP. Cum vero liquido conſtet, ut ſuperius (4) hac de re diſſerentes animadvertimus, Imperatorum Conſulatus non ſolum ordinarios, ſed ſuffectos interdum fuiſſe, hic illud obiter monendum iterum cenſeo; Conſulatus illos, qui in Auguſtorum inſcriptionibus expreſſe ſignantur, vulgo Ordinarios habendos eſſe, ſuffectos vero illos, qui in plurium geſtorum Conſulatuum numero exponendo, ſive in Conſulatibus numerandis, additi ſunt. Ita cum primus Auguſti Caeſaris Conſulatus, quem menſe Septembri poſt Hirtii & Panſae Conſulum obitum ſuſcepit, revera ſuffectus Conſulatus fuiſſet, omiſſa quidem in nummis, marmoribus, uti & in faſtis illius mentio fuit, ſed in ſequenti illius Conſulatu, non COS. I. ſed COS. II. ille appellatur. Attamen non raro in inſcriptionibus etiam deſignati Conſules ita indicantur, nempe DES. ut in Commodi nummo: COS. DES. II. & in Traiani: COS. V. DES. VI. Ceterum non ſolum adſcripti diligenter in Caeſarum nummis geſtorum ab iis Conſulatuum numeri, ſed in nonnullis etiam rarioribus expreſſa fuit ſolemnis Conſularis eorum Pro-

(1) Cap. 9. (2) In Vitell. Cap. XI. (3) Grut. pag. 239. num. 1. (4) Cap. ult. I. Part.

Processus memoria (1), ut in nummis Maxentii & Constantini M. in quorum primo: FELIX PROCESSVS COS. VI. AVG. N. *Felix Processus Consulis* VI. Augusti Nostri: in altero vero: FEL. PROCES. AVG. Quando vero progressu temporis accidit, ut in inscriptionibus numeralis Consulatus nota apponi non amplius in more fuerit, audi Pagium (2) *Numeralis nota per haec tempora in Consulatibus praetermissa fuit, unde licet Licinius quinque Consulatus gesserit in nullis tamen nummis quod viderim, aliquis ex illis Consulatibus memoratus. Sic in nummis Constantini, & eius filiorum vix consulatus eum numerali nota legitur.*

P. P. *Pater Patriae* Π. Π. ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ summorum munerum invidiam Imperatores gratioso apud plebem *Patris Patriae* nomine levabant. Titulum hunc, qui laudis & honoris, non dignitatis appellatio fuit, sibi primum delatum M. Tullius magnifice depraedicat. Eodem postea Iulius Caesar, deinceps Augustus, tum posteriores Imperatores appellati sunt, qui tali appellatione iuxta nonnullorum sententiam (3) ius etiam nanciscebantur in populum, quale parentes habent in liberos. Tiberius titulum illum constanter recusavit, quod & nummi monstrant, qui eo titulo carent. Nero initio imperii propter aetatem eumdem detrectavit, sed brevi deinde admisit. A Vespasiano eamdem appellationem sero admissam praeter Tranquillum (4), testantur eius nummi, qui secundo illius imperii anno eam inscriptam exhibent. Quamvis de Hadriano tradat Spartanus (5), *Patris Patriae nomen sibi delatum, statim, & iterum* distulisse, atque Eusebius (6) anno imperii decimo eum titulum sumpsisse, tamen apud Gruterum (7) Hadriani inscriptiones occurrunt, in quibus: *Tribunitiae Potestatis anno* I. & II. PP. dicitur, & extant plures etiam nummi, & quidem cum S C. eodem titulo exornati, primoque illius imperii anno percussi. Ceteroquin *Patris* appellatio sola interdum sine addito nempe *Patriae* nomine, Imperatoribus & quidem post eorum obitum, seu iam divis & consecratis, tribuitur. Ita DIVVS AVGVSTVS PATER

cum

(1) Veteri iam more receptum erat, ut Kal. Ian. designati iam anno superiori Consules, solemni per urbem Processu sui illius Consulatus, imperii auspicium facerent, ad cuius pompae celebritatem declarandam percussi duo illi nummi quos omnium primus indicavit Spanh. De Praest &c. Vs. Num Differt. XII. Vid. etiam Noris Differt. De Num. Diocl pag 22. (2) Crit. Bar. ad an. Chr. 313. (3) Vid. Dio. Lib. 53. (4) In Nerv. Cap. 8. (5) In Hadrian. Cap. 6. (6) Chron. P. II. pag. 167. (7) Pag. 246. num. 5.

cum variis consecrationis symbolis in aliquot eius nummis signatur. Quo tamen loco haec Patris appellatio a successoribus natura vel adoptione filiis, defunctis parentibus de se optime meritis, & in Divorum numero adscriptis, pietatis ergo tribuebatur. Hinc mos ille profectus, ut defuncti Imperatores, *Patres*, ac *Parentes* vulgo a successoribus vocarentur, quamquam nulla cognatione cum iisdem forent coniuncti, ut passim exempla in Codice Theodosiano testantur. Altera ratio unde hoc *Patris* cognomen in nummis consecratorum aliquot Caesarum observetur, repetenda est ab eadem *Patris* appellatione, quae quibusdam Diis tribui consueverat, ut de Iove notissimum est. Natae inde propriae illae Imperatorum appellationes in eorum nummis obviae: *Patris Castrorum*, *Patris Legionum*, *Parens Coloniae*, *Pater Orbis*, *Pater Senatus &c.* quae ad Augustas similiter translatae sunt: *Matris Senatus*, *Castrorum*, *Legionum*, *Genetrix Orbis &c.*

PROCOS. *Proconsul.* ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ. Id nomen olim summum belli imperium extra urbem pro Consule administratum notabat. Octaviano, ceterisque deinde Augustis pro recepto more Proconsularis Potestas, & quidem perpetua delata fuit teste Dione (1), ut *Proconsulare Imperium semper & omnimodo haberet, neque illud intra pomoerium veniens deponeret, aut renovare illud opus foret, & quidem ut maior ipsi in provinciis, quam earum praesidibus potestas esset.* Quamvis Tribunitia Potestas una cum Proconsulari Imperio, ut superius animadvertimus (2) Caesaribus & Imperatoribus tribueretur, longe tamen minus frequens posterioris huius dignitatis mentio in monimentis occurrit, praesertim in nummis, in quorum paucis, & Constantini ferme aetate signatis exprimitur, licet frequentius in lapidibus, & in nonnullis Epistolarum, Edictorum inscriptionibus habeatur. Hunc titulum Traiano, Hadriano, ac Aelio Caesari largiuntur antiqua marmora (3), quamvis Salmasius (4) scribat eum titulum ab Imperatoribus ante Antoninum Pium nunquam usurpatum, a monumentis didicisse. Sicuti etiam non ita constans eius silentium in nummis credi debet, ut non se prodat in antiquorum nonnullis: occurrit enim apud (5) Biragium in nummo Traiani (6).

CENS.

(1) Lib. 58 pag. 518. (2) Cap. 9. (3) Grut. pag. 245. num 9. & pag 298. num 1. & 302. num. 2. (4) Ad Capitol. Not. ad M. Anton cap. 6. (5) Num. Impp. pag. 149. (6) Cum varia huius tituli notio quandoque in inscriptionibus,

CENS. vel CE. *Censor*. ΤΕΙΜΗΤΗΣ. Inter Romanos magistratus maxime praecellebat *Censura*, quippe quae facultatibus, moribus immineret, & in facta civium & vitam animadverteret. Hanc Iulius Caesar sibi delatam *Praefecturam morum* appellare maluit, sive ut vetustum nominis odium effugeret, sive quia Censoris nomen Pompeius detrectaverat. Eamdem morum Praefecturam seu Censoriam Potestatem sublato Censoris nomine in sexto suo Consulatu sibi adiunxit Augustus, eiusque deinde successores, qui tamen ab eo Censoris nomine usurpando ferme abstinuerunt, aut tantum in agendo censu illud assumpserunt (1). Ceterum Censoris titulum palam assumere monimentisque illud inscribere non est veritus Claudius (2), Vespasianus, eiusque Filii Titus & Domitianus, & hic quidem *Censor Perpetuus* nuncupatur. Post ipsos vero nuspiam fere in inscriptionibus legitur. Quamvis Censoria Potestas penes Augustos semper fuerit, Censoris tamen personam sustinere, eiusque munus obire, alios sinebant Augusti. Extant enim L. Vitellii numismata, qui pater fuit A. Vitellii postea Augusti cum epigraphe L. VITELLIVS COS. III. CENS. S. C. Romanae urbis exemplo in Coloniis & Municipiis Censores extitisse, qui Imperatorum etiam aetate Magistratus in iis legerent, testantur etiam inscriptiones apud Gruterum (3) in quarum una de quodam T. Flavio Hilarione habetur: CENSOR BIS AD MAG. CREANDOS. In altera (4) de L. Betilieno Basso legitur: OB HASCE RES CENSOREM FECERE BIS.

bus, ut apud scriptores esse possit, iuverit hic subiicere quod triplex Proconsulatus est distinguendus. Primus, qui in totius Romani orbis provinciis conferebat imperium; atque is tum Imperatoribus, tum in Imperio Collegis concessus fuit; alter qui in magna terrarum Romani orbis parte, & ad certum quidem tempus tribuebatur, ut Germanico sub Tiberio, & Corbuloni sub Nerone impertitus fuit. Postremus eos respicit, qui post institutam ab Augusto provinciarum Populi, & Augusti divisionem, sub Proconsulum nomine a Senatu ad provincias illas regendas annui mittebantur. Horum mentio praesertim in Graecis Caesarianis nummis in Achaia, Bithynia, Cypro, aliisque Asiae provinciis percussis non raro invenitur.

(1) Vide Dio Lib. 53. pag. 508. & 509. & Lib. 54. pag. 521. (2) Est duplex inscriptio apud Grut. pag. 14. num. 4. & 5. in qua legitur: TI. CLAVD. CENSOR sed an illa referri debeat ad Claudium Augustum, dubitant Norisius, & Pagius Crit. Bar. ad. an. Chr. XI. & in Dissert Hypat Cap III. ac pro *Censor*, *Censorinus* legendum putant. Sed si dubitari possit de iis lapidibus, non dubitatu de singulari nummo, in quo Augustus ille ita appellatur. Vid Spanh. De Vs. & Praest. Num. Dissert. 12. pag. 475. (3) Pag. 411. num. 8. (4) Pag. 171. num. 8.

AVG. *Augur*, ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ. Magni nominis munus & ad multitudinis animos permovendos efficacissimum; raro tamen legitur in monimentis. In Consularibus nummis Antonius iam IIIVIR R. P. C. *Triumvir Reipublicae Constituendae* hunc titulum fert; quin in Iulii Caesaris iam consecrati nummo lituus Auguralis consignatus cernitur. In Augustorum aere *Auguris* nomen vix invenitur, praeter quam in Latino Vespasiani nummo, & in Graecis Titi, & Domitiani.

P. F. *Pius Felix*. ΕΥΣΕΒΗΣ, ΕΥΤΥΧΗΣ. Sed prior ille titulus in Graecis inscriptionibus ita etiam exprimitur: ΠΙΟΣ vel ΠΕΙΟΣ. Vtrumque nomen ex acclamationibus Senatus in Augustorum salutatione, aut ex praeclaris illorum rebus gestis, tulerunt Imperatores. Sed in eorum nummis Antoninus primum *Pius* appellatur, ob religionem in Deos, vel amorem in parentes, patriam & cives, quamvis Harduinus (1) non honoris & laudis, sed familiae gentisque nomen haereditarium fuisse contendat. Vterque titulus simul in Commodi nummis primum legitur, dein in Severi aliorumque Imperatorum aere occurrit, sed ita ut saepe omissus videatur; quemadmodum fuerunt nonnulli, qui uno aut altero illorum nominum commendari maluerunt. Sic Elagabalus saepe *Felix*, & aliquando tantum *Pius* inscriptionibus nuncupatur. Neque desunt Caesarum nummi his titulis exornati, sed sequioribus tantum temporibus, ut M. CARINVS PIVS FELIX NOB. CAES. Quin ipsae Augustae hos titulos adamarunt, ut proinde in nummis Iuliae Septimii Severi uxoris legitur: PIA FELIX DOMNA; & in Faustinae senioris nummis post illius obitum cusis: DIVA FAVSTINA PIA. Id autem de quamplurimis aliis, nummorum exemplo ostendi facile posset. In Consularibus nummis Sulla primum *Felix*, & Caecilius Metellus ob patrem assiduis eius precibus ab exilio revocatum, & Sextus Pompeius Magnus ob eximiam in ulciscendis parentis manibus pietatem, *Pius* dictus est. Sed postremus hic titulus in aliquibus Syriae & Asiae regum nummis antea usurpatus invenitur, ut infra dicemus.

NOBIL. CAES. *Nobilissimus Caesar*. Huiusmodi appellationem in Caesarianis nummis a Philippi iunioris temporibus fuisse receptam, vulgo tradunt antiquarum rerum scriptores. Eam tamen iam antea Maximo Maximini filio tribuit vetus lapis (2), ut

(1) Select. Opp. pag. 686. 766. & 771. (2) Grut. pag. 151. num. 5.

ut praeteream eumdem *Nobilissimi* titulum Commodo iam Augusto delatum in antiquo alio lapide (1), quemadmudum in eius nummis NOBILITAS AVG. primum signatur. Vsque ad Ioviani tempora obvia in nummis formula N. vel NOB. aut NOBIL. C. vel CAES. *Nobilissimus Caesar*.

PRINC. IVVENT. *Princeps Iuventutis*. Hoc titulo libera adhuc Republica honoris caussa appellatus fuit qui a Censoribus primum ex equitibus erat lectus, decusque fuit etiam praecipuum Romanae pueritiae, quo is ornabatur, qui Troiam ludentibus nobilissimis pueris praeerat. Augusti deinde liberos suos, nepotes, & in imperium successores eo titulo cohonestarunt, ut ex illorum nummis luculenter erudimur. Quamquam ii Principes Iuventutis in nummis plerumque velut equites effingantur, uti Nero, & Drusus, Titus, Domitianus, & Geta, aliique, aliquando tamen etiam stantes, ac paludati, & interdum togati cum signis legionis, vel inter duo signa militaria, ut Commodus, Philippus, Valerianus; ex quo coniicitur, non semper equestris Ordinis, ut nonnulli malunt, sed pedestris quoque militiae duces extitisse, qui eo titulo designantur.

D. & DN. *Deus*, *&* *Dominus Noster*. Domini titulum Octavianus Augustus detestatus est, eius vero appellationem ambivere quidem Caius & Domitianus, sed monumentis committere non sunt ausi, licet hic in epistolarum suarum fronte, utrumque nomen inscripserit (2). Quare in Antiocheno Getae numismate (3) primum occurrit *Domini* appellatio: VICT. DD. NN. *Victoria Dominorum Nostrorum*, nempe Getae, & Caracallae; quamquam antea, ut hoc obiter moneam, non ΔΕΣΠΟΤΟΥ quidem, sed ΚΥΡΙΟΥ (4) nomen in singularibus L. Veri & Lucillae eius Coniugis nummis inscriptum fuerat, ut apud Vaillantium (5): ΥΠΕΡ ΝΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΣΕ. *Pro Victoria Dominorum Nostrorum Augustorum*. Circa Diocletiani (6) tempora ille *Domini* titulus invaluit; hinc haud infre-

(1) Grut. pag. 272. num. 4. (2) Vid. Sveton. in Domit. Cap. 13. (3) Apud Vaill. Num. Col. pag. 77. (4) Κύριος vulgo a Graecis dicebatur non de *Domino*, seu *hero* cum ad servos refertur, sed de eo, qui sui iuris erat, seu de patre, tutore, si ad *liberos* aut *ingenuos*, qui sub alterius potestate sunt, referatur; licet interdum ad potestatem in servos etiam exprimendam ea vox a Graecis usurpata fuerit. (5) Praest. Num. Tom. II. pag. 186. (6) Observat Harduinus Select. Opp. pag. 424 quod in nummis Diocletiani & Maximiani eius Collegae post abdicatum

quens in inſcriptionibus Licinii iunioris, Conſtantini, eiuſque filiorum, ac in primis Conſtantii. Mox vero in ſequentium Auguſtorum monimentis non modo frequens, ſed perpetuus ferme idem titulus habetur; qua ratione contigit ut in Oriente ſola illa ΔΕΣΠΟΤΟΥ, ſeu *Domini* appellatio, omiſſis aliis Principatus nominibus in Imperatorum nummis ſubinde ſignaretur. At *Dei Dominique* titulum una coniunctum Aureliani & Cari nummis primum, iis adhuc vivis & imperantibus, inſcripſit adulatio. DEO ET DOMINO NATO AVRELIANO AVG. DEO ET DOMINO CARO. Graeci vero, qui in aſſentandis Imperatoribus longe impudentes, effuſique in titulos fuerunt, iam antea *Dei* appellationem aliis Auguſtis largiti fuerant. Licet enim in quodam Gallieni nummo[1] Octavianus Auguſtus *Deus* dicatur, ac proinde duobus & ultra ab eius morte ſaeculis, tamen in uno Amphipolitarum, & in altero Pergamenorum nummo, cum adhuc ille eſſet ſuperſtes cuſo, ut putat Spanhemius[2]; ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, *Deus Caeſar Auguſtus*, inſcribitur. Quemadmodum Tiberium, & eius matrem Liviam, atque Meſſalinam Claudii uxorem, & Neronem, dum adhuc vitam agerent, eadem epigraphe in nonnullis Graecis nummis celebrari aſſeverat. Quin non modo Imperatores, ſed Caeſares ipſi, ut Druſus Tiberii natura, & Germanicus adoptione filii, ac inde fratres, in praeclaro Sardianorum nummo: ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ, *Novi*, ſeu *Iuniores Dii fraterno amore iuncti*, iuxta Cl. illum ſcriptorem appellati fuere. At mirum profecto eſt quam liberaliter & inſolenter ea *Dei*, & *Divi* appellatio paſſim monimentis illis mandata fuerit, quae poſt obitum ſuſcitata fuere Imperatoribus, Caeſaribus, eorumque coniugibus, liberis, parentibus, amicis, quibus in locis titulus ille inter Deorum numerum eoſdem relatos eſſe ſignificat; adeo ut nihil facilius iis, qui vel cognatione, vel amicitia cum Auguſtis iungebantur, quam Deorum numero adſcribi, & templis, ſacrificiis, ludiſque poſt obitum celebrari; ut proinde Antinous ipſe adoleſcens, in nummis poſt eius obitum in Hadriani

dicatum ab iis imperium percuſſis, *Domini* titulus pro uſitata voce *Imperatoris* conſignatus legitur, quare in iis ea *Domini* vox honoris tantum, non poteſtatis aut imperii eſt appellatio.

(1) Vid. Specim. Morell. Tab. 6. (2) De Vſ. & Praeſt. Num. Diſſ. 12. pag. 489.

driani gratiam percussis, ΗΡΟΣ (1), & ΘΕΟΣ nuncupatur. Neque generatim *Dei* titulus, sed ipsa quoque singillatim Deorum nomina, ut Iovis, Apollinis, Herculis, indeque deductae appellationes, *Iovii*, *Iovianii*, *Herculii* in Augustorum monimentis leguntur; eademque ratione Augustorum Coniuges, Matres, Filiae, sub Matris Deum, Iunonis, Cereris, Veneris, Vestae, Fortunae nomine in Graecis Latinisque nummis designatae fuerunt. Itaque Nero quod maxime cithara delectaretur ΝΕΡΩΝ ΑΠΟΛΛΩ, *Nero Apollo* inscribitur. Hadrianus ob peragratum, & a Praesidum iniuriis vindicatum Romanum orbem ΗΡΑΚΛΗΣ ΡΩΜΑΙΟΣ, *Hercules Romanus* in Graecis nummis dicitur. Insolentius eamdem appellationem monimenta Commodo tribuunt, *quod feras*, ait Lampridius (2), *Lanuvii in theatro occidisset*; ut HERC. ROM. HERC. COMMODIANO. HERC. ROM. CONDITORI. Item Maximiano cum epigraphe (3), HERCVLI DEBELLATORI. HERCVLI VICTORI. HERCVLI PACIFICO; quemadmodum Aemilianus Augustus, *Herculis Conservatoris* in veteri lapide (4), & in perantiquo nummo (5) Severus Augustus, *Herculis Defensoris* elogio commendatur. Iovis nomen Diocletianus sibi adscivit, inde passim in eius inscriptionibus *Iovius* dictus, & in pluribus quidem nummis Diocletiani & Maximiani praeteritis eorum nominibus solo Iovis, & Herculis titulo Imperatores illi indicantur, ut in praeclaro illo nummo (6), in quo legitur: MONETA. IOVI. ET. HERCVLI. AVGG. *Iovii* titulus ex Diocletiano in illius successorum monimentis, nempe Maximini & Licinii traductus est, hinc in nummis: IOVIVS MAXIMINVS. IOVIVS LICINIVS. Haud ita de *Herculii* appellatione contigit; nam licet illa Maximiani posteris, ut Maxentio, Constantio, Constantino a scriptoribus tribuatur, in eorum tamen monumentis desideratur. Hadrianus ob templum Iovi sibique Athenis dicatum, in

Grae-

(1) Ἥρωες apud Graecos, ii qui apud Romanos *Divi*, *Consecrati*, *sideribus Recepti*. Harduinus tamen Opp. Select. pag. 763. Dum Antinoi nummos profert cum inscriptione ΑΝΤΙΝΟΟΣ ΗΕΡΩΟΣ. vertendum censuit: *Antinoi Dei geniti*; quod existimet, Antinoum Hadriani filium fuisse ex peregrina muliere. Sed hanc opinionem explosit Spanhemius De Us. & Praest. Num. Diss. II. pag. 330. sunt qui ΗΡΩΟΣ ibi pro *Heroico*, uti ea vox alibi eo sensu legitur, sumi posse credant, dicique ibi *Antinous Heroicus*. Vid. Buonarot. Osservat. sopr. Medaglion. pag. 29. (2) In Commod. Cap. 8. (3) Birag. Num. Impp. pag. 432. & 435. (4) Apud Grut. pag 275. num. 7. (5) Apud Trist. T. III. pag. 71. 72. (6) Vide Buonarot. Osservaz. sopra le Med. &c. Tab. 24.

Graecis Latinisque nummis & lapidibus saepe *Olympius* appellatur, atque Hadriani exemplo Commodus etiam in aliquibus Graecis inscriptionibus eodem titulo celebratur. Duobus hisce Imperatoribus praeter duas illas Deorum memoratas appellationes, addita est etiam in eorum Graecis monimentis altera, nempe ΣΩΤΗΡΟΣ, *Servatoris*, quam nonnulli etiam Traiani nummi ostentant (1), & singulare illud Neronis numisma in Aegypto percussum cum impudentissima hac inscriptione: ΤΩ ΣΩΤΗΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ L. ΕΝΑΤ. *Servatori Orbis Anno* IX. Hisce Augustorum cognominibus a Deorum appellationibus derivatis, adnumerari etiam debet OPTIMI, vel coniunctim OPTIMI MAXIMI titulus, quorum prior (2) passim in obviis Traiani nummis, & in aliquibus Hadriani, in uno singulari Claudii Gothici, Divis iam adscripti, cernitur; uti etiam in lapidibus (3) Severi, & Gordiani Pii. Vtroque vero titulo eximium Commodi numisma (4), & Diocletiani marmor exornatur (5).

Splendidissima praeterea sunt in Imperatorum inscriptionibus, atque ad Historiae cognitionem perutilia, cognomina a victoriis, devictisque gentibus petita. Haec fere occurrunt: GERM. *Germanicus*, BRIT. *Britannicus*, DAC. *Dacicus*, SARM. *Sarmaticus*, ADIAB. *Adiabenicus*, PARTH. *Parthicus*, ARM. *Armeniacus*, ARAB. *Arabicus*, PERS. *Persicus*, GOTH. *Gothicus*, addita nonnumquam voce MAX., vel MAXV. *Maximus*; ut GER. MAX. *Germanicus Maximus*. Haec non modo Augustorum, sed privatorum etiam civium libera adhuc Republica ambitio fuit, ut victarum gentium cognomina reliquis familiae suae titulis insererent, & monimentis inscriberent, & in posteros suos honorifice propagarent. Ex quo profecta in Familiarum Romanarum inscriptionibus nomina illa: AFRICANI, ASIATICI, MAXIMI, MAGNI, quibus tamen PARTHICI cognomen minime adscribi debet, quod in Labieni nummo legitur: T. LABIENVS PARTHICVS IMP. Illud enim non a Parthis debellatis, ut huiusmodi appellationes a Romanis desumi consueverant, sed a Parthis defensis pro quibus contra Romanos militabat, inditum illi fuit (6).

His

(1) Vaill. Num. Impp. Graec. pag. 18. (2) De hoc Traiani titulo v. d. Plinium Panegir. Cap. 88. (3) Grut. pag. 263. num. 4. & 5. & pag. 272. n. 4. (4) Vaill. Praest. Num pag. 196. (5) Grut. pag. 279. num. 4. (6) Vid. Dio. Lib. 48. pag. 373.

His quae hactenus proſecuti ſumus, adiicienda hoc loco ſe ſe offerunt, praeclara illa Auguſtorum cognomina, quae ab adfinitate eorumdemque origine, ſeu vera, ſeu mentita, plurimi parandae benevolentiae cauſſa, vel in grati erga deceſſores animi ſignificationem ſuſcepere. Saepe enim contigit, quod e nummis eruitur, ut in imperio ſucceſſores, deceſſorum ſuorum vel natura, vel adoptione parentum, nomina aſſumerent; quandoque praenominis vice, ut NERVA TRAIANVS, TRAIANVS HADRIANVS, HADRIANVS ANTONINVS; cum Traianus, Hadrianus, Antoninus eorum proxime deceſſorum forent adoptione filii: aliquando non praenominis, ſed cognominis loco, ut M. AVRELIVS ANTONINVS. Id vero ſingulare in Septimio Severo ſuſpiciendum occurrit, quod Pertinacis Auguſti, cuius nec natura, nec adoptione fuerat filius, neque in partem imperii, vel in ſucceſſorem adſcitus, nomen tamen illius ſuo nomini protinus addiderit, adeoque in (1) aere & lapidibus (2) dicatur: IMP. CAES. L. SEPT. SEV. PERT. AVG. Non hic moror illas ſatis obvias in inſcriptionibus, *Parentis*, vel *Patris*, *Matris*, *Filii*, *Nepotis &c.* illaſque minus uſitatas, *Soceri*, *Adfinis*, *Cognati* appellationes, ſed ad celebre *Antoninorum* nomen me converto, quo nullum ſplendidius in Auguſtorum monimentis habetur. Itaque illud ſex Caeſaribus nummi lapideſque vulgo largiuntur, ſcilicet Antonino Pio, M. Aurelio, L. Commodo, Caracallae, Diadumeniano, & Elagabalo (3); quibus L. Verum & Getam addit Capitolinus (4), qui octo *Antoninos* Auguſtos enumerat. Verumtamen nomen illud in eorum numiſmatibus & marmoribus, quae ſuperſunt minime elucet; ſed in faſtis ut docet Spartianus (5) L. Verus appellatur *Antoninus*, eodemque titulo tantum a Severo parente, ſingulari eius in *Antonini* nomen ſtudio, etiam Getam natu minorem in epiſtolis vocatum fuiſſe tradit laudatus Auctor (6). Porro his addendus, alter Antoninus ſe ſe praebet (7) in nummis Graecis, non Imperator quidem & Auguſtus, ſed Imperatoris Antonini Pii filius, ut ex illius inſcriptionibus evinci-

tur:

(1) Vid. Birag. pag. 278. 279. (2) Grut. pag. 271. n. 1. (3) Hoc nomen iure adoptionis Marcus & Verus ab Antonino Pio tulerunt, iure haereditario Commodus, illud deinde ſuſcepit Diadumenianus, affectavit Caracalla, ridiculum ferme fuit in Elagabalo. (4) In Macrin. Cap. 3. (5) In Aelio Vero. Cap. 5. (6) In Get. Cap. I. (7) Apud Vaill. Num. Impp. Graec. pag. 48. & Birag. Num. Impp. pag. 207.

tur: M. ΑΝΝΙΟΣ ΓΑΛΕΡΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΥΙΟΣ. *M. Annius Galerius Antoninus Imperatoris Antonini Filius*. Vt proinde septem in Caesarianis nummis *Antonini* legantur, e quibus sex fuerunt Augusti, alter vero ex imperatoria stirpe prognatus.

CAPVT VI.

De quibusdam honorificis appellationibus, quae Regibus, Reginis, & nonnullis praeclaris Vrbibus delatae, in Graecis monimentis observantur.

AVgustorum titulis, eos proxime subiiciendos esse duximus, quos aliquando egregia Regum facta, saepius vero populorum adulatio, aut metus in eorum monimentis inscripsit. Neque praetereundi sunt ii, quibus Asiae urbes quamplurimae inter alias eminere existimabantur, quibusque adeo gloriabantur, ut ne illorum memoria brevi interiret, nummis & lapidibus eosdem consignatos posteritati mandarunt. Mirum sane quanti horum cognitio facienda sit. Siquidem ea una est, cuius ope Syriae, Aegypti, Parthorumque implicatas Regum series extricare, sua cuique Regi propria nomina adiudicare, urbium iura ac privilegia asserere, certoque statuere possimus, cum pleraque ex iis vel sileant, vel confuse tradant scriptores, ut Norisii, Pagii, Harduini, Vaillantii, Spanhemii opera intuenti apertissimum fiet. Principes itaque, magisque usitatos ex hisce titulis prosequamur.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. *Rex Imperator*. Singularem hanc appellationem, quam Scaliger (1) raro se legisse testatur, praeseferunt Tryphonis Syriae Regis nummi, & alter Tigranis apud Goltium, de cuius tamen inscriptione nonnulli dubitant. Per eam summum imperium pacis bellique tempore notabatur; proindeque Dionysius (2) Halicarnassensis Lacedaemoniorum Regibus, & Livius (3) Antiocho Magno eamdem tribuere.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ. *Rex Regum*. Hoc titulo superbierunt olim quamplurimi Asiae Reges, atque eodem praecipue com-

(1) In Animad. Euseb. pag. 126. (2) Antiq. Lib. II. Cap. 73. (3) Lib. 35. Cap 45.

compellatos fuiſſe vetuſtiſſimos Aegypti Principes diſcimus a Diodoro (1), ſed proprium Babyloniorum Regum extitiſſe tradit Harduinus (2), qua de re Nabuchodonoſori in Sacris Litteris tribuitur (3). Illum vero ſibi potiſſimum vindicarunt Perſarum Reges, a quibus ad Parthorum Dominos, ſive Arſacidas migravit; qui non modo in epiſtolarum ſuarum fronte ad Romanos Duces, imo ad ipſos Auguſtos (4), ſed in eorum nummis (5) eumdem uſurparunt. Imperioſa illa inſcriptio etiam ſe ſe prodit in numiſmatibus Pharnacis Ponti, & Tigranis Armeniae Regis. More autem antiquiſſimorum Aegypti Regum, ut modo indicavimus, etiam Cleopatra ſuis in nummis inſcribitur: REGINAE REGVM FILIORVM REGVM CLEOPATRAE.

ΕΠΙΦΑΝΗΣ. *Praeſens*. Hac voce Deorum praeſentiam in miſteriis aliiſve creditis eorum apparitionibus Graeci exprimebant. Hinc ſaepe apud Gruterum (6) in Graecis, & Latinis inſcriptionibus legitur: DIIS & DEABVS PRAESENTIBVS. Ad Reges deinde haec appellatio, tamquam ad praeſentes & conſpicuos quoſdam Deos, vel Heroas translata eſt (7). E Seleucidis Antiochus eo nomine IV. nummis eum titulum primus commiſit cum inſcriptione: ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. *Dei Praeſentis*, quod ut ait Appianus (8), alienis e patrio regno eliminatis, quaſi *Patrius*, *& Domeſticus Rex illis* populis *apparuiſſet*. Auctor eſt Philo (9) Iulium Caeſarem ambiviſſe quidem, ut eadem inſcriptio ſuae ipſius ſtatuae apponeretur, quam ſibi Hieroſolymorum templo ſacrari exoptabat. Titulum refert laudatus ſcriptor: ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΕΟΥ ΓΑΙΟΥ. *Iovis Epiphanis Iunioris Caii*. Apud alios Seleucidas deinde illud *Epiphanis* cognomen receptum fuit, idemque ad Nicomedes Bithynorum, Tigranes Armeniorum, & Arſaces ac Vologeſes Parthorum Principes tranſit, ut ex ſuperſtitibus adhuc & praeclaris eorum nummis liquido conſtat; quibus tamen in mo-

ni-

(1) Lib. I. pag. 35. (2) Chronol. Vet. Teſt. pag. 219. (3) Daniel. Cap. 2. verſ. 37. (4) Vid. Dio. Lib. 35. pag. 32. & Lib. 4. pag. 555. (5) Vid. Patin. Theſ. Numiſm. pag. 209. (6) Pag. 36. num 5. & pag. 37. num 11. & pag. 99. num 7. (7) Ceterum etiam Latini Auguſtos ſuos eodem fermo vocabulo proſecuti ſunt. Ita in antiqua Inſcriptione apud Sponium Itin. Tom. III. pag. 50. Antonino Caracallae dicata, legitur: NVMINI PRAESENTI. In aliis apud Grut. pag. 87. num. 9. PRAESENTISSIMI NVMINIS; (8) Syriac. pag. 117. (9) Legation. ad Caium pag. 1040.

nimentis, ut monuit Norisius (1), illa *Epiphanis* appellatio, ubi abest illud *Dei*, vel *Iovis* alteriusve numinis additum vel praemissum nomen, *ea* tunc non *Praesentem*, ac *Manifestum*, quam *Nobilem*, ac *Illustrem* designat. Et re quidem vera illud *Epiphanis* cognomen iam antea ab Aegyptiis inventum fuerat, ut suos Reges uno eodemque Ptolemaei nomine nuncupatos invicem distinguerent, eoque Ptolemaeus Philopatoris filius, cum adhuc quatrimus esset, appellatus est, sed non priori illa *Praesentis*, sed *Nobilis*, aut *Illustris* significatione (2); quemadmodum in Smyrnensi inscriptione apud Sponium (3) ubi legitur de Licinio Valeriano: ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, optime redditur *Nobilissimus Caesar*.

ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ. *Beneficus*. Praeclara hac nominatione a beneficiis in urbes populosque derivata, cohonestati fuere quamplurimi Asiae Reges. Inter Seleucidas, Alexander I. de quo in Machabaeorum libris (4) frequens mentio, eo titulo in nummis primum commendatur; & merito, cum erga Ionathanem summum Pontificem ab eo declaratum, & in Iudaeos vere se *Evergetem*, seu *Beneficum* praebuerit. Deinde Antiochus VII. alter e Seleucidis Rex, qui sub regni initium Simonem Iudaeorum Sacerdotem ac ducem, eamque nationem beneficiis prosecutus est (5), quibus adnumerari debet Demetrius III. *Eucaerus* vulgo dictus, quorum Seleucidarum numismata, eodem titulo insignita, habes apud Vaillantium (6). Seleucidas alii etiam Reges certatim aemulati sunt, ut videre est in Ptolemaeorum III. & VII. Aegypti Regum nummis, uti in aliquibus Pyloemonis Paphlagonum, Mithridatis Ponti, & Arsacidarum Parthorum Regum.

ΕΥΣΕΒΗΣ. *Pius*. Attigimus in superiori capite, cum de hoc titulo Augustis oblato sermonem intulimus, eumdem nonnullis Asiae Regibus primum fuisse delatum. Eum itaque tribuunt nummi Antiocho VII. & X. e Seleucidis, & Ariarathi Cappadociae Regi, qui eo nomine aut quintus, aut sextus esse debuit (7).

ΜΕΓΑΣ. *Magnus*. Peculiaris hic titulus Parthorum Regis, Dioni

(1) De Epoch. Syromac. Differt. II. Cap. IV. pag. 109. (2) Vid. S. Hieronym. in Cap. IX. Daniel. (3) Miscell. Sect. X. num 95. pag. 355. (4) Lib. I. Cap. X. vers. 20. 59. 60. (5) Vid. Lib. I. Machab. Cap. XV. vers. 2. 5. 6. (6) Hist. Reg. Syr. pag. 306. 309. 310. 379. (7) Vid. Seguin. Sel. Num. pag. 60.

Dioni Chrysostomo (1) fuisse videtur, adeo ut eo solo nomine Rex ille designaretur. Fuit tamen familiaris quodammodo etiam Ptolemaeis. Inscriptiones autem illum Ptolemaeo Evergetae largiuntur, ut monimentum Adulitanum testatur. At nummi (2) Antiocho IV. postremo Commagenorum Regi, & nonnullis ex Arsacidis. In numismatibus Severi Augusti, Abgarus Edessae Regulus eo nomine decoratur. Id vero non, ut ait Tristanus, in ludibrium Parthorum Regis a Severo illi tributum fuit, sed ut alii sapientiores viderunt, quod Edessenorum Reges, *Abgari*, hoc est *Magni*, Arabum lingua nuncuparentur; ipsorum autem filii, *Asgari*, seu *Parvi*.

ΔΙΚΑΙΟΣ. *Iustus*. Hoc insigne prae ceteris cognomen, quod nusquam hactenus in antiquo Orientis Regum aere offenditur, duo tantum Arsacidarum nummi apud Spanhemium ostentant (3). Neque id tanquam mirum & inusitatum in Parthorum, seu Persarum Regibus esse suspiciendum animadvertit Cl. Auctor (4). Fuit enim Persarum Regum gloria illa praecipua, ut Iustitiae iura religiosissime colerent, atque ut a populis addiscerentur, *scholas Iustitiae publicas alere*, quem morem Parthi Persarum in imperio successores retinuere; ex quo deinde in Graecis Latinisque Augustorum inscriptionibus formula illa manavit: ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, vel IVSTITIA AVGVSTI.

ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. *Victoris*. A partis victoriis, non a Nicatore caeso (5) hanc tulit appellationem Seleucus I. a quo Seleucidarum series & regnum exorditur. Factum deinde ut cognomentum illud nonnulli ex Herois illius successoribus ambitiose non modo usurparint, sed nummis etiam inscripserint; proindeque legitur in numismatibus Demetrii II. & Seleuci IV. qui perperam a Patino cum Seleuco I. confunditur, cui immerito nummos illos cum *Nicatoris* epigraphe idem auctor adscribit (6). Eadem ferme ratione, ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, *Victoris* nomen praesefert, rarum ac singulare Antiochi VI. e Seleucidarum gente numisma (7) cum inscriptione: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, *Regis Antiochi Dei Epiphanis Nicephori*.

ΣΩΤΗΡ. *Servator*. Ab Iove *Sotere*, quem eo nomine cultum tota fere antiquitas docet, alii etiam Dii non modo com-

(1) Orat. 53. pag. 42. (2) Apud Norif. de Epoch. Syromac. Dissert. II. Cap. 4. (3) De Praest. & Vs. Num. Dissert. 8. pag. 461. (4) Loc. cit. pag. 466. (5) Vide Appian. Syriac. pag. 124. (6) Vid. Vaill. Hist. Reg. Syr. pag. 36. & 369. (7) Apud Spanhem. Dissert. 7. pag. 408.

pellati, sed in monimentis insuper eo titulo decorati fuere, praesertim Apollo, Bacchus, Aesculapius, Hercules, Pallas, Venus, Diana (1). In Reges deinde optime de populis, atque urbibus meritos ea nomenclatio conlata est, quam vesana populorum assentatio, aut metus ad Principes alios traduxit. Id potissimum in caussa fuit, cur tot Aegypti Syriaeque Reges eo titulo a Graecis scriptoribus notarentur, atque Antigono, & Demetrio Ara ab Atheniensibus eo nomine nuncupata erigeretur (2): Obvia eadem *Soteris* appellatio se offert in nummis Demetrii I. & in aliquibus Ptolemaei I. eamdemque Smyrnense marmor (3) Antiocho II. & monimentum Adulitanum eidem Ptolemaeo cum Berenice eius coniuge impertitur. Berenices exemplo, etiam Cleopatram, eam nempe quae fuit *Aegypti feralis Erinnys*, ΣΩΤΕΙΡΑΣ *Servatricis* nomine mendose numismata extollunt. A Regibus deinceps ad Augustos Graeci eamdem laudationem convertere, quae proinde in Traiani & Hadriani nummis conspicitur (4), imo ad ipsum Populum Romanum, ut in inscriptione apud Sponium (5).

Haec porro splendidiora Regum cognomina monimentis consignata censentur. Vix enim refert, ut illas per se se satis notas, & a pietate in parentes aut fratres derivatas appellationes ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ (6), ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ (7), ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΟΣ (8), ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ (9) hic prosequamur; aut eas ab amicitia cum Graecis, Romanis, Augustis profectas, ΦΙΛΕΛΛΗ-ΝΟΣ

(1) Vid. Patin. Thes. Num. pag. 21. & Grut. pag. 1083. num. 3. & pag. 59. num. 1. & Vaill. Num. Graec. Impp. pag. 26. (2) Diod. Lib. 20. pag. 783. (3) Mar. Oxon. pag. 3. (4) Vaill. Num. Graec. Impp. pag. 29. (5) Itin. Tom. III. pag. 14. (6) Hoc cognomen Antiocho V. in singulari eius nummo apud Vaill. Hist. Reg. Syr. pag. 228. tribuitur, quod illi inditum a Lysia post parentis obitum narrat scriptor Machabaeorum Lib. 1. Cap. 6. vers. 17. a Syris vero ob patris virtutem scribit Appianus Syriac. pag. 117. Eo quoque nomine in nummis appellantur duo Ponti Reges, Mithridates, ille nempe infestissimus Romanorum hostis, & alter qui M. Aurelii, & L. Veri aetate floruit, de quo vide Spanhemium Diss. 7 pag. 441 (7) Commendatur hoc nomine in Seleucidarum monimentis Antiochus IX. alias Cyzicenus; Antiochus X. vulgo Eusebes, & Antiochus XIII. Asiaticus. Pariter in nummis Ptolemaeus IV. apud Vaill. Hist. Ptolem. pag 69. &. Archelaus Cappadocum rex apud Baudelotium, Vtilitè des Voyages T. II. pag. 305. (8) Hanc habet appellationem vetus Ptolemaei VI. numisma apud Vaill. Hist. Ptolem. pag. 103. atque Demetrii III. e Seleucidis nummus. (9) Exhibent hoc cognomentum nummi Antiochi XI. & Philippi fratrum e Seleucidis; uti nummi Arsinoes sororis itemque uxoris Ptolemaei II. vulgo *Philadelphi* nuncupati, sed non ita in eius nummis, a quibus titulus ille exulat. Vid. Vaill. Hist. Ptolem. pag. 42.

ΝΟΣ (1), ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ (2), ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΥ (3), subiiciamus, quibus Reges compluyes commendari, & efferre se se voluerunt. Quemadmodum nihil de *Dei Deaeque* appellatione modo attigimus, quam plures Aegypti, Syriaeque Reges ac Reginae iactant in monimentis, quod de ea, deque impudenti Graecorum facilitate in eadem Principibus elargienda, in superiori capite mentionem intulimus. Quare ad Vrbium titulos earum dignitates ac privilegia praeferentes descendamus.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ. *Matres Vrbes*. Civitatibus illis ex quibus Coloniae deductae fuerant, quibusve proinde urbes aliae originem suam debere profitebantur, titulus ille concedebatur, quem inscriptionibus potissimum ostentabant. Quam ob rem nummus Heracleae in Ponto habet: ΗΡΑΚΛΕΩΤΑΝ ΜΑΤΡΟΣ ΑΠΟΙΚΩΝ ΠΟΛΙΩΝ. *Heracleotarum*, *Vrbis Matris Coloniarum Civitatum*, seu *Deductarum Vrbium*. Vrbium vero Coloniae frequenter Metropolis suae insignia in monimentis exprimebant, eaque ratione originem suam indicabant. Ea enim de caussa Syracusarum, & Ennae numismata, Pegasum nobilissimum Corinthiorum insigne praeferunt, quod Corinthiorum Coloniae forent. Ita Megara Siciliae urbs, & Camarina, noctuam Athenarum, suae scilicet Metropolis signum, aeri consignarunt. Illa deinceps *Metropoleos* significatione appellatae fuere in monimentis plures, & nobiliores quidem in orbe civitates, non quia ab eis Coloniae deductae, seu ab illarum civibus urbes conditae forent, sed quia veluti totidem Provinciarum capita, aut Regionum principes Vrbes censerentur, qui mos sub Seleucidis in Syria, ante quam ibi dominarentur Romani, praecipue invaluit. Sic ubi in priscis Antiochensium

num-

(1) Quamplurimi sunt, qui ad Graeciae populos sibi demerendos hoc nomen assumpserunt. Illud tamen Arsacidae in monumentis & Aretas Arabum rex in perantiquo numismate inscripsit. (2) Honorificentissima haec appellatio, quae magni beneficii loco a Romanis concedebatur, occurrit in nummis Ariarathis & Ariobarzani Cappadocum Regum, & in eximio numismate Manni Arabiae Regis apud Seguinum Sel. Num. pag. 152. ut in alio Mithridatis Evergetis, qui Mithridatis Eupatoris, de quo nuper diximus, pater extitit. (3) Hoc titulo effertur Agrippa Rex Iudaeorum in nummo apud Harduinum de Num. Herod. pag. 59. cum hac inscriptione: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ. *Rex Magnus Agrippa*; atque Herodes item Iudaeae Rex in nummo cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, *Rex Herodes Amicus Claudii*. Ad quem vero Herodem hic nummus referri debeat, atque utrum hic Herodes idem ferme sit, ac memoratus Agrippa, nondum inter Eruditos satis liguet. Vid. Spanh. Diss. 8. pag. 521. & Nor. de Epoch. Syrom. Dissert. 3.

nummis legitur: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ, *Antiochensium Metropoleos*, de Antiochia Syriae Metropoli, nondum in Romanorum potestatem redacta, id intelligi debet, quamquam non desint praestantes viri, qui ad recentiora sub Romanis Imperatoribus tempora, nummos illos referre malint (1). Id autem etiam de Tyro statuendum, cuius urbis inveniuntur nummi cum *Metropoleos* titulo Augustorum aetate vetustiores. Amplificatis deinde Romani Imperii finibus subactisque Asiae Provinciis, *Metropoleos* nomen a Romanis, potioribus urbibus vel relictum, vel concessum fuit. Quare dissimulare hic non licet, quod magna illa veterum Graecorum nummorum copia, in quibus ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ dignitas signatur, ii ferme omnes percussi fuere, postquam victricia arma in regiones urbesque illas intulerunt Romani. Temporis progressu contigit etiam, ut partim veteri contentione inter urbes de *Metropoleos* dignitate, partim peculiari Augustorum benevolentia in aliquas civitates, aut urbium illarum in populum Romanum, ipsosque Augustos meritis, contigit inquam, ut pro una, duae aut plures etiam subinde constitutae sint in eadem regione *Metropoles*; una scilicet eademque Imperii Romani Provincia, quandoque in duas, aut tres, aut plures etiam frequenter divisa; hinc mire propagata in urbium inscriptionibus, illa *Metropoleos* appellatio. Ita Tarsum Ciliciae Metropolim, nummi sub Augusto percussi praedicant. Sed hoc honoris decus sub Elagabalo, aut paulo ante, Anazarbo quoque Ciliciae urbi deinceps accessit, cuius in nummis legitur: ΑΝΑΖΑΡΒΟΥ ΜΕΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. *Anazarbi Metropoleos*. Quid Ponti monumenta commemorem, in quibus non modo Nicomediae, sed & Amasiae, & Neocaesareae, & Tomorum urbes, Metropoleos appellatione efferuntur (2)! Id vero de aliis quoque Provinciis quamplurimis exemplis confirmari posset.

ΠΡΩΤΗ. *Prima*. Praeter *Metropoleos* dignitatem, alius etiam *Primatus* honor tribuebatur, quo Civitas aliqua urbes alias, etiam Metropoles, eiusdem regionis veluti *Prima* excellere existimabatur. Ita Amasia non modo inscribitur, ut diximus, *Ponti Metropoleos*, sed ulterius in nummis Faustinae Iunioris, & Commodi: ΑΜΑΣΙΑ ΠΡ. ΠΟΝΤΟΥ (3), *Amasia Prima Ponti*.

(1) Vide Spanh. Dissert. 9. pag. 584. (2) Vide Hard. Num. Vrb. Illust. pag. 342. & Vaill. Num. Graec. Impp. pag. 75. & 46. (3) Vaill. Num. Graec. Impp. pag. 31.

ti. In aliis sub Severo, Iulia Domna, Caracalla, Alexandro Severo utraque simul appellatio reperitur: AMACI MHTP. Π. ΠΟ. *Amasiae Metropoleos Primae Ponti*. In quibus postremis huius Civitatis nummis, coniunctus ille *Metropoleos & Primae* titulus, veluti discrimen consignatus videtur, ut ab aliis Ponti urbibus dein *Metropoleos* dignitate donatis distingueretur. Decertasse tamen inter se nonnullas urbes de hoc ipso *Primatus* honore, monimenta ipsa palam faciunt. Etenim in ipsis *Amasia Metropolis Prima Ponti*, ut vidimus, pariterque Nicomedia *Metropolis Prima Ponti*, *& Bithyniae* deprehenditur. Ita Ephesus, Smyrna, Pergamus, ΠΡΟΤΗ ΠΟΝΤΟΥ, *Prima Ponti*, praedicatur. Sardes Lydiae urbs trium regionum primam se se iactat: CAPΔIC ACIAC ΛΥΔΙΑC ΕΛΛΑΔΟC. A. MHTPOΠOΛIC. *Sardes*, *Asiae*, *Lidiae*, *Helladis Prima Metropolis*. Huiusce concertationis caussas, atque momenta, instituta brevitas operisque consilium consectari vetat (1). Ceterum non modo ΠΡΟΤΗΣ *Primae*, sed & ΔΕΥΤΕΡΑΣ, *secundae* appellatio honoris loco habita fuit; unde in Macedonum eximio raroque nummo habetur: ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ (2), *Macedonum secundae*, nempe regionis, in qua urbs potissima, ac veluti caput Tessalonica sita erat. Quin etiam haud omissa inferioris quoque ordinis urbium mentio, seu commendatio. Huc referenda celebris in nummis Magnetum inscriptio sub Gordiano Imperatore: ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗ THC ACIAC (3). *Magnetum Septima Asiae* (4).

ΙΕΡΑΙ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΙ. *Sacrae & Inviolatae* seu *non violandae*. Insigne variarum urbium privilegium hic titulus prodit. Asylum in iis urbibus Templorum caussa dabatur, atque in hoc tota illarum privilegii ratio, atque ius situm erat; ut non modo a civitatibus illis nec ad deditionem peti, nec vi adduci possent supplices ii, qui asylo seu perfugio haud plane indigni,

ad

(1) Vide Spanh. Diss. 9. pag. 645. (2) Apud Spanh. Orb. Rom. pag. 189. (3) Apud Patin. Num. Impp. pag. 398. (4) Magnesia, de qua hic sermo, ea erat, quae ad Maeandrum Fluvium. Vaill. Num. Graec. Impp. pag. 151. *Septimam Asiae* eam dici pronunciat, quod ex tredecim urbibus *Commune* illius Provinciae componeretur. Infringit hanc opinionem: Spanh. Diss. 9. pag. 656. indeque coniicit, *Septimam* nuncupari, quod ei sex aliae urbes Asiae, vetustatis & celebritatis fama, atque honoris gradu anteirent, nempe *Ephesus*, *Smyrna*, *Pergamus*, *Sardes*, *Miletus*, *Laodicea*, post quas Magnesia proxime locum inter celebriores Asiae urbes mereri videbatur, quam aliae longe plures, sed nobilissimae deinceps consequebantur.

ad eas confugisset, quod olim Seldenus existimaverat, atque inde Harduinus; sed praeterea ut a subeundis belli oneribus, & direptionis militaris periculo huiusmodi urbes immunes quodammodo forent. A Syriae vicinaeque Phoenices urbibus, mos ille atque ius in ceteras Asiae omnino profluxit: quapropter in illarum regionum nummis iam sub Seleucidis, huiuscemodi privilegii exempla, & primum & frequentius occurrunt. Id autem evenit ob peculiarem numinis alicuius, quod apud urbes ipsas colebatur, dicatique eidem templi sanctitatem ac religionem; ob quam a Syriae Regibus eisdem ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ privilegia irrogata, quae deinde a Romanis Imperatoribus, Syriae, Phoenices, aliisque Asiae urbibus aut concessa, aut confirmata fuere, ut abunde inscriptionibus evincitur. Sic nummus sub Demetrio Nicatore cusus habet: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΕΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡ. ΙΕ. ΑΣΥ. ΕΠΡ. *Regis Demetrii Tyri Sacrae Inviolabilis anno* 185. quod ab Antiocho illud Asyli ius Tyriis concessum fuerat. Saepius tamen cum solo civitatis nomine ut: ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, *Apameae Sacrae Et Inviolabilis*; & ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΙ ΙΕΡΑΣ ΑΣΥΛΟΥ ΘΠΡ. *Antiochensium in Ptolemaide Sacrae Inviolabilis anno* 189. Quamquam coniuncta ut plurimum in inscriptionibus utraque illa appellatio legatur, nonnumquam tamen aut solum ΙΕΡΑΣ, aut ΑΣΥΛΟΥ nomen exhibent monumenta, ut in veteri inscriptione: ΙΕΡΑ ΔΕΛΦΩΝ, *Sacra Delphorum*; & in nummis Ephesiorum (1): ΑΡΤΕΜΙC ΕΦΕCΙΑ ΑCΥΛΟC, *Diana Ephesia Inviolata*.

ΝΕΩΚΟΡΟΙ. *Aedituae*. Hoc magni nominis, honorisque titulo complures urbes maxime gloriabantur. Eo enim se cives *Aedituos* Tutelaris Dei praedicabant. Numerum etiam in aere & lapidibus adnotabant, quoties aut religiones instaurassent, aut novo Numini Maiestatique eius se devovissent, proindeque legitur: Θ. ΝΕΩΚ. vel expresse ΔΙC ΝΕΩΚ. *Bis Aeditui* Γ. vel ΤΡΙC ΝΕ. *Ter Aeditui*. Consule, quae de hoc titulo alio loco attigimus (2).

ΝΑΥΑΡΧΙΔΕΣ. *Classicae*. Hanc in monimentis appellationem nonnullae urbes maritimae sibi vindicabant, quod naves ibi, seu classes ad urbis aut Provinciae tutelam veluti in statione agerent, & in quas imperium iisdem urbibus erat concessum. Saepe hic titulus cum aliquibus ex superioribus coniun-

(1) Vaill. Num. Graec. Impp. pag. 164. (2) Cap. 6. Pr. P. pag 60.

niunctus occurrit, ut ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑΣΥΛ. ΑΥΤΟ. ΝΑΥΑΡ. ΡΟΕ. *Dorae Sacrae Inviolabilis Suis Legibus utentis Navarchidis Anno* 175. *&* ΑΙΓΕΑΙΩΝ ΝΕΩΚΩΡΩΝ ΝΑΥΑΡΧ. *Aegeaeorum Neocororum Navarchidos*.

ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ. *Liberae*. Libertas illa quam hoc titulo in monimentis complures urbes ostentant, haud erat ea plena libertas, quae omnem alterius potestatem, atque imperium excludit; sed fuit quoddam beneficii veluti genus, quo civitates aliquae, quae in regum primum, dein Populi Romani, aut Augustorum ditione censebantur, nihilominus proprii Magistratus ac suarum legum libertate, ac interdum a pendendis tributis, ac vectigalibus vacatione fruebantur. Quare ea vox in nummis & lapidibus idem designat ac Α'υτοδικία, & Α'υτονομία, de qua infra, nempe *Magistratus, ac suarum legum libertatem*, cum promiscue Ε'λευθέρυ ac Α'υτονόμυ significatione Graeci uterentur. Ast ubi utraque vox simul coniuncta invenitur, ut aliquando fit, tunc Α'υτονομία proprii Magistratus, & Iudiciorum libertatem indicat. Scio Vaillantium (1), magnum quoddam discrimen inter eas urbes quae ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ, & eas quae ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ in nummis inscribuntur, statuere; scilicet quod urbes Α'υτόνομοι forent vectigales, Ε'λευθέραι autem a vectigalibus omnino immunes. Verumtamen Spanhemius (2) egregie sane & luculente comprobavit distincte omnino ac separatim Ε'λευθερίας, seu *Liberae* Vrbis vel gentis, & Α'τελείας, seu Α'υτοθελείας, vel Α'φορολογήτυ, *Immunitatis* nempe a vectigalibus & tributis, lata fuisse privilegia. E quibus liquet abunde quo sensu & significatione ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ nuncupentur in monimentis, praesertim in nummis sub Romanis Imperatoribus percussis, tot urbes Ponti, Cappadociae, Ciliciae, Palestinae, Macedoniae; ut in Ponto: ΑΜΙΣΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ, *Amisi Liberae*, a qua parta Ε'λευθερία, Amisus peculiarem etiam aeram auspicata est, quod alio loco statuimus (3), ut quamplurimas alias urbes eodem beneficio donatas sileamus.

ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ. *Suis seu patriis legibus utentes*, scilicet urbes. Magni momenti ius ac beneficium denotat haec frequens in inscriptionibus appellatio. Siquidem per eam urbes, quae novorum Principum, aut victorum iuga subire cogebantur, patriis legibus ac iudiciis vivendi potestatem sibi vel concessam,

E e vel

(1) Num. Graec. Impp. pag. 214. (2) Orb. Rom. pag. 311. & pag. 469. Atque de Praest. & Vs. Num. Diss. 9. pag. 677. (3) Cap. 6. Pr. Part.

vel relictam publice testabantur. A Seleucidarum usque temporibus hoc privilegium civitates in Asia nobilissimae sibi potissimum vindicant, ut: ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ. Δ. *Seleucienfium Sacrae suis legibus Anno* 4. quae aera a tempore, quo Seleucenses ab Antiocho IX. Cyziceno ius illud Autonomiae nacti fuerant, deducitur. In Romanorum deinde potestatem Asiae urbibus translatis, frequentius in publicis monimentis ad posterorum memoriam privilegium illud signatum invenitur, ut: ΑΝΤΙΟΚΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. ΕΚ. *Antiochenfium Metropoleos suis legibus utentis, Anno* 25. qui annus a confirmata ab Iulio Caesare Antiochensium *Autonomia* numeratur. Tanti ergo decus illud fecerunt Civitates, ut ab eo, vel cum primum concessum, vel cum denuo restitutum fuerat, novum annorum initium atque cardinem urbes quamplurimae, ac si iterum revixissent, exorsae sunt: ex quo magna illa Epocharum copia, quam in alia Operis parte prosecuti sumus, est potissimum derivata. Cum vero haec *Autonomia*, seu suarum legum usus, praecipua pars foret aut acquisitae, aut assertae libertatis, inde etiam accidit, ut frequentius eaedem urbes Α'υτόνομοι, quam Ε'λεύθεραι in monimentis appellentur.

CAPVT VII.

De Christianorum Monumentis, Inscriptionibus, & Siglis.

QVae hactenus de Antiquitatis studio moliti sumus, ea profecto ad profanam scriptorum monimentorumque cognitionem assequendam comparata sunt, quo labor hic noster unice spectabat. Ast modo animum nostrum incessit religio, Christianam monimentorum eruditionem indictam prorsus omittere, quae tanta cum laude his temporibus floret, arctissimoque quodam vinculo cum Augustorum historia atque memoriis colligatur. Quamquam ergo mens nostra minime fuerit de Christianorum monimentorum studio hoc loco sermonem inferre, quae locum alium, ac tempus postulare videbantur; non tamen ab re sed iucundum ac utile fore speramus, si nonnulla hic de Christianorum memoriis coronidis loco delibaremus. A Constantini temporibus monimenta Christianae pietati publice con-

consecrata conspiciuntur. Celebre illud Monogramma ☧ quod initialibus X, & P litteris, Χριστȣ̃ *Christi* nomen indicat. Illud primum in galea Constantini, & in signis militaribus frequentissime emicat inscriptionibus variis: GLORIA EXERCITVS. HOC SIGNO VICTOR ERIS. GLORIA ROMANORVM. Prodit inde in Placidiae nummo lauro praecintum, & in Magnentii numismate hac inscriptione: A ☧ ω. SALVS DD. NN. AVG. ET CAES. *Alpha* & *Omega Christus Salus Dominorum Nostrorum Augusti, & Caesaris,* Magnentii videlicet & Decentii. Id autem non perinde dictum velim, quasi illud Christi Monogramma duabus Graecis litteris effictum, a Constantino primum inventum, & a Christianis ante illius aetatem minime usurpatum fuerit: adeoque monimenta illa, quae eo Monogrammate commendantur, ad Constantini aevum, vel ad posteriora tempora, ut dictitant nonnulli, sint revocanda. Fallax omnino haec opinio, fallax nota illa temporis ad Christianorum monimenta dignoscenda tradita adque adhibita. Quamvis enim plurimae Inscriptiones eo Monogrammate insignitae ad certas aetates referri vix possint, quod temporis charactere plerumque careant, illud tamen observatur in lapidibus Marii sub Hadriano, Alexandri sub Antonino Pio, Caii Pontificis sub Diocletiano, atque in aliorum Martyrum inscriptionibus (1). Atque nemo in animum inducet suum, innumeros Martyres illos, in quorum lapidibus hoc Monogramma insculptum cernitur, post Constantinum passos fuisse in Iuliani Apostatae persecutione, quae una post Constantini aetatem Romae, sed minus quam

(1) Vid. Arringhium Rom. sub. Tom. I. Lib. 3. Cap. 22. pag. 497. 524 592. 597. & Tom. II. Lib. 6. Cap. 43. pag. 642. & Cap. 23. pag. 566. Atque Fabrett. Antiq. Inscript. Cap. 1 pag. 738. num. 491. Item Lupum In Dissert. atque Animad. ad Sever. Martyr. Epitaph. pag 46. & 137. & Marangonium Acta S. Victorin. Episc. Amitern. & Martyr. Illust. in Append. pag 115. De hisce praeclaris Christianae Antiquitatis reliquiis consulendi etiam sunt, Boldettus, Osservazioni sopra i Cimiteri de S. Martiri, ed antichi Cristiani; Buonarotius, Osservazioni sopra alcuni Frammenti di vasi antichi di vetro ornati di figure; Ciampinius, Veterum Moniment. &c & de Sacris Aedificiis; Margarinius, Inscript. Antiq. Basilicae S. Paulli ad viam Ostiensem; Bosius, Roma sotterranea; qui omnes ob vetustissimas Christianorum memorias collectas atque illustratas, cum aliis Scriptoribus superius memoratis, de tota Christiana Antiquitate ejusque studio, quam qui maxime, meriti sunt.

superiores cruenta, desaevit. Illud ego cum Buonarrotio [1] vero quidem simile crediderim, hoc nempe venerabile Christi signum ab ipsis Ecclesiae incunabulis in Oriente primum a Christifidelibus, veluti pro illorum tessera atque nota, usurpatum, forte cum illis *Christiani* nomen adhaesit. Hanc facile suadent originem Graecae ipsae litterae, quibus Monogramma illud fingitur; eaedemque in eo designando a Latina Ecclesia inde adoptatae perpetuoque retentae. Neque a veritate plurimum distant [2], qui salutiferum idem signum spectasse volunt Apostolum Ioannem [3], ubi de signo Electorum loquens, *Signum Dei vivi*, atque plane *Agni nomen* illud vocat. Ceterum non modo ante M. Constantinum apud Christianos huiusmodi Monogramma usitatum; sed iam ante Christianam Religionem iisdem Graecis elementis X & P effictum, in Ptolemaeorum nummis expressum fuit; quo certe loco haud Christi Servatoris nomen, sed Ptolemaeorum quasi epitheton, vel initiales urbis litteras, aut Monetarii signum, vel probabilius quid nobis ignotum designat [4]. Quemadmodum alio quam Christianam Religionem spectavit Domitianus in nummo Isiaco, in quo Sacrigerulum Isiacum sinistra crucem tenentem signari voluit. Id Domitiani persecutionem in Christifideles portendere nonnullis perperam visum fuit. Etenim ut observat Obrechtus [5], qui tamen de eo nummo etiam dubitat, inter litteras Aegyptiorum ἱερατικὰς Dominicae Crucis figura vitam venturam denotari pluribus constat. Hinc eo in nummo cuiusdam Isidis Sacrigeruli insignia exprimuntur: atque is est fortasse Domitianus ipse, qui flagrante bello Vitelliano, ut mortem declinaret, Isiaco celatus habitu inter Sacrificulos latuit, ut habet Svetonius [6], & regnante Vespasiano eius patre Iovi Conservatori aram posuit, *casusque suos in marmore expressit*, ut ait Tacitus [7]. Quare nihil verisimilius Domitianum eosdem casus in nummis

(1) Loco cit. in Praefat. pag 12. (2) Vid. Buonarot. loc. cit. pag. 14. (3) In Apocal. Cap 7. v. 3. & Cap. 14 v. 1. (4) Revera hoc idem Monogramma aliud quam Christi nomen interdum denotare colligitur ex Isidoro Hispalensi, qui illud recenset inter notas dispungendis sententiis inservientes, & exponit: Χρήσιμον, quasi *utile ad omnia*; quod nempe ex mente Isidori: *est nota ad voluntatem cuiusque*. Eleganter tamen assumptum est ad Χριστοῦ nomen indicandum, cum & Crucis figuram in littera X, & initiales duas litteras eiusdem sacri Nominis complectatur, quod profecto universo hominum generi Χρησιμώτατον fuisse laeti confitemur. (5) In Epist. de Num. Domit. Isiac. (6) In Dom. Cap. I. (7) Hist. Lib. 3.

mis etiam memorari voluisse. Non ita vero dicere auserim de Alexandri Severi numismate, in quo Sacrum Christi nomen per has litteras IHV. nitidissime exprimitur. Dignus sane nummus ut hic describatur. Exhibet ex anteriori parte Imperatoris capút leonina pelle indutum, sed ita ut sola eius facies oblique formata videatur, circum legitur: ALEXSΔ . . . . DRI. In aversae partis area fingitur Asella stans, & pullum suum lactans, supraque scorpius, in orbem vero inscriptio: DN. IHV XPS DEI FILI... VS. Paucis ab hinc annis protulit, & qua pollet eruditione ac sapientia hunc nummum illustravit Cl. Eques Victorius, cui tres alios adhuc ineditos adiicit, in quorum uno emendate Alexandri nomen exprimitur, & in altero legitur: IOVIS FILIO; sed in utriusque aversa parte idem monstrum, sed absque ulla inscriptione, prospicitur, quod in memorato expressum fuit, eosque omnes in Christianorum contemptum, & ludibrium sub Alexandro Severo cusos fuisse statuit atque vulgatos (1). Nota vetus Ethnicorum calumnia in Iudaeos, quae deinde ad Christianos ob religionis affinitatem traducta fuit (2), eos nempe divinos honores asino tribuisse. Nota pictura illa impudentissima atque contumeliosa, quam refert Tertullianus aetate sua palam propositam cum inscriptione: DEVS CHRISTIANORVM ONOCHOETES; *Is erat auribus asininis, altero pede ungulatus, librum gestans & togatus,*

(1) Insolitum numisma illud omnium primus vulgavit ex suo Museo Antonius Sabbatinius in Vrbe Antiquarius; deinde animadversionibus illud exornavit Victorius Diss. De Vetust. & For. SS. Nom. Iesu pag. 60. atque iterum in Epist. De Nonnull. Num. Alex. Sev. pag. 15. iterumque in Diss. Apolog. de quibusd. Num. Alex. Sev. pag. 6. quibus singulis locis eruditus Auctor alios memoratos Nummos addit. (2) Baronius ad an. Chr. 101. num. 21. & seq. Calumniam hanc ab Haereticis Gnosticis ad Christianos facile profluxisse opinatur, multisque scriptorum testimoniis eamdem Iudaeis, & Christianis obiectam fuisse ostendit. Buonarotius Osser. sopra alcuni frammenti di vasi antichi &c. pag. 71. & seq. multa de eadem figura erudite scribit, atque dum monet veteres Christianos persaepe sculptura, picturaque hoc animal expressisse, non obscure innuit, turpem illam notam a frequentiori consuetudine fingendi illud animal derivasse. Victorius in Diss Apolog pag. 12. in adnot hanc etiam caussam addit: *Adiuvarunt ipsi Christiani huius scommatis ineptiam, cum sibi nomina frequenter imponerent: Asinus, Asellus, Asellius, Asellicus,* quae in vetustis Christianorum lapidibus occurrunt. Demum de hisce conviciis atque irrisionibus doctissime agit Thomas Maria Mamachius Ord. Praed. Lib. I. Orig. & Antiq. Christ. Cap. 2. pag. 91. & fusius Cap. 3. pag. 119.

tus. *Risimus & nomen & formam* (1). Inde Iudaei aeque ac Christiani non sine contemptu ac irrisione ab Ethnicis *Asinarii* saepe nuncupati. His igitur de caussis in eam, quam attulimus, laudatissimus Auctor, adducitur opinionem; licet Lampridius tradat (2), Alexandrum in Larario suo Christi imaginem habuisse, reique Christianae plurimum studuisse. Id enim Imperatorem illum Ethnica prorsus pietate fecisse constat, cum Christi imaginem una cum aliis gentium Diis adservaret; proindeque quae de Servatore nostro *narrata & scripta erant, facile aures suas implebant, non animum movebant, hinc patriis legibus vivens, Christifideles non eodem animo prosequebatur* (3). Neque Cl. scriptorem movent, quae contra eius opinionem erudite congessit Paciaudius (4), ubi ea numismata Amuletorum loco fuisse, atque Iuliano Apostatae potius tribui oportere asserit. Etenim eruditissimus Eques Paciaudii observationes novo argumentorum atque scriptorum apparatu protinus impetere atque infringere studuit (5); qua oblata occasione ineditum aliud Alexandri Severi numisma, ex iis, quae *Contorniata* (6) vocant, in medium affert. Hoc autem Alexandri caput leonis pelle exornatum oblique refert expressum, circa quod legitur: ALEXA....NDER; in centro cuiusdam circuli, qui coronae formam imitatur, littera S apparet, in posteriori parte Christi Monogramma ita ☧ exhibet insculptum. Atque hunc quidem nummum, neque Amuletum esse, neque ad Alexandrum M. aut ad Circenses ludos, aut Iulianum Imperatorem pertinere scite contendit, neque aliquid Monogramma illud commune habere cum eo, quod in Ptolemaei numismatibus visitur, sed rem totam uni Alexandro Severo esse adiudicandam. Verum quidquid sibi velit monstrum illu in superioribus nummis insculptum, quibusve Imperatoribu memo-

(1) In Apologia, Cap. 26 Baronius aliiq. existimant picturam illam publice expositam fuisse Romae, verum id Carthagine accidisse, ubi Apologiam Tertullianus conscripsit, manifestissime infertur ex iis quae habet Pagius Crit. Bar. ad an. 201 num. 6. (2) In Alex Sev. Cap. 29. & 43. (3) Victorius in Epist. De Num. Alex. Sev. pag. 23. (4) Osservaz. sopra alcune singolari e strane Medag. (5) In Diss. Apolog. superius memorata. (6) De hisce nummis *Contorniatis* egregie pertractarunt in singulari opere Havercampius, atque in eorum doctissimis elucubrationibus a nobis frequenter hoc opere memoratis, Ducangius, Morellius, aliique. Totum plane quod de iis numismatibus profertur ab iis, qui inferiori aevo illos adscribunt, versatur tum circa inelegantem caelaturae modum, tum in eo quod ad Circenses ludos hi nummi spectarent.

memorata numismata sint adscribenda, nostra non refert modo prolixius expendere. Vocant enim ad se se, atque nos manent Christiani Imperatores, a quibus paullo fortasse longius digressi sumus. Ergo parta sub Constantino Ecclesiae tranquillitate, atque Deorum cultu per insequentes Christianos Imperatores paulatim everso, Christi Religio non modo in templis palam triumphare visa est, sed etiam salutiferum Crucis signum, & alia religionis symbola atque mysteria, quae olim in Diptycis repraesentabantur, ut facilius quocumque ferri, occultari, atque ab Ethnicorum insidiis removeri possent (1), publice in tabulis, lapidibus, nummis, gemmis, lucernis, annulis, aliisque monimentis figurari coeperunt; atque ipsum venerabile Christi nomen palam in monimentis insculptum, praecipuum illorum decus atque ornamentum evasit, unde in inscriptionum fronte legitur quandoque: T. I. X. N. *Titulus in Christi Nomine* (2), aliaeque huic persimiles formulae. Hoc autem SS. Nomen, cui addita in nummis non raro Divina Servatoris imago, variis quidem litteris a Graecis designari consuevit, nempe I̅ H̅. vel YS. frequentius in nummis, & lapidibus: I̅C̅. X̅C̅. (3) aut IhS. vel IHS. Postremam hanc divini nominis formam prae ceteris Latini a Graecis deinde mutuati sunt, cui insito postea super H Crucis signo, maximus Christianorum cultus atque honor, temporum progressu fere intermortuus, saeculo XV. auctore D. Bernardino Senensi, iterum accessit. At Christi nomen Latini modo Graecis, modo Latinis litteris praesertim in lapidibus expressere, unde saepe invenitur: *in* X̅P̅O̅, & *in* CHO. Non raro Servatoris nomini alium titulum aut formulam additam fuisse, monimenta docent, ut I̅C̅. X̅C̅. NIKA. *Iesus Christus vincit*; aut IhS. XPS. REX REGNANTIVM; vel Graece IS. ȢS. bASIL. bASIL. Iησȣ̃ς Xριςὸς Bασιλεὺς Bασιλέων: Quandoque IC̲ X̲. EMMANȢHΛ (4): aliquando EMMANVEL absque alia inscriptione (5). Illa vero inter alias memoranda venit liturgica for-

(1) Vid. Buonarot. loc. supra cit. pag. 259. ubi Sacrum Diptycum egregie illustrat. (2) Murat. Veter. Inscript. &c. pag. 1856. (3) De Iesu nomine ut plurimum per has notas in nummis antiquis contracto, vide Ducangium Dissert. de Infer. Aevi Numismat. num. 28 & Thesaur. Frideric. Numism. Antiq. Cap. 3. pag. 89. 91. 92. (4) Apud Victor. Numm. Aer. P. I. Cap. 37. pag. 46. (5) Bandur. Numism. Impp. pag. 739.

tus. Risimus & nomen & formam (1). Inde Iudaei aeque ac Christiani non ſine contemptu ac irriſione ab Ethnicis *Aſinarii* ſaepe nuncupati. His igitur de cauſſis in eam, quam attulimus, laudatiſſimus Auctor, adducitur opinionem; licet Lampridius tradat (2), Alexandrum in Larario ſuo Chriſti imaginem habuiſſe, reique Chriſtianae plurimum ſtuduiſſe. Id enim Imperatorem illum Ethnica prorſus pietate feciſſe conſtat, cum Chriſti imaginem una cum aliis gentium Diis adſervaret; proindeque quae de Servatore noſtro *narrata & ſcripta erant, facile aures ſuas implebant, non animum movebant, hinc patriis legibus vivens, Chriſtifideles non eodem animo proſequebatur* (3). Neque Cl. ſcriptorem movent, quae contra eius opinionem erudite congeſſit Paciaudius (4), ubi ea numiſmata Amuletorum loco fuiſſe, atque Iuliano Apoſtatae potius tribui oportere aſſerit. Etenim eruditiſſimus Eques Paciaudii obſervationes novo argumentorum atque ſcriptorum apparatu protinus impetere atque infringere ſtuduit (5); qua oblata occaſione ineditum aliud Alexandri Severi numiſma, ex iis, quae *Contorniata* (6) vocant, in medium affert. Hoc autem Alexandri caput leonis pelle exornatum oblique refert expreſſum, circa quod legitur: ALEXA.... NDER; in centro cuiuſdam circuli, qui coronae formam imitatur, littera S apparet, in poſteriori parte Chriſti Monogramma ita ☧ exhibet inſculptum. Atque hunc quidem nummum, neque Amuletum eſſe, neque ad Alexandrum M. aut ad Circenſes ludos, aut Iulianum Imperatorem pertinere ſcite contendit, neque aliquid Monogramma illud commune habere cum eo, quod in Ptolemaei numiſmatibus viſitur, ſed rem totam uni Alexandro Severo eſſe adiudicandam. Verum quidquid ſibi velit monſtrum illu in ſuperioribus nummis inſculptum, quibuſve Imperatoribu memo-

(1) In Apologia Cap. 26 Baronius aliiq. exiſtimant picturam illam publice expoſitam fuiſſe Romae, verum id Carthagine accidiſſe, ubi Apologiam Tertullianus conſcripſit, manifeſtiſſime infertur ex iis quae habet Pagius Crit. Bar. ad an. 201 num. 6. (2) In Alex Sev. Cap. 29. & 43. (3) Victorius in Epiſt. De Num. Alex. Sev. pag. 23. (4) Oſſervaz. ſopra alcune ſingolari e ſtrane Medag. (5) In Diſs. Apolog. ſuperius memorata. (6) De hiſce nummis *Contorniatis* egregie pertractarunt in ſingulari opere Havercampius, atque in eorum doctiſſimis elucubrationibus a nobis frequenter hoc opere memoratis, Ducangius, Morellius, aliique. Totum plane quod de iis numiſmatibus profertur ab iis, qui inferiori aevo illos adſcribunt, verſatur tum circa inelegantem caelaturae modum, tum in eo quod ad Circenſes ludos hi nummi ſpectarent.

memorata numismata sint adscribenda, nostra non refert modo prolixius expendere. Vocant enim ad se se, atque nos manent Christiani Imperatores, a quibus paullo fortasse longius digressi sumus. Ergo parta sub Constantino Ecclesiae tranquillitate, atque Deorum cultu per insequentes Christianos Imperatores paulatim everso, Christi Religio non modo in templis palam triumphare visa est, sed etiam salutiferum Crucis signum, & alia religionis symbola atque mysteria, quae olim in Diptycis repraesentabantur, ut facilius quocumque ferri, occultari, atque ab Ethnicorum insidiis removeri possent (1), publice in tabulis, lapidibus, nummis, gemmis, lucernis, annulis, aliisque monimentis figurari coeperunt; atque ipsum venerabile Christi nomen palam in monimentis insculptum, praecipuum illorum decus atque ornamentum evasit, unde in inscriptionum fronte legitur quandoque: T. I. X. N. *Titulus in Christi Nomine* (2), aliaeque huic persimiles formulae. Hoc autem SS. Nomen, cui addita in nummis non raro Divina Servatoris imago, variis quidem litteris a Graecis designari consuevit, nempe $\overline{I}\,\overline{H}$. vel YS. frequentius in nummis, & lapidibus: $\overline{IC}$. $\overline{XC}$. (3) aut IhS. vel IHS. Postremam hanc divini nominis formam prae ceteris Latini a Graecis deinde mutuati sunt, cui insito postea super H Crucis signo, maximus Christianorum cultus atque honor, temporum progressu fere intermortuus, saeculo XV. auctore D. Bernardino Senensi, iterum accessit. At Christi nomen Latini modo Graecis, modo Latinis litteris praesertim in lapidibus expressere, unde saepe invenitur: *in* $\overline{XPO}$, & *in* CHO. Non raro Servatoris nomini alium titulum aut formulam additam fuisse, monimenta docent, ut $\overline{IC}$. $\overline{XC}$. NIKA. *Iesus Christus vincit*; aut IhS. XPS. REX REGNANTIVM; vel Graece IS. ȢS. bASIL. bASIL. Ἰησοῦς Χριστὸς Βασιλεὺς Βασιλέων: Quandoque IC X. EMMANȢHΛ (4): aliquando EMMANVEL absque alia inscriptione (5). Illa vero inter alias memoranda venit liturgica for-

(1) Vid. Buonarot. loc. supra cit. pag. 259. ubi Sacrum Diptycum egregie illustrat. (2) Murat. Veter. Inscript. &c. pag. 1856. (3) De Iesu nomine ut plurimum per has notas in nummis antiquis contracto, vide Ducangium Dissert. de Infer. Aevi Numismat. num. 28 & Thesaur. Frideric. Numism. Antiq. Cap. 3. pag. 89. 91. 92. (4) Apud Victor. Numm. Aer. P. I. Cap. 37. pag. 46. (5) Bandur. Numism. Impp. pag. 739.

formula, quae frequenter post compendiarias litteras $\overline{IC}$. $\overline{XC}$. circa Servatoris imaginem in nummis & gemmis interdum observatur. Ita in numismate Alexii Comneni legitur: $\overline{IC}$. $\overline{XC}$. in orbem KE BOHΘEI. *Domine adiuva* (1), nempe Alexium: idem occurrit in nummo Emmanuelis Despotae, aliorumque monimentis. Ad Christi vero imaginem nimbo Crucigero ut plurimum redimitam, & in monimentis impressam, quod attinet, eam vetustiores etiam Imperatores in nummis effinxerunt. Itaque illa in nummo Iustiniani II. & Michaelis Rangabe cernitur, ubi in anteriori nummi parte Imperatorum imago, in altera Christi protome observatur (2). Pleraque tamen ex iis numismatibus Christum nimbo Crucigero, atque alia Religionis mysteria referentibus, praesertim ubi illorum aetas definiri vix possit, Ioanni Zemisci vulgo tribuunt scriptores (3), quem etiam primum nummos *Christi Domini protoma insculpsisse* volunt nonnulli (4), non ideo quod Ioannis Zemiscae numismata illa revera sint, sed, ut inquit Ducangius (5), *quod commodiori vel certiori loco collocari vix potuerint*. Sed multa de nummis imagine Christi signatis erudite animadverterunt Marquardus Freherus (6), & Ludovicus Savotus (7) apud Grevium (8), ubi Zonarae testimonio demonstratur, ita olim Imperatores consuevisse nummos Servatoris imagine exornare, ut Isacium Comnenum tamquam impium damnarint plurimi Scriptores, quod rerum summa potitus non utique Christum, ut mos invaluerat, sed suam imaginem manu gladio instructa cudi iusserit, vulgarique probaverit. Venio ad Christianorum sepulcra, de quibus tamen haud multa monenda occurrunt, non modo quod ad illa referri debent, quae hactenus de Christi Monogrammate litterisque Servatoris nomen efferentibus pertractavimus, verum etiam quod sepulcrales tituli a Christianis adhibiti, & pauci sint, & fere iidem ubique lapidum redeant. Neque enim de Sanguinis (9) vase pro-

(1) Vid. Ducang. loc. supra cit. & Bandur. loc. cit. pag. 754. 758. (2) Apud Bandur. Numis. Impp. T. II pag. 679 712. & Ducang. Histor Byzant. in Familia Heraclii, & in Familia eiusdem Michaelis pag. 116. & 128. (3) Vide Bandur loc. cit. pag. 739. & Ducang. loc. cit. in Familia eiusdem Ioannis pag. 152 & in Dissert. Inf. Aevi num. 27. (4) Apud Victor. Num. Aer. P. I. cap. 37. pag. 44. (5) Dissert. Inf. Aev. loc. cit. (6) Lib II. de Re Monetar. (7) Dissert. de Num. Ant. P. I. cap. 3. (8) Tom. XI. columin. 1157. & 1420. (9) Consule de hoc Sanguinis vase Arringh. T. I. Lib. 3. Cap. 22. pag. 497. & Fabret. Inscript. Domest. cap. 8. pag. 556.

prope Martyrum ſepulcra collocato, de vitrorum [1] fragmentis prope eadem compactis, de figuris, picturis, ſymbolis in lapidibus ipſis expreſſis, aliiſque ſignis [2], quae ad aliud Antiquitatis genus pertinent, inſtituta brevitas, atque huiuſce operis ratio verba facere ſinit. Breviter ſed nervoſe primis etiam Eccleſiae temporibus Chriſtiani ſepulcrorum inſcriptiones concipiebant, quibus defuncti laudes, virtutes, annos quot vixiſſet, exprimebant; & licet in iis exarandis nonnullas Ethnicorum formulas cooptaverint, ab iis tamen ſummopere abſtinuerunt, quae Deorum religionem redolere videbantur. Hinc a Chriſtianorum ſepulcris eliminantur formulae illae: I. O. M. S. *Iovi Optimo Maximo Sacrum*. D. M. S. *Diis Manibus Sacrum*, atque alia huius generis; quorum loco ſubrogarunt Chriſtiani: D. O. M. S. vel M. S. *Memoriae Sacrum*. aut B. M. *Beatae Memoriae*. ſeu P. M. S. *Piis Manibus Sacrum*. Frequentius vero abſque ullo titulo Chriſti tantum Monogramma inferne aut ſuperne appoſuerunt, aut una cum illo Servatoris nomen per compendiarias litteras exaratum. Illa tamen veluti propria Chriſtianorum formula haberi poteſt, qua obitum exprimebant, nempe: D. I. P. *Dormit in Pace*, vel DORMIT. F. I. P. D. *Dormitorium fecit in Pace Domini*. Orta enim apud Chriſtianos huiuſmodi formula a Chriſti verbis, ubi de Lazaro ait [3]: *Lazarus amicus noſter dormit*, atque ab iis de filia Archiſynagogi: *non eſt mortua, ſed dormit* [4]; proindeque apud illos certam Reſurrectionis fidem ea formula complectebatur [5]. Qua inde de cauſſa Chriſtianorum ſepulcra, *Coemeteria*, nempe *Dormitoria*, morſque ipſa *dormitio* appellata [6], quamquam per ea verba, IN PACE, defunctum in Eccleſiae communione occubuiſse Chriſtifideles etiam declaraverint. Huic perſimiles ſunt, idemque ferme notant aliae formulae. B. Q. I. P. *Bene Quieſcas*, vel *Bene Quieſcenti in Pace*, aut abſolute IN PACE, vel IN PACE, ET BENEDICTIONE, aut VIVAS IN DEO. Poſtremo praetereundum minime duco, etiam in Chriſtianorum lapidibus ſignum vel litteram X non raro adinveniri. Mabillo-

nius

(1) Adi Buonarot. Oſſervaz. &c. eximium ſane opus, & ſaepius hoc capite a nobis memorato. (2) De hiſce Chriſtianorum memoriis conſulendi ſunt Auctores Romae ſubterraneae, nempe Aringhius, & Boſius, aliique huius capitis exordio commendati. (3) Ioann. cap. XI. verſ. 11. (4) Marc. cap. V. verſ. 39. (5) Vid. Greg. Nazianz. Orat. XI. circa finem. (6) S. Cyprian. Epiſt. 66. S. Hieronym. Epiſt. ad Nepotian. & Epiſt. 29. 79. 89.

nius sculptum unice putat signum illud in lapidibus Coemeteriorum *ad designandum tumulum*, *quales numeros*, ait, *in Roma Subterranea saepius offendes* (1). Mabillonio Fabrettus adsentitur (2). Verumtamen cum raro contingat hos numeros reperire seu in Christianorum, seu in Ethnicorum inscriptionibus, quos nota N minime praecedat, illud vel tumulum, vel aetatem defuncti iuxta Boldettum (3) portendere potuit. Ceterum Victorius (4) eo etiam signo Christifideles in eorum monimentis Christi nomen indicasse, merito contendit. Atque haec de Christianorum monimentis atque inscriptionibus obiter percurrisse sufficiat; praesertim cum uberrimos scriptorum fontes Adolescentibus in hoc capite praemonstraverim, a quibus longe plura, ubi opus fuerit, possint haurire. Quoniam vero in eorum inscriptionibus peculiares quasdam notas Christiani usurparunt, hic eas subiiciendas pro huius operis coronide duximus, cum potissimum Graeca litterarum compendia in Christianis monimentis observata, haud facile sit alibi simul collecta invenire; quibus Latina nonnulla addidimus, quae cum singulares maerentis animi sensus praeseferant, veluti specimen haberi possunt pietatis illius atque benevolentiae, qua defunctorum manes Christiani olim prosequebantur.

A

A.	Α'λφα, *vel* Α'μὴν	*Alpha*, vel *Amen*.
ΑΓ.	Α'γία	*Sancta*.
ΑΓΙΩ'.	Α'γιωτάτω	*Sanctissimi*.
ΑΡΚ.	Α'ρκαμ	*Arcam*.
ΑΡΚΑΔ.	Α'ρκαδίῳ	*Arcadio*.
Α☧Ω.	Α'λφα, & Ωμέγα	*Alpha*, & *Omega*.
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚ'.	Α'ρχιεπισκόπυ	*Archiepiscopi*.
ΑΥΡ.	Α'υρήλιος	*Aurelius*.

B.

(1) Iter Italic. pag. 74. (2) Inscript. Domest. cap. 8. pag. 546. (3) Osserv. sopra i Cimit. Lib. I. cap. 58. pag. 303. (4) Num. Aer. P. II. cap. XI. pag. 77.

B

B.	Βενεφικιάριος	*Beneficiarius.*
BENEΦ.	Βενεφικιάριος	*Beneficiarius.*

Γ

ΓB.	Γαβριήλ	*Gabriel.*

Δ

ΔIAK.	Διάκονος	*Diaconus.*

E

Є.	Ἐνθάδε, *vel* Ἐκοιμήθη	*Hic*, vel *Requievit.*
EZH.	Ἔζησεν	*Vixit.*
EI ΘΥ.	f. Ἐν Ιρήνῃ Θεοῦ	*In pace Dei.*
EK.	Ἐκοιμήθη	*Requievit.*
ЄKO.	Ἐκοιμήθη	*Requievit.*
EM.	Ἐμβόλιμος	*Embolimus.*
ЄNΘ.	Ἐν Θεῷ	*In Deo.*
ЄNOIPN.	Ἐν εἰρήνῃ	*In Pace.*
EΠIΣK.	Ἐπισκόπου	*Episcopi.*
ЄTЄ.	Ἐτελεύτα, *sive* Ἐτελεύτησε	*Obibat*, vel *Obiit.*
ЄΥΘM.	Ἐπιθυμητῷ	*Desiderato.*

H

HZHΣ.	Ἔζησεν	*Vixit.*
HC.	Ἡ'ν Cριςῷ	*In Christo.*

Θ

ΘΕΟΘ.	Θεόθεν	*Divinitus.*
ΘΗ.	Θανέσῃ	*Mortuae.*
ΘΚ.	Θεοτόκος	*Deipara.*
ΘΚΟΝ.	Θεοτόκον	*Deiparam.*
ΘΚΟΥ.	Θεοτόκου	*Deiparae.*
ΘΥ.	Θεοῦ	*Dei.*
ΘΥΤΡΙ.	Θυγατρὶ	*Filiae.*
ΘΩ̄.	Θεῷ	*Deo.*

I

IATT.	Κάτθανε, sive Κατατέθη	*Obiit*, sive *Deposita est.*
INΔ.	Ἰνδικτίωνος	*Indictione.*
IP.	Ἱερεὺς	*Sacerdos.*
IC.	Ἐν εἰρήνῃ	*In Pace.*
IC̄.	Ἰησοῦς	*Iesus.*
IΣ.	Ἰησοῦς	*Iesus.*
IXΘYC.	Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτὴρ	*Iesus Christus Dei Filius Servator.*
I.X.Θ.Y.C.N.	Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτὴρ Νικᾷ	*Iesus Christus Dei Filius Servator Vincit.*
ΩΥ.	Ἰωάννου	*Ioannis.*

K

K̄.	Κυρίῳ	*Domino.*
K.	Κάτθανε	*Obiit.*
K.	Κώμῃ	*Ex Vico.*

Κα-

K. A.	Κάτθανε, *sive* Κατέθητε	*Obiit*, vel *Depositus est*.
KAT.	Κάτθανε	*Obiit*.
K̅Є.	Κύριε	*Domine*.
K̅I̅ B̄.	Κατατέθειται δευτεραίᾳ	*Fuit postridie deposita*.
K̅C̅.	Κυρίῳ Σωτῆρι	*Domino Servatori*.
KY.	Καὶ	*Et*.
KY.	Κυριακὴ	*Dominica dies*.
K^ω.	Κώμη	*Ex vico*.

M

M.	Μνήμης	*Memoriae*.
MAP.	Μαρτίων	*Martias*.
MP.	Μήτηρ	*Mater*.
MX.	Μιχαήλ	*Michael*.

N

N.	Νώνων	*Nonas*.
NOEMB.	Νοεμβρίας	*Novembres*.
NΩ.	Νώνας	*Nonas*.

O

OKTB.	Ὀκτωβρίων	*Octobres*.

Π

ΠAPAKATI.	Παρακατατέθεῖται	*Deposita est*.
ΠΓΘΟΝ.	Παναγίαν Θεοτόκον	*Sanctissimam Deiparam*.

P.

ΠΡ̄ΜΑ.	Πρίμα	*Prima.*
ΠΡΕCΒΥ.	Πρεσβυτέρυ	*Presbyteri.*
ΠΡS.	Πέτρος	*Petrus.*
ΠΡωΝ.	Πατρῶν	*Patrum.*
ΠCΡΓΕΕ.	Ὑπὲρ γῆς	*Super terram.*

Ρ

ΡΟΥΦΕΙΝ.	Ῥυφείνῳ	*Rufino.*
ΡΥΘΗΝ.	Ῥυφίνῳ	*Rufino.*

Σ

C.	Cεβαςῷ	*Augusto.*
C̄.	Ἐ'ις	*In.*
ΣΡῙ.	Σωτῆρι	*Servatori.*
SS.	Δὶς ἕκτον	*Bissextum.*

Τ

ΤΙΡΟΙ.	Πρὸ Ι.	*Pridie.*

Υ

ΥΠΟΔ.	Ὑποδιακόνυ	*Subdiaconi.*
ΥΠΠΑΤ.	Ὑπάτοις	*Consulibus.*

Φ

ΦΙΛΟΧῩ.	Φιλοχρίςυ	*Christi amante.*

Χ

ΧΙ.	Χριςῦ Ἰησῦ	*Christi Iesu.*

☧C.

☧C.	Χριςὸς Cωτὴρ, *vel* ΧριςὸC.	*Christus Servator*, vel *Christus*.
☧.	Χριςὸς	*Christus*.
XPTO.	Χριςῷ	*Christo*.
XPT.	Χριςῦ	*Christi*.
XPΩ.	Χριςῷ	*Christo*.
XΣ.	Χριςὸς	*Christus*.
XC.	Χριςὸς	*Christus*.
Xω.	Χριςῷ	*Christo*.
XωPEΠIΣK.	Χωρεπισκόπος	*Chorepiscopus*.

Ω

ω. XP. A.	Ωμέγα Χριςὸς Α῎λφα	*Omega Christus Alpha*.

A. A. A. *Ave Amice Abi*.

A. E. C. *Anno Emmanuelis Christi*.

A. V. I. S. P. A. *Anima Vivat In Sempiterna Pace Amen*.

A. Q. I. C. *Anima Quiescat In Christo*.

AV. E. OSS. Q. PR. VIAT. *Ave Et Ossa Quieta Precare Viator*.

A. R. I. M. D. *Anima Requiescat In Manu Dei*.

B. *Vixit*.

B. AN. G. D. IXX. *Vixit Annos Quinque. Dies IXX*.

B. M. *Beatae Memoriae*.

B. Q. DULC. M. M. *Bene Quiescas Dulcissime Mi Marite*.

B. Q. I. P. *Bene Quiescas In Pace*.

BIBAT. *Vivatis*.

CESQ. I. P. *Cesquit*, nempe *Quiescit In Pace*.

C. O. B. Q. *Cum Omnibus Bonis Quiesce*.

D. O. M

C. R. S. *Christo Resurrecto Sacrum.*

D. O. M. SP. Q. ASCEN. S. *Deo Optimo Maximo Speique Ascensionis Sacrum.*

DOC. C. C. *Docuit Christum Crucifixum.*

D. ET. M. IMM. *Deo Et Meo Immanueli.*

D. vel DE. vel DP. *Depositus.*

D. I. P. *Dormit In Pace.*

D. I. P. *Decessit In Pace.*

DORMIT. F. I. P. D. *Dormitorium Fecit In Pace Domini.*

EXV. DE. *Exuvias Deposuit.*

EXP. GLO. R. *Expectans Gloriosam Resurrectionem.*

ET. D. P. M. V. *Et Dies Plus Minus Quinque.*

H. A. K. *Have Anima Karissima.*

H. M. C. T. *Hodie Mihi Cras Tibi.*

I. P. S. E. P. S. *In Pace Sibi Et Patri Suo.*

I. M. O. D. *In Manu Omnipotentis Dei.*

I. M. AE. E. I. *In Manibus Aeterni Emmanuelis Iaceo.*

M. E. S. I. B. G. *Memoria Eius Sit In Benedictione Gloriosa.*

M. M. *Memento Mori.*

P. M. S. *Piis Manibus Sacrum.*

P. M. *Piae Memoriae.*

P. M. LX. *Plus Minus 60.*

PIET. V. *Pietas Vera.*

SP. M. C. E. *Spes Mea Christus Est.*

S. M. A. C. *Sit Meum Auxilium Christus.*

TT. *Titulus.*

T. I. C. N. *Titulus In Christi Nomine.*

XPM. *Christum.*

FINIS.

